

ოშო / OSHO

ცნობიერების მზე

თარგმანი ინგლისური ენიდან ეკუთვნის
გია ბერაძეს

გამომცემლობა „აქტი“
თბილისი – 2022

წიგნი ეძღვნება იოგას, იოგსა და იოგა-სუტრებზე საუბარს, რაც შედგება ექვსი საუბრისგან, რომელშიც მიმოიხილება 9 იოგა-სუტრა.

ავტორის თქმით, იოგა – ეს არის ცხოველის ადამიანად გარდაქმნის ხელოვნება, ხოლო იოგი – არის ის, ვინც იცის, რომ სიამოვნება და ტკივილი ერთი მომენტის ორი მხარეა.

იოგა-სუტრების მიხედვით, შესაძლებელია სხვადასხვა წიაღსვლების მიღწევა და თითოეული სუტრა ღალადებს შემდეგს: I – ცხოვრება არის ენერგია; II – არსებობს ენერგიის ორი განზომილება – არსებობა და არარსებობა; III – არსებობას ორი ფორმა აქვს – ცნობიერი და არაცნობიერი; IV – სამყაროში ყველაფერი ურთიერთდაკავშირებული და ფარდობითია; V – რაც მიკროშია, ისაა მაკროში; VI – გამცემი და მიმღები, მათხოვარი და იმპერატორი ერთდროულად არიან ყველაფერში; VII – გონება არის ცნობიერის სახელწოდება და აღნიშნავს ცნობიერებას, რომელიც გაცნობიერებულობის შუქით არის სავსე; VIII – თვითგაცნობიერება და თვითობისგან განთავისუფლება; IX – ვინც სიკვდილს არ აღიარებს სიცოცხლეც აღკვეთილი ექნება, ხოლო ის ვინც სიკვდილს იღებს უზენაეს სიცოცხლეს შეიძენს.

მთარგმნელი: გია ბერაძე

გამომცემელი: გიზო ცაცუა

გამომცემლობა „აქტი“, 2022 წელი

ვებ-გვერდი: AKTI.GE

© გამომცემლობა „აქტი“

ISBN 978-9941-8-4970-1

სარჩევი

თავი 1.....	5
თავი 2.....	20
თავი 3.....	61
თავი 4.....	91
თავი 5.....	131
თავი 6.....	142

ჩემო საყვარელო მეგობრებო,

გასულ წელს, ბიოლოგთა მსოფლიო კონფერენციაზე, ბრიტანეთის ბიოლოგთა ასოციაციის პრეზიდენტმა ბედ-კანმა გააკეთა განცხადება, რომლითაც მე მინდა დავიწყო ჩემი დღევანდელი ლექცია. ამ განცხადებით მან ძალიან მნიშვნელოვანი რამ თქვა. კერძოდ ის ამტკიცებდა, რომ ადამიანის ევოლუცია არ ნიშნავს თითქოს მასში რაღაც ახალი ჩნდება. უბრალოდ ადამიანში ქრება ძველი დაბრკოლებები. ადამიანის ევოლუციაში არაფერი არ ჩნდება. უბრალოდ, მასში დაფარული ვლინდება მხოლოდ. თუ თქვენ ადამიანს ცხოველს შეადარებთ, მიხვდებით, რომ ადამიანს ცხოველზე მეტი არაფერი აქვს. უფრო მეტიც, ნაკლები აქვს. დაბრკოლებები, რომელიც აქვს ცხოველს, გაითქვიფა ადამიანში. მასში გამოვლინდა ის, რაც ცხოველში მთვლემარე მდგომარეობაშია.

თუ შეადარებთ თესლს და მის ყვავილს, დაინახავთ, რომ ყვავილს თესლზე მეტი არაფერი აქვს, პირიქითაც კი — ნაკლები აქვს. თითქოს ძალიან წინააღმდეგობრივი სიტუაციაა და მაინც, ეს სწორედ ასეა. დაბრკოლებები, რომლებიც იყო თესლში, გაითქვიფა და ყვავილი გაიშალა.

ცხოველებთან შედარებით მცენარეებს კიდევ უფრო მეტი დაბრკოლებები აქვთ. თუ ეს დაბრკოლებები აღარ იქნება, მცენარეები ცხოველებად იქცევიან. თუ ცხოველებს ჩამოშორდება ეს დაბრკოლებები, ისინი ადამიანები გახდებიან. და თუ ადამიანში გაქრება ყველა დაბრკოლება, მაშინ რაც დარჩება, მას ღმერთი შეიძლება ვუწოდოთ. თუ ყველა დაბრკოლება გაქრება, მაშინ სრულად იჩენს თავს ის, რაც მთვლემარე მდგომარეობაშია. ჩვენ შეგვიძლია ამ ენერგიას დავარქვათ სული, ან ღმერთი, ან კიდევ რაღაც სხვა. შეგვიძლია ამ მოვლენას სახელი საერთოდ არ დავარქვათ და ესეც ნორმალური იქნება. ადამიანში აქამდე არსებობს დაბრკოლებები და ამიტომ მასაც ასევე აქვს ზრდის შესაძლებლობა. ბრიტანეთის ბიოლოგთა ასოციაციის პრეზიდენტს ბედკანს სულიერებასთან საერთო არაფერი აქვს, მაგრამ ის ზუსტად იმას აცხადებს, რასაც ბუდა ამტკიცებდა გასხივოსნების შემდეგ ორი ათას ხუთასი წლის წინ. იმ დღეს, როცა ბუდა გასხივოსნდა, ადამიანებმა მას ჰკითხეს: „რას მიაღწიეთ თქვენ?“ ბუდამ უპასუხა: „მე ვერაფერს ვერ მივაღწიე. უბრალოდ, გამოვლინდა ის, რაც ჩემში იყო. და მე ის შევიცანი. მე ვერაფერს ვერ მივაღწიე, მაგრამ ჩავწვდი იმას, რასაც უკვე წარმოვადგენდი, თუმცა ვერ ვაცნობიერებდი, რადგან მეძინა. ახლა კი გამოვლინებული ვარ“. და, კიდევ, ბუდამ მათ უთხრა: „მე მინდა გითხრათ, რომ ჩემში იყო უმეცრება და ის გაქრა. იყო სისულელეები და ესეც გაქრა, და ახლა, როცა მე ჭეშმარიტებას მივაღწიე, ვხვდები, რომ ის უკვე იყო ჩემში, მაგრამ მე ვერ ვაცნობიერებდი.

ბედკანის და ბუდას განცხადებას შორის არავითარი განსხვავება არ არის. მაგრამ ბედკანი ლაპარაკობდა ბიოლოგიურ სახეობაზე, ადამიანის გარსზე, ბუდა კი — ინდივიდუალობაზე, რომელიც ადამიანის მიღმაა გასული. მედიტაციის პროცესს თქვენ სადღაც ახალ სამყაროში კი არ

გაჰყავხართ, არამედ უბრალოდ იმ სამყაროში შეჰყავხართ, სადაც მრავალი ცხოვრების განმავლობაში ცხოვრობდით. მედიტაციის პროცესი თქვენ არაფერს არ გმატებთ, მას მხოლოდ მიაქვს ის, რაც არასწორია. ის ჩენჩოს ჩამოთლის.

ვილაცამ სკულპტორი კომპლიმენტით შეამკო – აქაოდა რა მშვენიერი ქანდაკება გააკეთეთო. მან უპასუხა: „მე ის არ გამომიქანდაკებია. მე უბრალოდ ქვას გვერდით ჩავუარე და ამ მომენტში იმ ქვიდან ქანდაკებამ თავისკენ მიმიხმო. მე ქვიდან მხოლოდ ზედმეტი ნაწილები ჩამოვთალე და მასში გამოჩნდა ქანდაკება. მე არაფერი არ დამიმატებია, უბრალოდ შევამცირე ის, რაც იყო“.

თუ ადამიანს ჩამოვითლით ყველაფერს, რაც მასში არასწორია, მაშინ თავს იჩენს ის, რაც ადრე დაფარული იყო. ღმერთი ადამიანისაგან არაფრით არ განსხვავდება. ის არის სახელი ადამიანში დაფარული ენერგიისა. მაგრამ ჩვენს ახლანდელ მდგომარეობაში შეიძლება ვთქვათ, რომ ოქროში ბევრი თიხაა შერეული. და თუ თიხას მოვაშორებთ, ოქრო დარჩება.

იგივე შეიძლება ითქვას მედიტაციის შესახებ. პირველ რიგში, მინდა გითხრათ, რომ თქვენ უკვე, აქ და ახლა, ხართ ის, რასაც მიაღწევთ, მედიტაციების საშუალებით ზრდის უმაღლეს საფეხურზე. მედიტაცია თქვენ არაფერს არ დაგიმატებთ, მხოლოდ მოგაცილებთ რაღაცას. ის არასწორ რამეებს ჩამოგათლით. მედიტაცია მოგაშორებთ ყველაფერს ზედმეტს და სრულად გამოვლინების საშუალებას მისცემს იმას, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს. არაფერი ახალი არ დაემატება, მხოლოდ დაბრკოლებები ჩამოშორდება. ექსპერიმენტები, რომელთა ჩატარებას ჩვენ ვაპირებთ მომდევნო ოთხი დღის განმავლობაში ამ დაბრკოლებების ჩამოსაშორებლად, ძალიან ქმედითი და ეფექტურია. ყველა, ვინც მზად არის ის პატიოსნად შეას-

რულოს, აუცილებლად კარგ შედეგს მიიღებს. თქვენ უნდა გაიგოთ თუ რას ვგულისხმობ მე სიტყვაში „პატიოსნად“.

ამ სიტყვაში მე ვგულისხმობ იმ ადამიანებს, რომლებიც საკუთარ თავს სათანადოდ გამოიკვლევენ. მათ აუცილებლად კარგი შედეგი ექნებათ. ისინი კი, ვინც მთელი ძალით არ შეეცდებიან, ვერავითარ შედეგს ვერ მიაღწიან. ასეთი ხალხისაგან შედეგებს არ შეიძლება ველოდოთ. მე თქვენგან რაღაც განსაკუთრებულ უნარებს არ მოვითხოვ. არა, თქვენ ვალდებული არ ხართ პროფესიონალები იყოთ. მე თქვენგან მხოლოდ ერთი რამ მინდა: უსიტყვოდ შეასრულოთ ყველაფერი, რასაც მე გეტყვით მომდევნო ოთხი დღის განმავლობაში. ჩემი ნათქვამის შესრულება კი ძნელი სულაც არ იქნება, პირიქით, ძალიან ადვილი იქნება. პატარა ბავშვებსაც კი შეეძლება მათი შესრულება. ამიტომ არ უნდა გეშინოდეთ, რომ რაღაც ისეთი სიძნელეები შეგხვდებათ, რომელთაც თავს ვერ გაართმევთ. არა. თუ ასეთი სიძნელეები გაჩნდება კიდევ, ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოხდება, თუ საკუთარი თავის მიმართ გულწრფელი არ იქნებით. თვითონ ტექნიკა კი მარტივია. მისი გაგება შეუძლია პატარა ბავშვსაც კი, რომელსაც ესმის რას ეუბნებით. მე აგისხნით როგორ ჩაატაროთ ექსპერიმენტი. ის ძალიან ადვილია.

ყველაფერი, რაც მნიშვნელოვანია, ძალიან ადვილია. ძნელი და რთულად ჩასაწვდომი სწორედ ის არის, რაც უმნიშვნელოა. ყველა სიმართლე მარტივია. რთულია ის, რაც სიმართლე არ არის.

მაგრამ ჩვენ ძალიან უცნაური ადამიანები ვართ! თუ რაღაც ძალიან ძნელად და რთულად გვეჩვენება, ვფიქრობთ, რომ სწორედ ის იქნება სიღრმისეული ჭეშმარიტება, ყველაზე ღრმა ჭეშმარიტება. მაგრამ ეს ასე არ არის. ცხოვრების ყველა სიმართლე ისეთი მარტივია, როგორც ის, რომ ორჯერ ორი ოთხია. ძნელია არასიმართლე, რადგან ის

რომ მარტივი იყოს, მაშინვე მიხვდებოდნენ, რომ ის სიმართლე არ არის. ტყუილს რთული გზების გავლა უწევს რომ არ ამხილონ, სიმართლე კი ღიაა და შიშველი. რაც არის, სწორედ ის უნდა იყოს. მას არ სჭირდება სახის დამალვა თუ გამომეტყველების შეცვლა. ამიტომ, ყველაფერი, რაც კი ძნელი თქმულა ამქვეყნად, ძირითადად სიმართლე არ არის. ის ყველაფერი კი, რაც სიმართლეა სამყაროში, უბრალო და გულწრფელია. ყველა სიტყვა, რომელიც უპანიშადებში², ბჰაგავადგიტაში³, ყურანსა თუ ბიბლიაში წერია, ბუდას ან მაჰავირას⁴ მიერ წარმოთქმული უკიდურესად მარტივია.

ექსპერიმენტი, რომლის შესახებ მე უნდა მოგიყვებო, ძალიან მარტივია. მას გასაოცარი შედეგები მოაქვს. ამ ექ-

2. უპანიშადები – ძველინდური რელიგიურ-ფილოსოფიური ხასიათის ტრაქტატები. წარმოადგენს ვედების ნაწილს და ეხება ინდუიზმის წმინდა წერილებს. მასში ძირითადად განხილულია ფილოსოფია, მედიტაცია და ღმერთის ბუნება. ითვლება, რომ უპანიშადებში დევს ვედების ძირითადი არსი. ამის გამო, მას, აგრეთვე უწოდებენ „ვედანტას“ (ვედების დასასრულს) და ისინი წარმოადგენს ვედანტური ინდუიზმის საფუძველს. უპანიშადები ძირითადად აღწერს სრული ჭეშმარიტების უპირობო ასპექტს.

3. ბჰაგავადგიტა – „ღვთაების ქება“ – ძველინდური რელიგიურ-ფილოსოფიური მწერლობის ძეგლი, ითვლება ინდუიზმის ფილოსოფიურ საფუძველად. ჩართულია „მაჰაბჰარატას“ VI წიგნში. წარმოიშვა ძვ.წ.აღ. I ათასწლეულის შუა ხანებში.

4. ჯინო მაჰავირა – ჯაინიზმის, რელიგიურ-ფილოსოფიური სწავლების დამაარსებელი. ჯაინიზმის, როგორც დჰარმული რელიგიის, საფუძველს წარმოადგენს რწმენა გარდასახვების მიმდევრობაში (დჰარმჩაქრა), სამსარასგან (მოკშა) განთავისუფლების შესაძლებლობა, მკაცრი ასკეტიზმი, სიციხოცხლის ყველა ფორმის შეუცვლელი ღირებულება (ფასეულობა) მის ნებისმიერ განსახიერებაში, და შედეგად, მათთვის ვნების დაუშვებლობა, ანუ ძალადობის უარყოფა (აპისიმა).

სპერიმენტში ოთხი სტადიაა, რომელთაგან თითოეული ათ წუთს გრძელდება. თქვენ პირველ სამ სტადიაზე რაღაც უნდა აკეთოთ, მეოთხე სტადიაზე კი არაფრის გაკეთება არ მოგიწევთ. თქვენ ღმერთის ენერგიის გამოვლენას უნდა დაელოდოთ. ექსპერიმენტის პირველ სტადიაზე, ათი წუთის განმავლობაში სწრაფად უნდა ისუნთქოთ. ეს ათი წუთი ლამის მჭედლის საბერველივით უნდა ისუნთქოთ. სუნთქვა რაც შეიძლება ხშირი და ღრმა უნდა იყოს. ფილტვები ისე გამოიყენეთ, თითქოს საბერველი იყოს. ასეთი სუნთქვის შედეგად ჩვენში, თავდაპირველად, მთვლემარე სიცოცხლის ენერგია გაიღვიძებს. შეიძლება თქვენ არ იცით, რომ ენერგიას არა მხოლოდ თქვენში ძინავს, არამედ სიცოცხლის ყველა ფორმაში და ის სხვას არაფერია, თუ არა ელექტრობა. ენერგია, რომლითაც ჩვენი სხეული ფუნქციონირებს, ასევე ელექტრობაა. სწორედ ეს ორგანული ელექტრობაა სასიცოცხლო ძალა. რაც უფრო მეტ ჟანგბადს იღებს ეს ელექტრო სისტემა, მით უფრო აქტიური ხდება ჩვენი ცნობიერება. ამიტომ არის, რომ ადამიანი ჟანგბადის გარეშე კვდება, მაგრამ მაშინაც კი, თუ ადამიანი სასიკვდილო სარეცელზეა, მისი ცხოველქმედება შეიძლება შენარჩუნებულ იქნეს გარკვეული დროის განმავლობაში ჟანგბადის ბალიშის საშუალებით.

მთელი ამ ათი წუთის განმავლობაში თქვენ ისეთი ძალით უნდა შეისუნთქოთ და ამოისუნთქოთ, რომ ჰაერი მთლიანად გამოდიოდეს თქვენი ფილტვებიდან და მის ადგილს სუფთა ჰაერი იკავებდეს. ჟანგბადის პროპორცია თქვენს სხეულში აუცილებლად უნდა შეიცვალოს. ეს თავისთავად ხდება. და სუნთქვის რიტმი ისეთი ინტენსიური უნდა იყოს, რომ სხეულში მთვლემარე ენერგიამ გაიღვიძოს. ექსპერიმენტის დაწყებიდან ხუთი წუთის შემდეგ, ადამიანების სულ ცოტა სამოცი პროცენტის სხეული ვიბრაციას

იწყებს. თქვენ ძალიან მკაფიოდ იგრძნობთ, რომ თქვენში რაღაცამ ვიბრირება და აღმასვლა დაიწყო. იოგა ამას კუნდალინის უწოდებს. და თუ მეცნიერებს შევეკითხებით, ისინი ამას სხეულის ელექტრობას ეძახიან. ისინი გვეტყვიან, რომ ეს სხეულის ელექტრობაა.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრობს ადამიანი, რომელზეც მრავალი ექსპერიმენტი ჩაატარეს და მისი სხეულის ელექტრობამ მეცნიერები განაცვიფრა. ელექტრობას მის ორგანიზმში უფრო მაღალი მუხტი აქვს. ვიდრე ჩვეულებრივ. ეს ადამიანი სპეციალურ ექსპერიმენტებს ატარებდა სუნთქვაზე, შემდეგ კი ხელისგულზე ნათურას იღებდა და მის კოლბაში სპირალი ინთებოდა. შვეციაში ჯერ კიდევ ცოცხალია ქალი, რომლის შეხება არავის არ შეუძლია. ის დღემდე გაუთხოვარია, იმიტომ, რომ მასზე შეხებით ადამიანი ისეთივე შოკს იღებს, როგორ დენის დარტყმისას. ზოგიერთი ადამიანის სხეულში ელექტრო მუხტი მომატებულია. შეიძლება ეს ჰორმონალურ დარღვევებთან იყოს დაკავშირებული. ყველა შემთხვევაში, შედეგი საოცარია. თუმცა ელექტრობა ყველა ადამიანის სხეულშია. ექსპერიმენტის მონაწილეთა სამოცი პროცენტი შედეგებს პირველივე დღეს დაინახავს. შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ შედეგი მონაწილეთა ასმა პროცენტმა იგრძნოს. რატომაც არა. მაგრამ, ჩვეულებრივ, ადამიანების ორმოცი პროცენტი ექსპერიმენტში მთლიანად არ ერთვება და ცდებს ფორმალურად უდგება. ასეთი დასკვნა საკუთარი დაკვირვებით გავაკეთე და ამიტომ ვამბობ სამოც პროცენტს. მაგრამ მე თითოეულ თქვენგანს მოგიწოდებთ იმ სამოც პროცენტში მოხვდეთ და არა ორმოც პროცენტში.

სულ რაღაც ხუთი წუთის შემდეგ, იგრძნობთ, რომ თქვენს სხეულებში ვიბრაცია დაიწყო, რომ რაღაც ზემოთ მოიწევს თქვენში. იგრძნობთ, რომ მთელი თქვენი სხეული

ახალი ენერგიით ივსება. ექსპერიმენტის მეათე წუთზე უკვე ძლიერ ხარტ დამუხტული. მთელი სხეული ენერგიის ნაკადად იქცევა. რა თქმა უნდა, ასეთ ექსპერიმენტს თავისი შედეგები ექნება. როცა სხეულში ვიბრაციის ტალღები ჩაირბენს, სხეული დაიწყებს კანკალს, მოძრაობას, ცეკვას.

ექსპერიმენტის მეორე ნაწილიც ასევე ათ წუთს გრძელდება, რომლის განმავლობაშიც სხეულს საშუალება უნდა მიეცეს შეუფერხებლად ვიბრირებდეს, ცეკვავდეს – ნებისმიერ რამეს აკეთებდეს. თქვენ კათარზისს განიცდით. ჩვენ ყველანაირად ვთრგუნავთ ჩვენს სხეულებს. ჩვენი გონებაც ასევე მრავალმხრივ არის დათრგუნული. ადამიანი, რომელსაც სურს მედიტაციაში ჩაიძიროს, პირველ რიგში ამ დათრგუნულობისგან უნდა განთავისუფლდეს. ჩვენ ვთრგუნავთ მრისხანებას, ვთრგუნავთ სურვილებს, ვთრგუნავთ შფოთვას. საკუთარ გონებაში ჩვენ ძალიან ბევრ რამეს ვთრგუნავთ. ჩვენ უფლებას არ ვაძლევთ საკუთარ თავს ვიტიროთ, როცა ტირილი გვინდა, ვიცინოთ, როცა სიცილი გვინდა, არ ვყვიროთ, როცა გვინდა ვიყვიროთ, არ ვცეკვავთ, როცა გვინდა ვიცეკვოთ. და ეს ყველაფერი დათრგუნული გვაქვს. უამრავი სახის დათრგუნვაა გონებაში, ისევე, როგორც სხეულში. თუ ამ დათრგუნვებს არ მოვიშორებთ, გონება საკმარისად მსუბუქი არ იქნება საიმისოდ, რომ მედიტაციას მიეცეს. ამიტომ, მეორე სტადიაზე, ათი წუთის განმავლობაში, სრულად უნდა ვითანამშრომლოთ ჩვენს სხეულთან და მას სრული თავისუფლება მივცეთ. თუ სხეულს უნდა იცეკვოს, ნება მიეცით მას იცეკვოს, თუ სხეულს უნდა იყვიროს, ნება მიეცით მას იყვიროს, და თუ ტირილი უნდა, დაე იტიროს. რაც არ უნდა მოინდომოს თქვენმა სხეულმა (ოღონდ, რა თქმა უნდა, საკუთარი თავისთვის და არა სხვა სხეულების მიმართ) მიეცით მას სრული თავისუფლება. იყავით მისი მეგობარი.

მონაწილეთა დაახლოებით სამოცი პროცენტი მოულოდნელად აღმოაჩენს, რომ მათში ბევრი რამ ხდება. ადამიანთა უმრავლესობაში ეს მოხდება სპონტანურად, მათგან დამოუკიდებლად. მაგრამ ისინი, ვინც ამ ბუნებრივ პროცესს ვერ იგრძნობს, უნდა მიხვდნენ, რომ მათ არ შეუძლიათ თავიანთ შინაგან სამყაროში შეაღწიონ მხოლოდ იმიტომ, რომ ძალიან აქტიურად თრგუნავენ საკუთარ თავს. მე მათ ვურჩევდი არ ენერვიულათ. მაშინაც კი, თუ მათში არაფერი არ ხდება, ისინი მაინც უნდა შეეცადნონ ხარისხიანად შეასრულონ დავალება ათი წუთის განმავლობაში და თუ შეძლებენ იცეკვონ, დაე იცეკვონ. ეს მეთოდის, რიტმის ან ტექნიკის საკითხი არ არის. თუ მათ უნდათ რომ იყვირონ, მაშინ ასეც უნდა მოიქცნენ. ხვალ ისინი შეიტყობენ იმის შესახებ, რომ რაღაცას მაინც მიაღწიეს, რომ მათგან სპონტანურად დაიწყო გამოსვლა მთელმა მათმა სიმწარემ. ამ ათწუთიანი ვარჯიშის შედეგები ძალიან შთამბეჭდავია. ცეკვის, სიმღერის, თრთოლვის ათი წუთის შემდეგ ისეთ სიმსუბუქეს იგრძნობთ, მთელ თქვენ ცხოვრებაში არასდროს რომ არ გიგრძნიათ.

ელექტრობა, რომელიც თქვენს სხეულში იღვიძებს პირველ სტადიაზე, დაგეხმარებათ იმაში, რომ იცეკვოთ, იყვიროთ, იმღეროთ და იცინოთ. თქვენ ხელი უნდა შეუწყოთ ამ პროცესს. ნურაფერს ნუ შეაკავებთ, დაე ყველაფერი სპონტანურად გამოვიდეს თქვენგან. მაშინაც კი, თუ ხელები ოდნავ გიკანკალებთ, განათავისუფლეთ ისინი, რათა მათგან გამოთავისუფლდეს ყველა დათრგუნული იმპულსი. ამ ექსპერიმენტის წყალობით თქვენ ოთხი დღის განმავლობაში შეგიძლიათ შეიძინოთ გაცილებით უფრო მდიდარი გამოცდილება, ვიდრე ჩვეულებრივი რუტინული ცხოვრების ოთხ წელიწადში შეიძენდით.

მეორე სტადიის შემდეგ თქვენი სხეული უწონობას იგრძნობს. ის თითქოს მსუბუქ ფოთლად იქცა და ფრენა შე-

უძლია. თქვენ გაორებული შეგრძნება გექნებათ. პირველი სტადიის შემდეგ სხეული გრძნობს, რომ ენერგიით არის სავსე. მეორე სტადიის შემდეგ კი ენერგია ისევე დარჩება, სხეული კი მსუბუქი, უწონო გახდება. მეორე სტადიის დამთავრების შემდეგ თქვენ ნათლად გააცნობიერებთ, რომ სხეული კი არ ხართ, არამედ უბრალოდ ენერგია.

მეორე სტადიაზე, მონაწილეები, რომლებიც ღრმად ჩაიძირნენ ამ გამოცდილებაში, გამოგნებულ მოვლენას განიცდიან, ანუ, ისინი იგრძნობენ, რომ სხეულისაგან განცალკევებული არიან. თუ თქვენ მთლიანად განთავისუფლებით თქვენი სხეულისაგან, მაშინ შეწყვეტთ საკუთარი თავის გაიგივებას მასთან. ეს უკვე დღესვე შეიძლება მოხდეს. ერთადერთი პირობა წარმატებისთვის ის არის, რომ სრულად ენდოთ საკუთარ თავს და არაფრის გამოსვლას არ უნდა შეუშალოთ ხელი მისგან. არ უნდა იფიქროთ იმაზე, თუ რას იტყვის ვიღაც თქვენზე როცა ცეკვავთ ან ყვირით. რაც თქვენში ხდება, ნება მიეცით მას მოხდეს. ნუ წუხხართ ამაზე. და მაშინ, ამ ათი წუთის განმავლობაში, თქვენ საკუთარი გამოცდილებით შეიცნობთ იმას, რომ თქვენ არსებობთ სხეულისგან განცალკევებით, რაც ხშირად გაგიგონიათ და წაგიკითხავთ. თქვენ დაინახავთ სხეულის ცეკვას თქვენგან განცალკევებით, თქვენ გახდებით მოწმე იმისა, რომ სხეული ტირის. თქვენ შეგიძლიათ ძალიან ნათლად გააცნობიეროთ, რომ მოწმე ხართ იმისა, თუ როგორ ტირის ვიღაც სხვა და არა თქვენ. სწორედ ეს გაცნობიერებაა აუცილებელი კარი მედიტაციაში ღრმად შესვლისათვის. ამ პირობის გარეშე მედიტირებას ვერავინ შეძლებს.

მესამე სტადიაზე, როცა თქვენ უკვე შეგრძნობილი გაქვთ თქვენი სხეულისგან განცალკევებული არსებობა, ბუნებრივი იქნება გაგიჩნდეთ ასეთი შეკითხვა: „ვინ ვარ მე?“ მანამ, სანამ ჩემი თავი სხეულად მიმაჩნდა, მე ვსუნთქავდი

და უცებ მივხვდი, რომ სხეული ჩემგან განცალკევებით სუნთქავს. და მე ვინლა ვარ? მესამე სტადიაზე ჩვენ საკუთარ თავს ვკითხავთ იმის შესახებ, თუ ვინ ვართ.

პირველ სტადიაზე თქვენ ხშირად და ღრმად სუნთქავთ. მეორე სტადიაზე აცნობიერებთ, მეორე ათი წუთის განმავლობაში აცნობიერებთ თქვენს სხეულს, მესამე სტადიაზე კი დაუჩინებლად სვამთ შეკითხვას: „ვინ ვარ მე?“ და ეს შეკითხვა თქვენ უნდა დასვით მთელი თქვენი არსებით, თავიდან ფეხის წვერებამდე. და ეს შეკითხვა თქვენში ექოდ გაიჟღერებს: ვინ ვარ მე? ელექტრობის ტალღები, ამ მომენტისთვის გამოღვიძებულნი, დაიჭერენ თქვენს შეკითხვას და დაიწყებენ ვიბრაციებით არეკვლას მთელ თქვენს სხეულში. ვინ ვარ მე? თქვენ ეს შეკითხვა ისე სწრაფად უნდა დასვით, რომ ამ ორ „ვინ ვარ მე“-ს შორის შუალედი საერთოდ არ იყოს. თქვენ ეს შეკითხვა ისეთი ძალით უნდა დასვით, რომ არ დარჩეს დრო ან ენერგია სხვა რამეზე ფიქრისათვის. და ასე, კიდევ ათი წუთის განმავლობაში, თქვენში მხოლოდ ეს შეკითხვა ჟღერს. ინტენსიური კვლევის ხუთი წუთის შემდეგ ექსპერიმენტის ზოგიერთი მონაწილის მიერ ეს შეკითხვა ხმამაღლა დაისმება. ამაზე ნერვიულობა არ ღირს.

თავდაპირველად შეკითხვა: „ვინ ვარ მე?“ საკუთარ თავს უნდა დაუსვით. თუ ის გარეთ გამოდის ყვირილად გამოდის, დაე გამოვიდეს, ნუ შეაკავებთ არავითარი საშინელება არ ხდება. ნახევარი საათის შემდეგ თქვენი სხეული დაიღლებს, თქვენი ძალები მიიღევა, თქვენი გონების ენერგიის დონე დაქვეითდება. ეს სამი სტადია ენერგიის სამ სახეს გახარჯავს და, ოცდაათი წუთის შემდეგ თქვენ მიაღწევთ დაძაბულობის პიკს. თქვენ ეს ყველაფერი ოცდაათ წუთში უნდა გააკეთოთ იმდენად ენერგიულად, რომ დაყვირება რომ მოგიხდეთ, ამის გაკეთება ვერ შეძლოთ. თუ განაგრძობთ

კითხვის დასმას: „ვინ ვარ მე?“ ნელა, თითქოს გვამი იყოთ, მაშინ თქვენ სათანადო ძალას მოუყრით თავს. წყალი დუღს და ორთქლად იქცევა 100 გრადუს ტემპერატურაზე. წყალი არავითარ შემთხვევაში არ ადუღდება 98 გრადუსზე და არც 99 გრადუსზე. თქვენ ღმერთს ვერ ეტყვით რატომ ასეთი სიჭიუტე სულ რაღაც ერთი გრადუსის გულისთვისო. „აი უკვე 99 გრადუსზე ავიდა. გთხოვ, ააორთქლო ეს ხომ მხოლოდ ერთი გრადუსის საქმეა. რატომ ასეთი წუწურაქობა მხოლოდ ერთი გრადუსისათვის?“ მაგრამ საქმე ის არის, რომ ამ ერთადერთ გრადუსს დიდი მნიშვნელობა აქვს. წყალი მხოლოდ ას გრადუსზე ააორთქლდება. თუ თქვენ თუნდაც ოთხმაცდაცხრამეტ გრადუსზე შეჩერდებით, ის არავითარ შემთხვევაში არ დაიწყებს დუღილს, შემდეგ კი თანდათან გაცივდება.

ზუსტად ასევე, ყოველ ადამიანში არსებობს უმაღლესი წერტილი, რომლისგანაც სასიცოცხლო ენერგია მაღლა იწყებს მოძრაობას, რომლისგანაც იწყება რევოლუცია, მუტაცია. თუ თქვენ ვერ მიაღწევთ ას გრადუსს, რომლის დროსაც ადამიანი ითქვიფება და ღმერთი იწყება, ისევ ნოლ გრადუსამდე დაეცემით და მთელი ძალისხმევა ამაოდ ჩაივლის. ის უაზრო გახდება. ამიტომ მე გთხოვთ, პატიოსნად და გულმოდგინეთ შეასრულოთ ყველაფერი, რასაც გეტყვით. ყურადღებით დააკვირდით რა მოხდება. ოთხი დღის განმავლობაში თქვენ საკუთარ თავს გამოიკვლევთ და პირად გამოცდილებას შეიძენთ. იმ მონაწილეებს, რომლებიც ყველაფერს ზუსტად შეასრულებენ ნდობა გაუჩნდებათ. საჭირო არ არის ნდობა წინასწარვე გქონდეს. არ გთხოვთ, თავიდანვე გჯეროდეთ, რომ რასაც მე ვიტყვი უეჭველად ისე მოხდება. თქვენ უბრალოდ ცნობად მიიღეთ, რომ ეს კაცი ამას გეუბნებათ და იფიქრეთ „მოდით ექსპერიმენტში მივიღებ მონაწილეობას, ვნახოთ რა მოხდება“.

თუ მართლა ისე მოხდება, როგორც ის ამბობს, ხომ კარგი, თუ არა და გავიგებ, რომ ის ცდებოდა“. მაგრამ იცოდეთ, რომ თუ თქვენ ყველაფერს ისე გააკეთებთ, როგორც საჭიროა, შედეგი აუცილებლად იქნება, ისევე, როგორც წყალი აუცილებლად დუღდება 100 გრადუს ტემპერატურაზე. ის არ დუღს იმის გამო, რომ ვიღაცას სჯერა ეს ასე მოხდება. თქვენ შეიძლება ურწმუნო ხართ, თქვენ შეიძლება ათეისტი ხართ, მაგრამ წყალი 100 გრადუსზე მაინც იდულებს და ორ-თქლად იქცევა.

მედიტაცია, რომლის შესახებაც მე გელაპარაკებით, მთლიანად მეცნიერული ფენომენია. თქვენ შეიძლება იყოთ ურწმუნო, ათეისტი, შეიძლება უარყოფდეთ სულის არსებობას, უარყოფდეთ რელიგიას – მე ეს ყველაფერი ოდნავაც არ მიშლის ხელს. თქვენ არაფრის რწმენა არ გჭირდებათ. თქვენ ჩაატარებთ კვლევას და ექსპერიმენტის პროცესში თვითონვე აღმოაჩენთ, რომ შინაგანად შეიცვალეთ. ნდობა – ეს მედიტაციის შედეგია და არა წინასწარი პირობა მისთვის.

მე მინდა კიდევ რაღაც გითხრათ, სანამ ექსპერიმენტის ჩატარებას დავიწყებდეთ. იმ მონაწილეებმა, რომლებიც ავად არიან, ან სუსტად გრძნობენ თავს, ვარჯიშები დამჯდარ მდგომარეობაში უნდა შეასრულონ, დანარჩენები კი ფეხზე უნდა ადგნენ. ვინც ფეხზე იდგება, შედეგს უფრო მალე მიიღებს, დამჯდარ მდგომარეობაში მყოფებს კი ამისთვის მეტი დრო დასჭირდებათ. ისე უნდა დავდგეთ ერთმანეთის მიმართ, რომ ჩვენ შორის საკმარისი მანძილი იყოს. აქ ყველა დაეტევიტ. ეს იმისთვის არის საჭირო, რომ ცეკვისას ერთმანეთს არ შეეჯახოთ. და თუ ეს ხანდახან მაინც მოხდება, ამაზე საერთოდ ნუ იღელვებთ.

და კიდევ ერთი რამ მინდა გითხრათ – სანამ ექსპერიმენტს დავიწყებდეთ, გთხოვთ, თვალები დახუჭოთ და ისინი

დახუჭული უნდა დარჩეს ორმოცი წუთის განმავლობაში. ასეთი უნდა იყოს თქვენი პირველი მტკიცე გადაწყვეტილება. ეს განაწესი პატიოსნად უნდა შეასრულოთ. თუ თვალებს ერთხელ მაინც გაახელთ, ვარჯიშის მთელი ეფექტი დაიკარგება. ამით თქვენს მთელ დაგროვილ ენერგიას გაფლანგავთ. თქვენი შინაგანი ენერგია ძირითადად თვალებიდან გაიფანტება, ამიტომ თვალები დახუჭული უნდა გქონდეთ მთელი ორმოცი წუთის განმავლობაში. თვალების გახელა მანამდე არ შეიძლება, სანამ მე არ მოგცემთ ამის უფლებას. თქვენ გარშემო იტირებენ, იყვირებენ, იცეკვებენ და შეიძლება თქვენც ასე მოიქცეთ, მაგრამ ეს ყველაფერი ნუ გაღელვებთ. შეიძლება მოგინდეთ იმის შეხედვა, თუ რა ხდება თქვენ ირგვლივ. ჩვენ ხომ ასე სწრაფად ვერ გამოვდივართ ბავშვობიდან. შინაგანი ბავშვი არ კვდება ისე სწრაფად, როგორც ჩვენი სხეული იცვლება. მან შეიძლება მოინდომოს გაიგოს რას აკეთებს მისი მეზობელი. ამის გამო მე ოპერატორი მოვიწვიე. დღეს ის ფილმს გადაიღებს ჩვენ შესახებ, სალამოს კი, ჩვენ შეგვეძლება ვნახოთ ეს ფილმი და გავიგოთ ვინ რას აკეთებდა. ასე შეძლებთ დაიკმაყოფილოთ თქვენი ცნობისმოყვარეობა. ასე რომ, ახლა ნუ დაინტერესდებით იმით, ვინ რას აკეთებს. ამას თქვენ სალამოს ფილმში ნახავთ.

ჩვენ აქ უსაქმურ ხალხს არ შემოვუშვებთ. თუ ვინმე მხოლოდ იმისთვის არის მოსული, რომ გაერთოს, მას ბანაკს დავატოვებინებთ. მათ შეუძლიათ სადღაც უკანა ეზოში გავიდნენ. აქ სეირის სანახავად მოსულთაგან ვერავინ დარჩება. ყველამ, ვინც მედიტაციის ექსპერიმენტში მონაწილეობას არ აპირებს, უნდა დაგვტოვოს. მათი აქ ყოფნა ხელისშემშლელი იქნება სხვებისათვის. ასე რომ ისინი ვალდებული არიან წავიდნენ. როცა მედიტაციას ეწევით მთელი ატმოსფერო დამუხტულია და ერთი გარეშე პირიც კი, რომელიც

მონაწილეთა შორის დგას, ხელს უშლის მათ, აზიანებს და წყვეტს ენერგიის ჯაჭვს. ასეთი ადამიანები ჩვენ არ გვჭირდება. ამრიგად, ადამიანები, რომელთაც არ სურთ მონაწილეობა მიიღონ ექსპერიმენტში, აქ არ დარჩებიან. დაე წყნარად წავიდნენ აქედან. გაიტანეთ აქედან ყველა სკამი, იმიტომ, რომ ვინმე შეიძლება მათ დაეჭახოს და წაიქცეს. შეკრიბეთ სკამები და გაიტანეთ აქედან.

თავი 2^ე

სამყარო. ოჯახი

იოგას არავითარი კავშირი არ აქვს ისლამთან, ინდუიზმთან ჯაინიზმთან ან რომელიმე სხვა რელიგიასთან. მაგრამ იესომ, მუჰამედმა, ზარატუსტრამ, ბუდამ, მაჰავირამ თუ რომელიმე სხვა ადამიანმა, რომელიც ჭეშმარიტებას ჩასწვდნენ, ეს იოგას დახმარებით გააკეთეს. თქვენს ცხოვრებაში შინაგანი სამოთხის მდგომარეობას მხოლოდ და მხოლოდ იოგას საშუალებით შეგიძლიათ მიაღწიოთ. ეგრეთ წოდებული რელიგიები სხვა არაფერია, თუ არა რწმენის სისტემები. იოგა – ეს არის სისტემატური მეთოდოლოგია სამეცნიერო ექსპერიმენტებისა, ცხოვრების ჭეშმარიტების ძიებისათვის რომ ტარდება და არა რწმენის რაღაც სისტემების შექმნისათვის.

პირველ რიგში ის მინდა გითხრათ, რომ იოგა მეცნიერებაა და არა რწმენა. იოგას პრაქტიკისათვის არავითარი რწმენა არ არის საჭირო. იოგას მეთოდებით მუშაობას არ სჭირდება ზებუნებრივი რწმენა. ათეისტებსაც ისევე შეუძლიათ მონაწილეობა მიიღონ ექსპერიმენტებში, როგორც მორწმუნეებს. იოგასთვის არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს თქვენ ღმერთი გწამთ თუ არა.

5. 1970 წელი. 17 ოქტომბერი. პუნა ინდოეთი.

მეცნიერება თქვენს კონცეფციებზე არ არის დამოკიდებული. პირიქით, მეცნიერების გამო თქვენ გჭირდებათ კონცეფციები შეიცვალოთ. მეცნიერება არ ელოდება თქვენგან რაღაც წინასწარ შეხედულებებს თუ რწმენას. თქვენგან მოითხოვება მხოლოდ ექსპერიმენტი. მეცნიერებას სჭირდება, რომ ცდები ჩაატაროთ და დარწმუნდეთ მის შედეგებში. მეცნიერული ჭეშმარიტება უდავოა, ამიტომ მას თქვენი რწმენა არ სჭირდება. ორჯერ ორი ოთხია და ეს რაღაც ვარაუდი არ არის. და თუ ვინმე ამას არ აღიარებს, ის პრობლემას საკუთარ თავს უქმნის, იმ ჭეშმარიტებას კი, რომ ორჯერ ორი არის ოთხი, ამით არაფერი აკლდება.

მეცნიერება ვარაუდით კი არ იწყება, არამედ კვლევით. ზუსტად ასევე, იოგაც არ იწყება ვარაუდებით, არამედ ძიებით, ანალიზით, კვლევით. ამიტომ თქვენ მხოლოდ იმის უნარი გჭირდებათ, რომ იკვლიოთ. საჭიროა მხოლოდ ექსპერიმენტების ჩატარების უნარი, სიმტკიცე და გაბედულება – სულ ეს არის.

მე იოგაზე ვლაპარაკობ როგორც მეცნიერებაზე, იმიტომ, რომ მინდა გავაკეთო კომენტარი იმ სუტრებისა⁶, იოგას

6. სუტრა – ტერმინი აღნიშნავს ინდურ სალიტერატურო ტრადიციაში გარკვეულ აფორიზმს ან აფორიზმთა ერთობას, რომელიც მოცემულია დიდი, ფართო სახელმძღვანელოს სახით. ჰინდუიზმში სუტრები წარმოადგენს განსხვავებული ტიპის ლიტერატურულ ნაწარმს. ყოველი სუტრა არის კონკრეტული მოკლე წესი, კანონი, მსგავსად გარკვეული თეორემისა, რომელიც რამდენიმე სიტყვისაგან შედგება და რომლის გარშემოც თავს იყრის სხვადასხვა რიტუალური, ფილოსოფიური, გრამატიკული თუ მსგავსი მეცნიერული სწავლება. უძველესი სუტრა აღმოჩენილია ბრაჰმანასა და არანიაკას ვედებში. ბუდიზმში სუტრები, იგივე სუტები, გახლავთ კანონიკური ხელნაწერები, რომელთა უმრავლესობაც არის გუატამა ბუდას ზეპირსიტყვიერი სწავლებების ჩანაწერები. ჯაინიზმში სუტრები, იგივე სუიები, წარმოადგენს კანონიკური სახის ქადაგებებს, რომლებიც მიეკუთვნება მეჰავირას და შესულია ზოგიერთ გვიანდელ (პოსტ-კანონიკური) ნორმატიულ ტექსტში.

თვით საფუძველს რომ წარმოადგენს. ეს სუტრები არავითარ შემთხვევაში არ არის დაკავშირებული სხვა რელიგიებთან, რამდენადაც მათ გარეშე ვერცერთი რელიგია ვერ გაძლებდა. ამ სუტრებს არ სჭირდება რომელიმე რელიგიისაგან მხარდაჭერა, მისი მხარდაჭერის გარეშე კი რელიგიები ერთ წამსაც ვერ იარსებებდნენ.

იოგას პირველი სუტრა ღაღადებს, რომ ცხოვრება არის ენერგია.

ძალიან დიდი ხნის განმავლობაში მეცნიერება ამას არ ეთანხმებოდა, მაგრამ ახლა ის ამას არ უარყოფს. მეცნიერებს, მრავალი წლის განმავლობაში, სამყარო მატერიალურად მიაჩნდათ. მაგრამ ისინი, ვინც სამეცნიერო აღმოჩენებამდე ათასობით წლით ადრე აცხადებდნენ, რომ მატერია ეფემერაა, ილუზიაა, არ გულისხმობდნენ, რომ ის არ არსებობს. სიტყვა „ილუმორულის“ ქვეშ ისინი გულისხმობდნენ, რომ ის ისეთი არ არის, როგორიც ჩვენ გვეჩვენება, ან ის არ გვეჩვენება ისეთი, როგორიც არის სინამდვილეში.

მაგრამ, უკანასკნელი ოცდაათი წლის განმავლობაში, მეცნიერება ყოველ თავის ნაბიჯზე თანხმიერებაშია იოგასთან. მეთვრამეტე საუკუნეში მეცნიერებმა განაცხადეს, რომ ღმერთი მოკვდა, რომ სული არ არსებობს და არსებობს მხოლოდ მატერია. მაგრამ უკანასკნელი ოცდაათი წლის განმავლობაში სიტუაცია საპირისპირო მიმართულებით იცვლებოდა და მეცნიერებს მოუწიათ იმის თქმა, რომ მატერია არ არსებობს. რომ მხოლოდ გარეგნულად ჩანს ისე, რომ ის არსებობს. უბრალოდ ენერგია ძალიან სწრაფად მოძრაობს და ამიტომ ის მატერიალურად გვეჩვენება.

კედელი ჩანს. თუ ვინმე შეეცდება მასში გაიაროს, ის თავს გაიტეხს. ჰოდა როგორ შეიძლება ვთქვათ, რომ კე-

7. ეფემერა (ბერძნ.) – მსწრაფლწარმავალი, მოჩვენებითი, წამიერი, მირაჟული (ხილვა).

დელი ილუზორულია? ის მკაფიოდ ჩანს. თქვენ მყარ ნიადაგზე დგახართ. თუ ნიადაგი ეფემერულია, მაშინ რა გაკაცებთ მასზე? არა, მეცნიერები არ ამტკიცებენ, რომ მატერია საერთოდ არ არსებობს. ისინი გულისხმობენ, რომ ობიექტები ისეთი არ არიან, როგორიც ჩანან. თუ ელექტროვენტელატორს ჩავრთავთ, მისი სამი სწრაფად მბრუნავი ფრთა გამრავლდება. ისინი ხომ ისე სწრაფად ბრუნავენ, რომ ცარიელი სივრცე მათ შორის ივსება მატერიით, რომელსაც ჩვენი თვალები ამჩნევს. თუ ვენტელატორის ფრთები ძალიან სწრაფად იბრუნებს, მაშინ ცალკეული ფრთები უკვე აღარ გამოჩნდება. თქვენ დაინახავთ მხოლოდ მბრუნავ წრეს. და თუ ფრთების ბრუნვის სისწრაფეს კიდევ უფრო გავზრდით, თქვენ მათ შორის კენჭის ჩაგდებას ვერ შეძლებთ. ის გვერდზე გადავარდება. და თუ ფრთების ბრუნვის სიჩქარე ატომების მოძრაობის სიჩქარის ტოლი იქნება, მაშინ თქვენ შეგეძლებათ მოხერხებულად დადგეთ მბრუნავ ფრთებზე. მათ შორის შუალედებს ვერ იგრძნობთ და არც დაეცემით. თქვენ საერთოდ ვერ გააცნობიერებთ, რომ მბრუნავ ფრთებზე დგახართ. საქმე ის არის, რომ ფრთა შუალედს უფრო მალე შეავსებს, ვიდრე თქვენი ტვინი მოასწრებს მის დაფიქსირებას. მანამ, სანამ თქვენი ფეხებიდან ტვინამდე მიაღწევს ინფორმაცია გადაადგილებული ფრთის შესახებ, მომდევნო ფრთა შეავსებს მის ადგილს. ამდენად, თუ შუალედები მანამდე შეივსება, ვიდრე თქვენ მათ არსებობას გააცნობიერებთ, მაშინ შეგიძლიათ წყნარად იდგეთ მათზე.

ზუსტად ასევე, ჩვენ ვდგავართ იატაკზე. ელექტრონები ატომში ისეთი უზარმაზარი სიჩქარით ტრიალებენ, რომ საგნები სტატიკური გვეჩვენება. მაგრამ არსებობაში არაფერია უძრავი. აქ ყველაფერი მოძრაობს. მხოლოდ ობიექტი რომ მოძრაობდეს, მაშინ ყველაფერი უბრალოდ

იქნებოდა. მაგრამ მეცნიერებმა გამოიკვლიეს ეს საკითხი და მათთვის ნათელი გახდა, რომ ატომი მატერიას არ წარმოადგენს. მეცნიერებმა მხოლოდ ენერგიის ნაწილაკები იპოვეს, ელექტრული. ნაწილაკები. და არ არის კორექტული ისიც კი, რომ მათ ნაწილაკები ვუწოდოთ, რამდენადაც ამ სიტყვას მატერიის ცნებასთან აქვს კავშირი. ამიტომ ჩვენ უნდა ვისარგებლოთ ახალი სიტყვით „კვანძი“. ეს ტერმინი აღნიშნავს ნაწილაკის არსებობას და არარსებობას ერთდროულად. კვანძი – ეს არის ნაწილაკი და თან ტალღაც ერთდროულად. არსებობს მხოლოდ ელექტრული ტალღები და არა ნაწილაკები. ენერგია შეიძლება იყოს ტალღები და არა ნაწილაკები. მაგრამ ძველი ტერმინოლოგიით ჩვენ ტალღებს კვლავ ნაწილაკებს ვუწოდებთ. არ არსებობს არავითარი ნაწილაკები. მეცნიერთა თვალში მთელი სამყარო არის ენერგიის გაფართოება, ელექტრული ენერგიის. და ეს არის იოგას პირველი სუტრა: სიცოცხლე არის ენერგია.

იოგას მეორე სუტრა ღაღადებს: არსებობს ენერგიის ორი განზომილება: ერთი არის არსებობა და მეორე – არარსებობა.

ენერგია შეიძლება იყოს გამოვლენილი, ისევე, როგორც გამოუვლენელი. როცა ენერგია გამოვლენილი არ არის, მაშინ სამყარო სიცარიელედ იქცევა. როცა ენერგია გამოვლენილია, სამყარო იქმნება. იოგა ამბობს: ყველაფერი, რაც არსებობს, ამთავრებს არარსებობით. ყველა ყოფნა არყოფნით მთავრდება. ყველაფერი, რაც დაბადებულა, მოკვდება. ყველაფერი, რაც არსებობს, შეწყვეტს არსებობას. ყველაფერი ხილული უხილავი გახდება. იოგებს მიაჩნიათ, რომ ამ სამყაროში ყველაფერს ორმაგი განზომილება აქვს. მხოლოდ ერთი განზომილება არაფერს არ აქვს. არ შეიძლება იმის თქმა, რომ ადამიანი დაიბადა, მაგრამ არ მოკვდება. რაც არ უნდა გავახანგრძლივოთ მისი ცხო-

ვრების პერიოდი, მაინც მოგვიწევს დაბრუნება იმავე საკითხთან: ის ალბათ უკვე მოკვდა, ან რაღაც დროის გავლის შემდეგ მოკვდება. შეუძლებელიც კია იმის წარმოდგენა, რომ არსება, რომელიც დაიბადა არასდროს არ მოკვდება. შეიძლება სიკვდილი შორსაა, ჯერ ძალიან შორსაა და გეჩვენება, რომ მანამდე უსასრულოდ დიდი დროა, მაგრამ ის მაინც აუცილებლად მოვა. ყველა პოლუსს აქვს საპირისპირო პოლუსი, ისევე, როგორც ყოველ მონეტას ორი მხარე აქვს. უბრალოდ შეუძლებელია, რომ არსებობდეს მონეტა, რომელსაც მხოლოდ ერთი მხარე აქვს. მას აუცილებლად ექნება მეორე მხარეც, იმიტომ, რომ ერთი მხარის არსებობისათვის აუცილებლად უნდა არსებობდეს მეორე მხარეც.

იოვას მეორე სუტრა ღალადებს: ყველაფერი ორგანზომილებიანია. ერთი განზომილება ყოფნაა, მეორე კი არყოფნა. სამყარო არსებობს, ესე იგი ისიც შეიძლება, რომ არ იარსებოს. ჩვენ ვარსებობთ, ესე იგი ჩვენც ასევე შევწყვეტთ არსებობას. ყველაფერი რაც გამოვლენილია, ერთ დროს არაგამოვლენილად იქცევა. როცა არყოფნაზე ვლაპარაკობთ, ნუ იფიქრებთ, რომ ობიექტები სხვა ფორმებით იარსებებენ... არა, ისინი უბრალოდ შეწყვეტენ არსებობას. ყოფნა – ეს ერთი მხარეა, არყოფნა კი – მეორე. ჩვენთვის ძნელია იმის გაგება, თუ როგორ შეიძლება რომ არყოფნიდან ყოფნა გაჩნდეს. როგორ ჩნდება ყოფნა არყოფნიდან? თუ ჩვენს გარემომცველ სამყაროში მიმოვიხედავთ, გავაცნობიერებთ, რომ ყოველი წამი, რომელიც ჯერ კიდევ არ ყოფილა, აუცილებლად იქნება და რომ ყველაფერი, რაც არსებობს არყოფნაში ჩაიძირება.

ჩვენი მზე ყოველდღიურად ცივდება. მისი სხივები სიცარიელეში იკარგება. მეცნიერები ამტკიცებენ, რომ მზე დედამიწას კიდევ ოთხი მილიონი წლის განმავლობაში გაათბობს, შემდეგ კი მისი სხივები უსასრულო სივრცეში

გაიფანტება. და მის ადგილზე სიცარიელე დარჩება. თუ სხივები სიცარიელეში ქრება, მაშინ ისინი ასევე შეიძლება სიცარიელიდან გაჩნდნენ, სხვაგვარად როგორ გაჩნდება სიცარიელე? მეცნიერები ამბობენ, რომ ჩვენი მზე ცივდება, სამყაროს სხვა ნაწილებში კი სხვა მზეები იბადება. საიდან იბადებიან ისინი? რა თქმა უნდა სიცარიელისგან.

ვედები მოგვითხრობს იმ დროის შესახებ, როცა არაფერი არ იყო. უპანიშადებშიც ასევე არის ინფორმაცია დროის იმ პერიოდზე, როცა არაფერი არ არსებობდა. ბიბლიაც ლაპარაკობს იმ დროზე, როცა არაფერი არ იყო. არყოფნიდან იბადება ყოველი არსი, რომლებიც ყოველ წამს გადადიან არყოფნაში. თუ ჩვენ ყოველ არსს ერთიან მთლიანობად ჩავთვლით, ასეთ შემთხვევაშიც კი, მოგვიწევს არყოფნის არსებობა ვაღიაროთ.

ამდენად, იოგას მეორე სუტრა ასე უღერს: ყოველ ყოფნას თან სდევს თავისი არყოფნა.

ენერგიას ორი განზომილება აქვს: ყოფნა და არყოფნა. ენერგიას შეუძლია „იყოს“, ისევე, როგორც შეუძლია „არ იყოს“. ამიტომ იოგებს მიაჩნიათ, რომ შექმნა – ეს ერთი მხარეა მხოლოდ, მაშინ, როცა მეორე მხარე არის განადგურება. ვერაფერი, რაც ჩვენ გარშემოა, სამუდამოდ ვერ იარსებებს. ყველაფერი გაქრება, დაინგრევა, შემდეგ კი კვლავ და კვლავ დაბრუნდება. მაგალითად, თუ თქვენ თესლს გატეხავთ და შიგნით ჩაიხედავთ, მასში ხის კვალსაც კი ვერ დაინახავთ. და მნიშვნელობა არ აქვს რამდენ ხანს ეძებთ მსგავსებას – მასში ხეზე რაიმე მინიშნებასაც კი ვერ იპოვით. არადა ხე ხომ სწორედ ამ პატარა თესლისგან ჩნდება. თქვენ არასდროს არ დაფიქრებულხართ იმის შესახებ, თუ რა არ არის თესლში. მაშინ საიდან ჩნდება ხე? უზარმაზარი ხე ასე პატარა მარცვალში იყო ჩამალული. შობს რა თავის მხრივ თესლებს, ხეც ასევე ითქვიფება. ზუსტად ასევე,

მთელი არსებობა ვლინდება ყოფნაში შემდეგ კი ითქვიფება. ენერგია ჩნდება არსებობაში, შემდეგ კი არყოფნას ერწყმის.

არყოფნის გაცნობიერება არც ისე ძნელია. რა თქმა უნდა, ყოფნას ჩვენ მხედველობით აღვიქვამთ. იოგას მიხედვით, ადამიანები, რომლებიც მხოლოდ ყოფნას აღიარებენ, ადამიანები, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ მხოლოდ არსებობაა ყველაფერი, მხოლოდ თამაშს ხედავენ. ის კი, ვინც მხოლოდ თამაში შეიცნო, უმეცარია.

უმეცრება იმას კი არ ნიშნავს, რომ ადამიანმა არ იცის, არამედ იმას, რომ მან მხოლოდ თამაში იცის. ცოდნას უპირისპირდება ჭეშმარიტი ცოდნა. თუ ადამიანმა იცის, რომ მან არაფერი არ იცის, მაშინ ის ჭეშმარიტ ცოდნას ამჟღავნებს. ასე რომ, ცოდნა ყველა ჩვენგანშია ჩადებული. უმეცრება არ ნიშნავს არცოდნას. ჩვენ შორის ყველაზე უმეცრებმაც კი რაღაც იციან. იოგას მიხედვით უმეცრება ის არის, რომ მხოლოდ სანახევროდ იცოდე.

და გახსოვდეთ, რომ ნახევრად სიმართლე ტყუილზე უარესია. ტყუილისგან შეიძლება განთავისუფლდე, მაგრამ ნახევრად სიმართლისგან განთავისუფლება ძალიან ძნელია. რაღაც სიმართლედ გვეჩვენება, მაგრამ ეს ასე არ არის. თუ ტყუილი აშკარაა, თუ რაღაც მთლიანად სიყალბით არის გაუღენთილი, მაშინ სიცრუისგან განთავისუფლება მყისიერად შეიძლება. მაგრამ თუ ნახევრად სიმართლესთან გაქვთ საქმე, მაშინ მისგან განთავისუფლება გაგიჭირდებათ.

ჭეშმარიტება არ შეიძლება ორ ნახევრად გაიყოს კიდევ ერთი მიზეზის გამო. თუ ორ ნაწილად გავყოფთ, ის კვდება. განა თქვენ შეგიძლიათ შუაზე გაჰყოთ თქვენი სიყვარული? შეგიძლიათ ვინმეს უთხრათ: „მე შენ ნახევრად მიყვარხარ?“ თქვენ ან გიყვართ, ან არ გიყვართ, ნახევრად

სიყვარული კი არ არსებობს. განა შეგიძლიათ თქვათ, რომ ნახევრად იქურდეთ? თქვენ შეიძლება ნახევარი რუპია⁸ მოიპარეთ, მაგრამ ესეც ჩვეულებრივი სრულფასოვანი ქურდობაა. ნახევრად ქურდობა არ არსებობს, შეიძლება ნახევარი რაღაც მოიპარო, მაგრამ ეს მაინც სრული ქურდობა იქნება და არა სანახევრო.

სიტყვა „ნახევარის“ თვით მნიშვნელობა აჩვენებს, რომ თქვენ ილუზიაში ხართ.

იოგები ამტკიცებენ, რომ ის, ვინც არსებობის მხოლოდ ერთ მხარეს ხედავს, მხოლოდ ერთ ნახევარს ებლაუჭება. ის კი, ვინც მხოლოდ ერთ ნახევარს ებლაუჭება, ილუზიებში და უმეცრებაში ცხოვრობს. არა, მეორე მხარეც ასევე არის. ადამიანი, რომელიც ამბობს: „მე დავიბადე, მაგრამ არ მინდა მოვკვდე“, ნახევარს ებლაუჭება. ის გაიტანჯება, ის უმეცრებაში იცხოვრებს. და მნიშვნელობა არ აქვს რას გააკეთებს ის, სიკვდილი აუცილებლად მოვა, როგორც დაბადების მეორე მხარე. თუ თქვენ მიიღეთ დაბადება, სიკვდილი მისი მეორე ნახევარია — ისინი თანაარსებობენ. ადამიანი, რომელიც ამბობს, რომ მხოლოდ სიამოვნებას აირჩევს, ტკივილს კი თავს აარიდებს, ცდება. იოგა ამბობს, რომ ადამიანი, რომელმაც მხოლოდ ერთი ნახევარი აირჩია, ცდება. ტანჯვა — ეს სიამოვნების მეორე მხარეა მხოლოდ, მისი მეორე ნახევარი. ამიტომ მას, ვისაც სურს წყნარად და მშვიდად იცხოვროს, შფოთვის და მღელვარების გადატანაც მოუწევს. სხვა გამოსავალი არ არსებობს.

იოგა ამბობს, რომ ნახევრის თავიდან აცილების მცდელობა უმეცრებაა. ორი ნახევარი თანაარსებობს, მაგრამ ჩვენ ვერ ვხედავთ ერთიან მთლიანობას. რასაც პირველად ვხედავთ, მას ებლაუჭებით და უგულუბელვცოფთ მეორე

8. რუპია — ფულის ერთეული ინდოეთში, პაკისტანში, ინდონეზიაში, ნეპალში, ცეილონზე და ზოგ სხვა ქვეყანაში.

მხარეს და არ გვეხმის, რომ საკმარისია მხოლოდ ერთ ნახევარს ჩაეჭიდო, რომ მეორე ნახევარი უკვე თავის რიგს ელის. ის უბრალოდ გამოვლენის შესაძლებლობას ელოდება. და ის მალე გაჩნდება. იოგა ამბობს, რომ ენერგიას ორი განზომილება აქვს და რომ ის, ვინც ორივე განზომილებას გააცნობიერებს, იოგას მიმართავს, ის კი, ვინც ერთ ნახევარს ებლაუჭება, არა-იოგი ხდება და თავისი სისუსტეებით ირთობს თავს. მათ, ვინც ერთ ნახევარს ებლაუჭება, ჩვენ მას ჰედონისტს⁹ ვუწოდებთ. იოგს კი ვუწოდებთ მას, ვინც მთელს აცნობიერებს.

იოგა მთელს ნიშნავს. იოგა ნიშნავს დამატებას, ერიანობას. მათემატიკის ენაზე იოგა ნიშნავს ერთობას. სულიერების ენაზე იოგა ნიშნავს მთლიანობას, სისრულეს, საერთოს.

ჰედონისტს ჩვენ მას კი არ ვუწოდებთ, ვინც იოგას მიმართ მტრული დამოკიდებულება აქვს, არამედ იმას, ვინც ერთ ნახევარს ებლაუჭება, ვინც მთელის მხოლოდ ერთი ნაწილი შეიცნო. იოგამ მთლიანი შეიცნო, ამიტომ ის არაფერს არ ებლაუჭება.

საინტერესო ის არის, რომ ის, ვინც ებლაუჭება, ებლაუჭება მხოლოდ ნახევარს. ის კი, ვინც ცხოვრების სისრულე შეიცნო, არაფერს არ ებლაუჭება. რატომ უნდა ჩაეჭიდოს დაბადებას ის, ვინც მიხვდა, რომ დაბადება და სიკვდილი ერთი მთლიანობაა? და რატომ უნდა ჩაეჭიდოს ის სიკვდილს, თუ მიხვდა, რომ სიკვდილი სიცოცხლის ნაწილია? თუ თქვენ იცით, რომ სიამოვნება და ტკივილი ერთმანეთისაგან განცალკევებული არ არიან, რატომ ებლაუჭებით სიამოვნებას? რატომ უნდა ჩაეჭიდო ტკივილს, როცა იცი, რომ ტკივილი სიამოვნებასთან არის ასოცირებული. ფაქტობრი-

9. ჰედონისტი, ჰედონიზმი – ეთიკის იდეალისტური მიმდინარეობა, რომლის მიხედვითაც ცხოვრების მიზანს წარმოადგენს უდიდესი სიამოვნება, სიტკბოება.

ვად, იოგი არის ის, ვინც იცის, რომ სიამოვნება და ტკივილი ერთი მონეტის ორი მხარეა, რომ ისინი სხვადასხვა არ არიან. იოგი უკვე რაიმეს ჩაჭიდების მიღმაა გასული.

ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ თქვენ სწორად გაიგოთ იოგას მეორე სუტრა. ენერგიას ორი ფორმა აქვს და ჩვენ გამუდმებით ვცდილობთ ერთ ფორმას ჩავებლაუჭოთ. ვიღაც თავის ახალგაზრდობას ებლაუჭება, შემდეგ კი სიბერისგან იტანჯება. ის ვერ აცნობიერებს, რომ სიბერე ახალგაზრდობის მეორე ნაწილია. სინამდვილეში ახალგაზრდობა ხომ დაბერების მდგომარეობაა. ახალგაზრდობის ამრი სიკეთისკენ მოძრაობაა. და გახსოვდეთ, რომ მოხუცი ისე სწრაფად არ ბერდება, როგორც ახალგაზრდა.

ახალგაზრდობა, ეს დაბერების ენერგიაა. სიბერის ამრი ის არის, რომ ახალგაზრდობის ენერგია გახარჯო, ახალი ძალები გამოიმუშავო. ეს ერთი მონეტის ორი მხარეა. პირველი მხარე – ეს სახლის საპარადო კარია, მეორე მხარე კი – უკანა კარი.

როგორც თეისტები, ისე ათეისტები, ცხოვრების დუალობის¹⁰ მხოლოდ ერთ მხარეს ეჭიდებიან: დაბადება და სიკვდილი, სიამოვნება და ტკივილი, ყოფნა და არყოფნა. ამიტომ იოგებს ადამიანების ეს ორივე კატეგორია უმეცრებად მიაჩნიათ: თეისტი ამბობს: „ღმერთი არის“. მას ვერც კი წარმოუდგენია, რომ ღმერთი ასევე შეიძლება არ არსებობდეს. თეისტი ძალიან სუსტია, რადგან ღმერთს კანონის მიღმა აყენებს. კანონი ყველას ერთნაირად ესადაგება. თუ ღმერთი არის, მაშინ ისიც შეიძლება, რომ ის არ არსებობდეს. ათეისტი მეორე ნაწილს ებლაუჭება. ის ამტკიცებს, რომ

10. დუალობა, დუალიზმი (ორობა) – ფილოსოფიური სწავლება, რომელიც მიიჩნევს, რომ ყოველივეს საფუძველი თანასწორუფლებიანი, ერთმანეთზე დაუყვანელი ორი დასაბამია: იდეალური და მატერიალური.

ღმერთი არ არსებობს. მაგრამ ის, რაც არ არსებობს, შეიძლება გაჩნდეს. ის გარემოება კი, რომ ათეისტი ღმერთის არსებობას უარყოფს, მასში შიშის არსებობაზე მიუთითებს. შესაძლოა ეს ადამიანი ეჭვობს, რომ ღმერთი მაინც შეიძლება არსებობდეს. ასე რომ არ იყოს, საერთოდ რატომ სჭირდება მას ამ საკითხზე ფიქრი? თუ ვინმეს ჰგონია, რომ ღმერთი არ არსებობს, დაე თავისთვის იფიქროს ასე. თეისტი მზად არის იჩხუბოს, იმიტომ, რომ ის ღმერთის მხოლოდ ერთ ნაწილს ებლაუჭება. და მნიშვნელობა არ აქვს იღებთ თუ არა თქვენ ღმერთის მხოლოდ დაბადებას თუ მხოლოდ არსებობას იღებთ. თქვენ ამით მეორე ნაწილს უარყოფთ. იოგები იღებენ როგორც ყოფნას, ასევე არყოფნას. მათ იციან, რომ ეს ცნებები განუყოფელია ერთმანეთისაგან.

ამიტომ იოგი იღებს ათეისტს, რამდენადაც ეს უკანასკნელი ჭეშმარიტების ნახევარს წვდება. ამიტომ იოგი იღებს თეისტს, რადგან ის ჭეშმარიტების მეორე ნახევარს წვდება. ნახევრად ჭეშმარიტება ტყუილზე უარესია. მეორე სუტრა ლაღადებს, რომ ენერგია ფართოვდება დუალობის საზღვრებს მიღმა.

სიბნელესა და სინათლეს შორის მხოლოდ ერთი რამ ფართოვდება და არა ორივე. მაგრამ ჩვენ მაინც გვეჩვენება, თითქოს ჩვენ წინ ორი მოვლენაა. თუ ამის შესახებ მეცნიერს ჰკითხავთ, ის ორი მოვლენის არსებობას უარყოფს. ის, რასაც ჩვენ სიბნელეს ვუწოდებთ, სინამდვილეში სხვა არაფერია, თუ არა სიბნელის შემცირება. მთელი განსხვავება პროპორციებშია მხოლოდ. ამიტომ ბუს შეუძლია სიბნელეში დაინახოს. თქვენთვის ბნელია, მისთვის კი სინათლეა. რატომ? მის თვალებს შეუძლია ყველაზე სუსტი სინათლეც კი დაიჭიროს. და საქმე მხოლოდ ის არ არის, რომ თქვენთვის ძნელია სუსტი შუქის დანახვა. თქვენს თვა-

ლებს არ შეუძლია სინათლის დანახვა, მაშინაც კი, როცა ის ძალიან კაშკაშაა. თუ ძალიან კაშკაშა სხივებს გაუსწორებთ თვალს, თქვენ დაბრმავდებით. მხედველობასაც აქვს თავისი საზღვრები. მის ქვემოთ არის სიბნელე და მის ზემოთ ასევე სიბნელეა, იმიტომ, რომ საზღვრები, რომლის შიგნით ჩვენ შეიძლება სინათლე დავინახოთ, ძალიან ვიწროა. მაგრამ სიბნელეც ასევე სინათლის პროპორციაა. განსხვავება ხარისხი კი არ არის, არამედ რაოდენობა. ხარისხში არავითარი განსხვავება არ არის. განსხვავება მხოლოდ რაოდენობაშია.

ოდესმე თუ ჩაფიქრებულხართ იმის შესახებ, თუ რა არის სიცხე და რა არის სიცივე. ჩვენ გვგონია, რომ ეს ორი სხვადასხვა მოვლენაა, მაგრამ ეს ასე არ არის. სინამდვილეში სიცხის და სიცივის საკითხის გარკვევა ძალიან ადვილია. ჩვენ კი ვამტკიცებთ, რომ ეს ორი ცნებაა. მაგალითად, სიცხე ჩვენ გვატბობს. მაშინ როგორ შეიძლება მივიჩნიოთ, რომ ისინი ერთია? ჩვენ ჩრდილში ვჯდებით და გვიკვირს როგორ შეგვიძლია ვაღიაროთ ჩრდილი მზის სიცხედ. არა, მე არ ვამბობ, რომ თქვენ სიცხე და სიცივე ერთიან მოვლენად უნდა მიიჩნიოთ, შემდეგ კი ჩრდილიდან გამოხვიდეთ. მე მხოლოდ იმას ვამბობ, რომ მოვლენა, რომელსაც თქვენ ჩრდილს ეძახით, სხვა არაფერია, თუ არა სითბოს შემცირება. ის კი რასაც თქვენ მწველ სიცხეს უწოდებთ, სიგრილის შემცირებაა მხოლოდ.

მოდით, ჩაატარეთ ასეთი ექსპერიმენტი: გაიცხელეთ ხელის გული ღუმელთან, მეორე ხელი კი ყინულზე დადეთ. შემდეგ ორივე ხელი წყლიან ვედროში ჩადეთ. და თქვენ ძალიან გაგიჭირდებათ იმის თქმა ცხელია თუ ცივი წყალი, რომელიც ვედროშია. ერთი ხელისგულის შეგრძნებით თქვენ აღმოაჩენთ, რომ წყალი ცივია, მეორე ხელისგული კი იტყვის, რომ წყალი ცხელია. წყალს ერთსადაიმაც ვე-

დროში არ შეიძლება სხვადასხვა ტემპერატურა ჰქონდეს. თქვენი ხელისგულები უცნაურ ინფორმაციას გადმოსცემენ. ხელს, რომელიც ყინულზე გედოთ, ექნება შეგრძნება, რომ წყალი ცხელია. ღუმელთან გამთბარ ხელს კი წყალი ცივად მოეჩვენება. სიცივესა და სიცხეს შორის ურთიერთკავშირი არსებობს.

იოგას მეორე სუტრა ლაღადებს, რომ დაბადება და სიკვდილი, ყოფნა და არყოფნა, სიბნელე და სინათლე, ბავშვობა და სიბერე, სიამოვნება და ტკივილი, სიცივე და სიცხე – ეს ყველაფერი ფარდობითი ცნებებია. ისინი ერთი მოვლენის ორი დასახელებაა.

თუ თქვენ მეორე სუტრას გაიგებთ, მაშინ ბევრი რამის გაგება გაგიადვილდებათ. ყველა მოვლენას ყოველთვის აქვს საპირისპირო მხარე. და ყოველ ჯერზე, როცა თქვენ ერთ მოვლენას ირჩევთ, გააცნობიერეთ, რომ თქვენ მეორე მხარეც აირჩიეთ. როცა ვინმეს სიყვარულით ეუბნებით: „როგორც იქნა შევხვდით ერთმანეთს და მინდა, რომ აღარასოდეს დაგშორდეთ“, თქვენ უნდა გესმოდეთ, რომ განშორება უკვე არის თქვენს შეხვედრაში და ეს აუცილებლად მოხდება. ფაქტობრივად, შეხვედრის დროსაც კი, ადამიანები აღიარებენ, რომ ერთმანეთის დაკარგვის ეშინიათ. ისინი მეორე მხარის არსებობას აცნობიერებენ. ასე რომ არ იყოს შეხვედრისას განშორებაზე არ ჩაფიქრდებოდნენ. საერთოდ ადამიანები შეხვედრისას სულ სხვა რამეზე უნდა ფიქრობდნენ, მაგრამ, თითქოს ჩრდილიაო, შეხვედრის დროს განშორებაც იქ არის. თუ თქვენ ვიღაცას დაუმეგობრდით, გაითვალისწინეთ, რომ კიდევ ერთი პოტენციური მტერი გაიჩინეთ. უდავოა, რომ თქვენს მტრად შეიძლება იქცეს მხოლოდ ის, ვინც უკვე იყო თქვენი მეგობარი. აქამდე არასოდეს მინახავს, რომ ვინმე პირდაპირ მტერი გამხდარიყოს. მტრად რომ გაუხდეს ადამიანს, ამისთვის აუცილებელია, რომ მას ჯერ დაუმეგობრდეს. მტრობისკენ მიმავალი

გზაც კი მეგობრობაზე გადის. იოგა ამბობს, რომ მტერი ისე დგას უკან, როგორც ჩრდილი.

თუ თქვენ აცნობიერებთ, რომ თითოეულ თქვენს სურვილს საპირისპირო მხარეც აქვს, მაშინ რაიმეზე ჩაბლა-უჭების სურვილი აღარ გექნებათ. თუ მტერი კარზე გიკაკუნებთ, შეგიძლიათ დაასკვნათ, რომ მისი სახით მეგობარი მოვიდა თქვენთან. ასე ხდება ყოველთვის. მეგობარი – ეს მტრის ჩრდილია. მტერი ყოველთვის იმის შესაძლებლობით მოდის თქვენთან, რომ დაგიმეგობრდეთ.

ამრიგად, ადამიანი, რომელიც იოგას ჩასწვდა, ნებას აძლევს ბედნიერებას მასთან მივიდეს თუ ის კარზე უკაკუნებს, მაგრამ ამის გამო არ ზეიმობს, რადგან იცის, რომ ბედნიერებაში მისი საპირისპირო მხარეც არის დაფარული. როცა უბედურება მოდის, იოგი წყნარად იღებს ყველა სიმწარეს, რომელიც მას მოაქვს, იმიტომ, რომ იცის მას რა მოჰყვება. ის წონასწორობას ინარჩუნებს. მან იცის, რომ ყველა მოვლენა აუცილებლად არის დაკავშირებული საპირისპიროსთან. არაფერი არ არსებობს მისი საპირისპიროს გარეშე. ადამიანი სიძულვილის თესლს ალვივებს იმ ადამიანში, ვინც მას უყვარს. ყველა, ვისაც ჩვენ ვხვდებით, დროთა განმავლობაში გვმორდება. როცა რაღაც ნივთებს ვიძენთ, ჩვენ ასევე ვქმნით საშუალებებსა და მოწყობილობებს, რომ ისინი გაგვიუცხოვდნენ. როცა ადამიანი პატივისცემას ითხოვს, ის მარცვლებს თესავს იმისთვის, რომ უპატივცემულობა მიიღოს, გამარჯვებებით კი ის გზას უხსნის დამარცხებებს თავის ცხოვრებაში.

ერთხელ, ლაო-ძი¹¹ თავის მეგობრებს უთხრა, რომ მასთან ცხოვრებაში არასდროს არავის არ გაუმარჯვნია. რა თქმა უნდა, მეგობრებს ხმა არ ამოუღიათ. შემდეგ მათ

11. ლაო-ძი – ძვ.წ. VI საუკუნის ერთ-ერთი უდიდესი ჩინელი ფილოსოფოსი, რომლის ვინაობა ზუსტად დადგენილი არ არის. თავად სიტყვა „ლაო-ძი“ ნიშნავს მოხუც ფილოსოფოსს, მასწავლებელს.

ლაო-ძის სთხოვეს, გაემხილა მათთვის მისი საიდუმლო – როგორ მოხდა, რომ ის აქამდე ვერავინ დაამარცხა. მათ სურდათ, რომ თვითონაც უძლეველნი ყოფილიყვნენ. მაგრამ ლაო-ძიმ გადაიხარხარა და უპასუხა: „მე არ გავანდობ სუტრას იმ ხალხს, ვისაც მისი გაგება არ შეუძლია“. „განა ჩვენ ის ხალხი ვართ, ვისაც მისი გაგება არ შეუძლია? – განაწყენდნენ მეგობრები, – თქვენ უნდა გვითხრათ როგორ გავსდეთ ჩვენც უძლეველები“. ამაზე ლაო-ძიმ უპასუხა: „თქვენ განწირული ხართ დასამარცხებლად, იმიტომ, რომ ვისაც არ სურს დამარცხდეს, მან უკვე მიიხმო დამარცხება თავისთან. ეს არის ჩემი სუტრა. ვერავინ ვერასდროს შეძლებს ჩემს დამარცხებას, იმიტომ, რომ მე არასდროს მინდოდა გამემარჯვა. მას, ვისაც უნდა გაიმარჯვოს, აუცილებლად დამარცხდება“.

ერთხელ ლაო-ძი თავის მოწაფეებთან ერთად ტყეში მიდიოდა. ამ დროს ვილაც ხალხი უამრავ ხეს ჭრიდა. ათასობით ტყისმჭრელი აქცევდა ხეებს, მაგრამ იქ იყო ერთი ხე, რომელიც ისევ იდგა. მას არავინ შეხებია. ლაო-ძიმ მოწაფეებს უთხრა: „მიდით ამ ხესთან და გაიგეთ მისი გადარჩენის საიდუმლო. ნუთუ მან იოგას სუტრა იცის? ან იქნებ დაო¹² იცის? ტყისმჭრელები ყველა ხეს ჭრიან და ეს ხე როგორ გადარჩა?“

და მოწაფეები ლაო-ძის დავალების შესასრულებლად წავიდნენ, მაგრამ მათ არ იცოდნენ ხესთან როგორ ელაპარაკათ. მის გარშემო შეგროვდნენ და თავს იმაზე იტეხდნენ, თუ როგორ დაესვათ შეკითხვა მისთვის. ის მართლაც ისე იყო გადარჩენილი, რომ ერთი ტოტიც კი არ ჰქონდა და-

12. დაო – ჩინურად „დაო“ სიტყვასიტყვით აღნიშნავს „გზას“, „ბილიკს“, თუმცა, ამასთანავე, აქვს მნიშვნელობათა ვრცელი სპექტრი. ჩინური ფილოსოფიის ისტორიაში ის ერთ-ერთ უმდიდრეს და უმნიშვნელოვანეს ტერმინადაა მიჩნეული.

კარგული, ერთი ფოთოლიც კი. ტოტები ისე შორს ჰქონდა გაშვერილი, რომ მის ქვეშ ათასობით ოთხთვალა შეიძლება ერთდროულად შეჩერებულიყო. ხიდან უზარმაზარი ჩრდილი ეცემოდა და მაშინ მოწაფეებმა გადაწყვიტეს, რომ შეკითხვოდნენ ტყისმჭრელებს, რომლებმაც ამდენი ხე მოჭრეს.

„რა არის ამ ხის გადაეჩენის საიდუმლო? რატომ არ მოჭერით ის?“ ტყისმჭრელებმა მათ უპასუხეს, რომ ის ხე არაფრისთვის არ იყო გამოსადეგი. მისი ქერქი გადაჭრელებული იყო ბზარებით და ამიტომ ავეჯის დასამზადებლად ის არ გამოდგებოდა.

„მისი ფისიანი“¹³ ქერქი ისე ბოლავს, რომ მისი საშუალებით ქოხების გათბობა შეუძლებელია. – თქვე მათ – ეს უბადრუკი ხეა. ტყუილად რატომ უნდა დავხარჯოთ დრო და ძალა მისი მოჭრისათვის“.

მოწაფეები უკან დაბრუნდნენ და ლაო-ძის უთხრეს: „ამ ხის გადარჩენის საიდუმლოება მის გამოუსადეგარობაშია. ხე მეტისმეტად კორძიანი“¹⁴ და ფისიანია და მისი ფოთლები წამლების დასამზადებლად უვარგისია. მას ცხოველებიც კი არ ჭამენ. ის სრულიად უნაყოფოა“. ლაო-ძიმ მათ ასე უპასუხა: „დალოცვილია ეს ხე. მისი ტოტები არ ცდილობენ სწორი გაიზარდნონ და ამიტომ ისინი ღეროებს არ ჩამოაჭრეს. ხე, რომელიც ცდილობს გაიმართოს... გესმით რას ვამბობ? ასეთ ხეებს ჭრიან. და ჩვენი ხის ფოთლებსაც ასევე არ სურდათ რაღაც განსაკუთრებულნი გამხდარიყვნენ, არ ცდილობდნენ განსაკუთრებით სასიამოვნო გემო შეეძინათ და ამიტომ ისინი აქამდე ნეტარ მდგომარეობაში არიან. ასეთია ჩემი მეთოდიც – დასძინა ლაო-ძიმ – ვერავინ ვე-

13. ფისი – ნივთიერება რომელიც ჩვეულებრივი ტემპერატურის პირობებში მყარია, ხოლო მზურვალე ტემპერატურასთან ერთად დნება.

14. კორძი – აქ: ავადმყოფური გამონაზარდი ხეზე.

რასდროს შეძლო ჩემი დამარცხება იმიტომ, რომ მე გამარჯვება არ მინდოდა. მე ყოველთვის ვუთმობ, ამიტომ ჩემი დამარცხება ძნელია“.

ერთხელ ლაო-ძიმ მოყვა იმის შესახებ, რომ ადრე სოფელში გამოიწვია ვიღაც გლეხმა, რომელსაც გაეგონა იმის შესახებ, რომ ეს ადამიანი არასდროს არ მარცხდებოდა. ლაო-ძი იმ დროს სწორედ იმ გლეხის სოფელში იყო სტუმრად. ალბათ მან ვინმესთან თქვა, რომ არასდროს დამარცხება არ განეცადა. ეს ცნობა მთელ იმ არემარეზე გავრცელდა და ერთ-ერთმა იქაურმა მოჭიდავემ მისი ნათქვამი გამოწვევად მიიღო. მან ლაო-ძის კარზე დააკაკუნა და დაიყვირა: „მე შენ დაგამარცხებ“. ლაო-ძიმ მშვიდად უპასუხა: „შენ ვერ შეძლებ ჩემს დამარცხებას“. „მე შენ დაგამარცხებ“, — გაიმეორა გლეხმა.

ლაო-ძი ქუჩაში გავიდა და მათ გარშემო მაშინვე ბრბო შეიკრიბა. გლეხმა ქურთუკი გაიძრო, თავისი ღვთაება ახსენა და მას მივარდა. მაგრამ ლაო-ძი მაშინვე მიწაზე დავარდა და თქვა: „შენ შეგიძლია ზედ დამაჯდე“. „რა ტიპის ადამიანი ხარ, — გაუკვირდა მოჭიდავეს, — შენი დამარცხების ყოველგვარი სურვილი დამეკარგა“. ლაო-ძიმ უპასუხა: „მე კი გეუბნები, რომ ჩემი დამარცხება აქამდე არავის მოუხერხებია, იმიტომ, რომ მე უკვე წინასწარ მივიღე დამარცხება. მე არ მინდა გავიმარჯვო. შენ შეგიძლია მოხვიდე და მკერდზე დამაჯდე. დაე დოლების ბაგაბუგმა შეატყობინოს ყველას შენი გამარჯვების შესახებ“. „სრულიად უსარგებლო საქმე იქნება, რომ ასეთ ადამიანს მკერდზე დავაჯდე“ — მხრები აიჩეჩა გლეხმა. მან ლაო-ძის თავი დაუკრა და სახლში წავიდა. ასეთ ბრძოლაზე უარი თქვა.

იოგა ამტკიცებს, რომ დუალობის ნაწილებს შორის არჩევა უაზრობაა.

იოგა გვირჩევს არ გავაკეთოთ არჩევანი მათ შორის, რაც ცხოვრებაში აღიქმება როგორც ორი ცნება. ეს ერთი-

დაიგივეა. თქვენ უბრალოდ მხედველობა გატყუებთ, ზედაპირზე წარმოდგენილია ერთი მოვლენის ფასეულობა, მაგრამ მასში რაღაც სხვაც არის დაფარული. ყოფნა და არყოფნა, დაბადება და სიკვდილი, ბედნიერება და უბედურება, სიკეთე და ბოროტება, ზნეობა და უზნეობა, რწმენა და ურწმენობა – ეს ყველაფერი ერთი მოვლენის ნაწილებია. ჩასწვდით მათ, მაგრამ ნურაფერს ნუ აიჩრევთ. ადამიანი დუალობაზე მეტია თუნდაც იმით, რომ აცნობიერებს მას.

იოგას მეორე სუტრა ამბობს: ენერგიისთვის დამახასიათებელია დუალობა: ყოფნა და არყოფნა. იქ, სადაც ენერგიის მწვერვალები წამოიშართება, იმავდროულად ჩნდება ენერგიის ველებიც. იქ, სადაც არის შექმნა. არის განადგურებაც.

ამიტომ ეს ქვეყანა (ინდოეთი) არა მხოლოდ შექმნის კონცეფციაზე ფიქრობდა, არამედ ასევე განადგურებაზეც, როგორც მის შემადგენელ ნაწილზე. შექმნას თან ახლავს განადგურება, ყოფნას კი – არყოფნა. ყველაფერი, რაც არსებობს, განწირულია გაქრობისათვის, ის ყველაფერი კი, რაც არ არსებობს, აუცილებლად გაჩნდება.

ოდესმე ოკეანის ტალღებს თუ დაკვირვებიახართ? ტალღა, რომელიც წამოიშართა, აუცილებლად მიიღევა. ღრმული, რომელიც მის შიგნით ჩნდება, მალე ტალღად იქცევა. ყოველ წამს ყველა ცნება და მოვლენა თავიანთი საპირისპიროსაკენ ისწრაფვის. ყველა საგანი არყოფნაში ინთქმება. საკმარისია მხოლოდ ეს მომენტი გააცნობიეროს, რომ ადამიანში მაშინვე ქრება სურვილები, სწრაფვა და პატივმოყვარეობა. ის სურვილებზე უარს არ ამბობს – ისინი თავისთავად ქრება, რადგან სურვილები სხვა არაფერია, თუ არა არჩევანი.

რაც შეეხება იოგას მესამე სუტრას...

მე თქვენ უკვე გითხარით, რომ არსებობას ორი ფორმა აქვს. პირველი სუტრა ენერგიის შესახებ ლაპარაკობს. მე-

ორე სუტრა ენერგიის ორ ფორმაზე: გამოვლინებულზე და გამოუვლინებელზე. მესამე სუტრა კი გვეუბნება, რომ არსებობას ორი ფორმა აქვს. ერთ ფორმას ჩვენ ცნობიერს ვუწოდებთ, მეორეს კი – არაცნობიერს. მაგრამ ეს ორი ფორმაა და არა ორი განცალკევებული მოვლენა. ეგრეთ წოდებული რელიგიური ადამიანები მათ ორ განცალკევებულ მოვლენად მიიჩნევენ. მათ ჰგონიათ, რომ ცნობიერი განცალკევებულია ქვეცნობიერისგან და რომ სხეული განცალკევებულია სულისაგან. მაგრამ სინამდვილეში ასეთი დაყოფა არ არსებობს. თუ თქვენ ცხოვრება სწორად გესმით, მაშინ სულის იმ ნაწილს, რომელიც გრძნობებით აღიქმება, თქვენ სხეულს უწოდებთ, სხეულის იმ ნაწილს კი, რომელიც გრძნობებით არ აღიქმება – სულს.

ცნობიერი და არაცნობიერი არსებობის ორი ასპექტია. აი ქვა დევს. ის არსებობს, მაგრამ ცნობიერება არ გააჩნია. თქვენ მის გვერდით დგახართ. თქვენც ასევე არსებობთ. თქვენ შორის სამყაროში გამოვლინების თვალსაზრისით არავითარი განსხვავება არ არსებობს, მაგრამ ქვას ცნობიერება არ აქვს, თქვენ კი გაქვთ. მაგრამ ქვას შეუძლია ცნობიერება ჰქონდეს, თქვენ კი შეგიძლიათ ქვად იქცეთ. ეს შექცევადი პროცესებია. ამიტომ თქვენ ჭამთ პურს და ის თქვენს სისხლად იქცევა. ამიტომ რკინა ხვდება რა თქვენს სხეულში, ცოცხლდება. თუ ადამიანის სხეულიდან მთელ სამშენებლო მასალას ამოვიღებთ და მაგიდაზე დავდებთ, ისინი ხუთ რუპიაზე მეტი არ ეღირება. ჩვენ წინ იქნება ცოტაოდენი რკინა, ალუმინი, ფოსფორი, სპილენძი. ადამიანი ძირითადად წყლისაგან შედგება. მასში საეტვოა მოიძებნოს იმდენი მასალა, რომ მისი ღირებულება ხუთ რუპიას აღემატებოდეს. მაგრამ ადამიანის სხეულში არსებობს კიდევ რაღაც, რის წყალობითაც ის ცნობიერი გახდა. თუ თქვენ ხელს გაიჭრით, ტკივილს იგრძნობთ. ეს ხელი თქვენი სხეულის ნაწილი რომ არ ყოფილიყო, თქვენ ტკივილს ვერ იგრძნობ-

დით. ხვალ, როცა ტკივილი შეწყდება, ის ისევ აღარ იქნება თქვენი სხეულის ნაწილი.

იმ ადგილის ქვეშ, სადაც თქვენ ზიხართ, არანაკლებ ათი ადამიანია დაკრძალული. დედამიწაზე იმდენ ადამიანს უცხოვრია, რომ თქვენ ფეხებს ქვემოთ არანაკლებ ათი ადამიანის სხეულის ნეშტია. ოდესღაც ყველა ისინი ცოცხლები იყვნენ, ახლა კი ისინი მტვრადქცეულნი თქვენს ფეხქვეშ არიან. დღეს თქვენ ხართ ცოცხალი, მაგრამ რამდენ ხანს? ხვალ ხომ თქვენც მტვრად იქცევით.

ცნობიერი და არაცნობიერი არსებობის ორი ასპექტია. თქვენ წინაშეა არა ორი ყოფნა, არამედ ერთი არსებობის ორი ფორმა. ამიტომ ისინი შექცევადია. ამიტომ არაცნობიერი შეიძლება ცნობიერი გახდეს, ცნობიერების არმქონე ადამიანს კი ცნობიერება დაუბრუნდეს. ეს ყოველდღე ხდება. ჩვენ ყოველდღე ასე ვიქცევით. დღიდან დღემდე ჩვენ ვშთანთქავთ ცნობიერების არმქონე მასალას საკვების სახით, ის კი ჩვენში ცნობიერებას იძენს. ყოველდღე ჩვენი სხეულიდან გადიან საკვების ნარჩენები და ცნობიერებას კარგავენ. ამრიგად, ერთი მხრივ, ადამიანს ცნობიერება გააჩნია, მეორე მხრივ კი – არა. მაშინვე, როგორც კი ის ჩაყლაპავს რაღაცას, რასაც ცნობიერება არ აქვს, ის ნივთიერება მასში მაშინვე ცნობიერად იქცევა.

ცნობიერება და არაცნობიერება, ეს ორი მოვლენა არ არის. აქ ადამიანებს სიტუაცია არასწორად ესმით. ათეისტები ამბობენ, რომ ძალიან უჭირთ თავიანთი პოზიციის ახსნა. ისინი გართულებებს აწყდებიან იმის გამო, რომ არ შეუძლიათ თქვან საიდან ჩნდება ცნობიერება მაშინ, თუ არის მხოლოდ არაცნობიერება. მაშინ ათეისტს (მაგალითად მარქსს¹⁵), უწევს იმის მტკიცება, რომ ცნობიერება –

15. კარლ ჰაინრიხ მარქსი (1818-1883) – გერმანელი ფილოსოფოსი, ეკონომისტი, ისტორიკოსი, პოლიტიკური თეორეტიკოსი, სოციოლოგი, კომუნისტი და რევოლუციონერი.

ეს მატერიის თანმდევი პროდუქტია. ცნობიერება რეალური არ არის. ის გაჩნდა მატერიების შეხვედრის და შერწყმის შედეგად. ეს დროებითი მოვლენაა და არა მუდმივი. ჩარვაკი ამას აი ასე ხსნის: ადამიანის ცნობიერება ჰგავს ბეტელის კაცს, რომელიც ბეტელს აკეთებს კირის¹⁶ და სათრიმლავის და სხვა ნივთიერებების შერევით. შედეგად მიიღება წითელი საღებავი, მაგრამ წითელი საღებავი არ არის არც კირში, არც სათრიმლავში და არც ბეტელის ფოთოლში. ის ამ სამის შერევის შედეგად იქნა მიღებული. ისინი ერთმანეთს შეერწყნენ და მოგვცეს წარმოებული პროდუქტი – წითელი საღებავი. იგივე შეიძლება ითქვას ღვინოსთან დაკავშირებით. თუ თქვენ გადაყლაპავთ ყველა ნივთიერებას, რომელთაგან ღვინო შედგება, ცალ-ცალკე, თქვენ არ დათვრებით. მაგრამ, თუ ამ ნივთიერებებს ერთმანეთში შეურევთ, ისინი, ერთმანეთთან შერწყმული, ღვინოდ იქცევა და, თუ მას დაღევთ, დათვრებით.

ამრიგად ათეისტს, ჩარვაკი იქნება ის თუ მარქსი, სხვა ენა აქვთ. ფაქტობრივად მათი სიძნელე ის არის, რომ ცნობიერება ხილულია, მაგრამ როგორ უნდა განიმარტოს ის? ათეისტები ცალმხრივად განმარტავენ. ისინი ამბობენ, რომ ცნობიერების არმქონე ნივთიერებების შერევით და შერწყმით იქმნება ცნობიერება. მაგრამ ასეთ მტკიცებას არ შეიძლება მეცნიერული ვუწოდოთ. მარქსის ბაგეებიდან, თუმცა კი მას თავი მეცნიერი ეგონა, არასწორი ამრები იფრქვევა. იმიტომ, რომ, ყველაფერი, რაც ამა თუ იმ ობიექტიდან დაიბადა, მასში სადღაც იქნებოდა ჩამალული. სხვაგვარად ის უბრალოდ არ დაიბადებოდა. თუ წითელი საღებავი ბეტელის ფოთლებიდან გამოიყოფა, ესე იგი ის ფერი თითოეულ ნივთიერებაში კი არ იყო ცალ-ცალკე, არამედ ნი-

16. კირი – საშენი მასალა, რომელიც ადრეულ პერიოდში ცემენტის მოვალეობას ასრულებდა.

ვთიერებების შერევის შედეგად გაჩნდა და ადრე არ ჩანდა. ჩვენ წყურვილს ვერ მოვიკლავთ თუ ცალ-ცალკე დავვლევთ ჟანგბადს და წყალბადს. წყალი არ არის ცალკე აღებულ არც ჟანგბადში და არც წყალბადში, მაგრამ ჩნდება მათი შეერთების შედეგად და შეგვიძლია ის დავლიოთ. საიდან გაჩნდა წყალი? ის უკვე იყო ჟანგბადში და წყალბადში, მაგრამ გამოვლინდა მხოლოდ მაშინ, როცა ეს ორი ნივთიერება ერთმანეთს შეხვდა.

თქვენ ოთახში ზიხართ. მე შემოვდივარ და საუბარს ვიწყებთ. ეს საუბარი ციდან არ მოდის. ის უკვე იყო თქვენში და ჩემში. მაგრამ, თუ თქვენ ოთახში საკუთარ თავს ელაპარაკებით, ადამიანები გიჟად ჩაგთვლიან. იმის შემდეგ კი, რაც მე ზღურობლს გადმოვაბიჯებ, საუბრისთვის თქვენ გიჟად აღარავინ აღარ ჩაგთვლით. ახლა უკვე შესაფერისი დროა იმისათვის, რომ საკუთარი თავი გამოხატოთ.

ყველაფერი, რაც გამოვლინდება, ადრე დაფარული იყო. ამიტომ ათეისტები ამბობენ, რომ ცნობიერება უბრალოდ მატერიიდან ჩნდება, რომ ადრე, თავისთავად, ის არ არსებობდა. მაგრამ მათი მტკიცება ღრმად არამეცნიერულია. იოგები მზად არ არიან მათ მისაღებად. მორწმუნეები კი საპირისპირო განცხადებას აკეთებენ. ისინიც ასეთივე სირთულეს აწყდებიან. ეს განცხადებები ერთმანეთს ავსებს. მორწმუნეები ამბობენ, რომ მატერია არ არსებობს, რომ სამყარო მხოლოდ ცნობიერებით არის სავსე, რომ ყოველი არსებული არის ღმერთი. და ისმის ასეთი კითხვა: საიდან ჩნდება ყველაფერი ხილული? მაგალითად, შანკარა¹⁷ ამბობს, რომ ჩვენ აღვიქვამთ ილუზიას, რომ სამყარო არ არსებობს, რომ ჩვენ წინაშეა სამყაროს ილუზორული სურათი, სინამდვილეში კი არაფერი არ არსებობს.

17. შანკარა (ვარაუდით 788-820 წ.წ.) – ინდოელი რელიგიის ფილოსოფოსი და პოეტი.

თეისტები და ათეისტები ერთსადაიმავე სირთულეს აწყდებიან – როგორ ახსნან მეორე ნაწილი. მეორე ნაწილიც ასევე არსებობს და ეს არის სირთულე. ამიტომ ყველა არგუმენტი უნდა იქნეს გათვალისწინებული, მაგრამ ეს ადამიანები ვერასდროს ვერაფერს ვერ ამტკიცებენ თავიანთი არგუმენტებით.

იოგა ამბობს, რომ არსებობს როგორც ცნობიერება, ასევე მატერია. ამიტომ იოგები თავს არ იმტვრევენ ლოგიკაზე. ისინი უბრალოდ ამბობენ, რომ ერთიც და მეორეც არსებობს და რომ ეს ორი მოვლენა არ არის. სხვაგვარად მათი სინთეზი ძნელი იქნებოდა. ეს ერთი მოვლენის ორი მხარეა. მაგალითად შეიძლება გამოდგეს ჩემი ხელები – მარჯვენა და მარცხენა. ისინი თქვენ ორ ხელად გეჩვენებთ, მაგრამ მე მათ აღვიქვამ არა როგორც ორ ობიექტს. თქვენ ისინი ორი კიდური გგონიათ – ასეთი სურათი იშლება თქვენთვის. მე კი ვხედავ, რომ ჩემს ორივე ხელში ერთი ენერგია ცირკულირებს. საინტერესოა, რომ თუ მოვინდომებ, შემიძლია ორივე ხელს ვაიძულო იბრძოლოს. ისინი, ორივე, ერთი ენერგიაა მხოლოდ.

ცნობიერება და არაცნობიერება ერთ მთლიანობას შეადგენს. ისინი ერთი არსებობის ორი გამოვლენაა მხოლოდ. ცნობიერი შეიძლება არაცნობიერი გახდეს, არაცნობიერი კი შეიძლება ცნობიერის წყაროდ იქცეს. ეს იოგას მესამე სუტრაა.

თქვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ამ სუტრების გაგება, იმიტომ, რომ მათ საფუძველზე შენდება იოგების მეთოდების მთელი სტრუქტურა. ჩვენს დროში მეცნიერებმა აღიარეს როგორც ცნობიერის, ასევე არაცნობიერის არსებობა. მათ დანერგეს ახალი ტერმინი – „ფსიქოსომატიკური ავადმყოფობა“. საქმე ის არის, რომ ადრე ფიქრობდნენ, თითქოს ორი სახის ავადმყოფობა არსებობდა: ფიზიკური

და მენტალური. ერთი ავადმყოფობა ფიზიკურია, მეორე კი – მენტალური. თანამედროვე ექიმები იყენებენ ტერმინს ფსიქოსომატური ავადმყოფობა. ისინი ამბობენ, რომ არ არსებობს წმინდა ფიზიკური და წმინდა მენტალური ავადმყოფობა, ყველა ავადმყოფობა ფსიქოსომატურია. ფიზიკური და მენტალური დარღვევები ერთი დაავადების გამოვლენაა.

თუ თქვენი გონება დაავადდა, თქვენი სხეულიც ასევე ავად ხდება. თუ თქვენს სხეულს შეეყარა ავადმყოფობა, თქვენი ტვინიც ასევე იტანჯება. როცა ღვინით გიმასპინძლებით, მე მას თქვენს მუცელს ვთავაზობ და არა თქვენს ტვინს. ღვინო ხვდება თქვენს მუცელში და შემდეგ ღვიძლით შეიწოვება. ღვინო უშუალოდ ტვინისკენ არ მიედინება, მაგრამ, როგორც კი ის თქვენს სხეულში ხვდება, გონება მაშინვე სისულელეების როშვას იწყებს. ეს თითქოს ასე არ უნდა იყოს, მაგრამ სწორედ ასეა. ღვინო ხვდება სხეულში მაგრამ ზემოქმედებას ახდენს ტვინზე. და როცა გონება ავად არის, აფორიაქებული და დათრგუნულია, სხეულიც მაშინვე დუნდება და ავად ხდება. და თუ ტვინი დასნეულდება, სხეულიც აუცილებლად იტანჯება.

დაახლოებით ათი წლის წინ, ამერიკის შეერთებულ შტატებს მოუწია კანონის შემოტანა, რომელიც ანტიჰიპნოტიკური აქტის სახელწოდებით არის ცნობილი. კანონი მიღებულ იქნა ჰიპნოტიზმის წინააღმდეგ, იმიტომ, რომ უცნაური რამ მოხდა ერთ-ერთი პატარა კოლეჯის საერთო საცხოვრებელში. ოთხმა ბიჭმა წაიკითხა წიგნი ჰიპნოზის შესახებ, რომელშიც ეწერა, რომ ადამიანის გონებას შეგიძლია შთააგონო ნებისმიერი რამ და ის შეასრულებს დავალებას. ამ ბიჭებმა გადაწყვიტეს ექსპერიმენტი ჩაეტარებინათ და შეემოწმებინათ რამდენად სწორი იყო ის, რაც წაიკითხეს. მათ სთხოვეს მეხუთე სტუდენტს ლოგინზე დაწოლილიყო,

როგორც წიგნში ეწერა, შემდეგ კი დაიწყეს მისი ჩაძირვა არააცნობიერის მდგომარეობაში. ოთახში სინათლე ჩააქრეს და ის ოთხი ბიჭი ცდისპირს ათი წუთის განმავლობაში უმეორებდა: შენ არააცნობიერ მდგომარეობაში გადადიხარ! შენ არააცნობიერ მდგომარეობაში გადადიხარ! შენ არააცნობიერ მდგომარეობაში გადადიხარ! და მართლაც, ბიჭს ათი წუთის შემდეგ ჩაეძინა და არააცნობიერის მდგომარეობაში გადავიდა. როცა ხელისგულზე ნემსით უჩხვლიტეს, მან ვერაფერი ვერ იგრძნო. როცა პირში თიხა ჩაუდეს და უთხრეს, რომ კამფეტს ჭამდა, მან თიხა დიდი სიამოვნებით შეჭამა. შემდეგ ბიჭები ცნობისმოყვარეობამ მოიცვა. მათ ცდისპირი წამოაყენეს და სთხოვეს მას ეცეკვა. უთხრეს, რომ ის მოცეკვავე იყო და მან მართლაც ცეკვა დაიწყო. შემდეგ უთხრეს, რომ გაგიჟდა და ის მართლაც გაგიჟდა. და ბოლოს, უკანასკნელი რამ ჩააგონეს – უთხრეს, რომ მოკვდა და ის მართლაც მოკვდა! ამიტომ საჭირო გახდა კანონის შემოღება, რომლის თანახმად, არავის არ აქვს უფლება ვინმე დააპიპნოზოს თუ ამის ნებართვა ხელისუფლებისგან არ აქვს აღებული ან პიპნოზის სეანსი არ ტარდება უნივერსიტეტში ან საავადმყოფოში, ექიმის ზედამხედველობის ქვეშ. არ შეიძლება პიპნოზის სეანსი მოაწყოს ყველამ, ვისაც მოეპრიანება. ბიჭი მოკვდა. შემდეგ მას მრავალჯერ გაუმეორეს, რომ გაცოცხლებულიყო, მაგრამ ის არ რეაგირებდა, რადგან უკვე მკვდარი იყო.

ეს შემთხვევა 1952 წელს მოხდა და მთელი მსოფლიო გააკვირვა. თუ რომელიმე ასტროლოგი გეუბნებათ, რომ თქვენ ამა თუ იმ დღეს მოკვდებით, სრულიად ადვილად შეიძლება, რომ თქვენ მართლაც სწორედ იმ დღეს მოკვდეთ. და საქმე ის კი არ არის, რომ ასტროლოგი სიმართლეს ამბობს. რა თქმა უნდა, არა. მაგრამ თუ ამაზე ფიქრმა ღრმად გაიდგა ფესვები თქვენს გონებაში, თქვენ მართ-

ლაც შეიძლება მის მიერ დასახელებულ დღეს მოკვდეთ. გონებისთვის სხვადასხვა აზრის შთაგონებით შეიძლება ათასნაირი ავადმყოფობა გამოიწვიო და ასეთივე წარმატებით, ჰიპნოზის დახმარებით, ადამიანების განკურნებაც შეიძლება.

ერთი კაცის სახლში ხანძარი გაჩნდა. ის პარალიზებული იწვა და უკვე ორი წელი იყო, რაც ფეხზე წამოდგომა არ შეეძლო. თითქმის მთელი ამ დროის განმავლობაში ის ბოღავდა. როცა შუალამით სახლი ცეცხლის ალში გაეხვია, მისი ოჯახის წევრები ქუჩაში გავარდნენ. და უკვე ეზოში დაიწყეს ფიქრი იმაზე, თუ რა შეიძლებოდა მოხუცს დამართნოდა. ის ხომ პარალიზებული იყო და თავის გადარჩენას ვერ შეძლებდა. მაგრამ უცებ დაინახეს, რომ მოხუცი არა მხოლოდ გამორბოდა სახლიდან, არამედ პატარა ყუთსაც მოარბენინებდა. მათ გაუკვირდათ, იმიტომ, რომ კაცს, ჩვეულებრივ, ფეხზე წამოდგომაც კი არ შეეძლო. როცა მათთან მივიდა, გაოგნებულმა ნათესავებმა წამოიძახეს: „და შენ სიარული შეგიძლია?“ – „განა მე დავდივარ?“ შეეშინდა მოხუცს და მაშინვე მოცელილივით მიწაზე დავარდა. მას ისევ დამბლა დაეცა. გამოდის, რომ მისი დამბლა რაღაც გონებრივი პროცესებით იყო გამოწვეული. არსებითად, პარალიზებული მისი გონება იყო, სხეულმა კი, უბრალოდ, გონების კოპირება მოახდინა.

მენტალური მდგომარეობის გამო შეიძლება მოძრაობის უნარი მთელმა სხეულმა დაკარგოს. თუ გონება მოძრაობას ეწინააღმდეგება, მაშინ ექიმებს ძალიან უჭირთ მთელი სხეული განკურნონ დამბლისაგან. ამიტომ ადამიანებს, რომელთაც ძალიან ძლიერი ნებისყოფა აქვთ, შეუძლიათ ნებისმიერ ავადმყოფობას შეებრძოლონ, სუსტი ნებისყოფის ადამიანებისთვის კი, რაღაც მსუბუქი ავადმყოფობაც შეიძლება საბედისწეროდ იქცეს.

იოგები ამბობენ, რომ ჩვენში არის ორი ისეთი მოვლენა, როგორიცაა ცნობიერება და არაცნობიერება. ჩვენ გვაქვს მხოლოდ ერთი არსებობა და ეს არის მისი ორი პოლარობა. ამიტომ ადამიანზე შეიძლება ორივე პოლუსმა მოახდინოს ზემოქმედება.

ტიბეტში გავრცელებულია პრაქტიკა, რომელიც ცნობილია ცხელი იოგას სახელწოდებით. იქ ცხოვრობს ასობით ბერი, რომელთაც შეუძლიათ თოვლზე შიშველი ისხდნენ. ქარი მათ თოვლის ფანტელებში ხვევს და, მიუხედავად ამისა, სხეულები გაოფლილი აქვთ. მაინც რა ემართებათ ამ ადამიანებს?

ეს კაცები იოგა-სუტრას პრაქტიკას ეწევიან. მათმა გონებამ უარი თქვა ელიარებინა, რომ სხეულზე თოვლის ფიფქები ეცემათ. მათ თვალები დახუჭეს და საკუთარ თავს უთხრეს, რომ თოვლი არ არის. თვალები დახუჭეს და საკუთარ თავს შთააგონეს, რომ მათ ათბობს კაშკაშა მზე, ყველაფერს რომ ანათებს გარშემო. და ისინი, თვალედახუჭულნი, ამბობენ: „რა პაპანაქებაა, ვიწვი სიცხისაგან“. და მათი სხეულები მითითებებს ემორჩილებიან და გაოფლიანებას იწყებენ.

სამხრეთ ინდოეთში ცხოვრობს იოგი სახელად ბრაჰმა იოგა. მან ექსპერიმენტები ჩაატარა კალკუტის¹⁸, რანგუნის¹⁹ და ოქსფორდის უნივერსიტეტებში. ამ იოგს შეეძლო ნებისმიერი რაოდენობის შხამი დაეღია, ნახევარი საათის შემდეგ კი შარდთან ერთად გამოეყო ის თავისი ორგანიზმისაგან. მის სისხლში შხამის ვერცერთი ნაირსახეობა ვერ აღწევდა. ექიმებმა ის რენტგენზეც ბევრჯერ გააშუქეს,

18. კალკუტა – ქალაქი ინდოეთში, დასავლეთ ბენგალის შტატის ადმინისტრაციული ცენტრი.

19. რანგუნი, იანგონი – მيانმარის ყოფილი დედაქალაქი. ქვეყნის უდიდესი ეკონომიკური, პოლიტიკური და კულტურული ცენტრი.

მაგრამ ვერაფრით გაარკვიეს რასთან ჰქონდათ საქმე. ეს ადამიანი მხოლოდ ასეთ განმარტებას იძლეოდა: ის საკუთარ თავს შთააგონებდა, რომ მის სისხლში შხამი არ მოხვდებოდა. ამ მეთოდში იყო მთელი საიდუმლო. მაგრამ რანგუნის უნივერსიტეტში ექსპერიმენტის შემდეგ ის გარდაიცვალა. შხამი, ბოლოს და ბოლოს, მაინც მოხვდა მის სისხლში. მისი ნებისყოფა შხამს მხოლოდ ნახევარი საათის განმავლობაში აკავებდა, ნახევარი საათის შემდეგ კი, მასაც ეჭვი უჩნდებოდა, რომ შხამი შეიძლებოდა მის სისხლში შესულიყო. ნახევარი საათის განმავლობაში მას შეეძლო ძლიერი ნებისყოფა ჰქონოდა, შემდეგ კი ეჭვები სძლევდა. ეჭვი ძალიან უცნაური რამეა და ისეთ ადამიანებსაც კი ერევა, რომელთაც შეუძლიათ სისხლი შხამისგან ნახევარი საათი დაიცვან. იოგი რანგუნის უნივერსიტეტიდან გამოვიდა, მანქანაში ჩაჯდა და სასტუმროში წავიდა. მაგრამ გზაში მანქანა გაუფუჭდა და მან ტუალეტში შესვლა ვერ მოასწრო ოცდაათ წუთიანი ვადის ამოწურვამდე. ის სასტუმროში მხოლოდ ორმოცდახუთი წუთის შემდეგ მიიყვანეს, მაგრამ გონება უკვე დაკარგული ჰქონდა. თხუთმეტი წუთით დაგვიანება მას სიცოცხლის ფასად დაუჯდა.

ასობით იოგი აცხადებს იმის შესახებ, რომ მას შეუძლია მართოს თავისი სისხლის ცირკულაცია. თქვენ შეგიძლიათ მათ ნებისმიერი ვენა გადაუჭრათ, მაგრამ სისხლი, იოგის ბრძანებით, შეწყვეტს გაჭრილ ადგილზე დინებას და შემოვლით მოძრაობას დაიწყებს. მე თქვენ გირჩევთ პატარა ექსპერიმენტი ჩაატაროთ. დაითვალებთ თქვენი პულსი და დაიცადეთ ხუთი წუთი. თქვენ მხოლოდ ის გჭირდებათ გონებაში გაიმეოროთ, რომ თქვენი პულსი ჩქარდება. ხუთი წუთის გავლის შემდეგ აღმოაჩენთ, რომ თქვენი პულსის რიტმი მართლა აჩქარდა. თუ თქვენ საკმაოდ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ჩაატარებთ ასეთ ექსპერიმენტებს,

მაშინ პულისის შეჩერებასაც კი ისწავლით. თქვენი გულის ძგერა შეწყდება. შეიძლება უფრო ფაქიზი პროცესების შეჩერებაც, მაგალითად, სისხლის ცირკულაციის.

სხეული და გონება – ეს ორი სხვადასხვა მოვლენა არ არის. ისინი მხოლოდ ერთი მოვლენის გაფართოებას წარმოადგენენ. უბრალოდ, მისი სხვადასხვა ნაწილია. ცნობიერება და არაცნობიერება ერთი მთლიანის ნაწილებია. იოგას ყველა ექსპერიმენტი ამ სუტრას ეფუძნება. ამიტომ იოგებს მიაჩნიათ, რომ მოძრაობა შეიძლება ნებისმიერი ადგილიდან დაიწყოს. პროცესი შეიძლება დაიწყოს როგორც სხეულიდან, ისე გონებიდან. ავადმყოფობა, ჭანძრთელობა, სილამაზე, ენერგია, ასაკი – ეს ყველაფერი როგორც სხეულის, ასევე გონების გავლენის ქვეშ იმყოფება.

ბერნარდ შოუმ²⁰ ანდერძი დატოვა რომ სოფლის სასაფლაოზე დაეკრძალათ – ლონდონიდან ოც მილში. სიკვდილამდე რამდენიმე დღით ადრე ის ამ სოფელში ჩავიდა საცხოვრებლად. მეგობრებმა ჰკითხეს ეს სოფელი რატომ აირჩიეო. შოუმ უპასუხა, ამ არჩევანს უცნაური მიზეზი აქვსო. „თუ მიზეზს გაგიძხელთ, გაგეცინებათ. – თქვა მან – თუ შემპირდებით, რომ არ იხარხარებთ, გეტყვით. კარგი. ერთხელ იმ სოფელში მეგობარს ვესტუმრე. სასაფლაოდ წავედი და ხეტიალისას სასაფლაოზეც შევიარე. ერთ-ერთ საფლავის ქვაზე ამოტვიფრულმა წარწერამ გადამაწყვეტინა აქ დავრჩენილიყავი. ქვაზე ეწერა: „დავიბადე 1610 წელს და უდროოდ გარდავიცვალე 1710 წელს“. თუ ვინმეს უნდა დიდხანს იცოცხლოს, უნდა დასახლდეს სწორედ ამ სოფელში, რომლის მცხოვრებლებს ასი წელი უმნიშვნელო დროდ ეჩვენებათ“. ბერნარდ შოუმ უბრალოდ იხუმრა, მაგრამ, სი-

20. ბერნარდ შოუ (1856–1950) – ირლანდიელი დრამატურგი, კრიტიკოსი, პოლემიკოსი და პოლიტიკური მოღვაწე. 1925 წელს გადაეცა ნობელის პრემია ლიტერატურაში.

ნამდვილეში მან მართლაც დიდხანს იცოცხლა. ძნელი სა-
თქმელია ამას ამ სოფლის ატმოსფერომ შეუწყო ხელი თუ
მიზეზი კიდევ სხვა რამ იყო. ასე იყო თუ ისე, მან არჩევანი
საფლავის ქვაზე ნახული წარწერის გამო გააკეთა. მისი გო-
ნების არჩევანი, რა თქმა უნდა, ნაწილი იყო მისი სურვი-
ლისა დიდხანს ეცოცხლა.

თუ ვინმეს მიაჩნია, რომ იმ ქვეყნებში, სადაც სიცოცხლის
საშუალო ხანგრძლიობა დაბალია ადამიანები ნაადრევად
ცუდი მატერიალური მდგომარეობის გამო კვდებიან, ძა-
ლიან ცდება. ზოგიერთ ქვეყანაში უბრალოდ აქვთ წინასწა-
რგანწყობა, რომ სიცოცხლე ხანმოკლე იქნება. როგორც კი
სიბერეში შევდივართ, მაშინვე სიკვდილზე ფიქრს ვიწყებთ.
მალე უკვე გადავწყვეტთ, რომ სიკვდილის დრო დადგა. იმ
ქვეყნებში კი, სადაც უფრო ხანგრძლივი სიცოცხლის მოლო-
დინი არსებობს, ისინი სიკვდილზე ნაადრევად არ ფიქრო-
ბენ, რადგან მიაჩნიათ, რომ მათი დრო ჯერ არ დამდგარა.
ამრიგად, თუ ადამიანს ადრე მოსდის აზრები სიკვდილის
შესახებ, ამის შედეგი თავს იჩენს. ინდოეთი მომზადებულია
სიკვდილისათვის. თუ გონება მზად არ არის სიკვდილისათ-
ვის, მაშინ ადამიანის სიცოცხლე შეიძლება მნიშვნელოვნად
გახანგრძლივდეს.

ყველაფერი დამოკიდებულია იმ ფაქტზე, რომ ჩვენი
არსებობა ორი ნაწილისაგან შედგება – ცნობიერისა და
არაცნობიერებისაგან. სამყაროსაც ასევე აქვს ორი ნაწილი
– ცნობიერი და არაცნობიერი. ის, რასაც ჩვენ მატერიას ვე-
ძახით, სამყაროს არაცნობიერ ნაწილს წარმოადგენს. ის
კი, რასაც სიცოცხლეს ვეძახით, სამყაროს ცნობიერი ნაწი-
ლია. ცნობიერს და არაცნობიერს შორის წინააღმდეგობა
არ არის. ისინი ურთიერთდაკავშირებული არიან. მე თქვენ
უკვე გითხარით, რომ თუ თქვენს პულისს შეამოწმებთ, და-
ინახავთ, რომ ის იცვლება. მაშინაც კი, როცა ექიმი სინჯავს

პულსს, მისი ცვლილება ხდება. ამიტომ არცერთ ექიმს არ შეუძლია პულსის სწორად გაზომვა. ექიმი ითვლის რიტმს, გულისძგერას, და ყოველ ჯერზე სხვადასხვა ციფრს ასახელებს, რადგან თქვენ თვითონ შთააგონებთ თავს ამ რიტმს. და თუ თქვენ წინ ქალი ექიმია, მაშინ თქვენი პულსი კიდევ უფრო აქტიური იქნება. თქვენი მოლოდინები აფორიაქებას იწვევს. თქვენი გონება გამოიხმობს გულისცემის გარკვეულ რიტმს, ამიტომ, გამოცდილი ექიმი რამდენიმე დარტყმით ნაკლებს ჩაიწერს იმაზე, რაც შემოწმების დროს დააფიქსირა, იმიტომ, რომ თქვენი პულსი შეიძლება მხოლოდ ამ შემოწმების დროს აჩქარდა. ჩვენი პულსი დაკავშირებულია ჩვენს მოლოდინებთან. ჩვენ ვმართავთ მას. მაგრამ მე ვამბობ, რომ გარე სამყაროში არაეცნობიერი მატერია ჩვენთვის ხილულია. ამასთან ერთად, ის ჩვენს გონებასთან არის დაკავშირებული. მებაღე, რომელსაც ყვეარს ყვავილები თავის ბაღში... ივარაუდებთ, რომ მისი ყვავილები უფრო დიდი გაიზრდება? თქვენ იტყვით, რომ ამის თქმა სიგიჟეა. მაგრამ ამას მხოლოდ მებაღეები რომ ამტკიცებდნენ, მაშინ შეგვეძლო ისინი გიჟებად ჩაგვეთვალა.

ოქსფორდის უნივერსიტეტში არის პატარა ბიბლიოთეკა. იქ მრავალი ექსპერიმენტი ჩაატარეს ყვავილებთან დაკავშირებით, რომელთა შედეგებმა ადამიანები ძალიან გააკვირვა. საქმე ის იყო, რომ ერთმა ქრისტიანმა ბერმა განაცხადა, რომ მის მიერ კურთხეული მცენარეები უფრო სწრაფად იზრდებოდა. და უნივერსიტეტში რამდენიმე ექსპერიმენტი ჩაატარეს. ერთი პაკეტიდან იღებდნენ ყვავილის თესლს და მის ერთ ნაწილს ერთ ყვავილების ქოთანში რგავდნენ, მეორე ნაწილს კი – მეორე ქოთანში. ბერი ერთ-ერთ ქოთანს აკურთხებდა სიტყვებით: „უფალო, გთხოვ, ეს ყვავილები უფრო დიდები გაიზარდოს და უფრო სწრაფად გაიზარდოს“. მეორე ქოთანს კი ის არ აკურთხებდა. მეცნი-

ერები ცდილობდნენ ისე გაეკეთებინათ, რომ ქოთნები ერთნაირი ზომის ყოფილიყო, რომ ნიადაგს წყლის, მზის სხივების და სასუქის თანაბარი რაოდენობა მიეღო.

შედგები განსაცვიფრებელი აღმოჩნდა. ნაკურთხ ქოთანში თესლი უფრო ადრე იმრდებოდა, მათში მეტი ყვავილი იყო და ისინი უფრო დიდხანს ცოცხლობდნენ. ექსპერიმენტი ერთხელ რომ ჩატარებულყო, მაშინ შეიძლებოდა ყველაფერი შემთხვევითობისთვის მიეწერათ, მაგრამ საქმე ის გახლდათ, რომ ექსპერიმენტი მრავალჯერ ჩაატარეს და შედეგი, ყოველ ჯერზე, ერთი და იგივე რჩებოდა.

რა იყო ამ მოვლენის მიზეზი? ნუთუ ადამიანის გონება თესლზე ზემოქმედებას ახდენს? სინამდვილეში ცნობიერსა და არაცნობიერს შორის კედელი არ არის აღმართული. ის, რაც ექოდ აირეკლება გულში, სამყაროს ყოველ კუთხეს აღწევს. ყველაფერი, რაც ექოდ აირეკლება სამყაროს ყველა კუთხეში, ჩვენს გულს აღწევს. ჩვენ, ყველანი, ერთ დიდ მთლიანობას წარმოვადგენთ.

ამიტომ, იოგას მეოთხე სუტრა... დანარჩენ სუტრებზე მე ხვალ ვილაპარაკებ. იოგას მეოთხე სუტრა ლაღადებს, რომ სამყაროში ყველაფერი ურთიერთდაკავშირებულია, ყველაფერი ფარდობითია. სამყარო ერთიანი ოჯახია. აქ ყველაფერი დაკავშირებულია ერთმანეთთან და არაფერი არ არის განცალკევებული. აქ ადამიანი დაკავშირებულია ქვებთან, მთვარე და ვარსკვლავები დაკავშირებულია დედამიწასთან, ჩვენი გულების რიტმი დაკავშირებულია მთვარესთან და ვარსკვლავებთან, ჩვენი აზრები დაკავშირებულია ჩვენი გულის ოცნებებთან. აქ არაფერი არ არის განცალკევებული. ყველაფერი გადაბმულია და ურთიერთდაკავშირებულია. და შეუძლებელია განცალკევება, რადგან არ არსებობს შუალედი, რომელიც შეიძლება გაჩნდეს განცალკევების გამო. განცალკევებული არსებობა ილუზორულია.

და აი, ეს არის იოგას მეოთხე სუტრა: ენერგია ერთიანია, ენერგია ერთი ოჯახია. ცნობიერი არ არის განცალკევებული არაცნობიერისაგან. ყოფნა – არ არის განცალკევებული არყოფნისაგან, სხეული არ არის განცალკევებული სულისაგან. ღმერთი არ არის განცალკევებული დედამიწისაგან და ბუნებისაგან. თვით სიტყვა „განცალკევება“ კი ყალბია. ყველაფერი გადაბმულია ერთმანეთთან და ურთიერთდაკავშირებულია. ერთმანეთთან შეერთებული სიტყვები არასწორ კონოტაციას²¹ გვაძლევს, იმიტომ, რომ ჩვენ მათი საშუალებით აღვნიშნავთ იმას, რაც განცალკევებულია. მაგრამ ყველაფერი ერთიანია, როგორც ოკეანის უსაზღვრო ტალღები. ყველა ტალღა დაკავშირებულია ერთმანეთთან. ტალღა დაკავშირებულია უსასრულო ნაპირებთან, რომელთაც თქვენ ვერ ხედავთ.

სამყაროში ყველაფერი ურთიერთდაკავშირებულია. მზე ასი მილიონი მილის მანძილზე იმყოფება დედამიწისაგან. თუ მზე გაცივდება, ყველა მიწიერი არსება მოკვდება. და თქვენ არ შეგიძლიათ თქვათ: „როგორ ვართ ჩვენ დაკავშირებული მზესთან, რომელიც ასი მილიონი მილის მანძილზეა დედამიწისაგან? დაე გაცივდეს“. ჩვენ ვერ შევძლებთ ლამპრები ავანთოთ ჩვენს სახლთან. ჩვენ ვერ შევძლებთ თუნდაც ვისაუბროთ. ჩვენ ყველანი მოვკვდებით იმიტომ, რომ მთელ სასიცოცხლო ენერგიას მისგან ვიღებთ. მაგრამ ჩვენი მზე ხომ, თავის მხრივ, უფრო დიდ მზეებთან არის დაკავშირებული. მეცნიერები ამტკიცებენ, რომ მათ უკვე დაახლოებით ასი მილიონი მზე დაითვალებს. და ყველა ეს მზე დაკავშირებულია ერთმანეთთან. ეს ციფრი უსასრულოდ გაიზრდება, იმიტომ, რომ მათი რაოდენობა სამყაროში უსაზღვროა. სამყარო უსასრულოა

21. კონოტაცია („ერთად“ და „აღვნიშნავ“) – დამატებითი, თანმდევი მნიშვნელობა ენობრივი ერთეულის.

და ამ უკიდევანო სივრცეში ყველაფერი შეერთებულია ერთმანეთთან და ურთიერთდაკავშირებულია. გაიშალა ყვავილი – ის ჩვენთან არის დაკავშირებული. ქუჩის განაპირას ქვა აგდია – ისიც ჩვენთან არის დაკავშირებული. თუ თქვენ ერთიანობის ხმას ჩასწვდით, მაშინ მიხვდებით, რომ ყველა საგანი გავლენას ახდენს არა მხოლოდ თქვენს პულსზე, არამედ ისეთ რამეებზეც, რომლებზეც თქვენ წარმოდგენაც კი არ გაქვთ.

ჩაატარეთ ექსპერიმენტი ნემსზე. აავსეთ პატარა ჭიქა წყლით და ჩაასხით მასში ცოტაოდენი ზეთი. შემდეგ ნემსი წყალში ჩაუშვით. ორი წუთის განმავლობაში უნდა იჯდეთ და ჭიქაში იყუროთ. მთელი ამ ხნის განმავლობაში თვალი არ დაახამხამოთ. შემდეგ უთხარით ნემსს: „მარცხნივ“. გაკვირვებული დარჩებით, როცა ის მართლაც მარცხნივ გაცურავს. მაშინ კი, როცა ეტყვით: „მარჯვნივ“, ის მორჩილად დაიძვრება მარჯვენა მხარისაკენ. საკმარისია უთხრათ: „გაჩერდი“, და ის მართლაც გაჩერდება თქვენი ბრძანების შესაბამისად.

მე თქვენ ნემსით სარგებლობა იმიტომ შემოგთავაზებთ, რომ თქვენ ძალიან სუსტი ნებისყოფა გაქვთ. სხვაგვარად მთების დაძვრაც კი არ იქნებოდა შეუძლებელი. სწორედ ამიტომ – ნემსი. მაგრამ თუ ნემსი მოძრაობს, მაშინ მთის დაძვრაც რატომ უნდა იყოს პრობლემა. ბოლოს და ბოლოს, რა განსხვავებაა ნემსსა და მთას შორის? განსხვავება მხოლოდ რაოდენობაშია, რაიმე პრინციპული განსხვავება კი არ არის.

იოგები ამბობენ, რომ ყველაფერი ურთიერთდაკავშირებულია. ისინი ამტკიცებენ, რომ თუ ადამიანს ცუდი აზრები უტრიალებს თავში, გარშემომყოფი ადამიანები ამას გრძნობენ. და საჭირო არ არის ცუდი აზრები სიტყვებად აქციო. თუ ადამიანს კარგი აზრები აქვს, მაშინ მთელი

ის არეალი სიკეთის ტალღებით იმსჭვალება. და არ არის საჭირო კარგი ამრები სიტყვებად აქციო. თქვენ ვილაც ადამიანის გვერდით დგახართ და უცებ გრძნობთ, რომ სიმშვიდის გრძნობა გეუფლებათ. ან უცებ, შფოთვა გიპყრობთ. ან კიდევ, რაღაც ადგილს ჩაუარეთ და იგრძენით, რომ სიმსუბუქის შეგრძნება დაგეუფლათ. ან პირიქით, მძიმე სულიერი შეგრძნების გამო რაღაც ძალა მიწისკენ გექაჩებათ. რომელიღაც სახლში ზიხართ და გრძნობთ, რომ შიში გეუფლებათ. ან კიდევ, რომელიღაც სახლში თქვენმა გულმა სიხარულით დაიწყო ძგერა. ეს ყველაფერი თქვენს გარემომცველ სამყაროში არსებული ტალღების ზემოქმედების შედეგია, ეს ტალღები იჭრებიან თქვენში და დიდ გავლენას ახდენენ. ისინი გსმჭვალავენ თქვენ და ეს ხდება მუდმივად.

ამ უზარმაზარი არსებობის შუაში, ჩვენც ასევე ენერგიის გროვა ვართ. ყველაფერი ჩვენ გარშემო ენერგეტიკულად აქტიურია. მთელი სამყაროს ბედი ეს ჩვენი საერთო ბედია. იოგას მეოთხე სუტრა ღალადებს, რომ საკუთარი თავის განცალკევებულ ქმნილებად აღქმა, ეს ნამდვილი სისულელეა. თუ თქვენ თავი განცალკევებულ არსებად მიგაჩნიათ, ესე იგი, არსებობის მთელ ტვირთს საკუთარ ზურგზე იკიდებთ.

მე ამ საუბარს მოკლე ისტორიით დავამთავრებ. ჩვენ ხვალ მომდევნო სუტრაზე ვიმსჯელებთ. ახლა კი, მოისმინეთ ამბავი ერთი იოგისა, რომელიც მატარებლით მგზავრობდა.

მან ჩანთა თავზე დაიდო, ჩანთაზე, ლოგინის თეთრეული და ქოლგა კი ზედ შემოაწყო. „რატომ აკეთებთ ამას? – გაუკვირდათ მგზავრებს, – დადეთ თქვენი ბარგი ძირს და დაისვენეთ“.

მაგრამ იოგმა უპასუხა: „მე ბილეთი მხოლოდ ჩემთვის მაქვს ნაყიდი, ამიტომ მიმანია, რომ ჩემი მხრიდან უზნე-

ობა იქნება მატარებელი ჩემი ბარგით გადავტვირთო. ჰოდა ამიტომ მთელი ჩემი ბარგი-ბარხანა თავზე დავიდე“. — „კი მაგრამ, წამოიძახეს მგზავრებმა, — თქვენ ხომ არ გაგიჟებულხართ. მატარებელს ხომ თქვენი ბარგი მაინც მიაქვს. დადეთ ის იატაკზე და დატკბით მგზავრობით. მატარებელი მაინც წამოიღებს თქვენს ნივთებს, მიუხედავად იმისა, თავზე გექნებათ ისინი დადებული თუ იატაკზე“.

„მე მეგონა, რომ მატარებლით მხოლოდ უმეცარი ადამიანები მგზავრობდნენ, მაგრამ ახლა ვხედავ, რომ ბრძენი ხალხით ვარ გარშემორტყმული“. — თქვა იოგმა.

„ამით რის თქმა გინდათ“ — ვერ გაიგეს მგზავრებმა.

და იოგმა მათ უპასუხა: „მთელი ცხოვრების განმავლობაში მე ვხედავ ადამიანებს, რომელთაც თავით მიაქვთ ტვირთი, რომელიც შეეძლოთ ღმერთისთვის დაეტოვებინათ. მე ვაკვირდები იმას, თუ ყველა ადამიანს როგორ მიაქვს თავით შფოთვის ტვირთი და მთელი მთები მღელვარებისა, მთვარეს ან ვარსკვლავებს რომ შეიძლება აჰკიდო ან ქარში გაჰფანტო. მთელ სამყაროს შეიძლო მიეღო ეს ტვირთი და მე გავიფიქრე, რომ თქვენ შეიძლებოდა ჩემი დანახვისას გაბრაზებულიყავით და ამის გამო მთელი ჩემი ბარგი თავზე დავიდე. მაგრამ თქვენ ბრძენი ადამიანები აღმოჩნდით“.

„ჩვენ ბრძენი მხოლოდ ამ კუპეში ვართ და ჩვენ ყველანი ცხოვრების მატარებლით მივდივართ, — დასძინა იოგმა, — ჩვენ მთელი ტვირთი თავით დაგვაქვს. ჩვენ იძულებულნი ვართ მთელი ჩვენი ტვირთი თავზე დავიდოთ, იმიტომ, რომ სხვა არავინ დათანხმდება მის ტარებას“.

იოგები ამბობენ, რომ ტვირთი საკუთარ თავზე დადებული არ უნდა ატარო. თავები მხოლოდ იმ ადამიანებს დაუმძიმდათ, რომლებმაც არ იციან ის ჭეშმარიტება, რომ ცხოვრება ერთიანობაა, მთლიანობაა. სუნთქვა დამოკიდებულია ჰაერზე. ცხოვრება დამოკიდებულია მზის სითბოზე.

ცხოვრება დამოკიდებულია შექმნაზე. სიკვდილი დაბადების მეორე მხარეა. მთელი სიცოცხლე სპონტანურად და ბუნებრივად მიედინება. ჩვენ კი ტვირთს თავზე ვიდებთ და ამაოდ დავატარებთ მას.

როგორც იოგები ამტკიცებენ, საჭიროა მხოლოდ იმის გაცნობიერება, რომ ჩვენ უფრო მეტი არ ვართ, ვიდრე პატარა ჩიტი დიდ თვითმფრინავზე.

მდინარეში ორი ჩალის ღერი მიცურავდა. დინება ძლიერი იყო და ერთი ჩალის ღერი ცდილობდა დინების საწინააღმდეგოდ ემოძრავა. ის ცდილობდა გადაეღობა მდინარე, კაშხალის ფუნქცია შეესრულებინა და დინება შეეჩერებინა. მაგრამ არაფერი გამოსდიოდა და ჩალის ღერი დინებას მიჰქონდა. ის ხომ მხოლოდ ჩალის ღერი იყო და მეტი არაფერი. მდინარეს არავითარი წარმოდგენა არ ჰქონდა იმის შესახებ, რომ რომელიღაც ჩალის ღერი მას ებრძოდა. საიდან შეიძლებოდა მას ეს სცოდნოდა? მდინარე ოკეანისკენ მიედინებოდა და თან მიჰქონდა ჩალის ღერი, რომელიც ამ დროს მას ებრძოდა. ამასობაში მეორე ჩალის ღერი კი მინებდა მდინარის ნებას და ფიქრობდა, რომ მას ეხმარებოდა. ეგონა, რომ მდინარე მოძრაობას მისი წყალობით აჩქარებდა. მაგრამ ეს არსებითად არაფერს არ ცვლიდა. მდინარე დახმარებას ვერ გრძნობდა.

არცერთი ჩალის ღერი (არც ის, რომელიც იბრძოდა და არც ის, რომელიც ეხმარებოდა) არაფერს არ ცვლიდა მდინარის ნაკადში. მაგრამ მათ განწყობას მნიშვნელობა ჰქონდა თვითონ ჩალის ღერებისთვის. ის, რომელიც იბრძოდა, ამაოდ იკლავდა თავს, ის კი, რომელიც მდინარეს ვითომ ეხმარებოდა, მხიარულად ცეკვავდა მის ტალღებზე. ორივე ჩალის ღერი მდინარეს მიუყვებოდა, ოღონდ ის იყო, რომ ერთ-ერთმა მათგანმა იბრძოლა და დაიღუპა, მეორე კი ხარობდა და მხიარულობდა.

მაგრამ იოგები ამბობენ: „ნუ გახდები ამ ორი ჩალის ღეროდან რომელიმეს მსგავსი, იმიტომ, რომ ორივე მათგანი ილუზიაშია და მათთვის ყოფნის მხოლოდ ერთ გამოვლინება არსებობს“. აბა იფიქრეთ: მდინარე მიედინება და არ არის საჭირო ხელი შეუწყოთ მის მოძრაობას ან შეაჩეროთ ნაკადი. გახდით მდინარის ნაწილი. იყავით არა ჩალის ღერები, არამედ ტალღები. მაშინ თქვენ მსუბუქი, უწონო გახდებით.

მთელი სამყარო – ეს არის ენერგიის ერთობლიობა. და მასში ჩვენ უფრო მეტი არ ვართ, ვიდრე ტალღა. ყველაფერი ერთმანეთთანაა დაკავშირებული. ამიტომ ის, რაც აქ ხდება, ყველგან ვრცელდება, ის კი, რაც ყველგან ხდება, ჩვენამდე აღწევს.

ჩვენ მთელ სამყაროში მიმდინარე პროცესების თანამონაწილენი ვართ. სანიასინი და პოლიტიკოსი ერთმანეთისაგან განცალკევებული არ არიან. თუ ვიღაც იპარავს, მე პასუხისმგებელი ვარ მისი ქურდობისათვის. შეიძლება ჩემმა უკეთურმა აზრებმა უბიძგეს მას ქურდი გამხდარიყო. თუ ვინმე მკვლელად იქცა, მე მისი ქცევისთვისაც ვარ პასუხისმგებელი. თუ ვინმე წმინდანი გახდა, ამაში ჩემი დამსახურებაა. მე იმის თქმა მინდა, რომ კონკრეტულ ადამიანს არ შეიძლება აპკიდო მთელი პასუხისმგებლობა, იმიტომ, რომ ჩვენ პასუხისმგებელნი ვართ ყველა ქმედებისათვის რაც სამყაროში ხდება. და ამდენად, არ არსებობენ აბსოლუტურად ბოროტი ადამიანები და ჩვენ მართო არ ვართ.

დასავლეთში ახალი ტერმინი გაჩნდა – „გაუცხოება“. ყველა მარტოდ და უცხოდ გრძნობს თავს. მათ ეჩვენებათ, რომ მეგობრები არ ჰყავთ. ერთ დროს დასავლელი ცოლები ილუზიაში იმყოფებოდნენ – ეგონათ რომ მათი ქმარი მეგობარიც იყო მათთვის. ახლა კი ეს ილუზია გაი-

ფანტა. ახლა ცოლი დარწმუნებული არ არის, რომ ქმარი მისი მეგობარია. ცოლს არ შეუძლია დარწმუნებული იყოს, რომ მისი ქმარი ფიქრებში განქორწინების განცხადებას არ ავსებს, მაშინაც კი, როცა ისინი სასიყვარულო ურთიერთობით არიან დაკავებული. უკვე აღარაფერია ისეთი, რაშიც შეიძლება დარწმუნებული იყო. ვაჟიშვილი დარწმუნებული არ არის საკუთარ მამაში. მამა დარწმუნებული არ არის, რომ მისი შვილები მის მეგობრებად დარჩებიან. არავინ არაფერში არ არის დარწმუნებული. ადამიანებს გაურკვევლობის და გაუცხოების შეგრძნება აქვთ. ამიტომ დასავლეთში ადამიანი აფორიაქებულია და დამწუხრებული. ბევრი ცდილობს მონასტერს შეაფაროს თავი, ზოგი კი უბრალოდ ჭკუიდან იშლება. აღმოსავლეთშიც არ არის უკეთესი მდგომარეობა.

იოგები ამბობენ, რომ უმეცრებაა თავს გაუცხოებულად გრძნობდე, რომ ეს სისულელეა. ყველა განცალკევებული ინდივიდი ურთიერთკავშირშია. იმ დღეს, როცა ადამიანი გაიგებს, რომ ის ერთიანია სამყაროსთან, მისი შფოთვების მთელი ტვირთი მაშინვე გაქრება. ამას ლალადებს მეოთხე სუტრა.

მე სხვა სუტრებზეც ვილაპარაკებ. ამასთან დაკავშირებით, თუ შეკითხვები გაგიჩნდებათ, შეგიძლიათ დაწეროთ და გადმომცეთ ხვალინდელი საუბრის დროს. მე უკვე დამისვეს შეკითხვა მედიტაციის შესახებ. მასზე პასუხს გაცემთ, როცა მედიტაციას შევუდგებით.

და კიდევ ერთი რამ, რაც მედიტაციის შესახებ მინდა გითხრათ: ყურადღებით დააკვირდით თქვენი გონების მუშაობას.

ადამიანები, რომლებსაც სურთ მონაწილეობა მიიღონ დილის მედიტაციაში... მე მინდა ყველა მოვიდეს, იმიტომ, რომ იოგას სუტრებს, რომლებზეც მე ვლაპარაკობ, შეუძ-

ლებელია განსჯებით ჩასწვდე. საჭიროა ექსპერიმენტები ჩავატაროთ. ამიტომ საჭიროა დილით ყველა თქვენგანი მოვიდეს. ამრიგად, საღამოს ისევ ვისაუბრებ თქვენთან, დილით კი, როცა თქვენი გონება საღი და ნათელი იქნება, ექსპერიმენტს ჩავატარებთ. სხვაგვარად მხოლოდ ნაწილობრივ შეძლებთ გაგებას, ეს კი უმეცრებაზე უარესია.

მე მადლიერების გრძნობა მაქვს თქვენ მიმართ იმის გამო, რომ ასეთი სიყვარულით ისმენთ ჩემს ლექციებს. ახლა კი მინდა პატივისცემა გამოვხატო ღვთაებრივის მიმართ, რომელიც ყველა თქვენგანშია. მიიღეთ ჩემი დიდი პატივისცემა.

თავი 3²

სახლი – ტაძარი

ჩემო საყვარელო მეგობრებო,

გუშინ მე გელაპარაკეთ იოგას ოთხი სუტრის შესახებ, დღეს კი მინდა გავაკეთო იოგას მეხუთე სუტრის კომენტარი. მეხუთე სუტრა ამბობს: ყველაფერი, რაც არის ატომში, არის ყველაფერში, რაც არსებობს. რაც მიკროშია, იგივეა მაკროშიც. რაც არის უმცირესში, ის არის უდიდესშიც. რაც არის წვეთში, ის არის ოკეანეშიც. იოგები ყოველთვის აღიარებდნენ ამ სუტრას, მეცნიერებამ კი ის სულ ბოლო დროს გაიზიარა. არავის ეგონა, რომ შესაძლო იყო ატომში ასეთი მძლავრი ენერგია ყოფილიყო. უმცირესი ნაწილაკი, თითქმის სულ უმნიშვნელო რაღაც, შეიძლება საკუთარ თავში ისეთ უზარმაზარ მუხტს მაღავდეს, რომ ამ ენერგიას შეეძლოს ყველაფერი მიწასთან გაასწოროს გარშემო რამდენიმე მილის მანძილზე.

ატომის გახლეჩამ დაამტკიცა, რომ იოგას ასეთი გაგება მეცნიერული იყო. ატომები უხილავიც კია თვალისათვის, მაგრამ მათში უზარმაზარი ენერგია არსებობს.

ეს ატომები შეიძლება აფეთქდეს. ადამიანში სულის ატომი არ ჩანს, მაგრამ მასში უზარმაზარი ფარული ენე-

22. 1970 წლის 18 ოქტომბერი პუნა. ინდოეთი.

რგიაა და ის შესაძლებელია ღვთაებრივობით აფეთქდეს. ასეთია აზრი იოგების მტკიცებისა, რომ მიკროსამყაროში არსებობს მაკროსამყარო, რომ თითოეულ ნაწილაკში არსებობს ღმერთი. რატომ უსვამენ იოგები ხაზს განსაკუთრებით ამ სუტრის მნიშვნელობას?

ჯერ ერთი იმიტომ, რომ ეს სიმართლეა და მეორეც იმიტომ, რომ ადამიანს თავისი პოტენციალი მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება გაახსენდეს, თუ გაიაზრებს, რომ მიკროში მაკრო იმალება. ადამიანს არაფერში სჭირდება იმის შეგრძნება, რომ ის პატარაა. არ არის საჭირო თვით ყველაზე მცირე გრძნობდეს, რომ ის პატარაა.

ამ თვალსაზრისით აუცილებელია გავითვალისწინოთ საპირისპირო მხარეც: ყველაზე დიდი, მთლად უზარმაზარიც კი, არ არის საჭირო ეგოთი აივსოს, რადგან ყველაზე მცირეც იმავეს შეიცავს. თუ ოკეანე ეგოთი სავსე გახდება, ეს სიგიჟე იქნება, იმიტომ, რომ პატარა წვეთიც კი იმავეს შეიცავს. სულ უმცირეს არსებასაც კი არ აქვს საფუძველი თავი არასრულყოფილად იგრძნოს. ყველაზე დიდ არსებასაც კი, არ აქვს საფუძველი ეგოთი იყოს სავსე. არასრულფასოვნების კომპლექსი ისევე ამაოა, როგორც შენი უპირატესობის კომპლექსი. ორივე მათგანი უაზრობაა. ასეთია ამ სუტრის შინაარსი.

ადამიანი, რომელიც ამ ორი ხაფანგიდან ერთ-ერთშია გაბმული, ამაოდ ფლანგავს ცხოვრებას. ის ან არასრულფასოვნების კომპლექსით იტანჯება, ან კიდევ – უპირატესობის კომპლექსით.

ალფრედ ადლერმა²³ გამოთქმა „არასრულფასოვნების კომპლექსი“ პოპულარული გახადა. ასე რომ, ადამიანი შეიძლება იტანჯებოდეს არასრულფასოვნების კომპლექსისა-

23. ალფრედ ადლერი (1870-1937) – ავსტრიელი ექიმი და ფსიქოლოგი, ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის შემქმნელი.

გან, საკუთარ თავს გამუდმებით უბადრუკად გრძნობდეს. თქვენ ალბათ გაგიგონიათ ომარ ხაიამის²⁴ ცნობილი გამოთქმა: „მტვერი მტვრად“ – მტვერი ისევ მტვრის მდგომარეობას უბრუნდება და მასში მეტი არაფერი არ არის.

თუ ადამიანი არასრულფასოვნების კომპლექსითაა შეპყრობილი, ის თავისი არსების მთლად სიღრმეებამდე დაავადებული. როცა ადამიანი ისე ცხოვრობს, თითქოს ის არარაობაა, მაშინ ისიც კი ძნელია, რომ ის უბრალოდ გადარჩეს. ის ჯერ კიდევ სიცოცხლეშია მკვდარი. მხოლოდ ძალიან ცოტა ადამიანი ცოცხლობს მის ფიზიკურ სიკვდილამდე, უმრავლესობა კი მის ოფიციალურ სიკვდილამდე კვდება. ყველაზე ხშირად ადამიანებს დაახლოებით სამოცდაათი წლის ასაკში მარხავენ, მაგრამ სინამდვილეში ისინი გაცილებით ადრე კვდებიან. ადამიანის სიკვდილსა და მის დასაფლავებას შორის შუალედი ხშირად ოცდაათი, ორმოცი და ორმოცდაათი წელიც კია.

იმ დღეს, როცა ადამიანი ხვდება, რომ არასრულფასოვნების კომპლექსისაგან იტანჯება... თუ თქვენ ვეებერთელა არსებობას შეხედავთ თქვენ გარშემო, აუცილებლად გაგიჩნდებათ არასრულფასოვნების შეგრძნება. რას წარმოადგენს ამ სამყაროში ადამიანი? – არაფერს. ის ისეთი ჩანს, როგორც ჩალის ღერი ოკეანის ტალღებზე. მას არ აქვს არც ძალა და არც განვითარების რაიმე მიმართულება. ამდენად, თუ გონებას არასრულფასოვნების კომპლექსი შეიპყრობს, მას მწუხარება ეუფლება და კვდება, მაშინაც კი, თუ სიცოცხლეს განაგრძობს. ის ფერფლად იქცევა. ცეცხლი ინავლება. და თუ თქვენი ცხოვრება მოსაწყენი და ცარიელია, თუ თქვენი ლამპრის შუქი სადაც არის ჩაქრება, მაშინ

24. ომარ ხაიამი (1048-1131) – სპარსელი პოეტი, მათემატიკოსი და ფილოსოფოსი.

რას გააკეთებთ თქვენ თუნდაც მზის სინათლეზე? მზე ხომ თქვენთვის არაფერს არ ნიშნავს.

აცილებელია გახსოვდეთ, რომ ადამიანში არსებობის მთელი უსასრულობაა. აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ ადამიანში არსებობს ღვთაებრივი. ამიტომ ის არასრულფასოვანი არ ხდება. და საინტერესო ის არის, რომ არასრულფასოვნების კომპლექსის განადგურების მიზნით ადამიანი იწყებს ოცნებას უპირატესობის კომპლექსზე. ის ეძებს საშუალებებს იმისათვის, რომ არასრულფასოვნების კომპლექსი დათრგუნოს. როცა ადამიანი საკუთარ არასრულფასოვნებას გრძნობს, მაშინ ის განსაკუთრებული მონდომებით ცდილობს ყველას და საკუთარ თავს დაუმტკიცოს, რომ ის არათუ არაფერს არ წარმოადგენს, არამედ პირველი სიდიდის ვარსკვლავია. არასრულფასოვნების კომპლექსი ქრება და ადამიანი იწყებს საიმპერატორო ტახტისკენ ცოცვას, რათა მასზე მოიკალათოს და იყვიროს: „ვინ ამბობს, რომ მე არაფერს არ წარმოვადგენ? მე ზეადამიანი ვარ“. არასრულფასოვნების კომპლექსი აჩენს შეჯიბრების სურვილს უპირატესობის მოსაპოვებლად. ამდენად, ყველა ადამიანი, რომელიც ამ გიჟურ რბოლაში ებმება უპირატესობის მოსაპოვებლად, აუცილებლად იტანჯება არასრულფასოვნების ფარული კომპლექსისაგან.

ადღერმა ბევრი საინტერესო რამ თქვა. რასაც ის ამტკიცებდა ძალიან მნიშვნელოვანია. მან თქვა, რომ ადამიანები, რომლებიც შეჯიბრებებში გამარჯვებას აღწევენ, ცხოვრებაში, ძალიან ხშირად, სუსტები და უნებისყოფიები იყვნენ, ის ადამიანები კი, რომელთაც ბავშვობაში ცუდად ესმოდათ, დახელოვნებული მუსიკოსები ხდებიან. არცთუ იშვიათად ხდება, რომ ის ადამიანები, რომლებიც შემდეგ პრემიერ-მინისტრობას თუ პრემიერ-მინისტრობას აღწევენ, სკოლაში ხშირად უკანა მერხებზე ისხდნენ. არას-

რულფასოვნების კომპლექსმა მათ გაუღვივა მისწრაფება დაემტკიცებინათ მსოფლიოსათვის, რომ ისინი რაღაცას წარმოადგენდნენ. ამდენად, თუ პოლიტიკოსი არასრულფასოვნების კომპლექსისაგან იტანჯება, ამაში გასაკვირი არაფერი არ არის. მას შინაგანად ეჭვის ჭია ღრღნის. პოლიტიკოსი თავს არარაობად გრძნობს. მისი გონებისთვის აუტანელია ასეთი ამრი და ის ეძებს სიძნელეებს. ტკივილი აიძულებს მას გაიქცეს.

როცა ლენინი სკამზე ჯდებოდა, მისი ფეხები მიწამდე არ აღწევდა. მისი სხეული გრძელი იყო, ფეხები კი – მოკლე. სკამზე ჯდომისას ის ფეხებს ჰაერში აქნევდა. ჰიტლერს ჩვეულებრივი ჯარისკაცის საშუალო გონებრივი მონაცემები ჰქონდა. ჯარისკაცობისთვისაც კი შეუფერებლად ჩათვალებს და იქიდან გამოაგდეს. სტალინი ხარაზის შვილი იყო, ისევე, როგორც ლინკოლნი.

თუ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის პოლიტიკოსების ბიოგრაფიებში ჩავიხედავთ, გაკვირვებული დავრჩებით. მათ ძალაუფლებისკენ სწრაფვის სურვილი გაუჩინა არასრულფასოვნების შეგრძნებამ, რომელიც სათავეს შორეულ ბავშვობაში იღებს. ამ ადამიანებმა გიჟური რბოლა დაიწყეს. ისინი უკმაყოფილების გრძნობით იყვნენ შეპყრობილი მანამ, სანამ რომელიღაც მწვერვალზე აცოცებას ვერ ახერხებდნენ. როცა მომდევნო პიკზე აღმოჩნდებოდნენ, ისინი მთელ მსოფლიოს უჩვენებდნენ, რომ ძალიან მნიშვნელოვან ვინმეს წარმოადგენდნენ, თუმცა, გულის სიღრმეში, საკუთარ თავს მაინც არარაობად თვლიდნენ. სწორედ ამიტომ არის, რომ საზოგადოებრივი მდგომარეობა, სიმდიდრე, დიდება, ასეთ უაზრობად იქცევა მათთვის, ვინც ამ ყველაფერს აღწევს. ადამიანი, რომელიც ტახტზე დაჯდება, ხვდება, რომ იგივე დარჩა, რაც იყო. მან შეძლო ტახტის დაპყრობა, მაგრამ ამან ოდნავაც ვერ შეცვალა. არასრულფა-

სოვნების შეგრძნება ტანჯავს მას. ამიტომ ყველაზე მაღალ საზოგადოებრივ მდგომარეობასაც კი, მისთვის კმაყოფილება არ მოაქვს და რბოლა გრძელდება.

ერთმა ადამიანმა ალექსანდრე მაკედონელს უთხრა: „გამიგონია, რომ შენ გინდა მთელი მსოფლიო დაიპყრო. მაგრამ ოდესმე თუ დაფიქრებულხარ იმაზე, თუ რას გააკეთებ მსოფლიოს დაპყრობის შემდეგ? ჩვენ ხომ მხოლოდ ერთი მსოფლიო გვაქვს?“ ამბობენ, რომ ალექსანდრე მაკედონელი ამ შეკითხვამ ძალიან დაანაღვლიანა. პაუზის შემდეგ მან უპასუხა: „მე აქამდე არ მიფიქრია ამაზე. შენ მართალი ხარ. თუ მთელ მსოფლიოს დავიპყრობ, საქმე აღარაფერი მექნება. სად ვიპოვო კიდევ ახალი მსოფლიო“. მთელი სამყაროს დაპყრობის შემდეგაც კი, არასრულფასოვნების კომპლექსი, რომლითაც შეპყრობილი იყო ალექსანდრე მაკედონელის ტვინი, არ გაქრებოდა. ამ კომპლექსს ის თავს მაშინაც კი ვერ დააღწევდა, თუ კიდევ ერთი მსოფლიო გამოჩნდებოდა და მასაც დაიპყრობდა. არასრულფასოვნების კომპლექსი უპირატესობის კომპლექსით იცვლება.

ადამიანი, რომელიც ქედმაღლურად იქცევა, უნდა შეგეცოდოს, იმიტომ, რომ მას არასრულფასოვნების კომპლექსი სტანჯავს. საკმარისია ვინმე შემთხვევით მსუბუქად შეეხოს, რომ დაიყვიროს: „შენ იცი, მე ვინ ვარ?“ ეს საწყალი არასრულფასოვნების კომპლექსისგან იტანჯება. ის, ვინც უმნიშვნელო რამეებზე ბრაზობს, ვისი ეგოც სულ მცირე რაიმეზე მტკივნეულ რეაქციას აკეთებს – ვთქვათ ვილაც გამვლელმა გაიცინა და ეჭვი უჩნდება, რომ მას დასცინიან, – იცოდე, რომ ის არასრულფასოვნების კომპლექსისგან იტანჯება. და ეს მძაფრი შეგრძნება აიძულებს მას გიჟურ რბოლაში ჩაებას რათა სხვებზე აღმატებული გახდეს.

არასრულფასოვნების კომპლექსი – ეს დაავადებაა. აღმატებულობის კომპლექსი, რომლითაც ადამიანი ცდილობს

არასრულფასოვნების კომპლექსი დათრგუნოს, კიდევ უფრო მძიმე დაავადებაა. წამლები ხშირად უფრო სახიფათოც კი აღმოჩნდება ხოლმე, ვიდრე თვითონ დაავადება. ამრიგად, იოგებს სურთ შეგახსენონ თქვენ საქმის მეორე მხარის შესახებ. ისინი ამბობენ, რომ თუ არსებობს რომელიღაც ღმერთი, ისიც კი არ უნდა იყოს სავსე იმ ეგოთი, რომ ის რაღაც განსაკუთრებულს წარმოადგენს, იმიტომ, რომ ყველაფერი რაც მას აქვს, ასევე აქვს მტვრის უმცირეს ნაწილაკსაც. ერთი მხრივ მტვრის პატარა ნაწილაკებმაც არ უნდა იგრძნონ თავისი არასრულფასოვნება, მეორე მხრივ კი, ღმერთიც არ უნდა გრძნობდეს თავს აღმატებულად. და მხოლოდ მაშინ, როცა ადამიანი თავისუფალია არასრულფასოვნების კომპლექსისაგან და ასევე აღმატებულობის კომპლექსისაგან, ის გაწონასწორებული ხდება. იოგას ეს მტკიცება არის მცდელობა განათავისუფლოს ადამიანი ღრმა ფსიქოლოგიური დაავადებისაგან. მაგრამ ეს არამხოლოდ ცდაა ფსიქოლოგიური სენის განკურნებისა, ეს ასევე ჭეშმარიტებაც არის. სუსტ ადამიანს არ აქვს საფუძველი იმისთვის რომ ბედს უჩიოდეს, ძლიერ ადამიანს კი არ სჭირდება ეგოისტი იყოს. ის, რაც ძალიან დიდი ჩანს და ისიც, რაც ძალიან პატარა ჩანს, ორივე ერთნაირი საგანძურის მფლობელია.

იესო ასეთ იგავს ჰყვებოდა; ერთმა მდიდარმა ბაღში სამუშაოდ რამდენიმე ადამიანი დაიქირავა. შუადღისას მასთან კიდევ რამდენიმე კაცი მივიდა და უთხრეს, რომ მათაც უნდოდათ სამუშაო. მდიდარმა ისინიც დაიქირავა ბაღში სამუშაოდ. მზის ჩასვლისას მასთან კიდევ მივიდნენ ადამიანები და სთხოვეს, სამუშაო მიეცა მათთვის. როცა მზე უკვე ჩადიოდა, მდიდართან ისევ მივიდნენ ადამიანები და მათაც მიიღეს სამუშაო. და როცა დღე მიიღია, ბაღში მომუშავეებმა გაწეული შრომისათვის თავიანთი გასამრჯელოს

მიღება დაიწყეს. ბალის მეპატრონემ ყველა მათგანს თანაბრად გადაუხადა. მუშები, რომლებმაც დილაადრიან დაიწყეს მუშაობა, აღშფოთდნენ.

„ეს უსამართლობაა, — თქვეს მათ, — ჩვენ დილიდან ვმუშაობთ, — ზოგიერთი შუადღისას შემოგვიერთდა, სხვები კი მაშინ მოვიდნენ, როცა ჩვენ უკვე ვამთავრებდით მუშაობას. შენ კი ყველას თანაბრად გადაგვიხადე. ეს სამართლიანი არ არის“.

„მე თქვენ შეპირებულზე ნაკლები გადაგიხადეთ?“ — ჰკითხა მათ მდიდარმა. „არა, ეს საკმარისზე მეტიც კია იმისათვის, რაც ჩვენ ვიმუშავეთ, მაგრამ რას ეტყვი იმ ადამიანებს, რომლებიც ჩვენ შემდეგ მოვიდნენ?“ „ღმერთის საუფლოში არ არის არავინ, ვინც ადრე ან გვიან მოდის. იქ ყველა თანაბარია“ — აუხსნა მათ ბალის მეპატრონემ.

იოგებიც ამას ამბობენ. ისინი ამტკიცებენ, რომ მტვრის ნაწილაკსაც კი არ აქვს წუხილის საფუძველი და თვით ღმერთს არ აქვს საფუძველი ეგოთი იყოს სავსე. ცხოვრების ამ თამაშში არავინ არის წინ და არავინ არის უკან, არავინაა დიდი და არავინაა პატარა. იოგა გვიჩვენებს უზენაესს ტრივიალურში და ტრივიალურს უზენაესში, გვიჩვენებს ოკეანეს წვეთში და წვეთს ოკეანეში. და ეს ჭეშმარიტებაა, როგორც უკვე გითხარი. ჩვენს დროში მეცნიერებიც ძალიან უცნაურ რამეებს ამბობენ.

როცა მეცნიერებმა ატომი გახლიჩეს, ეს მართლაც უცნაური გამოცდილება იყო. მათთვის ნათელი გახდა, რომ ყველაზე მცირე მასის ატომიც კი, მზის სისტემის უზარმაზარ ციურ მნათობებს ჰგავს. პატარა ატომში არის ცენტრი და ელექტრონები, რომლებიც განუწყვეტლივ ბრუნავენ ამ ცენტრის გარშემო. მათი ბრუნვის სიჩქარე ჰგავს იმ სიჩქარეს, რომლითაც მზის გარშემო ბრუნავენ ისეთი პლანეტები, როგორიც არის დედამიწა, მარსი და იუპიტერი. ატომის ცენტრში ფარული ენერგია მზის ენერგიის თანაზომადია.

ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს ატომში მინიატურული მზის სისტემაა ჩადებული. განსხვავება მხოლოდ რაოდენობაშია და არა ხარისხში.

ამრიგად, მეცნიერებმა ახლა დაიწყეს იმის გამეორება, რაც იოგას უძველეს სუტრებში უკვე იყო. იქნებ გახსოვთ: „მაკროკოსმოსი არის მიკროკოსმოსში“. სწორედ ამაზე ლაპარაკობენ მეცნიერები. მთელი კოსმოსი დევს პაწაწინა მიკროკოსმოსში ისეთი მცირე ფორმით, რომ მისი დანახვაც კი შეუძლებელია. მეცნიერები მხოლოდ ვარაუდობენ, რომ ეს ყველაფერი სწორედ ასეა. ჩვენ მხოლოდ ვვარაუდობთ, რომ ის ბრუნავს.

განსხვავება არის რაოდენობრივი. ეს იგივეა ვთქვათ, თითქოს განსხვავება ციფრებს ორსა და ოთხს შორის, ისეთივეა, როგორც რიცხვებს ოცსა და ორმოცს შორის. ასევე განსხვავდება ერთმანეთისაგან რიცხვები – ორასი და ოთხასი ოცი მილიონი და ორმოცი მილიონი. ყველა ამ ციფრს შორის შენარჩუნებულია ერთიანი პროპორცია. იზრდება მხოლოდ ციფრები, პროპორცია კი უცვლელი რჩება. ანალოგიური განსხვავება მიკროკოსმოსსა და მაკროკოსმოსს შორის მხოლოდ პროპორციით გამოიხატება.

გააცნობიერებს რა ამ ჭეშმარიტებას, ადამიანი ორ რამეს უნდა მიხვდეს: არასრულფასოვნების კომპლექსი – ეს სიგიჟეა, აღმატებულობის კომპლექსი კი კიდევ უფრო საშინელი სიგიჟეა. ამას კარგად უნდა ჩაეწვდეთ. სიგიჟეა საკუთარი თავი არარაობად ჩათვალო და ასევე სიგიჟეა, რაღაც განსაკუთრებული წარმოდგენა გქონდეს საკუთარ თავზე.

იოგები ამბობენ, რომ არასრულფასოვნებას და აღმატებულობას არავითარი კავშირი არ აქვს იმასთან, რასაც თქვენ წარმოადგენთ. თქვენ უნდა იცოდეთ მხოლოდ ის, რომ თქვენ ხართ. ესეც სრულიად საკმარისია. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, თქვენ საკუთარი თავი ვიღაცას არ უნდა

შეადაროთ. ეს უაზრობაა. საერთოდ ნურაფერს ნუ ადარებთ ერთმანეთთან. არცერთ შედარებას არავითარი აზრი არ აქვს. თუ თქვენ ერთმანეთს ადარებთ ციფრებს – ორს და ოთხს, ან ოცს და ორმოცს ან ოც მილიონს და ორმოც მილიონს, ხედავთ, რომ არაფერი არ იცვლება. პროპორცია იგივე რჩება რაც იყო. ამდენად, შედარება უაზრობაა.

ამიტომ, იოგები ამბობენ, რომ არ ღირს წვეთის ოკეანესთან შედარება. იმიტომ, რომ წვეთი, ეს სხვა არაფერია, თუ არა პატარა ოკეანე. და ნუ მისცემთ საშუალებას ოკეანეს ეგოთი აივსოს, რადგან ოკეანე სხვა არაფერია, თუ არა დიდი წვეთი. განსხვავება მხოლოდ მოცულობაშია.

ახლა მეცნიერები ფიქრობენ, რომ მალე (შესაძლოა უკვე მე-20 საუკუნის ბოლოს) ჩვენ შევძლებთ შევამციროთ და გავზარდოთ საგნების მოცულობა.

მე წავიკითხე ფანტასტიკური მოთხრობა ოცდამეერთე საუკუნის მოვლენების შესახებ. ერთი ადამიანი რკინიგზის სადგურზე ჩამოდის. მას ბარგი არ აქვს. იმ სავარძლის გვერდით, რომელზეც ის იჯდა, ასანთის კოლოფის ოდენა რაღაც დევს მხოლოდ. ის მატარებლიდან ჩამოვიდა და ყვირის ოცი მეზარგული მოვიდეს ჩემთანო. ერთ-ერთი მგზავრი გაკვირვებული ეუბნება, შენ ხომ ბარგი არ გაქვსო. „რაში გჭირდება ოცი მეზარგული?“ – ეკითხება ის. „მთელი ჩემი ბარგი ასანთის ამ კოლოფშია მოთავსებული“ – პასუხობს კაცი.

„და თქვენ მის გადასატანად ოცი მეზარგული გჭირდებათ? – ისევ გაკვირვებით ეკითხება მგზავრი, – ნუთუ თქვენ თვითონ არ შეგიძლიათ მისი წაღება?“

მაშინ კაცმა გახსნა ნივთი, რომელიც ასანთის კოლოფის ოდენა იყო და ყველას აჩვენა, რომ მასში მანქანა იდო. „მაგრამ ეს ხომ სათამაშო მანქანაა – გაიცინეს მგზავრებმა – მისი წაღება ჯიბითაც შეიძლება“.

მაგრამ კაცმა უპასუხა, რომ ეს სათამაშო კი არა, ნამდვილი მანქანა იყო. რომ უბრალოდ მან ის შეკუმშა, რათა იოლად გადაეადგილებინა სივრცეში. „მალე ჩემს მანქანას თავის ნამდვილ ზომას დავუბრუნებ“ – დაპირდა ის ხალხს.

ჩვენს დროში მეცნიერები ამბობენ, რომ რკინაც კი შეიძლება მნიშვნელოვნად შეიკუმშოს. ყველაფერი ხომ ატომების ერთიანობაა და ატომებს შორის კი საკმაო სივრცეა. ეს სივრცე შეიძლება შევამციროთ და ასევე შეიძლება გავზარდოთ. ამდენად, ასანთის კოლოფში შეიძლება მთელი მატარებელი მოვათავსოთ, შემდეგ კი ის ისევ გავზარდოთ. იმ დღეს, როცა ასეთი პროცედურების ჩატარებას დაიწყებენ... ასეთ ექსპერიმენტებს უკვე ატარებენ, დროთა განმავლობაში კი მათი რაოდენობა კიდევ უფრო გაიზრდება. და როცა ეს დრო დადგება, მაშინ რაღა ამრი ექნება წვეთისა და ოკეანის შედარებას? ოკეანე შეიძლება შეკუმშო ისე, რომ წვეთის ოდენა გახდეს, წვეთი კი შეიძლება ოკეანის ზომებამდე გააფართოო, ადამიანი შეიძლება ღმერთამდე გააფართოო. ღმერთი კი ადამიანის ღონეზე შეკუმშო. მალე ასეც იქნება. იოგები უკვე დიდი ხანია ამბობენ, რომ სხვადასხვა რამეს შორის განსხვავება მხოლოდ ზომებშია. დიდი და პატარა სხვა არაფერია, თუ არა სხვადასხვა მოცულობა.

ეს არის მეხუთე სუტრა და ის ძალიან მნიშვნელოვანია, იმიტომ, რომ საკმარისია მას ჩავწვდეთ და არასრულფასოვნებისა და აღმატებულობისაგან აღარაფერი დარჩება. ან რატომ უნდა შეინახოთ ისინი? რატომ უნდა ატაროთ ასეთი მძიმე ტვირთი? თქვენ უბრალოდ მათ ერთი მოძრაობით გადააგდებთ და განაგრძობთ თქვენს გზას წინ. და ამის შემდეგ, როცა კუდაბზიკა ადამიანს დაინახავთ, თქვენ გაგეცინებათ. თუ ვინმე თავს დაიმცირებს თქვენ წინაშე და მოგელაქუცებათ, ამაზეც გაგეცინებათ. თქვენ იმ ქლესა ბატონს

ურჩიეთ, რომ ტყუილად ნუ ირჯება და კუდს ნუ აქიცინებს. პატივმოყვარე ადამიანს კი ეტყვი: „რატომ ატანთ ძალას თქვენს სხეულს? ამის არავითარი საჭიროება არ არის“.

სამყაროში ყველაფერი თავის ადგილზეა. ყველა საგანს თავისი საკუთარი ბუნება აქვს. მთელი ბუნება შეუდარებელია... საერთოდ არ აქვს აზრი არავითარ შედარებას.

მეექვსე სუტრა ღაღადებს: ისე არ არის, რომ ის ყველაფერი, რაც პაწაწინა ჩანს, მხოლოდ მიმღებია, მათხოვარი, და ის ყველაფერი კი, რაც უზარმაზარი ჩანს, მხოლოდ გამცემია. ეს ასე არ არის. გამცემი და მიმღები, მათხოვარი და იმპერატორი, ერთდროულად არიან ყველაფერში.

ცოტა ხნის წინ, ფრანგმა მეცნიერმა, ასტრონმა, გამოიგონა პატარა ხელსაწყო, რომელიც რევოლუციური აღმოჩნდება იოგას სფეროში. ეს ხელსაწყო ზომავს იმ ენერგიის რაოდენობას, რომელსაც ადამიანი ყოველ წამს იღებს კოსმოსიდან.

გასაკვირია ის, რომ როცა ბედნიერი ხარ, თქვენთან უფრო მეტი ენერგია მოდის, მაშინ კი, როცა დანალვლიანებული ხარ, ნაკლები რაოდენობით აღწევს თქვენთან. ასტრონის ხელსაწყო²⁵ ძალიან ღირებული რამ არის. როცა დანალვლიანებული ხარ, მაშინ თქვენი ყველა კარი და ფანჯარა გასაღებით არის ჩაკეტილი. შედეგად თქვენში ნაკლები ენერგია აღწევს. თქვენ ასევე შეგიძლიათ შეიგრძნოთ, რომ სევდა შეკუმშვას იწვევს. ამიტომ დასევდიანებული ადამიანი ამბობს: „ნუ მელაპარაკებით, ნუ იწვევთ ჩემს პროვოცირებას. მაცალეთ, მომეცით საშუალება კუთხეში ვიჯდე, იქ გამოვიძინო. მე მინდა მოვკვდე“. ის კარს კეტავს და მისი ოთახი წყვდიადში იძირება. დასევდიანე-

25. ასტრონის ხელსაწყო – გარკვეული სპეციალური ტიპის ხელსაწყო, რომლის დახმარებითაც იზომება სხვადასხვა სახის ასტრონომიული ერთეულები.

ბული ადამიანი იკუმშება, ბედნიერს კი გაზიარების სურვილი აქვს. ბედნიერი ადამიანი ცქმუტავს და აღარ იცის რა ქნას, როცა მართო დარჩება. ვერ ისვენებს და ვინმესთან გარბის, რომ თავისი ბედნიერება გაუზიაროს.

ყველა ჩვენგანმა იცის, რომ ბუდამ, როცა უბედურება განიცადა, ტყეში წავიდა და იქ იპოვა სიხარული, შემდეგ კი ქალაქში წავიდა. როცა მაჰავირა²⁶ დანალვლიანდა, ისიც ტყეში წავიდა და ქალაქში მაშინ დაბრუნდა, როცა უკვე ნეტარ მდგომარეობას მიაღწია. ჩაფიქრებულხართ იმაზე დანალვლიანებული ადამიანი ტყეში რატომ მიდის? ის იკუმშება. მას ეშინია ვინმეს შეხვდეს. ბედნიერი ადამიანი მდინარის ნაკადივით მიედინება. ისწრაფვის ყველას გაუზიაროს ბედნიერება, ბედნიერებას სურს გაზიარებულ იქნეს. ბედნიერება გაზიარებაა. გაზიარების გარეშე ბედნიერება მძიმდება. ნალვლიანობას შეკუმშვის სურვილი აქვს, ამიტომ ნალვლიანი ადამიანი მართო რჩება. ბედნიერი ადამიანი კი ბევრ მეგობარს პოულობს, ნალვლიანი – კუნძული ხდება. არავის სურს მასთან დადგომაც კი. მასაც არ სურს, რომ მის ახლო-მახლო ვინმე იდგეს. ბედნიერი ადამიანი კონტინენტი ხდება, ნალვლიანი კი – პატარა კუნძული, საკუთარ თავში ჩაკეტილი, მართო საკუთარ თავთან, ყველასაგან იზოლირებული.

როცა ასტორის ხელსაწყოს წინ უბედური ადამიანი დგება, ხელსაწყო არეგისტრირებს, რომ კოსმოსიდან ამ ადამიანისკენ ძალიან ცოტა ენერგია მოძრაობს. ხოლო თუ მის ადგილს ბედნიერი ადამიანი დაიკავებს, ჩვენ ვხედავთ, რომ მასში ენერგია კოსმოსიდან ყველა მხრიდან იღვრება, თითქოს ყველა კაშხალი გაირღვა და ენერგია მას თავიდან

26. ჯინო მაჰავირა – ჯაინიზმის, რელიგიურ-ფილოსოფიური სწავლების დამაარსებელი.

ფეხებამდე მიაწყდაო. იოგები ამას უკვე დიდი ხანია ამბობენ. ისინი ამტკიცებენ, რომ ადამიანის კარი და ფანჯრები თვითონ მის ხელშია. მას შეუძლია ისინი ღია დატოვოს ღმერთისათვის ან დახუროს.

ლაიბნიცი²⁷ სახელგანთქმული მათემატიკოსი იყო. ის განუწყვეტლივ იმეორებდა, რომ ადამიანი არის „მონადა“. ეს სიტყვა თვითონ მან გამოიგონა და ის ნიშნავს არსებას ფანჯრების გარეშე. ადამიანი – ეს სახლია, რომელსაც კარი და ფანჯრები არ აქვს. გამოდის, რომ სახლი ჩაკეტილია. ლაიბნიცი ხშირად ამბობდა, რომ თუ თქვენ ასეთ სახლში ხელებს გაიწვდენთ, ისინი გარედან მაინც არ გამოჩნდება. სახლის კედლებს შეეხება მხოლოდ. თქვენ უბრალოდ ვერ გრძნობთ სხვა ადამიანებს. ყველა ადამიანი საკუთარ თავშია ჩაკეტილი. ჩვეულებრივ, ნაღვლიანი ადამიანი არის „მონადა“. და, როგორც ჩანს, ლაიბნიცი ნაღვლიანი კაცი იყო, ან ნაღვლიან ადამიანებთან ჰქონდა ურთიერთობა. შესაძლოა ის ცხოვრებაში ერთხელაც არ შეხვედრია იოგს, მჭვრეტელს, რადგან იოგი სულ სხვა ტიპის ადამიანს წარმოადგენს. სიტყვა „მონადის“ ყველაზე შესაფერისი ანტონიმი იქნება „ღიაობა“. „მონადის“ ამრი ჩაკეტილობაა, კარის არარსებობა. სიტყვა „იოგის“ სინონიმად კი „კარის არარსებობა“ გამოდგება. იოგს არ უჩნდება შეკითხვები ფანჯრების და კარების შესახებ. ის მთელ სახლს ღია კარად აქცევს. ამიტომ ის ყველა კედელს აშორებს და ღია ცის ქვეშ გამოდის რათა ყველაფერი პირდაპირ მასზე გადმოიღვაროს. და ყველაფერი არა მხოლოდ იღვრება მასზე, არამედ ერთ მთლიანობად ერწყმის მას. ამიტომ აღწევენ იოგები სიმშვიდეს, ნეტარებას, შინაგან მდუმარებას, უანგარობას.

27. ლაიბნიცი გოტფრიდ ვილჰელმ (1646-1716) – გამოჩენილი გერმანელი ფილოსოფოსი, მათემატიკოსი და მეცნიერი.

ასტრონის ხელსაწყო გვიჩვენებს, რომ, როცა ადამიანი დუმს, მასზე გადმოსული ენერგიის რაოდენობა იზრდება. მაშინ კი, როცა ის ლაპარაკობს, ყბედობს, ფიქრობს – ხსენებული ენერგიის რაოდენობა მცირდება. როცა ადამიანი მშვიდად არის, ის საკმარის ენერგიას იღებს, მაშინ კი, როცა შფოთვას, ნერვიულობას იწყებს, ენერგიის მოცულობა მკვეთრად მცირდება. ამიტომ იოგებს მდუმარება, სიმშვიდე, ნეტარება ღმერთამდე მიღწევის გზად მიაჩნიათ, რამდენადაც, ასე თქვენ უფრო ღია ხდებით, რადგან ყველა კარი და ფანჯარა ინგრევა. თანდათან ფანჯრები და კარები ინგრევა, შემდეგ მათ კედლებიც მიყვება. და თქვენ ღია ცის ქვეშ გამოდინართ.

ასტრონის ხელსაწყო არა მხოლოდ ადამიანთან გარედან მისული ენერგიის აღრიცხვას ახდენს, არამედ ის გვიჩვენებს, რომ ადამიანი ყოველ წამს ეპასუხება ამ მოძრაობას. ადამიანიც ასევე გამუდმებით უშვებს ენერგიის ტალღებს ყოველ წამს. ჩვენ არა მხოლოდ ვიღებთ ღმერთისაგან, არამედ ასევე ვაძლევთ. და ნუ იფიქრებთ, რომ თუ ღმერთი არ არსებობს თქვენ არ შეგიძლიათ არსებობდეთ. ამის საპირისპიროც ასევე სიმართლეა. თუ თქვენ არ ხართ, მაშინ არ შეიძლება ღმერთი იყოს. ნუ იფიქრებთ, რომ მხოლოდ ოკეანე აძლევს წყალს ღრუბლებს. ღრუბლებიც უბრუნებენ მას წყალს მდინარეების საშუალებით. ოკეანე არა მხოლოდ აძლევს, არამედ იღებს. ოკეანე არა მხოლოდ იღებს, არამედ გასცემს ასევე. მდინარეებიც არა მხოლოდ იღებენ, არამედ გასცემენ. ის, რაც იღებს, გასცემს კიდევ. და იქმნება წონასწორობა – მიღება და გაცემა თანაბრად. თუ ეს წონასწორობა ირღვევა, თქვენი ამ შეცდომის გამო ცხოვრება რთულდება. ამიტომ, სრულიად აუცილებელია, იოგას ეს მეექვსე სუტრა სწორად გავიგოთ.

მე იოგს ვუწოდებ მას, ვინც იმდენს აბრუნებს, რამდენსაც იღებს. რათა წონასწორობა დაიცვას. როცა კაბირი სიკვდი-

ღის სარეცელზე ამბობს: „მე ჩემს ლაბადას ხელუხლებელს ვტოვებ“. მის ამ სიტყვებში დიდი აზრია ჩადებული. პოეტი გულისხმობს, რომ გასცემდა იმდენს, რამდენსაც იღებდა. რომ ყველაფერი გაწონასწორებული და ნათელი იყო. „ჩემი ანგარიში დახურულია. მე გაწონასწორებული ვარ“ – ამბობს პოეტი. ასე ცხოვრობდა და ასე წავიდა კაბირი. მას ვალები არ დაუტოვებია. ის არა მხოლოდ იღებდა, არამედ გასცემდა კიდევ.

ჩვენ ყველანი ვიღებთ, მაგრამ გაცემა არ შეგვიძლია. არ შეგვიძლია გაზიარება. თუ ჩვენ უბედურები ვართ მაშინაც კი, როცა ვიღებთ, მაშინ აუცილებლად უბედურები ვიქნებით, როცა გაცემას დავიწყებთ. ჩვენ ჩაკეტილი გონებით ვიღებთ და კარებზეც ურდული გვაქვს დადებული. და, რა თქმა უნდა, გაცემა ჩვენთვის რთულია.

როგორც უკვე ვთქვი, რაც უფრო მეტს იღებთ სიხარულში, მით უფრო მეტს გაცემთ სიხარულში. სიჩუმეში უფრო მეტი მოდის და სიჩუმეში უფრო მეტი გადის ასევე.

სინამდვილეში, როცა ვინმე აბსოლუტურად მშვიდი და მდუმარე ხდება, ის ემსგავსება ექოს, რომელიც შეიძლება მთებში გაიგონო. თქვენ ყვირით და მთები მაშინვე გიბრუნებენ თქვენს ბგერებს. თქვენ ლაპარაკობთ ცარიელ ტაძარში და მისი კედლები პასუხად ვიბრირებენ, უკან გიბრუნებენ, გადმოგაღვრიან თქვენს სიტყვებს. ყველაფერი, რაც მიდის ადამიანთან, რომელმაც მიაღწია სიცარიელეს, მდუმარებას და მედიტაციას, მაშინვე ექოდ ბრუნდება უკან. ადამიანი იღებს და გასცემს ყოველ წამს. მიღებას და გაცემას შორის არ არის არავითარი შუალედი. ტალღები თითქოს ეხება ნაპირებს და მაშინვე უკან ბრუნდება. და ოკეანეს არცერთ წამს არავითარი ვალი არ აქვს. ის გასცემს სწორედ იმდენს, რამდენიც მიიღო. ოკეანე უკან აბრუნებს ყველაფერს, რაც მიიღო.

როგორც უკვე გითხარით, ასტრონის ხელსაწყო ასევე აჩვენებს რამდენი ენერგია გამოდის თქვენგან – რამდენი ენერგია-ტალღა გადის გარეთ. ნალვლიანი ადამიანისაგან ენერგია-ტალღების მინიმალური რაოდენობა გადის. მშფოთვარე ადამიანისაგან გარეთ კიდევ უფრო ნაკლები ენერგია-ტალღა გაედინება. შფოთვით შეპყრობილ ადამიანში ენერგია ისე ტრიალებს, თითქოს მდინარის მორევიაო. ადამიანი კვლავ და კვლავ იმავეს ფიქრობს, რაც აქამდეც ათასჯერ უფიქრია. ის იწყებს ცოხნას. ხარს ემსგავსება. ეს ცხოველი სატმელს ჭამს, შემდეგ მას უკან აბრუნებს და ხელახლა იწყებს მის ღეჭვას. იმას, რომ ხარი ასე ღეჭავს და ღეჭავს, თავისი სასარგებლო მხარეც აქვს – რადგან ის ერთდროულად ბევრს ჭამს, შემდეგ კი მას მხოლოდ ღეჭავს და ღეჭავს. მაგრამ ერთი და იმავე ამრების ღეჭვა, რასაც ნალვლიანი ადამიანი აკეთებს, აბსოლუტური უაზრობაა. ამას საერთოდ არავითარი აზრი არ აქვს. ადამიანი იწყებს ფიქრს და მილიონჯერ ფიქრობს ერთსა და იმავეზე. რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ მასში დასნებოვნებული მორევი გაჩნდა. ახლა მას საკუთარ თავზე კონტროლი მთლიანად დაკარგული აქვს. ის შეპყრობილივითაა. ის კვლავ და კვლავ, ათასჯერ ფიქრობს ერთსა და იმავეზე. ისიც ასევე ხვდება, რომ ეს ფიქრი საჭირო არ არის, მაგრამ მაინც განაგრძობს ამის კეთებას. ენერგიამ შეწყვიტა გარეთ დინება, მან მის შიგნით დაიწყო ბრუნვა. ასეთი ადამიანი ავად ხდება. ის სულიერ ავადმყოფად იქცევა.

ენერგია უნდა მოვიდეს და წავიდეს. აუცილებელია შინაგანი წონასწორობის შენარჩუნება. შესვლა და გამოსვლა თანაბარი უნდა იყოს. მაშინ ადამიანსა და ღმერთს შორის დამოკიდებულების აღწერას ვერცერთი კალამი ვერ შეძლებს. მათ შორის პირდაპირი კავშირი მყარდება. და ადამიანს არ სჭირდება ღმერთის ფეხებში ჩავარდნა, ღმერთს

კი, არ სჭირდება ადამიანის თავთან დაეშვას. მაშინ ღმერთი ერთგული მსახური ხდება, ერთგული მსახური კი – ღმერთი. ყოველგვარი განსხვავება და შუალედი ქრება, რადგან გაცემა და მიღება წონასწორდება. თვით ღმერთსაც კი არ შეუძლია რაიმე უბრძანოს, იმიტომ, რომ ყველაფერი, რაც წაღებულა, უკან არის დაბრუნებული, ყველაფერი გაწონასწორებულია.

უბედურებისას, შფოთვისას, მღელვარებისას, ჩვენ არც გავცემთ და არც ვიღებთ. ჩვენ უბრალოდ ვიკუმშებით და საკუთარ თავში ვიკეტებით და ამ დროს სასიცოცხლო წყაროები შრება. ეს იგივეა, რომ ჭამ თქვას: „მე აღარ მივიღებ წყალს ოკეანიდან. მე ვკეტავ ყველა იმ ნაკადულს, რომელიც წყლით მამარაგებს და ამოდ ნუ ივლით ჩემთან ვედროებით, რადგან არც მე ვაპირებ ვინმესთვის წყლის მიცემას“. რა თქმა უნდა, ის, ვინც მიღება შეწყვიტა, ვერც გასცემს. სხვაგვარად ის დაშრება, ის კი, ვინც გაცემა შეწყვიტა, ვერც მიიღებს, სხვაგვარად ის გასკდება. ვერ გაუძლებს. ორივე პროცესი ერთდროულად უნდა მიმდინარეობდეს. მაგრამ გახსოვდეთ, რომ წყარო, რომელიც ოკეანეს ეტყვის, რომ მისგან წყალს არ მიიღებს და ადამიანებს გაათრთხილებს, რომ მათ წყალს აღარ მისცემს, დაჭაობდება, გაჭუჭყიანდება და ამყრალდება. მისი სიქორფისაგან კვალიც არ დარჩება. ის მოკვდება.

ჩვენ ყველანი ასეთი წყაროები ვხდებით. იოგები და მძაღლ წყაროდ გვთვლიან და არა ცოცხალ წყაროებად, რომლებიც წყალს ოკეანიდან იღებენ და მას ოკეანეს უბრუნებენ. ადამიანები, რომლებიც წყაროსთან მივიდნენ წყლისთვის თავიანთი პატარა ვედროებით, სწორედ რომ ოკეანის შუამავლები არიან. ისინი წყალს უკან, ოკეანეში გააგზავნიან და წყარო სულ უფრო და უფრო განახლდება. იოგები საოცარ რაიმეს ამტკიცებენ: თუ ადამიანი იმდენს

გასცემს, რამდენსაც იღებს, მაშინ ის სავსეა სიცოცხლით. რაც უფრო მეტს იღებს ადამიანი და რაც უფრო მეტს აბრუნებს უკან, იმავე პროპორციით უფრო მეტი სასიცოცხლო ენერგიის ცენტრი ხდება, და მით უფრო მაღალია ვიბრაცია, რიტმული ცეკვა, მით უფრო სრულია მასში გამოვლინებული სიცოცხლე. შეხედეთ ბუდას, კრიშნას²⁸, მაჰავირას, იესოს. რა იყო მიზეზი, რომ ისინი ასეთი უზარმაზარი სასიცოცხლო ენერგიის მუხტით აივსნენ? მიზეზი მხოლოდ ერთი იყო: ისინი უშურველად იღებდნენ და გასცემდნენ. ბევრს იღებდნენ და ბევრს გასცემდნენ.

მინდა იესოს ერთი ფრაზა მოვიყვანო... იესო ერთ-ერთია იმ სულ რამდენიმე დიდ იოგს შორის დედამიწაზე, რომელმაც თავისი სიკვდილის შემდეგ რამდენიმე ძვირფასი სუტრა დაგვიტოვა. აი ერთ-ერთი მისი გამონათქვამი: „ვისაც აქვს მას მიეცემა და მიემატება, ხოლო ვისაც არ აქვს, წაერთმევა ისიც, რაც აქვს“.

იესოს ეს მტკიცება ძალიან წინააღმდეგობრივია. ჩვენ ვიტყვოდით, რომ ეს უსამართლობაა! უნდა მიეცეს მას, ვისაც არაფერი არ აქვს. რატომ უნდა მიეცეს იმას, ვისაც საკმარისად აქვს? თუ ჩვენ არ მივცემთ იმას, ვისაც უამისოდაც საკმაროდ აქვს, სწორადაც მოვიქცევით. მაგრამ იესო რაღაც გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანზე ლაპარაკობს. ის ამბობს, რომ რაც უფრო მეტი ენერგია აქვს ადამიანს, მით უფრო მეტი მიეცემა მას და რაც უფრო მცირე ენერგია აქვს, მით უფრო ნაკლები მიეცემა. ენერგიის შემცირების მიზეზი ის არის, რომ ადამიანი, რომელსაც ენერგიის ნაკლები მარაგი

28. კრიშნა – ინდუისტური ღვთაება ვიშნუს მერვე ავატარა (განსახიერება). კრიშნას ცხოვრება აღწერილია უძველეს ხანაში სასკრიტზე შექმნილ ბჰაგავატაპურანაში, ხოლო მის მოძღვრებას შეიცავს ინდური ეპოსის მაჰაბჰარატას მეექვსე თავი, რომელიც ცნობილია როგორც ბჰაგავადგიტა.

აქვს, ჩაკეტილი კარების და ფანჯრების მიღმა ზის. ამიტომ აქვს მას ასე ცოტა ენერგია. ის ძალიან ძუნწია გაცემაში, ამიტომ მიღებასაც ველარ ახერხებს. ის ქანცგაცლილია და არაფრის აღება არ შეუძლია.

ერთი ასეთი ამბავი მოისმინეთ: გამიგონია, რომ სოფელში, ერთმა კაცმა, რაღაც წიგნი წაიკითხა იმის შესახებ, რომ ფული ფულს იზიდავს. ის ღარიბი იყო. ჯიბეში მხოლოდ ერთი რუპია ჰქონდა ჩარჩენილი. და რადგან ფული ფულს იზიდავს, მან გადაწყვიტა სადაც ბევრი ფული იყო იქ შესულიყო, რათა თავისი ერთი რუპიით, ჯიბეში რომ ედო, ბევრი რუპია მიეზიდა. ჰოდა ქალაქში გაემგზავრა და მდიდარი ვაჭრის ფარდულში შევიდა.

სალამოვდებოდა. ვაჭარი აუჩქარებლად ითვლიდა იმდღევანდელ ნავაჭრს და მოგებას. გლეხი ამ დროს ფარდულის კიბეზე იჯდა რუპიას ჯიბეში მონდომებით სრესდა. ამ ქმედებისგან ის გაოფლიანდა, მაგრამ სხვა რუპიები არ შეჰმატებია. და მაშინ მან გადაწყვიტა, რომ ვაჭრის ფულისგან მეტისმეტად შორს იჯდა. ისე, რომ ბევრი არ უფიქრია, გლეხმა თავისი რუპია მდიდრის რუპიების გროვამე დააგდო. შემდეგ რამდენიმე წუთს დაელოდა. ფიქრობდა, რომ მისი რუპია სხვა რუპიებთან ერთად დაუბრუნდებოდა. მაგრამ არაფერი არ ხდებოდა. ბოლოს მან ვაჭარს უთხრა: „არ ყოფილა სწორი რაც იმ წიგნში ეწერა. გთხოვ, ჩემი რუპია დამიბრუნო“. „რა წიგნზე მელაპარაკები“ – დაინტერესდა ვაჭარი. „მე წავიკითხე წიგნი, რომელშიც ეწერა, რომ ფული ფულს იზიდავს“, – აუხსნა გლეხმა. „წიგნში ყველაფერი სწორად ეწერა, – უთხრა ვაჭარმა, – ჩემმა რუპიებმა მართლაც მიიზიდა შენი რუპია. წადი ახლა სახლში. განა შეიძლება ერთმა რუპიამ ათასობით რუპია მიიზიდოს, არანორმალურო? წადი სახლში და არასდროს აღარ ახსენო რომ წიგნში ტყუილი ეწერა. ხომ დამტკიცდა, რომ ის მართალი ყოფილა“.

იესო საოცარი პრინციპის შესახებ ლაპარაკობს: თუ თქვენ გინდათ ღვთაებრივით აივსოთ, მაშინ ღვთაებრივს უნდა მიეცეთ მთელი არსებით. გაუზიარე სხვებს და მიიღე. შეინახე და დაკარგე. თუ შენარჩუნებას შეეცდებით – დაკარგავთ. თუ დაკარგავთ – მიიღებთ. სუტრები თითქოს წინააღმდეგობრივია, მაგრამ იოგა წვდება მათ აზრს. საქმე ის არის, რომ რაც უფრო მეტს გავცემთ ჩვენ, მით უფრო გაფართოვდება სამყარო ღვთაებრივისათვის. რაც უფრო მეტი ღვთაებრივი გადმოვა თქვენზე, მით მეტი ნეტარებით აივსებით, რაც გამოწვეული იქნება მისი გაზიარებით, ღიაობით და საკუთარი თავის დაცარიელებით.

ამრიგად, მეექვსე სუტრა გვეუბნება, რომ ადამიანს არ შეუძლია მხოლოდ გასცეს ან მხოლოდ მიიღოს. არავინ არის მხოლოდ მათხოვარი ან მხოლოდ მეფე. და თუ ვინმეს სურს მხოლოდ მეფე იყოს, ის გასაჭირში ჩავარდება და ასევე გასაჭირში აღმოჩნდება ისიც, ვისაც სურს, რომ მხოლოდ მათხოვარი იყოს. მეფეც და მათხოვარიც ერთსა და იმავე ადამიანშია. ერთი ხელი გასცემს, მეორე ხელი კი იღებს. პირველ ხელს შეუძლია ზუსტად იმდენი მიიღოს, რამდენიც გასცა მეორე ხელმა. და, ამ მეორე ხელს, თავის მხრივ, შეუძლია ზუსტად იმდენი გასცეს, რამდენიც მიიღო მეორე ხელმა.

როგორც კი ამ აზრს გავაცნობიერებთ, მთელი ჩვენი ცხოვრების ხარისხი მაშინვე შეიცვლება. მაშინ ჩვენ ფლობის სურვილი არ გვექნება, რადგან ის, ვინც საგნებს ებლაუტება, ღარიბი რჩება. და რაც უფრო მეტად ებლაუტება საგნებს, მით უფრო ღარიბდება. უნდა ვისწავლოთ უარყოფის ხელოვნება. ჩვენ უნდა ვისწავლოთ გაცემის ხელოვნება, იმიტომ, რომ გაცემის ხელოვნება არის ერთადერთი გზა მიღებისაკენ. რაც მეტია ჩვენში სიცარიელე, მით უფრო მეტად შეძძლე და ღირსნი ვხდებით მიღებისა. ის, ვინც ცარიე-

ლია, სავსე გახდება, ის კი, ვინც სავსეა, ფლობის სურვილით შეპყრობილები, ჩაბლაუჭებულები, ცარიელები დარჩებიან. ტბები ივსება, მთები კი ცარიელი რჩება. მთაზეც წვიმს მაგრამ მასზე წყალი არ ჩერდება. ისინი ხომ უკვე სავსეა. ტბები კი ცარიელია, ამიტომ წვიმების გარეშეც კი, მათ შესაშფოთებელი არაფერი აქვთ. მთის მდინარეებიდან მომავალი წყალი ისწრაფვიან ტბებისკენ და ავსებენ მათ. ტბები ცარიელია. ეს არის მათი საიდუმლო.

თუ ადამიანი საკუთარ თავს განუწყვეტლივ იცარიელებს, თანაც ყველა მხრივ, მაშინ ის მუდმივად შეივსება. და თუ ადამიანი სულ ივსება, მაშინ ის ყველა თვალსაზრისით დაცარიელდება. ეს ერთი მონეტის ორი მხარეა. და თუ ვინმე მოწყალებას სთხოვს ღვთაებრივს, იცოდეთ, რომ ის ვერ შეძლებს კონტაქტი დაამყაროს ღვთაებრივთან. ჩვენ ასეთი კონტაქტი არ გვაქვს, იმიტომ, რომ ტაძრები არის ჩვენი სალოცავი სახლები, სადაც ჩვენ მხოლოდ ვთხოვთ. იქ ჩვენ მათხოვრები ვხდებით. ჩვენი ლოცვები ფარისევლური ხდება, იმიტომ, რომ ისინი მათხოვრის ლოცვებია, რომლებიც ტაძარში მხოლოდ იმიტომ დადიან, რომ იმათხოვრონ.

გახსოვდეთ, რომ როცა ჩვენ წყალობის სათხოვნელად მივდივართ, ოდნავაც არ ვაფასებთ ღვთაებრივს. ჩვენთვის მთავარი მხოლოდ ისაა, მივიღოთ ის, რასაც ვითხოვთ.

ჩემთან ერთი ადამიანი მოვიდა და მითხრა: „ცოტა ხნის წინ ღმერთი არ მწამდა, მაგრამ ახლა მწამს“. „ღმერთმა თქვენ სურვილები შეგისრულათ?“ – ვკითხე მე. „და თქვენ ეს საიდან იცით“ – გაუკვირდა მას. „თქვენს სახეს ვუყურებ და ვხედავ, რომ ოდნავაც არ წაწეულხართ წინ ღვთაებრისაკენ, – ავუხსენი მე, – რა თქმა უნდა, ღმერთმა რაღაც სურვილები შეგისრულათ“. „თქვენ მართალი ხართ, – მითხრა მან, – ჩემი ვაჟიშვილი სამუშაოს ვერ შოულობდა.

როცა ვლოცულობდი, ღმერთს ულტიმატუმი წავუყენე: თუ ჩემი ვაჟიშვილი ერთ თვეში სამუშაოს ვერ იშოვიდა, მას აღარასოდეს აღარ ვიწამებდი. და უცებ, მან სამუშაო იშოვა! და ახლა მე ღმერთი მწამს“.

ამ ადამიანისთვის მისი შვილის სამუშაო ღმერთზე უფრო ფასეულია. ახლა თუ მისი ვაჟიშვილი სამუშაოს დაკარგავს, ღმერთიც დაკარგავს თავის ადგილს მისთვის. ისიც უსარგებლო გახდება. ღმერთის რწმენაც უაზრო გახდება. ეს ადამიანი ღმერთთან წავა იმისთვის, რომ ფეხი ჰკრას მას. ის ღმერთს მოსთხოვს ტახტიდან ჩამოვიდეს. საკმარისია ბოლოს და ბოლოს, ეტყვის.

ჩვენ ღმერთთან მივდივართ მხოლოდ ლოცვებით, რომ მან ჩვენი სურვილები შეასრულოს. გახსოვდეთ, რომ გააზრებული მხოლოდ იმ ადამიანის ლოცვებია, რომელიც ღმერთთან იმისთვის მიდის, რომ გასცეს და არა მიიღოს. კავშირს ღმერთთან მხოლოდ ის ამყარებს, ვინც მასთან გასაცემად მიდის. და არ არის სიმართლე, რომ ის, ვინც მიდის ღმერთთან რათა გასცეს, ვერაფერს ვერ მიიღებს. პირიქით, ის უხვად მიიღებს. სწორედ გამცემია ის, ვინც იღებს. და ღმერთი ართმევს ყველაფერს იმას, ვინც ითხოვს. ამიტომ იესო ამბობს, რომ მას, ვისაც ცოტა აქვს, ისიც წაერთმევა, რაც აქვს. როგორც კი ადამიანი მზად არის იმისთვის, რომ გასცეს, ის უფლებამოსილი ხდება მიიღოს, იმიტომ, რომ გულუხვობისთვის აუცილებელია გულის კარები ღია იყოს და ადამიანი ყველაფერს სწორედ ამ კარიდან იღებს. ის, ვისაც ეშინია გასცეს, იძულებულია კარი ჩარაზული ჰქონდეს, რომ იქიდან ქურდები და მათხოვრები არ შემოვიდნენ. ვიღაცამ შეიძლება კარზე დააკაკუნოს მოწყალების სათხოვნელად. მას მაგრად უნდა ჰქონდეს ჩაკეტილი ყველა კარი და ფანჯარა. მისი კარი ჩაკეტილია და ის სახლის კედლებს მიღმიდან ითხოვს მიეცეს ეს და მიეცეს ის. მაშინაც კი, თუ

ღმერთი მივა მის კართან იმისთვის, რომ მას რამე უბოძოს, ის კარს არ გააღებს იმის შიშით, რომ ღმერთთან ერთად მის სახლში შეიძლება მათხოვარიც შევიდეს და მას მოწყალება სთხოვოს.

გამიგონია, რომ ღმერთი ხშირად ხუმრობს ასე. ის ვინმეს კართან მიდის მათხოვრის ძონძებში გამოხვეული. ამით ღმერთი რწმუნდება, რომ ესა თუ ის ადამიანი არ ღირს იმად, რომ მას მიეცეს, იმიტომ, რომ მას გაცემა ჯერ კიდევ არ უსწავლია. რა თქმა უნდა, ღმერთი თქვენგან მთელ სიმდიდრეს არ ითხოვს. ეჭვი არ არის, რომ ის არ გთხოვთ სახლს, იმიტომ, რომ სახლი თქვენი არ არის. ხვალ თქვენ მასში აღარ იცხოვრებთ, სახლი კი დარჩება. და თქვენი სიმდიდრეც თქვენი არ არის. დღეს მას თქვენ ფლობთ, ხვალ კი სხვა ადამიანის ხელში გადავა. ღმერთმა მხოლოდ ერთი ქონება შეიძლება გთხოვოთ – საკუთარი თავი. ამიტომ იოგები ამბობენ, რომ ის, ვინც მზად არის მისცეს საკუთარი თავი, უფლებამოსილი ხდება მიიღოს ყველაფერი. მხოლოდ მაშინ, თუ ჩვენ შეგვიძლია საკუთარი თავი მივცეთ, მხოლოდ მაშინ, თუ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ: „დაე იყოს ნება შენი. წამიყვანე მე“.

მოგიყვებით პატარა მოთხრობას ვივეკანანდას²⁹ ცხოვრების შესახებ. როცა მისი მამა გარდაიცვალა, ოჯახი ისე გაღატაკდა, რომ ხშირად დედას და შვილს საჭმელი არაფერი ჰქონდათ. ერთხელ ვივეკანანდამ დედას უთხრა: „დღეს მეგობართან ვარ სტუმრად მიწვეული“. სინამდვი-

29. სვამი ვივეკანანდა (1863-1902) – ინდოელი ფილოსოფოსი და სულიერი მოძღვარი, ცნობილი, როგორც „ერის მამა“.

ქართულად შეგიძლიათ იხილოთ გამომცემლობა „აქტი“-ს მიერ სხვადასხვა წლებში გამოცემული/თარგმნილი სვამი ვივეკანანდას წიგნები: „ძველი ინდური ფილოსოფია“, „შთაგონებული საუბრები“, „კარმა-იოგა“, „მედიტაცია და მისი მეთოდები“, „ბჰაქთი-იოგა“, „პატანჯალის იოგა სუტრა“.

ლეში ის არავის არსად მიუწვევია. უბრალოდ ქუჩაში წავიდა სახეტილოდ და სახლში დაგვიანებით დაბრუნდა. იმ დღეს ძალიან ცოტა საჭმელი ჰქონდათ. ასე რომ არ მოქცეულიყო, დედა ამ ცოტასაც მას მისცემდა და თვითონ მშვიერი დარჩებოდა. ვივეკანანდას მართალია მუცელი ცარიელი ჰქონდა, მაგრამ ხალისიანად გამოიყურებოდა. მან გაიცინა და ხმამაღლა თქვა: „ისე გემრიელად ვჭამე! მართლა არაჩვეულებრივი კერძები ჰქონდათ“. ის დედას მოუყვა იმ კერძების შესახებ, რომლებიც არავის მოუმზადებია, არავის შეუთავაზებია მისთვის და რომლებიც არსად უჭამია.

რამაკრიშნას³⁰ გაუკვირდა როცა ეს ამბავი გაიგო. „რა სულელი ხარ, – უთხრა მან ვივეკანანდას, – რატომ ღმერთს არ სთხოვე ებრუნა შენზე?“

ვივეკანანდამ უპასუხა, რომ მისთვის უხერხული იყო ღმერთისთვის საჭმელი და სასმელი ეთხოვა. მაგრამ რამაკრიშნამ დაჟინებით სთხოვა თავის მოწაფეს ღმერთისთვის ერთხელ მაინც ეთხოვა და ენახა რა მოხდებოდა. მან ვივეკანანდა ტაძარში გაგზავნა. საათნახევრის შემდეგ ვივეკანანდა ტაძრიდან გამოვიდა. ძალიან გახარებული და აღტაცებული ჩანდა. ცეკვა-ცეკვით მოდიოდა.

„სთხოვე ღმერთს რაც გითხარი“ – ჰკითხა მას რამაკრიშნამ. „რა უნდა მეთხოვა?“ – გაუკვირდა ვივეკანანდას. „მე ხომ გითხარი, რომ საჭმელი გეთხოვა მისთვის, – შეახსენა მას რამაკრიშნამ – რა მოხდა? ძალიან გახარებული და აღტაცებული ჩანხარ“.

„მთლად დამავიწყდა თქვენი სიტყვები“ – აღიარა ვივეკანანდამ, და ასე ხდებოდა ყოველ ჯერზე. რამაკრიშნა ვივეკანანდას ტაძარში აგზავნიდა, შემდეგ კი ეკითხებოდა

30. რამაკრიშნა (1836-886) – ინდოელი გურუ, მისტიკოსი, რელიგიური რეფორმატორი და მქადაგებელი, სვამი ვივეკანანდას მასწავლებელი.

რა მოხდა. როგორც კი ტაძრის ზღურბლს გადმოაბიჯებდა, ვივეკანანდას მაშინვე ახსენდებოდა რისთვის გაგზავნეს ის ტაძარში.

„რატომ იქცევი ასე? გიჟი ხომ არ ხარ? — ბრამობდა რამაკრიშნა — ტაძარში ყოველი შესვლისას მპირდები რომ სთხოვ მას და სულ გავიწყდება.“

ვივეკანანდა პასუხობდა: „როგორც კი ტაძარში შევდივარ, მაშინვე მავიწყდება, რომ ღმერთს რაღაც უნდა ვთხოვო. პირიქით, გაცემის სურვილი ჩნდება ჩემში. მე ვაცნობიერებ, რომ სწორედ მე უნდა ვუძღვნა საკუთარი თავი ღმერთს და ჩემში უსაზღვრო ნეტარება ისადგურებს. ის იმდენად ყოვლისმომცველია, რომ მე უკვე აღარც შიმშილს ვგრძნობ, არც წყურვილს და არც იმის მოთხოვნილებას, რომ მას რაღაც ვთხოვო“.

ვივეკანანდამ ვერასდროს ველარ შეძლო ღმერთისთვის რაიმე ეთხოვა. მას უბრალოდ ამის გაკეთება არ შეეძლო.

დღემდე არცერთ რელიგიურ ადამიანს არაფერი უთხოვია ღმერთისათვის. ადამიანებმა, რომლებიც რაღაცას თხოვენ ღმერთს, უნდა გაიგონ, რომ მათ არაფერი აქვთ საერთო რელიგიასთან. რელიგიური ადამიანი მხოლოდ გასცემს.

იესო ჯვარზე გააკრეს. ჯვარცმის წინა ღამეს მისმა მეგობრებმა უთხრეს მას ბაღში: „მიმართე თხოვნით ღმერთს, ჩვენს ზეციურ მამას“. იესოს გაეცინა. შემდეგ დადგა დილა, როცა ის ჯვარზე უნდა გაეკრათ და მისი მეგობრები კვლავ და კვლავ ეუბნებოდნენ მას, რომ ღმერთისთვის მიემართა, მაგრამ ის მხოლოდ იცინოდა. შემდეგ ის ჯვარზე გააკრეს. ხელებში ღურსმნებს აჭედებდნენ და ის ყვიროდა. იესო დამორჩილდა და ნება მისცა ჯარისკაცებს ჯვარზე გაეკრათ. და ის უკვე ჯვარი აღარ იყო. ის ღმერთის სიმბოლოდ იქცა. ახლა მას შეეძლო გაცემა საკუთარი თავის ჯვარზე გაკერის საშუალებით.

იესო ჯვარზე, სიმბოლოდ იქცა. და ეს უჩვეულო სიმბოლოა. ადამიანებმა, რომელთაც სურთ ღვთაებრივს მიაღწიონ, მხნეობა უნდა მოიკრიბონ და საკუთარი თავის ჯვარზე გაკვრის საშუალება მისცენ.

მაგრამ ადამიანი უპატიოსნოა და მის ამ უპატიოსნობას მართლაც რომ საზღვარი არ აქვს. ქრისტიანი მღვდლები მთელ მსოფლიოში დაეხეტებიან და კისერზე ოქროს ჯვრები ჰკიდიათ. ჰკითხეთ მათ, რა რაზე უნდა ეკიდოს – კისერი ჯვარზე თუ ჯვარი კისერზე. მაგრამ ადამიანს მიდრეკილება აქვს ტყუილისაკენ. იესო ჯვარზე დაჰკიდეს, მისი მიმდევრები კი მსოფლიოს გზებზე დაეხეტებიან პაწაწკინტელა ჯვრით კისერზე. თვითონ ჯვარიც კი შეიძლება სამშვენიისად აქციო. ადამიანი ხომ ასე უპატიოსნოა. მას დაავიწყდა თვით იდეა გაცემისა, საკუთარი თავის მსხვერპლად მიტანისა და მხოლოდ მიღებაზე ფიქრობს.

იოგა ამბობს, რომ ადამიანები ზუსტად იმდენს იღებენ, რამდენსაც გასცემენ. და სწორედ იმას იღებენ, რასაც გასცემენ. თუ თქვენ მსხვერპლად სიცოცხლე გაიღეთ, მაშინ სიცოცხლეს მიიღებთ. თუ თქვენ საკუთარი თავი გავცით, მას მთელი სისრულით მიიღებთ უკან. თუ თქვენ უარი თქვით ეგოზე, სულს შეიძენთ. თუ თქვენ უარი თქვით უბადრუკ პიროვნებაზე, უმაღლეს ინდივიდუალობას შეიძენთ. თუ თქვენ ზურგი აქციეთ საკუთარ მოკვდავ სხეულს, მაშინ უკვდავ სხეულს შეიძენთ. ყველაფერს, რასაც გასცემთ, უკანვე მიიღებთ. და რა შეგვიძლია გავიღოთ მსხვერპლად? ჩვენ გვაქვს მოკვდავი სხეული, ყალბი ეგო. საკუთარი მნიშვნელობის შეგრძნება. ეს ყველა ჩვენგანს აქვს, აი, რას გავცემთ ჩვენ. თუ ამ ყველაფერს გავცემ, მაშინ მე ჩემი ნამდვილი ჭეშმარიტი ყოფა დამიბრუნდება. მე მივიღებ ჩემს ნამდვილ, უკვდავ სხეულს.

ამრიგად, ყურადღებით შეისწავლეთ იოგას მე-ნ სუტრა. საკუთარი თავის მსხვერპლად გაღება, არის მიღება. საკუ-

თარი თავისგან განდგომა არის თვით ყოფნა, რამდენადაც ამ სამყაროში წვეთიც კი ოკეანეს ეძლევა. მაგრამ იმაზე თუ ჩაფიქრებულხართ რა ხდება, როცა წვეთი ოკეანეს ეძლევა? როცა წვეთი ოკეანეს ეძლევა, ის აღწევს ოკეანეში და მაშინვე ოკეანედ იქცევა.

კაბირს ერთი შესანიშნავი გამოთქმა აქვს. ამბობს, რომ ძიებების შედეგად ის გაქრა. წვეთი ოკეანეში ჩავარდა. როგორ შეიძლება მისი პოვნა? მაგრამ, გარკვეული ხნის შემდეგ კაბირმა მეორე ფრაზა დაწერა, მეგობრებისადმი მიმართული: „დაივიწყეთ წინა ფრაზა, მე შევცდი“. მე აგიხსნით რა მოხდა. საქმე ის არის, რომ ოკეანე წვეთში ჩავარდა. წვეთი რომ ჩავარდნილიყო ოკეანეში, მაშინ მისი პოვნა კიდევ როგორღაც შეიძლებოდა. მაგრამ ამჟერად ოკეანე ჩავარდა წვეთში და ამიტომ წვეთს ველარ იპოვი. მაინც როგორ შეიძლება მისი პოვნა?

როცა წვეთი ვარდება ოკეანეში, ჩვენ ეს მხოლოდ გვეჩვენება. მაგრამ თვითონ წვეთი კი, როცა ოკეანეში ვარდება, ხვდება, რომ სინამდვილეში სწორედ ოკეანე ჩავარდა მასში. საკმარისია ადამიანმა საკუთარ თავზე უარი თქვას, ის ხვდება, რომ სინამდვილეში ღვთაებრივს შეერწყა. მან კი არ დაკარგა, არამედ მიიღო.

ბუდას ერთ-ერთმა ახალგაზრდა მოწაფემ გასხივოსნებას მიაღწია და ბუდამ მას უთხრა: „შენ შეიცანი ჭეშმარიტება. წადი ახლა და აჩვენე ხალხს ის გზა კარისაკენ, რომლის გავლითაც შენ ამას მიაღწიე. წადი და უთხარი ადამიანებს იმ ტაძრის შესახებ, რომელშიც უსამღვრო ნეტარებაა დავანებული“.

„მე ველოდი თქვენს მითითებას, – უპასუხა მოწაფემ, – დღესვე წავალ და გავუზიარებ ადამიანებს ჩემს გამოცდილებას“.

„სად წახვალ? – ჰკითხა მას ბუდამ, – რომელი მიმართულებით?“

და პურნამ, ასე ეძახდნენ ამ მოწაფეს, უპასუხა: „ბიპარში³¹ არის ადგილი, რომელსაც სუკპა ეწოდება. სწორედ იქ წავალ. იქ ჯერ კიდევ არავის მიუტანია სულიერი ეპისტოლე“.

ბუდამ უთხრა: „ნუ წახვალ იქ. არ გირჩევ სუკპაში წასვლას. იმიტომ, რომ იქ ცუდი ხალხი ცხოვრობს. სწორედ ამიტომ არის, რომ იქ აქამდე არავინ არ წასულა“.

„აბა ისეთ ადგილზე წასვლას რა აზრი აქვს, სადაც კარგი ხალხი ცხოვრობს, – გაუკვირდა პურნას, – მე გთხოვ, სუკპაში გამიშვა“.

„გაგიშვებ, – დათანხმდა ბუდა. – მაგრამ ჯერ სამ შეკითხვაზე მიპასუხე. აი პირველი შეკითხვა: რა დაემართება შენს გონებას, თუ სუკპას მცხოვრებლები შეურაცხყოფას მოგაყენებენ? იქ ხომ სასტიკი, ბოროტი და სულელი ხალხი ცხოვრობს“.

პურნამ თქვა: „შენ ძალიან კარგად იცი რაც დაემართება ჩემს გონებას. იგივე, რაც შენს გონებას დაემართებოდა. ჩემი გონება იტყვის: რა კარგი ხალხია. მართალია მლანძღავენ, მაგრამ არ მცემენ. ხომ შეიძლებოდა მათ ვეცემე“.

„პურნა, იცოდე, რომ გცემენ კიდევ, – უთხრა ბუდამ – ისინი ძალიან ცუდი ხალხია. აუცილებლად გცემენ. და როცა ცემას დაგიწყებენ რა მოხდება შენს გონებაში?“

„იგივე, რაც შენს გონებაში მოხდებოდა. მე მაღლობელი ვიქნებოდი არსებობისა, რომ ის ასე კეთილია ჩემ მიმართ. რომ ეს ადამიანები ისეთი კარგები არიან. მათ არ მომკლეს. ხომ შეეძლოთ მოვეკალი“.

„ბოლო შეკითხვაზე მიპასუხე, – თქვა ბუდამ – და თუ ისინი მაინც მოგკლავენ, რა იქნება შენი ბოლო ფიქრი სიკვდილის წინ“.

„ამაოდ მისვამ ამ შეკითხვებს, – უპასუხა პურნამ, – შენ ძალიან კარგად იცი, რომ მეც ისეთივე ფიქრები მექნება,

31. ბიპარი – შტატი ჩრდილო-აღმოსავლეთ ინდოეთში.

რაც შენ ასეთ სიტუაციაში. სიკვდილისას მე მადლობას გადავუხდიდი ამ კეთილ ხალხს იმისთვის, რომ გამათავისუფლეს ამ ცხოვრებისაგან, რომელშიც ამდენი შეცდომა შეიძლება ჩაიდინოი“.

„შენ რელიგიური ადამიანი გახდი და ახლა შეგიძლია საითაც გინდა იქით წახვიდე, – დაასკვნა ბუდამ, – მთელი დედამიწა სამოთხედ იქცა შენთვის, ყველა სახლი – ტაძრად და ყველა ადამიანის თვალებში ღვთაებრივის ბრწყინვალეობას ხედავ“.

სწორედ იოგა ქმნის ფუნდამენტს ასეთი მსოფლშეგრძნებისათვის.

ხვალ ჩვენ სხვა სუტრებზე ვისაუბრებთ. ჩემთან მოვიდა შეკითხვები. შეიძლება ამას სხვა შეკითხვებიც დაემატოს. და, დასასრულს მე ორ განცხადებას გავაკეთებ: ხვალ დილით მხოლოდ ის ადამიანები უნდა მოვიდნენ, ვისაც მედიტაციის პრაქტიკა სურს. ვიმეორებ: მხოლოდ ისინი, ვისაც უნდა მედიტაციის პრაქტიკა. არ არის საჭირო უსაქმური დამკვირვებლების მოსვლა. იმიტომ, რომ ისინი მაინც ვერაფერს ვერ გაიგებენ. ცოდნა მოდის მხოლოდ მოქმედების შედეგად. მაყურებლები კი ხელს უშლიან მათ, ვინც მედიტირებს. მათ კი, ვინც გადაწყვეტს მოვიდეს, პირველ რიგში შხაპი უნდა მიიღონ, შემდეგ კი წყნარად დაიკავონ თავიანთი ადგილი. ნუ ილაპარაკებთ, რათა ეს სივრცე ხელისშემწყობი აღმოჩნდეს თქვენთვის მედიტაციის ხარისხიანად ჩასატარებლად.

თქვენ ყურადღებით მოისმინეთ ჩემი ლექცია და ამისათვის მადლობელი ვარ. მე მივესალმები ღვთაებრივს, რომელიც ყველა თქვენგანშია. გთხოვთ, მიიღოთ ჩემი გულწრფელი მადლიერება თქვენ მიმართ.

ჩემო საყვარელო მეგობრებო,

როგორც უკვე გითხარი, ერთი სუტრა გვეუბნება იმის შესახებ, რომ სიცოცხლე არის ენერგია, რომელსაც ორი განზომილება აქვს – ყოფნა და არყოფნა. ამასთან ერთად, მეორე სუტრა გვეუბნება, რომ ყოფნას, თავის მხრივ, ასევე ორი განზომილება აქვს – ცნობიერი და ქვეცნობიერი. ახლა კი, ჩვენ, მე-7 სუტრას განვიხილავთ...ცნობიერს ასევე აქვს განზომილებები – გაცნობიერებულობა და გაუცნობიერებულობა, ანუ ცნობიერება საკუთარი თავის გამცნობიერებლისა და ცნობიერება საკუთარი თავის ვერ გამცნობიერებლისა.

თუ ცხოვრებას წარმოვიდგენთ როგორც უზარმაზარ ხეს, მაშინ მისი სასიცოცხლო ენერგია ერთიანი იქნება. ასეთი წარმოდგენით ხე ორ ტოტად იყოფა – ყოფნად და არყოფნად. ჩვენ გვერდი ავუარეთ არყოფნას. ეს თემა არ განგვიხილავს, რამდენადაც მას იოგასთან კავშირი არ აქვს. ყოფნაც ასევე იყოფა ორ ტოტად – ცნობიერად და არაცნობიერად. ჩვენ, ასევე გვერდი ავუარეთ არაცნობიერს, რამდენადაც ის ახლა თქვენთვის საინტერესო არ არის. ცნობიერიც ასევე იყოფა ორ ტოტად: გაცნობიერებუ-

ლობად და არაგაცნობიერებულობად. აუცილებელია, რომ თქვენ გაიგოთ განსხვავება მე-7 სუტრის ამ ორ ტოტს შორის. ყველაფერი, რაზეც ადრე ვლაპარაკობდი მე-7 სუტრის გაგებისათვის გამზადდებდათ, რომლის კომენტირებას დღეს გავაკეთებ. ამ სუტრით იწყება იოგას დისციპლინის მთელი პროცესი. ამდენად ადრინდელი ლექციები, დაგეხმარებათ თქვენ იმაში, რომ ეს სუტრა სწორად გაიგოთ.

ჩვენ გარშემო არის მცენარეები, ჩიტები, ცხოველები. ყველა მათგანს აქვს ცნობიერება, მაგრამ ისინი მის არსებობას ვერ აცნობიერებენ. ისინი არიან ცნობიერებიც და ამასთან ერთად, არაცნობიერებიც. ისინი არსებობენ, ისინი ცოცხლები არიან. მათ აქვთ ცნობიერება, მაგრამ თავიანთ ყოფნას ვერ აცნობიერებენ. ადამიანი ჰგავს ცხოველებს, ჩიტებს და მცენარეებს, მაგრამ ის აცნობიერებს თავის ყოფნას. მის ცნობიერებას კიდევ ერთი განზომილება ემატება — ის თავის არსებობას აცნობიერებს. მხოლოდ ცნობიერება ჯერ კიდევ არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ ადამიანი იყო. ადამიანად გახდომის პირობა არის უნარში, გააცნობიეროს თავისი ცნობიერება. ეს არის ერთადერთი განსხვავება ადამიანსა და ცხოველს შორის. ცხოველებიც ასევე ცნობიერები არიან, მაგრამ ისინი თავიანთ ცნობიერებას ვერ აცნობიერებენ.

თუ შეეცდებით წარსული გაიხსენოთ, მხოლოდ იმ მოვლენების გახსენებას შეძლებთ, როცა თქვენ უკვე ოთხი-ხუთი წლის ან მეტის იყავით. მანამდე ყველაფერი წყვედიადით არის მოცული. ოთხ წლამდე არაფერი არ გახსოვთ. რა თქმა უნდა, თქვენ ამ ასაკამდეც ცხოვრობდით და რაღაცას აკეთებდით, მაგრამ თავს ვერ აცნობიერებდით. ამიტომ არიან პატარა ბავშვები და ცხოველები ასეთი უბრალოები და უშუალოები. მათში დაძაბულობა არ არის. პატარა ბავშვებში თქვენ ხედავთ ბუნებრიობას, ისეთს, როგორიც აქვს

ჩიტებს, მცენარეებს და ხეებს. ამრიგად, ოთხ წლამდე, ჩვენ ვერაფერს ვერ ვაცნობიერებდით.

ყოველი დღე-ღამის განმავლობაში ჩვენ შვიდ თუ რვა საათს ძილში ვატარებთ, არაცნობიერ მდგომარეობაში. თუ ადამიანი სამოც წელს ცოცხლობს, მაშინ ის თავისი ცხოვრების ოც წელიწადს ძილში ატარებს. ამრიგად, ოცი წლის განმავლობაში ჩვენ ვერაფერს ვერ ვაცნობიერებთ, არაცნობიერ მდგომარეობაში ვართ. თქვენ ხომ აქამდე ძალიან ბევრჯერ გეძინათ, მაგრამ შეგიძლიათ თქვათ როგორ მოდის ძილი, როდის მოდის და რა არის ის? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა არ შეგიძლიათ. თქვენ ღამით ჯერ ფხიზელი ხართ სანამ ძილი მოვა და როცა ის მოდის უკვე არაცნობიერ მდგომარეობაში ხართ. როცა ძილის ფაზა დგება, თქვენ არაცნობიერი ხდებით. ვერაფერს ვერ აცნობიერებთ იმ მომენტამდე, სანამ ძილი წავა თქვენგან. როცა დილის ძილი იფანტება, მაშინ ცნობიერება გიბრუნდებათ.

როცა თქვენ ამბობთ: „წინა ღამით რვა საათი მეძინა“, — ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მთელი ამ დროის განმავლობაში საკუთარ თავს აცნობიერებდით. თქვენ გულისხმობთ, რომ იმ უკანასკნელ გაელვებას, როცა საკუთარ თავს აცნობიერებდით და დილის იმ პირველ გაელვებას შორის, როცა გაგელვიდათ, შუალედი რვა საათი იყო. თქვენ მხოლოდ ეს იცით, ძილში კი ცხოველების და მცენარეების სამყაროს დაუბრუნდით. დღე-ღამის დანარჩენი დროის განმავლობაში, როცა გგონიათ, რომ ცნობიერ მდგომარეობაში ხართ, სინამდვილეში მხოლოდ დროდადრო ხართ ცნობიერი. მოდით, ერთხელ უბრალოდ ქუჩაში დადექით და გამვლულებს დააკვირდით. თქვენ იგრძნობთ, რომ ბევრ ადამიანს თითქოს სძინავს. ვიღაც ადამიანი ელაპარაკება თანამოსაუბრეს, რომელიც სინამდვილეში არ არსებობს. მეორე ხელებს იქნევს, მესამე ტუჩებს ამოძრავებს. ვის ელაპარაკე-

ბიან ისინი? რაღაც ოცნებებში არიან გართული. შეიძლება ვთქვათ, რომ ფხიზლები არიან? თუ საკუთარ თავს დააკვირდებით, აღმოაჩენთ, რომ თითქმის სულ არაცნობიერ მდგომარეობაში ხართ. გაცნობიერება მხოლოდ ძალიან იშვიათად ხდება. თუ მკერდზე ვინმე დანას მოგადებთ, თქვენ მაშინვე იწყებთ საკუთარი თავის გაცნობიერებას. ასეთ მომენტებში თქვენ ცნობიერ მდგომარეობაში ხართ, სხვა დროს კი – არაცნობიერში.

კარგად რომ გაიგოთ, ასეთ მაგალითს მოგიყვანთ: წარმოიდგინეთ ორი სახლის სახურავი. თუ მათ შორის ერთ განიერ ფიცარს გავდებთ და გთხოვთ, რომ მისი ერთი კიდიდან მეორეზე გადახვიდეთ, ალბათ ვერცერთი თქვენგანი ვერ გაბედავს დავალების შესრულებას. მაგრამ თუ იგივე ფიცარს მიწაზე დავდებთ და გთხოვთ, მისი ერთი კიდიდან მეორემდე გაიაროთ, თქვენ, ყველანი (მოხუცები, ქალები, ბავშვები) ადვილად შეასრულებთ ამ დავალებას და, ალბათ, არცერთი თქვენგანი არ გადმოვარდება. ფიცარი იგივეა, თქვენ ოდნავაც არ შეცვლილხართ. მაშინ რატომ არის ძნელი მასზე გავლა, როცა ის სიმაღლეზეა გადებული? ძალიან ბევრმა ადამიანმა გაიარა ფიცარზე, როცა ის მიწაზე იდო და არავინ გადმოვარდნილა. პოდა რატომ უნდა გადმოვარდეს ვინმე მაშინ, როცა ის სახურავებს შორის იქნება გადებული? რა სიძნელეა აქ სინამდვილეში? სიძნელე ისაა, რომ როცა ფიცარი მიწაზე დევს, მასზე გავლისას არ არის აუცილებელი ცნობიერ მდგომარეობაში იყო. შეგიძლიათ მასზე ისე გაიაროთ, რომ თქვენ მოქმედებას არ აცნობიერებდეთ. მაგრამ როცა ფიცარი სიმაღლეზე იქნება გადებული, მაშინ ცნობიერ მდგომარეობაში ყოფნა მოგიწევთ. ჩვენ ვიცით, რომ ხშირად არაცნობიერ მდგომარეობაში ვართ და ამიტომ გვეშინია რომ გადმოვვარდებით და მოვკვდებით. მიწაზე კი, ვიცით რომ არ მოვკვდებით ფიცარზე წაფორხილების შემთხვევაში.

ხანდახან, საფრთხის წუთებში, ჩვენ ვაცნობიერებთ, რომ დანარჩენი დროის განმავლობაში გვძინავს. როცა სიკვდილი ახლოვდება, ჩვენ ცნობიერები ვხდებით, ჩვეულებრივ კი ცნობიერებას მოკლებული ვართ. ამიტომ არ მოგვწონს ჩვენი ჩვევების შეცვლა, ასეთ შემთხვევაში ხომ მოგვიწევს ცნობიერები ვიყოთ. ძველ ჩვევებს კი ადამიანის ცნობიერი მდგომარეობა არ სჭირდება.

ყურადღება მიაქციეთ იმას, როგორ იღებს ადამიანი სიგარეტის კოლოფს ჯიბიდან, სიგარეტს პირში იღებს და ასანთს გაჰკრავს. თუ ყურადღებით მიაღწევნებთ თვალს, აღმოაჩენთ, რომ ის ამას სრულიად გაუცნობიერებლად აკეთებს. ყველა მოქმედებას ისე ასრულებს, თითქოს ძილში იყოს. ადამიანს წარმოდგენა არ აქვს იმის შესახებ, თუ როდის ამოიღო სიგარეტის კოლოფი ჯიბიდან, როდის მოუკიდა, როდის შეისუნთქა და ამოისუნთქა კვამლი.

თუ ადამიანები ცნობიერნი გახდებიან, მაშინ მსოფლიოში ძნელი იქნება ისეთი შტერი ხალხის პოვნა, რომლებიც საათობით მხოლოდ იმას აკეთებენ, რომ კვამლს შეისუნთქავენ და ამოისუნთქავენ. თუ თქვენ ვინმეს სიგარეტს სთხოვთ, ის გეტყვით: „მე გიჟი არ ვარ, რომ კვამლი შევისუნთქო და ამოვისუნთქო“. და არა მარტო ის, რომ ადამიანები შეწყვეტენ სიგარეტის მოწევას, არამედ მთელი მსოფლიო აღსდგება თამბაქოს წინააღმდეგ. თქვენ ყველგან აგიხსნიან, რომ მოწევა მავნებელია, რომ მან შეიძლება სხვადასხვა სახის დაავადებები გამოიწვიოს, რომ ის თქვენი ცხოვრების ხანგრძლიობას ამცირებს. მაგრამ ადამიანები იმდენად არაცნობიერ მდგომარეობაში არიან, რომ ასეთ გაფრთხილებებს ყურადღებას არ აქცევენ.

ცოტა ხნის წინ, ამერიკის შეერთებულ შტატებში მიიღეს კანონი, რომლის თანახმად, სიგარეტის ყოველ კოლოფს წითელი ასოებით უნდა ეწეროს: „მოწევა სახიფა-

თოა თქვენი ჯანმრთელობისათვის“. სიგარეტით მოვაჭრე მალაზიების მფლობელებმა და სიგარეტის მწარმოებელი კომპანიების მეპატრონეებმა აურზაური ატეხეს. ემინოდათ რომ ამის გამო უზარმაზარ მოგებას დაკარგავდნენ. როცა ეს ინფორმაცია გაზეთში წავიკითხე, მე ვთქვი, რომ სიგარეტის მწარმოებლებმა ადამიანების არაცნობიერის შესახებ არაფერი იციან. მათი ამრით, რამდენ ხანს წავიკითხავდნენ ადამიანები ამ წითელი ფერის გამაფრთხილებელ წარწერებს? ნახევარი წლის განმავლობაში სიგარეტის გაყიდვა შემცირდა, მაგრამ, შემდეგ თავის წინანდელ ნიშნულს დაუბრუნდა. ჰო, კოლოფზე ისევ იყო გამაფრთხილებელი მკაფიო წარწერა... მაგრამ მას ხომ წაკითხვა სჭირდებოდა. ადამიანი მას კითხულობს ერთხელ, ორჯერ, შემდეგ კი ისევ ძილს ეძლევა. ადამიანები ჯიბიდან იღებენ სიგარეტის კოლოფს, რომელზეც არის წარწერა მათ რომ სიგარეტის მავნებლობის შესახებ აფრთხილებს, მაგრამ ამ წარწერას უკვე აღარავინ კითხულობს. სიგარეტის რეალიზაცია კვლავ აღდრინდელ დონეზეა.

დალევს თუ არა ცნობიერ მდგომარეობაში მყოფი ადამიანი წყალს, რომელსაც წითელი ასოებით აწერია, რომ ის შხამიანია? რომ მისი დალევა უკიდურესად სახიფათოა? ძალიან საეჭვოა მან ეს გააკეთოს. ადამიანებმა იციან შხამი რაც არის. ყველამ იცის, რომ ის ძალიან სახიფათოა. რამდენჯერ მიგიღიათ გადაწყვეტილება რომ თავი შეგეკავებინათ განრისხებისაგან. რამდენჯერ? და ხშირად ახერხებდით ამ გადაწყვეტილების შესრულებას? ვერც ერთხელ! იმიტომ, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში თქვენ აღარ დაგჭირდებოდათ აღთქმის ხელახლა დადება.

ერთხელ ერთ მოხუც კაცთან ვიყავი სტუმრად. ის გამომიტყდა, რომ სამჯერ აღუთქვა საკუთარ თავს ცელიბატი³³.

33. ცელიბატი – დაუქორწინებლობა.

მე ძალიან გამიკვირდა. როგორ მოახერხა ცელიბატის აღ-
თქმა სამჯერ დაედო? ვკითხე მეოთხეჯერ რატომ არ გაა-
კეთე იგივე-მეთქი. მან მიპასუხა: „მესამე აღთქმის შემდეგ
მივხვდი, რომ მისი შესრულება არ შემეძლო. ამიტომ მეო-
თხეჯერ აღარ დავიფიცე“ – მიპასუხა მან. მესამე აღთქმაც
ასევე დაარღვია.

ყოველდღე თქვენ მრისხანებთ, ფიცს დებთ, რომ აღარ
განრისხდებით და რა ხდება მეორე დღეს, როცა მრისხანება
ისევ მოდის? ფიცისაგან კვალიც აღარ რჩება, იმიტომ, რომ
თქვენ წყვეტთ საკუთარი თავის გაცნობიერებას. მას, ვინც
ფიცი დადო, სძინავს. საღამოს ის იძინებს იმ გადაწყვეტი-
ლებით, რომ ოთხ საათზე გაიღვიძებს. დილით მაღვიძარა
რეკავს, მაგრამ ის მეორე გვერდზე გადაბრუნდება და კვნი-
სის: „თავი დამანებეთ. ხვალ დილით ავდგები ადრე“. შე-
მდეგ, შვიდ საათზე, ეს კაცი საწოლიდან წამოხტება და ყვი-
რის: „ნუთუ ისევ ჩამეძინა? მე ხომ გადაწყვეტილი მქონდა
ოთხ საათზე ავმდგარიყავი“. მაგრამ ვიმეორებ: ადამიანს,
რომელმაც დაიფიცა, სძინავს. შვიდ საათზე მან შეიძლება
კვლავ მიიღოს გადაწყვეტილება რომ მეორე დილით ადრე
გაიღვიძებს, მაგრამ ისევ არაფერი გამოუვა. მთელი ჩვენი
ცხოვრება ძილში გადის. თუ საკუთარ ქცევებს დავუკვირ-
დებით, გავაკეთებთ დასკვნას, რომ ცნობიერ მდგომარეო-
ბაში ბევრ მათგანს არ ჩავიდენდით.

მსოფლიოს ყველა მოსამართლემ იცის, რომ უამრავი
ბრაუდებული სასამართლოზე აცხადებს: „მე ეს დანაშა-
ული არ ჩამიდენია“, ან „მე არაფერი მომიპარავს“. მაგრამ
მოსამართლეებს მიაჩნიათ, რომ ეს უპასუხისმგებლო გა-
ნცხადებაა, რადგან არსებობს მოწმეები, არსებობს სა-
მხილი, დანაშაულის შემადგენლობა. მაგრამ მე ვამბობ,
რომ ეს ბოროტმოქმედნი არ ცრუობენ. როცა მოიპარეს, იმ
მომენტში ისინი ჭკუაზე არ იყვნენ. როცა ვიღაცას კლავდნენ,

ვერ ამროვნებდნენ. ძალიან ძნელია მკვლევლობა საღი, ფხიზელი გონებით ჩაიდინო. ჩემი ამრით, და ასევე იოგას თანახმად, ცოდვა ის საქციელია, რომლის საფუძველი არაცნობიერია. ცოდვა ისეთი ქმედებაა რომლის ჩადენა ცნობიერ მდგომარეობაში შეუძლებელია. ცოდვა მხოლოდ მაშინ შეიძლება ჩაიდინო, როცა არაცნობიერ მდგომარეობაში ხარ და ეს სრულიად აუცილებელი პირობაა.

ამიტომ, როცა ჩვენ ვამბობთ, რომ ვილაც ცხოველივით იქცევა, რა თქმა უნდა, არ ვგულისხმობთ, რომ ცხოველები ასე იქცევიან. არცერთი ცხოველი არ იქცევა ისე, როგორც ადამიანი. არა, ადამიანის ცხოველურ ქცევაში სულ სხვა ამრია. ჩვენ ამით იმის თქმა გვინდა, რომ ცხოველები ვერ აცნობიერებენ საკუთარ თავს და ზუსტად ასევე ვერ აცნობიერებს საკუთარ თავს ზოგიერთი ადამიანი. სწორედ ასეთ კონტექსტში ვიყენებთ ჩვენ ფრაზას „ადამიანის ცხოველური ქცევა“. საერთოდ კი, არცერთი ძალღი არ იქცევა ისე, როგორც ჰიტლერი, არცერთი გველი არ იქცევა ისე, როგორც ჩინგიზ-ხანი³⁴. განა რომელიმე ცხოველს ჩაუდენია ისეთი დანაშაულები, როგორც ადამიანად წოდებულ ცხოველს? ასეთი ცხოველი არ არსებობს. ფრაზა „ადამიანის ცხოველური ქცევა“ მხოლოდ ერთ რამეს ნიშნავს: ადამიანი რაღაცას აკეთებს უგონოდ, არაცნობიერ მდგომარეობაში. ამიტომ მოსამართლეები ციხეს არ უსჯიან პატარა ბავშვებს, რომელთაც შვიდი წელი არ შესრულებიათ, რამდენადაც აღიარებულია, რომ ბავშვი ამ ასაკში, ჯერ კიდევ, ვერ აცნობიერებს თავის ქცევებს. მაგრამ აქვს თუ

34. ჩინგიზ-ხანი, ჩინგიზ-ყაენი (დაახლოებით 1155-1227) – მონღოლი ყაენი და მხედართმთავარი. გააერთიანა მომთაბარე ტომები და შექმნა იმპერია. 1206 წელს მონღოლთა გვაროვნული და ფეოდალური ზედაფენის ყრილობაზე აირჩიეს სრულიად მონღოლეთის ხანად და ეწოდა ჩინგიზი (დიდი ყაენი).

არა სასამართლოს იმის გარანტია, რომ სამოცდაათი წლის კაცი ცნობიერი გახდა? არა, ამ ასაკშიც კი, ადამიანი ცნობიერი არ ხდება. ჩვენ მხოლოდ ვვარაუდობთ, რომ ის ასეთი გახდა. საქმე ის არის, რომ თუ სამოცდაათი წლის მოხუცის ქცევებს დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ ისიც სიზმარში დადის, არაცნობიერ მდგომარეობაში. თუ სამოცდაათი წლის განმავლობაში ადამიანი ცნობიერ მდგომარეობაში შვიდი წუთი მაინც იყო, ეს საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. შვიდი წუთიც კი საკმარისზე მეტია. თუ სამოცდაათი წლის განმავლობაში ცნობიერი მდგომარეობის რამდენიმე წამი გვექნება, ეს საკმარისია იმისთვის, რომ გავხდეთ მაჰავირა, ბუდა, კრიშნა. მაგრამ ჩვენ ძალიან ცოტა ხნითაც კი არ ვართ ცნობიერ მდგომარეობაში. ჩვენ გაუცნობიერებლად ვცხოვრობთ.

მაგრამ მე უკვე გითხარით, რომ თქვენ ადამიანი იმ დღეს ხდებით, როცა საკუთარი თავის გაცნობიერებას იწყებთ. ამრიგად, თქვენ გაქვთ მხოლოდ შესაძლებლობა გახდეთ ადამიანი. თქვენ არ ხართ ადამიანი. თქვენ ხართ მხოლოდ ხელსაყრელი შემთხვევა საიმისოდ, რომ ადამიანი გახდეთ. თქვენ არ ხართ ადამიანი. ეს არის მხოლოდ შესაძლებლობა თესლისა, რომ ცნობიერი გახდეთ, მაგრამ ვერ ხდებით. აი ამიტომ იყო ჩვენთვის ყოველთვის პრობლემა, რომ თუ არის ისეთი ადამიანი, როგორიცაა ბუდა ან მაჰავირა, როგორ შეგვიძლია მას „ადამიანი“ დავარქვათ? ჩვენ მათ ვეძახით ბრაგვანს. მიზეზი იმისა, თუ რატომ ვუწოდებთ მათ ბრაგვანს, ის არის, რომ ჩვენ საკუთარ თავს ადამიანს ვეძახით, მაშინ, როცა ადამიანები არ ვართ ამ სიტყვის სწორი მნიშვნელობით. ჰოდა რა ადგილი მივუჩინოთ ამ ადამიანებს? თუ მათ ადამიანს დავარქმევთ, მაშინ ისინი ჩვენ გვერდით უნდა მოვათავსოთ. აი ამიტომ ვიპოვეთ ახალი კატეგორია — ბრაგვანი. უკეთესი იქნებოდა მათთვის ადამიანი

გვეწოდებიან, საკუთარი თავისთვის კი ნახევრად ადამიანი. ჩვენ ჯერ ადამიანად გახდომის გზაზე ვართ მხოლოდ, ჩვენ ადამიანები არ ვართ. ეს მართლა ასეა. მაგრამ ჩვენც კი, ხანდახან ცნობიერი ვხდებით რამდენიმე წამის განმავლობაში. ეს წამები ნეტარების წამებია ჩვენს ცხოვრებაში, რადგან ეს არის გაელვება, როცა საკუთარ არსებას ვხედავთ, ეს არის ელვის წამიერი გაკრთომა.

იოგა ცნობიერებას ორ ნაწილად ყოფს: თვითგაცნობიერებულად და არა თვითგაცნობიერებულად. არაგაცნობიერებული არიან ისინი, ვინც სულის ფლობის თვალსაზრისით, არათვითგაცნობიერებულნი არიან. აქ ყველაფერი გასაგებია, მაგრამ ჩვენც კი, ვინც საკუთარ თავს უნდა ვაცნობიერებდეთ, მაინც დიდწილად ვრჩებით ცხოველებად, ხეებად და ქვეებად. მცირე რაოდენობა ადამიანებისა ნამდვილი ადამიანი ხდება – ძალიან უმნიშვნელო რაოდენობა. ისინი ზღვაში მცურავი აისბერგის ზედა ნაწილს ჰგვანან. ტალღებს ზემოთ აისბერგის მეთაედი ნაწილია მხოლოდ, მაშინ, როცა ცხრა მეთაედი წყლის ქვეშ არის. ცხრა მეთაედი ჩვენი ყოფისა სრულ წყვდიადშია ჩაფლული და მხოლოდ ერთი მეთაედი – სულ მცირე ნაწილი – მაღლდება ზედაპირზე და ადამიანი ხდება.

ამიტომ ადამიანი ძალიან შფოთავს. ცხოველები არ შფოთავენ. არცერთი ცხოველი თვითმკვლელობას არ სჩადის. თუ რომელიმე ცხოველმა მაინც მოიკლა თავი, უნდა იცოდეთ, რომ ამ სახეობის ცხოველები დიდხანს აღარ დარჩებიან ცხოველებად. მალე ისინი ადამიანებად იქცევიან. ვიმეორებ: არცერთი ცხოველი თვითმკვლელობას არ სჩადის. ისინი ისე ძლიერ არ შფოთავენ, რომ აუცილებელი გახდეს თავი გაინადგურონ. არცერთ ცხოველს, ადამიანის გარდა, სიცილი არ შეუძლია. თუ გაცილებულ კამეჩს გადაეყრებით, თქვენ იმ გზით აღარასოდეს წახვალთ.

ცხოველები არ იცინიან. რატომ? ისინი არ არიან უბედურები და სიცილი არ სჭირდებათ იმისთვის, რომ თავიანთი მწუხარება დაივიწყონ. სიცილი – ეს უბედურების დავიწყების საშუალებაა.

ამიტომ არის, რომ რაც უფრო მეტი უბედურება ხდება მსოფლიოში, ადამიანებს გართობის და მხიარულების სულ უფრო მეტი საშუალების გამოყენება უხდებათ. ჩვენ გვაქვს კინო, ტელევიზორი, რადიო, ცეკვები, სიმღერები. როცა ადამიანი ამ საშუალებებს ამოწურავს, ის ითხოვს, რომ რაღაც სხვა მისცენ, რადგან მოწყენილობით არის შეპყრობილი. ჩვენს დროში მთელი მსოფლიოს ენერგიის მარაგების ნახევარი ადამიანების გართობისა და ძალების აღდგენის საშუალებების შექმნაზე იხარჯება. ჩვენს საუკუნეში ისინი, ვისაც შეუძლია ადამიანები გართობის საშუალებით უბრუნველყონ, ყველაზე მნიშვნელოვანი გახდნენ. ასეთები არიან, მაგალითად, მსახიობები. არ არსებობს სხვა არავითარი მიზეზი იმისა, რომ ისინი მნიშვნელოვანი გახდნენ, გარდა იმისა, რომ შეუძლიათ ხანდახან გაგართონ. თქვენ იმდენად უბედური ხართ, რომ თქვენთვის დიდ მნიშვნელობას იძენენ ადამიანები, რომლებიც ცოტათი მაინც გაგართობენ.

ცხოველები არ იცინიან იმიტომ, რომ უბედურად არ გრძნობენ თავს და ამიტომ არ სჭირდებათ გაიცინონ. სიცილი – ეს დაძაბულობის ავარიული მოხსნის სარქველია. ზუსტად ასევე, როგორც ორთქლის ყველა მექანიზმი უბრუნველყოფილია უსაფრთხოების სარქველებით და როცა ქვაბში წნევა კრიტიკულ ნიშნულს აღწევს, მაშინ სარქველი ზედმეტ ორთქლს გარეთ უშვებს. სხვაგვარად ყველას სიცოცხლე გარშემო საფრთხეში იქნებოდა. ამრიგად, სიცილი ეს უსაფრთხოების სარქველია ადამიანისათვის. როცა ძალიან ბევრი უსიამოვნება იყრის თავს, სიცილი არის დაძა-

ბუღლობის მოხსნის საშუალება. ამიტომ არცერთი ცხოველი არ იცინის. მათში არ არის დაძაბულობა შფოთვის და მღელვარების არარსებობის გამო.

და ადამიანი რატომღა შფოთავს?

ადამიანის შფოთვა იქიდან მოდის, რომ მისი ნაწილი აცნობიერებს საკუთარ თავს, დანარჩენი ნაწილი კი არაცნობიერ მდგომარეობაში იმყოფება. მას იგივე პრობლემები აქვს, რაც ნარასიმჰა-ავატარს, ინდუსების ღმერთს, ლომში განსახიერებულს. მას სხეული ნახევრად ლომის აქვს, ნახევრად კი – ადამიანის. ყველა ჩვენგანს ერთნაირი სიძნელებები გვაქვს, რომლებიც არაფრით განსხვავდება ნარასიმჰა-ავატარას პრობლემებისგან. ადამიანები მეკითხებიან, როგორ შეიძლება ისეთი რამ, როგორიც არის ადამიანი-ლომის ინკარნაციაო. მე კი ვპასუხობ მათ, რომ ყველა ადამიანური არსება სწორედ ადამიანი-ლომის ინკარნაციაა. ადამიანი თანაბრად რომ იყოფოდეს ლომად და საკუთრივ ადამიანად, მაშინ კიდევ შესაძლებელი იქნებოდა ასეთი ბალანსის შენარჩუნება. მაგრამ, საქმე ის არის, რომ ნარასიმჰა-ავატარას თავის მხოლოდ ზედა ნაწილი გაუხდა ადამიანური, ყველაფერი დანარჩენი კი მას ცხოველისაგან აქვს. ადამიანი მთელ თავის ცხოვრებას ატარებს როგორც ცხოველი – არაცნობიერ მდგომარეობაში და მისი გონების მხოლოდ კუნჭულებია განათებული ცნობიერებით. წარმოდგინეთ სრულ წყვილადმი ჩაფლული უზარმაზარი დარბაზი. კუთხეში პაწაწინა ლამპა ანთია, რომელთანაც გადის მთელი ჩვენი ცხოვრება. თანაც ეს პატარა ლამპა ყოველთვის არ ანათებს. ჩვენი ძილის დროს ის გამორთულია. და თუ არის ვინმე, ვისი ლამპაც ჩამქრალი არ არის, მაშინ ის მას ალკოჰოლის სმით აქრობს, ან სხვა ნარკოტიკებით. ამიტომ ადამიანი შემსუბუქებას გრძნობს, როდესაც დაღევს. მისი

ნაწილი ხომ, ხდებოდა რა ადამიანური, მასში შფოთვას იწვევდა, მაგრამ ახლა მასზე გავლენა აღარ აქვს. ასე რომ, მთელი აისბერგი ზღვის ზედაპირის ქვეშ იმალება. თქვენ ცხოველების სამყაროში დაბრუნდით და ახლა სანერვიულო აღარაფერი გაქვთ. ამიტომ ძილს თქვენთვის შემსუბუქება მოაქვს. ძილში მთელი ასი პროცენტით იძირებით. სწორედ ამიტომ დილით მხნედ გრძნობთ თავს. თქვენ დაბრუნდით ცხოველთა სამყაროდან, რომელშიც არ შფოთავდით, სადაც არ იყო პრობლემები და ახლა თქვენ ახლა ისევ ადამიანების სამყაროში იცხოვრებთ. სწორედ ასე ხდება გამუდმებით დღეების განმავლობაში.

ამდენად, როცა მე ვამბობ, რომ ადამიანი საკუთარ თავს აცნობიერებს, ვგულისხმობ, რომ მას ამის შესაძლებლობა აქვს. ადამიანის მხოლოდ მცირე ნაწილი ხდება თვითგაცნობიერებული. იოგები ამბობენ, ადამიანი მთლიანად ცნობიერი რომ გახდეს, მაშინვე მედიტაციაში ჩაიძირებაო. თუ მის ყველა ბნელ კუთხეს ნათელი მოეფინება, მაშინ ადამიანი სამადჰის, ანუ გასხივოსნებას მიაღწევს. ❧ ❧ ❧ ❧ ❧

თვითგაცნობიერება დაიწყება მხოლოდ მაშინ, როცა თქვენი ცხოვრების მთელი სახლი სინათლით აივსება. საკმარისი არ არის ლამპის პატრუქი, მთელ სახლს სჭირდება მზე და სინათლე რათა მისი ყოველი კუთხე-კუნჭული განათდეს. სხვა შემთხვევაში თქვენ ყოველთვის ორ ნაწილად იქნებით გახლეჩილი. სინათლით განათებული ნაწილი გადაწყვეტს, რომ ნებას არ მისცემს არცერთ გველს სახლში შეძვრეს, მაგრამ რა ქნან იმ გველებმა, რომლებიც ბნელ კუთხეებში ბინადრობენ? ადრე თუ გვიან, როცა გველები ღია სივრცეში გამოხიზნებიან და ლამპის შუქზე აღმოჩნდებიან, თქვენ ხმამაღლა დაიყვირებთ იმის შესახებ, რომ თქვენი ალთქმა დარღვეულია, რომ თქვენ არ შეასრულეთ ფიცი გველი სახლში არ შეგეშვათ.

როცა აღთქმას დებთ, რომ არასდროს არ განრისხდებით, თქვენ აღთქმას მხოლოდ იმ პატარა, განათებული ნაწილით დებთ. და თქვენ ყურადღებას არ აქცევთ დანარჩენ ცხრა მეათედს, წყვდიადში ჩარჩენილს, ბურუსში გახვეულს, სადაც მრისხანება ბორგავს და ემზადება გარეთ გამოსაღწევად. მაშინაც კი, როცა აღთქმას დებთ, სწორედ ამ დროს, სადღაც თქვენი არსების კუთხეში მრისხანება ბუყბუყებს და მთელი თქვენი შიდა ნაწილი გაკვირვებულია თქვენი ფიცით. წარმოიდგინეთ მოჯამაგირე, რომელიც მეპატრონის სახლის გარეთ ზის და თუმცა ოთახებში არასოდეს შესულა, მათში ავეჯის განლაგებაზე მსჯელობს. მას წარმოდგენა არ აქვს იმის შესახებ სახლში რა სად დევს. ბნელ ნაწილებში მზადება მიმდინარეობს. თქვენ ცელიბატის აღთქმა დადეთ, მაგრამ თქვენი სასქესო ცენტრები წყვდიადში არიან ჩაფლული. მათში გონივრულობის ერთი სხივიც არ აღწევს. თქვენ თქვენი პატარა უბნებში გადაწყვიტეთ ცელიბატის აღთქმა მიგეცათ, მაგრამ თქვენმა სასქესო ცენტრებმა არაფერი იციან თქვენი აღთქმის შესახებ. ისინი ძველებურად განაგრძობენ მუშაობას. მათგან მოდის სქესობრივი ლტოლვა, რომელიც ძლევს თქვენს გონივრულობას, რამდენადაც ქვეცნობიერი ცხრაჯერ უფრო ძლიერია ცნობიერზე. თქვენ იტირებთ და მოთქვამთ, დაუსრულებლად მისცემთ აღთქმებს, მაგრამ ვერა და ვერ გაიგებთ რამდენად ამაოა ფიცის დადება. საქმე ის კი არ არის, რომ აღთქმა დადო შენს მცირე ნაწილში, არამედ ის, რომ გაფართოო ამ პატარა ნაწილის საზღვრები ისე, რომ მთელი შენი არსება ცნობიერი გახდეს. მაშინ თქვენ აღთქმის მიცემა არ მოგიწევთ.

ამიტომ მე თქვენ გეუბნებით, რომ იოცა არასდროს არ სთხოვს ვინმეს აღთქმა დადოს თუ ფიცი მისცეს. უმეცარი და შტერი ადამიანების გარდა ამქვეყნად აღთქმას არა-

ვინ არ დებს. ალთქმას არავითარი აზრი არ აქვს. აქ საქმე სულ სხვა რამ არის. აი რა არის მთავარი: თუ თქვენს მთელ არსებას გაანათებთ, მაშინ ალთქმის მიცემა არ დაგჭირდებათ. მაგრამ ჩვენ დაუსრულებლად ალთქმას ვაძლევთ. რას უპირისპირდებით ამით? თქვენს საკუთარ ბნელ ნაწილებს. თქვენ არ შეგიძლიათ იქ მოხვდეთ. ყველა თქვენი გადაწყვეტილება თქვენი გონების რაღაც სფეროში რჩება. თქვენ მთელი გონებაც კი არ გაქვთ განათებული.

ახლა მეცნიერები იოგების ამ აზრს ეთანხმებიან. მართლაც, ადამიანის მთელი გონებაც კი არ არის ცნობიერი. ჩვენს დროში მეცნიერება მხარს უჭერს ამას. ამიტომ ვიმეორებ გამუდმებით, რომ იოგა, ეს მეცნიერებაა. რაც უფრო მეტ აღმოჩენას აკეთებენ თანამედროვე მეცნიერები, მით უფრო მეტად ადასტურებენ ისინი იოგას გამოცდილებას და წვდომას... მეცნიერები ასევე ვარაუდობენ, რომ ადამიანის ტვინის ნახევარი არ მუშაობს. იქ მუშა პროცესი არ მიმდინარეობს და ტვინის უნარების სრული გამოყენება არ ხდება. და ეს თეზისიც, ასევე, არა ყველა ადამიანს ეხება, არამედ მხოლოდ მათ, ვინც აქტიურად იყენებს თავის ტვინს. ის ადამიანები, ვინც არცთუ აქტიურად აზროვნებენ, ტვინის სამ მეოთხედს არ იყენებენ, მათ მიერ ტვინის მხოლოდ მეოთხედის გამოყენება ხდება. ყველაზე ნიჭიერი ადამიანებიც კი ტვინის ნახევარს იყენებენ მხოლოდ, დანარჩენი ნახევარი კი გამოუყენებელი რჩება. რაც შეეხება ადამიანების უმრავლესობას, ისინი ტვინის ნახევარსაც არ იყენებენ და მისი მხოლოდ მეოთხედით კმაყოფილდებიან. თანაც მასაც სრულად არ იყენებენ. ყველაზე ნიჭიერი ადამიანიც კი თავისი შესაძლებლობების თხუთმეტ პროცენტს იყენებს და დანარჩენი ოთხმოცდახუთი პროცენტის იგნორირებას ახდენს. მე ვლაპარაკობ აქტიური ტვინის ნახევარზეც კი არა. საქმე ის არის, რომ ტვინის აქტიური

ნაწილიც კი თავისი შესაძლებლობების თხუთმეტი პროცენტით მუშაობს.

სამეცნიერო მონაცემები, ფაქტები, კვლევების შედეგები — ეს ყველაფერი ადასტურებს, რომ ადამიანის ტვინის მხოლოდ ძალიან მცირე ნაწილია აქტიური. და ეს ნაწილიც, თვრამეტი წლის მიღწევის შემდეგ, ძირითადად დუმდება, წყვეტს მუშაობას. ამიტომ თქვენში სწორედ იმდენი გონებაა, რამდენის განვითარებაც მოასწარიტ თვრამეტ წლამდე. არ უნდა გქონდეთ იმის ილუზია, რომ როცა ოთხმოცი წელი მოგიკაკუნებტ, ბრძენი გახდებით. ძალიან ცოტაა ისეთი ადამიანი, ვინც თავის გონებას თვრამეტი წლის შემდეგ ავითარებს. ადამიანების უმრავლესობა განუწყვეტლივ აგროვებს ცხოვრებისეულ გამოცდილებას გონების საშუალებით, რომელიც თვრამეტ წლამდე განვითარებს. მატულობს გამოცდილება და არა გონიერება. ადამიანები გამოცდილებას აგროვებენ, შეზღუდულები იმით, რის საშუალებასაც აძლევტ თვრამეტ წლამდე განვითარებული გონიერება. ამდენად, ოთხმოცი წლის მოხუცს დიდი გამოცდილება აქვს, მისი გონება კი იმ დონეზე რჩება, რომელიც მას თვრამეტი წლის მიღწევისას ჰქონდა.

მე-2 მსოფლიო ომის დროს, ამერიკის შეერთებულ შტატებში უცნაური შემთხვევა მოხდა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამერიკელები ყველაზე განათლებული ხალხია. ამერიკა ყველაზე მაღალგანვითარებული ქვეყანაა მსოფლიოში. იქ ინტელექტს ბევრად უფრო ეფექტურად იყენებენ ვიდრე სხვა ქვეყნებში. ადამიანებს ძალიან გაუკვირდატ როცა შეიტყვეს, რომ ამერიკის სამხედრო კომისარიატები ჯარისკაცებს მას შემდეგ იღებდნენ, რაც მათი ინტელექტის დონეს დაადგენდნენ. ასობით ათასი პრეცედენტის გამოკვლევამ აჩვენა, რომ არცერთი მათგანის მენტალური ასაკი ცამეტი წელიც კი არ იყო. თითქოს ყველა ამ ნიშნულზე შეჩერდაო.

იოგა უკვე დიდი ხანია ამბობს, რომ ადამიანს მთელი გონება არ აქვს განათებული. თუ მის მთელ გონებას გავანათებთ, მაშინ მოხდება საოცარი მოვლენები, რომელთაც ზებუნებრივს ეძახიან. იოგები აღნიშნავენ, რომ ეს პროცესები სწორედ ტვინის ადრე არააქტიურ ნაწილში მიმდინარეობს. სულ ეს არის.

მეცნიერები თანდათან სწავლობენ ამ მოვლენას. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრობს ადამიანი, სახელად ტედ ცერიო. მასში აქტიურია ტვინის ნაწილები, რომლებიც ადამიანებში ჩვეულებრივ უმოქმედოდ არის. არსებობს ისეთი ხელსაწყოები, რომელთა საშუალებით შეიძლება დაადგინო ტვინის რომელი ნაწილია აქტიური. ტვინის სხვადასხვა უბნები გარკვეულ მოთხოვნილებებს ემსახურება. როცა თქვენ კითხულობთ, ტვინის ერთი უბანია აქტიური, მაშინ კი, როცა ტირით, ტვინის მეორე უბანი ირთვება. როცა იცინით, ტვინის მესამე ნაწილის რიგი დგება. ზუსტად ასევე აქტიურდება ტვინის რაღაც ნაწილები, როცა თქვენ მღერით, ან მუსიკალურ ინსტრუმენტზე უკრავთ, ან გიყვარდებათ. როცა ჰინდის³⁵, მარატჰის ან ინგლისურ ენაზე ლაპარაკობთ, თქვენს ტვინში თითოეული ენისათვის თავისი ცენტრი მუშაობს. ტვინში განლაგებულია ათასობით ცენტრი სხვადასხვა საჭიროებისათვის.

ამრიგად, ტედ ცერიოში ფუნქციონირებს ტვინის ის უბნები, რომელთაც ჩვეულებრივ სძინავთ. თუ მას ვთხოვთ, თვალები დახუჭოს და დაინახოს რა ხდება პუნში³⁶, სანგჰავის ფაბრიკაში ამაღამ, ის დაჯდება, თხუთმეტი წუთით

35. ჰინდი – ენა ჰინდუსტანის ერთ-ერთი ვარიანტი, სამწერლობო და ლიტერატურული ენა, რომელსაც იყენებენ ინდუსტების (ჰინდუსტანის მეორე ვარიანტი არის ურდუ – მუსლიმების ენა). მიეკუთვნება ინდოევროპული ოჯახის ინდური ჯგუფის ენებს.

36. პუნი – ქალაქი ინდოეთში.

თვალეებს დახუჭავს, შემდეგ გაახელს. სიტყვას არ იტყვის, თვალეებს გაახელს მხოლოდ, კამერა კი მის თვალეებს სურათს გადაუღებს და ფოტოზე გამოსახული ვიქნებით მე და თქვენ. ასეთი მოვლენების შესახებ ორიათასი წლის წინანდელ წიგნში რომ წაგეკითხათ, იტყოდით ეს ყველაფერი ჭორაობააო. მაგრამ ეს ადამიანი ახლაც ცოცხალია. ამერიკის ყველა უნივერსიტეტი იკვლევს მას და ის თავის უნარებს სხვადასხვა ადგილში აჩვენებს. ეს ფოტოები მხოლოდ თავიანთი ბუნდოვანებით გამოირჩევა, თითქოს ასლებიაო. სულ ეს არის. განსხვავება მხოლოდ ესაა. ჩვენს ხელთ არის ფოტოს ბუნდოვანი ასლი. მისი თვალეები შორეული პანორამების ფოტოგრაფირებას ახდენს. ამიტომ, თუ მაჰაბჰარატა³⁷ მოგვითხრობს იმის შესახებ, რაც სანჯაიამ³⁸ მოუყვა ბრმა დჰრიტრაშტრას კურიკშანტრეში ბრძოლის ველზე მომხდარი მოვლენების შესახებ, მათგან ასობით მილში რომ იმყოფებოდა, ჩვენ ეს არ უნდა გაგვიკვირდეს. ჩვენ საგნები და მოვლენები შეგვიძლია ნებისმიერ მანძილზე აღვიქვათ, მაგრამ ამისათვის აუცილებელია ტვინის სხვა უბნები გავანათოთ.

რუსეთში ცხოვრობს მეცნიერი გვარად ფიადოვი³⁹. ამერიკის შეერთებული შტატებისაგან განსხვავებით რუსეთი ათეისტური ქვეყანაა. იქ ჯერ მზად არ არიან ღმერთის არსებობის ფაქტი მიიღონ, მაგრამ ფიადოვმა შესანიშნავი ექსპერიმენტი ჩაატარა. ის ტელეპათიურ შეტყობინებებს ათა-

37. მაჰაბჰარატა – ძველი ინდური ეპიკური პოემა, რომელსაც საფუძვლად უდევს ჩრდილოეთისა და ჩრდილოეთ-დასავლეთის ინდოელი ხალხების თქმულებები და ლეგენდები. მისი აღმოცენების ხანად ითვლება ძვ. წ. II ათასწლეულის II ნახევარი. თანამედროვე სახე მიიღო ახ. წ. I ათასწლეულის შუა წლებში.

38. სანჯაიამ – ძველი ინდური ეპიკური პოემის, მაჰაბჰარატას პერსონაჟი.

39. გაურკვეველია, თუ ვის გულისხმობს ავტორი.

სობით კილომეტრზე გზავნიდა. ყოველგვარი ხელსაწყოს გარეშე ის თავის ამრებს შორს აგზავნიდა. თვითონ მოსკოვში იჯდა დახუჭული თვალებით შეტყობინებებს ტიფლისს უგზავნიდა. სხვა ადამიანი კი მის ამრებს იღებდა.

ერთხელ ტიფლისში ექსპერიმენტი ჩაატარეს. ქალაქის ბაღში მივიდა ადამიანი და ათი ნომრის ქვეშ სკამზე დაჯდა. მან არ იცოდა რა ხდებოდა. უბრალოდ ბაღში სეირნობდა და დაღლილი სკამზე ჩამოჯდა, რომ დაესვენა.

ადამიანებმა, რომლებიც ბუჩქებში იმალებოდნენ, ფიადოვს აცნობეს რომ კაცი ათი ნომრის ქვეშ იჯდა და დასძინეს: „თუ თქვენ შეძლებთ ის ხუთი წუთის განმავლობაში დააძინოთ გზავნილების საშუალებით, მაშინ ჩვენ დავრწმუნდებით თქვენს შესაძლებლობებში“.

ფიადოვი, რომელიც მოსკოვში იჯდა, ხუთი წუთის განმავლობაში შთააგონებდა ტიფლისის ბაღში ათი ნომრის ქვეშ მჯდარ კაცს, რომ მას უნდა დაეძინა და კაცს ხუთ წუთში მართლაც ჩაეძინა და ხვრინვა დაიწყო. ბუჩქებში ჩამალულებმა გაიფიქრეს რომ შეიძლებოდა კაცს ისედაც ჩასძინებოდა, რომ შეიძლებოდა ეს უბრალოდ დამთხვევა ყოფილიყო. მათ უნდოდათ დარწმუნებულიყვნენ ფიადოვის შესაძლებლობებში, ამიტომ გაუგზავნეს შეტყობინება, რომ კაცს მართალია ძინავს, მაგრამ ახლა, თუ ზუსტად შვიდ წუთში მის გამოღვიძებას შეძლებ, მაშინ ბოლომდე დავრწმუნდებით შენს შესაძლებლობებშიო. ზუსტად შვიდი წუთის შემდეგ კაცს გაელვიდა. მან გარშემო მიმოიხედა, თითქოს ვიღაც ეძახისო. ადამიანები ბუჩქებიდან გამოვიდნენ და ჰკითხეს მას: „ვის ეძებთ?“ კაცმა უპასუხა: „ვიღაც მთელი ამ დროის განმავლობაში მეუბნებოდა გაიღვიძე და ადექიო. ის მეუბნებოდა შვიდი წუთის შემდეგ თვალები უნდა გაახილოო“.

ვინ წარმოთქვა ეს ფრაზა? მის გვერდით არავინ არ იყო. ფიადოვი მოსკოვში იჯდა მისგან ათასობით მილის

მანძილზე. თუ ადამიანის გონება მთლიანად იღვიძებს, ის უზარმაზარ შესაძლებლობებს ავლენს. ადამიანის გონებაში ასობით ასეთი უნარია. იოგები მას სიღჰას – სულიერ ძალებს ეძახიან. ჩვენ მათ შეგვიძლია ის ვუწოდოთ, რაც მოგვესურვება. ამას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს. ჩვენს ტვინს მთლიანად არ ღვიძავს. ჩვენ უბედურები და უმწეოები ვჩანვართ იმის გამო, რომ გამუდმებით გვძინავს. და იმ შფოთვის, რომელიც თან სდევს ჩვენს ცხოვრებას, საფუძვლად ის ფაქტი უდევს, რომ მთლიანად არ ვიყენებთ იმ სიმდიდრეს, რომელიც გავგაჩნია. იოგები ამტკიცებენ, რომ შეიძლება გონების ყველა ამ ცენტრის ამოქმედება, რომ ტვინი, რომელიც თავის ქალის ქვეშ არის მოთავსებული, ჯერ კიდევ მთლიანად არ შეადგენს თქვენს პიროვნებას. ზუსტად ასეთივე დიდი გონება იმალება თქვენს გულში. ჩვენთან ამის შესახებ ინფორმაციის მოწოდება შეწყდა. მხოლოდ იშვიათად, ვიღაცის ცხოვრებაში გაიელვებს სიყვარულის ანაშუქი და მხოლოდ მაშინ მას ახსენდება თავისი გულის ცენტრის შესახებ, სხვა შემთხვევაში კი მას ამის გახსენება არ შეუძლია. სიყვარული. და დღიდან დღემდე სიყვარული ქრება ჩვენი ცხოვრებიდან. სიყვარულის სახელით უამრავი ყალბი მონეტა მოჭრეს, რომლებიც მიმოქცევაშია ცხოვრებაში. მაშინაც კი, თუ მთელი ტვინი განვითარდება, გულს მაინც აქვს საკუთარი გონება, რომელსაც აბსოლუტურად არაფერი არ შეხება, იმიტომ, რომ ჩვენ განათლებას მხოლოდ თავის ტვინისთვის ვიღებთ. ამრიგად, ვითარდება ტვინის მხოლოდ მცირე ნაწილი, მაგრამ გული განათლებას ვერ იღებს. ის საერთოდ არ ვითარდება. გული განუვითარებელი რჩება და ის სავსეა შინაგანი დაძაბულობით. გული და გონება, ერთადაც კი, არ შეადგენენ მთლიან ადამიანს. მას ხომ ბევრი ცენტრი აქვს. იოგები ადამიანს შვიდ ნაწილად ყოფენ.

ისინი ამბობენ, რომ ადამიანს აქვს უნარი თავისი ინდივიდუალობა შვიდ დონეზე განივითაროს. ეს დონეების ყველაზე ზოგადი დაყოფაა, საერთოდ კი, ცენტრების რაოდენობა გაცილებით მეტია.

ბუდა ადამიანს ცხრა ცენტრად ყოფდა. ის ერთ-ერთი უდიდესი იოგი იყო, რომელსაც კი ოდესმე დედამიწაზე უცხოვრია. პატანჯალი⁴⁰ შვიდ ცენტრს გამოყოფდა. ვილაც ცენტრების დიდ რაოდენობაზე ლაპარაკობდა, იმიტომ, რომ თითოეულ ადამიანში ასობით ცენტრია და თითოეულ მათგანს თავისი უნარები აქვს. და თუ ეს უნარები ბოლომდე გაიხსნება, მაშინ ადამიანი მთლიანად ცნობიერი გახდება. და მისი მხრიდან გადაჭარბებული არ იქნება ამტკიცოს: „აჰამ ბრამასმი“ – მე ბრაჰმა⁴¹ ვარ. მაგრამ ადამიანები უბრალოდ სახლში სხედან და ნავთის თუ ზეთის ლამპის შუქზე ფრაზებს კითხულობენ ბრაჰმას სუტრადან, პოულობენ მშვენიერ მტკიცებულებს უპანიშადებში და ამბობენ: „აჰამ ბრაჰმასმი“.

ვერავის ვერ დაეხმარება ნავთქურები და წმინდა წერილების კითხვა. როცა შინაგანი ლამპა ინთება, როცა სი-

40. პატანჯალი – ინდოელი სწავლული, იოგას სკოლის (დარშანის) ფუძემდებელი, რომელსაც ჩვენამდე მოღწეული „იოგა-სუტრას“ შედგენა მიეწერება. ინდურ მითოლოგიაში გველთა მეფის, შემას ინკარნაციად მიიჩნევა. პატანჯალის ცხოვრების შესახებ ცნობებს ჩვენამდე არ მოუღწევია. ასევე უცნობია, რომელ საუკუნეებში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა. დარწმუნებით არც იმის თქმა შეიძლება, რომ იგი ისტორიული პიროვნება იყო.

41. ბრაჰმა (ინდ.) – უზენაესი ღვთაება, სამყაროს შემოქმედი, სამების პირველი წევრი ვიშნუსა და შივასთან ერთად. ბრაჰმას კულტი უნდა წარმოშობილიყო გვიანდელ ვედურ პერიოდში ძვ. წ. I ათასწლეულის I ნახევარში კლასობრივი საზოგადოების გაჩენისა და ქურუმთა პრივილეგიური კასტის ბრაჰმანების გაბატონებასთან ერთად. ჩვეულებრივ ბრაჰმას გამოხატავენ გედზე მჯდომს ოთხი სახითა და ოთხი ხელით.

ნათლე ყველა შვიდ ცენტრს ასხივებს, წმინდა წერილები გადაიშლება, ვედები აშიშვლებენ თავიანთ ჭეშმარიტებებს და ასეთ წუთს „აჰამ ბრაჰმასმის“ მტკიცება წიგნის ფრაზების უბრალო გამეორება არ არის. ეს გამოცდილება ადამიანის არსების საგანძურიდან ამოდის.

იოგები ადამიანს წმინდა წიგნად მიიჩნევენ. მასში ძალიან ბევრი წაუკითხავი თავია. ისინი ჩვენთვის უცნობია. ჩვენ არასდროს მივსულვართ მათ ფურცლებთან ლამპარით და არავითარი წარმოდგენა არ გვაქვს მათზე. იმპერატორს სასახლეში სძინავს და თავისი საგანძური დავიწყებული აქვს. შეიძლება მას ესიზმრება, რომ მათხოვრად იქცა, ქუჩებში დაეხეტება და მოწყალებას ითხოვს. მაგრამ ერთ გროშსაც კი არავინ აძლევს. ის იტანჯება და ტირის. ჩვენც თითქმის ისეთივე მდგომარეობაში ვართ, როგორც ის იმპერატორი თავისი სიმდიდრე რომ ვერ გაუცნობიერებია. თუ ვინმე ჩვენი სიმდიდრის შესახებ გველაპარაკება, მას არ ვუჯერებთ. განა შეგვიძლია იმის დაჯერება, რომ ასე ზღაპრულად მდიდრები ვართ? — არა. თუ ვინმე იმპერატორს სიზმარში ეტყვის: „რატომ ითხოვ მოწყალებას, შენ ხომ იმპერატორი ხარ?“ ის უპასუხებს: „ნუ დამცინით. ერთი გროში მაინც მომეცით. დიდი ხანია არაფერი მიჭამია“. ეს სიტუაცია კარგად ასახავს ჩვენს მდგომარეობას.

იოგა ამბობს, რომ ჩვენში არის უზარმაზარი საგანძური, მაგრამ მისი მიწვდომა მხოლოდ მაშინ შეგვეძლება, როცა ცნობიერნი გავხდებით. და სხვა გზა ჩვენ არ გვაქვს.

ეს უნდა გავიგოთ. ჩვენი ბუნების ყველა ცენტრი იღვიძებს და მუშაობას იწყებს გაცნობიერებულობიდან. რაც უფრო მეტია გაცნობიერებულობის დონე, მით უფრო აქტიურად მუშაობენ ცენტრები. განსაკუთრებით აქტიური ხდება ის ცენტრი, რომელშიც თავმოყრილია ცნობიერება. პატარა ბავშვები სექსუალურ ცენტრს ვერ აცნობიერებენ, რამდენა-

დაც მას ჯერ მუშაობა არ დაუწყია. როცა ბავშვი თოთხმეტი წლის ხდება, ბუნება ამ ცენტრს ჩართავს და შემდეგ ადამიანი მის გაცნობიერებას იწყებს. ადამიანი თავის ცენტრს მისი ჩართვისთანავე აცნობიერებს. ასეა დადგენილი ბუნებისაგან. თუ ბუნება სექსუალურ ცენტრს არ ჩართავს, თქვენ ვერასდროს ვერ გაიგებთ, რომ თქვენი პიროვნებისთვის სექსუალური ლტოლვაა დამახასიათებელი. ცენტრი დაძინებული იქნება და მას ვერ შეამჩნევთ. ან როგორ შეგიძლიათ მისი შემჩნევა? მაგრამ ბუნებას სწორედ ამ ცენტრის საშუალებით უწევს მუშაობა მოდგმის გაგრძელებისათვის. ამიტომ თვითონ რთავს მას და თქვენ არ გიტოვებთ. ბუნება ამ ცენტრს ააქტიურებს ასევე ცხოველებში, მცენარეებში, სიცოცხლის ყველა ფორმაში, თანაც ეს ავტომატურად ხდება ასე.

სწორედ საზოგადოება ააქტიურებს გონების ცენტრს განათლების, არგუმენტების საშუალებით, იმიტომ, რომ სხვაგვარად ადამიანებს ერთად ყოფნა გაუძნელებოდათ. საზოგადოება ასწავლის მათემატიკას, გეოგრაფიას. საზოგადოება ასწავლის იმას, რაც ადამიანებს ერთად ცხოვრებას უმსუბუქებს. საზოგადოება ააქტიურებს თქვენი გონების ზოგიერთ ცენტრს, ბუნება კი სექსუალურ ცენტრს ააქტიურებს. დანარჩენ ცენტრებს სძინავთ. ისინი არასდროს არ მუშაობენ. ისინი არავის არ სჭირდება. საზოგადოებას ისინი არა მხოლოდ არ სჭირდება, არამედ ისიც კი არ სურს, რომ გარკვეული ცენტრები აქტიური გახდეს. მაგალითად, თუ ვილაცის სიყვარული ძალიან აქტიური ხდება, საზოგადოებას ეს აღარ მოსწონს. საზოგადოებას სურს, რომ სიყვარულის ცენტრი ძალიან აქტიური არ გახდეს. ოჯახსაც იგივე სურს. ცოლს უნდა, რომ მისი ქმრის სიყვარულის ცენტრი ძალიან აქტიური არ იყოს და ქმარსაც იგივე სურს ქმართან დაკავშირებით. დედას და მამასაც მსგავსი სურვილი აქვს და ამას

თავისი მიზეზი აქვს. თუ სიყვარულის ცენტრი სრულად გააქტიურდება, მაშინ ზღვარი იმათ შორის ვინც უნდა გიყვარდეთ და ვინც არ უნდა გიყვარდეთ წაიშლება. მაშინ დედა ვერ იტყვის: „მხოლოდ მე უნდა გიყვარდე“. თუ სიყვარულის ცენტრი მთელი ძალით გააქტიურდება, მაშინ ბავშვს ყველა ადამიანი შეუყვარდება და დედა, ეჭვიანობის გამო, შეეცდება მისი გრძნობები შეაკავოს. ცოლს არ მოეწონება თუ მისი ქმრის ნაზ მზერას შეამჩნევს სხვა ქალებისადმი მიმართულს. ეჭვიანობის გამო ის ქმარს სკანდალს მოუწყობს. მთელი საზოგადოება ცდილობს, რომ სიყვარულის ცენტრი ძალიან არ გააქტიურდეს, იმიტომ, რომ ის ამ ცენტრისაგან საფრთხეს გრძნობს. ამიტომ საზოგადოება ცდილობს დათრგუნოს სექსუალური ცენტრი, გამორთოს ის. სხვა ცენტრებს საზოგადოება კიდევ უფრო ნაკლებად ითმენს. მაგალითად, ეს ტედ ცერიო რომ ავიღოთ... თუ მსოფლიოში ასეთი ადამიანები დაიბადებიან, საზოგადოება მათ წინააღმდეგ კანონს მიიღებს.

ცოტა ხნის წინ, ასეთი რამ მოხდა კიდევ. ინდონეზიაში ცხოვრობს ადამიანი, სახელად ტონი. მას ამ საუკუნეში ერთ-ერთი ყველაზე უცნაური ამბავი შეემთხვა. მაგრამ საზოგადოება მთელი თავისი სასამართლოებით და კანონებით აღდგა მის წინააღმდეგ. ტონიმ შესანიშნავი ექსპერიმენტი ჩაატარა – ეს იყო სულიერი ქირურგია, ყველას გონება ვერ ჩასწვდება ამ მეთოდებს. ტონი ოპერაციებს ყოველგვარი ქირურგიული ინსტრუმენტების გარეშე ატარებს. მაგალითად, თქვენ აპენდიციტი გაქვთ. ის თავის ორივე შიშველ ხელს თქვენს მუცელზე დაადებს, თვალებს დახუჭავს, ლოცვას წარმოთქვამს და შემდეგ მისი ორივე ხელი შედის თქვენს მუცელში. და თქვენი კანი მის ხელებს ხელს არ უშლის და ხელები აღწევენ თქვენს სხეულში ინსტრუმენტების შუამავლობის გარეშე. ასეთ ოპერაციებს ტონი

ატარებდა ათობით ექიმის – თერაპევტების და ქირურგების – თანდასწრებით. მათ ფირებზე იღებდნენ და მთელ მსოფლიოში აჩვენებდნენ.

მისი ხელები აღწევდა სხეულში და თვალები დახუჭული რჩებოდა. ტონი აპენდიქსს ხელს ჩაავლებდა, გამოსწევდა მას და გამოგლეჯდა. შემდეგ ის მუცლის კიდეებს ერთმანეთთან აერთებდა და კანი ხორცდებოდა. ორი დღის შემდეგ პაციენტის მუცელზე ნაიარევიც კი აღარ რჩებოდა. ასეთი ადამიანი დაფასებას იმსახურებს, ინდონეზიის ხელისუფლებამ კი მასზე სისხლის სამართლის საქმე აღძრა, იმის გამო, რომ სამედიცინო ასოციაციამ საჩივარი შეიტანა, ეს ადამიანი ოპერაციებს ნებართვის გარეშე აკეთებსო.

აქვს თუ არა საზღვარი ადამიანის სისულელეს? ტონის სამედიცინო კოლეჯის დიპლომი არ აქვს, არ აქვს სამედიცინო ხარისხი ქირურგიაში, როგორ შეიძლება მას ოპერაციის ჩატარების ნება მიეცესო, ამტკიცებენ ისინი. სასამართლო მას აუცილებლად დასჯის, იმიტომ, რომ კანონი ყოველთვის ბრმაა. ხელისუფლებამ ტონის ქირურგიული ოპერაციების ჩატარება აუკრძალა. ამ ადამიანს ჰყავს მოწაფეების ოცდახუთკაციანი ჯგუფი, რომლებიც მას ეთაყვანებიან და მედიტაციებით არიან დაკავებული. როცა მოწაფეებს ეკითხებოდნენ როგორ ახერხებს ტონი ადამიანების განკურნებასო, ისინი პასუხობდნენ, რომ თვითონაც არ იცოდნენ ეს როგორ ხდებოდა. „ჩვენ თავი ღმერთზე გვაქვს მიწდობილი და ვაკეთებთ იმას, რაც ღმერთს უნდა. თვითონ ჩვენ არაფერს არ ვაკეთებთ“. მაგრამ თუ ასეთ ადამიანს ოპერაციების ჩატარების ნებას დავრთავთ, მაშინ რა დაემართება მედიცინას? სად წავლენ ქირურგები? ამიტომ ისინი მკურნალს დევნიან, სასამართლოს გადასცემენ მას თაღლითობისათვის. ის კი საწყალი, უბრალო ადამიანია, ადვილად ემორჩილება ექიმების ზეწოლას და

ამბობს: „მე ქირურგიას თავს ვანებებ. მაპატიეთ, რომ ამ საქმეს აქამდე მისვლევდი“.

ამ სამყაროში ხშირად ხდებოდა სასწაულები, მაგრამ მათ ჩვენ ყოველთვის ვკრძალავდით. ყოველთვის ვცდილობდით ისე მოგვეწყო, რომ ისინი არ მომხდარიყო, რამდენადაც სასწაულები ჩვენი მსოფლაღქმის სტრუქტურას უსიამოვნებებს უქმნიდნენ. საზოგადოებრივი დაწესებულებები უსიამოვნო მდგომარეობაში აღმოჩნდებოდნენ. რაღა ექნებოდათ მათ საქმე? ასეთი შემთხვევების ფონზე ეგრეთ წოდებული მეცნიერული კვლევებიც ასევე უღიმღამო და უაზრო გახდება, რადგან სასწაულებს სადღაც უსასრულობაში გავყავართ. ჩვენ ხელს ვუშლით მუშაობაში ისეთ ადამიანებს, როგორიც არიან ტედ ცერიო და ტონი, იმიტომ, რომ ვიცით, მათი საქმეები საზოგადოებას დაანგრევს. თუ ტედ ცერიოს შეუძლია დაინახოს რა ხდება ნებისმიერ სახლში, მაშინ, თუ დღეს არა ხვალ, ჩვენ უბედურ მდგომარეობაში აღმოვჩნდებით. ის ხელავს ჩვენი რკინის სეიფებს. ამიტომ ჩვენ ვცდილობთ მათ პირი ამოვუკეტოთ. საზოგადოება ცდილობს იოგას ძალიან ღირებული მიღწევები დამალოს. რა თქმა უნდა, რასაც მთლიანად თრგუნავენ ის ზედაპირზე ველარ ახერხებს გამოვლინებას. ჩვენ ხომ მათი გამოვლენისათვის კეთილსასურველ პირობებს ვანადგურებთ.

ჩემს ცხოვრებაში უცნაური მოვლენები მომხდარა. ერთხელ ჩემთან ჩემი მეგობარი მოვიდა მედიტაციის შესასწავლად. მისი შვილი, რომელიც ჰინდის სწავლობდა და მესამე კლასში იყო, ყოველთვის მოდიოდა მასთან ერთად. ამ ადამიანმა მთხოვა, თუ შეიძლება ჩემი ვაჟიშვილიც ჩვენთან ერთად დაჯდესო. მე ნება დავრთე. კაცი მედიტაციაში ჩაეფლო და ბავშვმაც მის მაგალითს მიბაძა. მამა ვერ ახერხებდა ძალიან ღრმად ჩაძირულიყო მედიტაციაში, შვილს

კი ეს გამოსდიოდა. ეს კაცი ჩემთან ოთხი დღის შემდეგ უნდა მოსულიყო, მაგრამ დათქმულ დროს არ მოვიდა. ისინი თხუთმეტი დღის შემდეგ დაბრუნდნენ.

„რა უყავი ჩემს ბავშვს – მითხრა მან, – გთხოვ, დააბრუნო ის ისეთი, როგორიც იყო. მე უკვე აღარ მინდა, რომ მან მედიტაციის კურსი გაიაროს“.

მე ვკითხე რა მოხდა-მეთქი და მან მიპასუხა, რომ მათ საოცარი ამბები შეემთხვათ. მან და მისმა ცოლმა ბავშვი სახლში ჩაკეტეს და წავიდნენ – უთხრეს მას რომ თამაშით გაერთო თავი. როცა უკან დაბრუნდნენ, დაინახეს, რომ ბავშვი ფანჯრის რაფაზე იდგა. „თქვენ მე მომატყუეთ, – უსაყველურა მან მშობლებს – თქვენ კინოში იყავით“.

ისინი მართლაც კინოში იყვნენ, მაგრამ ბავშვს ტყუილი უთხრეს. მათ შვილის სიტყვები გაუკვირდათ და კითხეს: „და შენ საიდან იცი?“

„როცა მართო დავრჩი, საქმე არაფერი მქონდა, – დაიწყო ახსნა ბიჭმა, – ჰოდა მედიტაციაში ჩავიძირე და დავინახე, რომ თქვენ, ორივენი, კინოს დარბაზში იჯექით“.

„მე არ მინდა, რომ ჩემს შვილს ასეთი უნარები განუვითარდეს, – განმიცხადა მან, – არ ღირს მედიტაცია ისწავლოს. მედიტაციისაგან სიკეთეს არ ველო“.

აი ასეთი უსინდისო აღმოჩნდა ბავშვის მამა.

გასაკვირია ამის მოსმენა, მაგრამ ყველაფერი სწორედ ასე იყო. თუ თქვენს სახლშიც ბავშვი ასეთი რამეების დანახვას დაიწყებს, თქვენც ასევე იტყვით: „საკმარისია, შეწყდეს ეს ყველაფერი“. საქმე ის არის, რომ თქვენ ბავშვისგან ითხოვთ სიგარეტის მოწევას თავი დაანებოს, იმ დროს, როცა თქვენ თვითონ სიამოვნებით აბოლებთ. ბავშვი ხვალ აუცილებლად გეტყვით: „რას მეუბნები მამა? მე მთხოვ კინოში არ წახვიდეო, შენ თვითონ კი იქ დადიხარ“. მეორე დღეს კი ის გკითხავთ: „რას მეუბნები? შენ თვითონ ხომ აკეთებ იმ ყველაფერს, რასაც მე მიშლი“. ანუ, თქვენ

ხელს უშლით ბავშვს ნიჭი განივითაროს. ამიტომ მთელი კაცობრიობა დაირაზმა იოგას წინააღმდეგ, რომლის გაკონტროლება შეუძლებელია. ჩვენ შევეცდებით დავთრგუნოთ ყველა მსგავსი მოვლენა. და თუ მთელი საზოგადოება დავთრგუნავს იოგას და ადამიანებს საშუალებას არ მისცემს...

აბა იფიქრეთ, თუ უნივერსიტეტებს, კოლეჯებს და სკოლებს დახურავენ, რამდენ ადამიანს ეცოდინება მსოფლიოში მათემატიკა? თუ მთელი განათლება, ორიათასი წლის განმავლობაში შეძენილი, წაიშლება, მაშინ შეიძლება დავეჭვდეთ იმაში, რომ ადამიანს ეყო გონიერება თვითმფრინავები გაეშვა ცაში, რომ მან მოახერხა მთვარეზე გაფრენილიყო. ადამიანები იტყვიან: „განა ასეთი რამ შესაძლებელია?“ ურმის გაკეთებაც კი ძნელი იქნება თვითმფრინავების კონსტრუირებაზე რომ აღარაფერი ვთქვათ. ადამიანებმა მთვარეზე გაფრენა იმიტომ შეძლეს, რომ გამოცდილებას ოციათასი წლის განმავლობაში იძენდნენ. ამდენი ხნის განმავლობაში იოგას მიერ მითითებულ ცენტრებზე რომ გვემუშავა, შეუძლებელიც კია იმის წარმოდგენა მაშინ რას მიაღწევდა ადამიანი. ხანდახან ადამიანი ასეთ სიმაღლეებს აღწევს, მაგრამ ჩვენ მას თაყვანისცემის ობიექტად ვაქცევთ, შემდეგ კი ყველაფერს ვივიწყებთ. მაგრამ ასეთი უნარები მიღწევადია. ადამიანში მრავალი დონეა, მაგრამ ისინი მის ქვეცნობიერში არიან ჩაძირულნი, ამიტომ ჩვენ არაფერი ვიცით მათ შესახებ.

იოგა ადამიანს შვიდ დონედ ყოფს, შვიდ ცენტრად. ამ ცენტრებში უსასრულო ენერგია თვლემს, თითქოსდა ყვავილის კვირტში დავანებული. კვირტის დანახვისას ჩვენ ვერ ვხვდებით იმას, რომ მასში ასეთი ყვავილია, რომ ასეთი ლოტოსი გაიფურჩქნება უამრავი ფურცლით, კვირტი ჩაკეტილია. ვინმეს მხოლოდ ლოტოსის კვირტები რომ ენახა, თვითონ ყვავილები კი არასდროს ჰქონოდა ნანახი, აზრადაც არ მოუვიდოდა, რომ მისგან ასეთი სილამაზე გაიფუ-

რჩენებოდა. ჩვენში არსებული ყველა ცენტრი კვირტივით არის ჩაკეტილი. ჩვენ არ ვიცით რას წარმოადგენენ ისინი თუ გაიშლებიან. როგორი სილამაზე, კეთილსურნელება და ენერგია გამოასხივებს მათგან. უსასრულო ენერგია თვლემს ყველა ცენტრში. თუ კვირტები გაიშლება, ცენტრები შეძლებენ გამოვლენას. და თუ ისინი ჩაკეტილი დარჩება, მაშინ არაფერი არ მოხდება.

ოდესმე თუ დაკვირვებისათვის როგორ ყვავის ლოტოსი? როცა ის თავის კვირტებს შლის? ისინი დილით იშლება, როცა მზე ამოდის და სინათლით ეფინება ყველაფერს. ღამის სიბნელეში კვირტები ჩაკეტილია, ისინი დილით იშლება მზის სინათლეზე. ზუსტად ასევე, იმ დღეს, როცა ჩვენი ცნობიერების მზე თავისი შუქით აავსებს ყველა ცენტრს, თითოეული ცენტრის კვირტი იშლება.

ჩვენშიც არის მზე. ჩვენი ცნობიერების მზეს ვგულისხმობ.

მას შემდეგ, რაც ეს გამოცდილება შევიძინეთ, ჩვენ შეგვიძლია ის მედიტაციით ან სხვა რომელიმე ტერმინით მოვიხსენიოთ. ამას მნიშვნელობა არ აქვს. მთავარია, რომ ჩვენში არის ცნობიერების მზე. რომელ ცენტრსაც არ უნდა დაეცეს სინათლე, იმ ცენტრის კვირტი იშლება და ყვავილად გაიფურჩქნება. როგორც კი ის ყვავილი ხდება, ჩვენ ვხედავთ, რომ გამოვლენას იწყებს ჩვენში მთვლემარე უსაზღვრო ენერგია.

ჩვენში შვიდი ცენტრია და თითოეული მათგანი შეიძლება გაიხსნას. ყველა ცენტრს თავისი უნარები აქვს. როცა ყველა, შვიდი ცენტრი იხსნება, მაშინ კარები და ფანჯრები ადამიანისა, რომელზეც გუშინ უკვე გელაპარაკეთ, უსაზღვროების შესახვედრად იღება. ადამიანი ერთიანი მთლიანობა ხდება უსაზღვროებასთან.

რატომ არის, რომ მხოლოდ ცნობიერებას შეუძლია ეს ცენტრები გახსნას? მე ამის შესახებ რამდენიმე მეცნიერულ ცნობას მოგაწვდით.

ჯერ კიდევ სულ რაღაც ოცი-ოცდახუთი წლის წინათ, მეცნიერებს არავითარი წარმოდგენა არ ჰქონდათ იმის შესახებ, რომ ცნობიერებას შეუძლია რაიმე შეცვალოს. ჩვენ ვერ ვხედავთ, რომ ასეთი მოვლენები ხდებოდა. ჩვენ გაგვიგონია ისტორიები ფაკირებზე⁴², იოგებზე, მაგრამ ეს ყველაფერი გამოგონილი ამბები გვეგონა. როგორც კი იოგას ხელოვნება დავიწყებას მიეცა, ყველა მსგავსი ისტორია უკვე ზღაპრად არის მიჩნეული. და ასეთი მიდგომა ბუნებრივია. თუ მესამე მსოფლიო ომი დაიწყება, თუ მსოფლიოს რამდენიმე უდიდესი მეცნიერი მოკვდება, მაშინ ადამიანები ვერ შეძლებენ ატომური ბომბების დამზადებას. ჩვენს დროში მხოლოდ ათმა თუ ოცმა ადამიანმა იცის ფორმულა. სულ რაღაც ოცდახუთი ადამიანი რომ მოკლა, ატომური ბომბი უკვე აღარ იქნება. დაახლოებით ოცდახუთმა ადამიანმა იცის როგორ გააკეთოს ასეთი ბომბები და, ჯერ კიდევ ათი წლის წინ, მათი რიცხვი თხუთმეტი იყო. როცა ხიროსიმას⁴³ ბომბავდნენ, საეჭვოა ეს ფორმულა ოთხ ადამიანზე მეტს სცოდნოდა. ის ოთხი ადამიანი რომ მოეკლათ, მაშინ ატომური ბომბი მხოლოდ მითი იქნებოდა. ვინმეს რომ განეცხადებინა, რომ ეს ზღაპარი კი არ არის, არამედ სინამდვილეაო, ჩვენ ვეტყოდით ამის დასამტკიცებლად გაეკეთებინა ატომური ბომბი და ჩვენთვის ეჩვენებინა. ძალიან გაუჭირდებოდა ამის გაკეთება.

თუ მესამე მსოფლიო ომი დაიწყება, მაშინ მთელი მეცნიერება დაიღუპება, როგორც ეს უკვე არაერთხელ მომხდარა. მოხდა მაჰაბჰარატა და მთელი იმ დროის მეცნიერება და ტექნიკა მტვრად და ნაცრად იქცა. დარჩა მხოლოდ

42. ფაკირი – აქ: მოხეტიალე ბერი.

43. ხიროსიმასა და ნაგასაკის ატომური დაბომბვა 1945 წელს აშშ-ის ავიაციის მიერ II მსოფლიო ომის დროს (ბირთვული იარაღის პირველი გამოყენება).

მითები. ჩვენ ამ მოვლენებს ზღაპრულს ვუწოდებთ. ახლა ისინი მართლა ზღაპრებია. თუ მესამე მსოფლიო ომი მოხდება, თუ მთელი მსოფლიო დაინგრევა, მაშინ, როგორც ეს ომისთვის არის დამახასიათებელი, პირველ რიგში მსოფლიოს ყველაზე განვითარებული ადამიანი დაიღუპება. თუ მესამე მსოფლიო ომი დაიწყება, ვერ გადარჩება ისეთი ქალაქები, როგორიც არის პუნა, ბომბეი⁴⁴, დელი⁴⁵, ლონდონი, ნიუ-იორკი. და თუ ვინმე გადარჩება, ესენი ალბათ უფრო შეიძლება იყვნენ ბასტარის მთებში დამალული აბორიგენები⁴⁶ თუ ჰიმაჩალ-პრადეში⁴⁷ მთებში მთებში მცხოვრები ადამიანები. ამ რაიონებში ატომური ბომბების ჩაყრას არავინ იფიქრებს. უფრო დიდ ხარჯებთანაც იქნება დაკავშირებული ამ ხალხის ადგილსამოფელის მოძებნა. მაგრამ, მსოფლიოს ყველა განვითარებული ცენტრი, უნივერსიტეტები, სამეცნიერო დაწესებულებები დაიღუპებიან, თანაც პირველ რიგში. გადარჩებიან აბორიგენები. მათ ნანახი

44. ბომბეი, მუმბაი – ქალაქი ინდოეთში, მაჰარაშტრას შტატის დედაქალაქი, ყველაზე მჭიდროდ დასახლებული ქალაქი ინდოეთში და ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი ქალაქი მსოფლიოში 12,442,373 მილიონი მცხოვრებით (2011 წლის მონაცემებით).

45. დელი – საქალაქო აგლომერაცია ჩრდილოეთ ინდოეთში. ქვეყნის დედაქალაქი. ამ სახელით ასევე აღინიშნება ეროვნული დედაქალაქის ტერიტორია, რომელიც სპეციალური გაერთიანებული ტერიტორიაა ცენტრალური მთავრობის ადმინისტრაციის ქვეშ, რომელშიც სამი მუნიციპალიტეტი შედის. დელის მეტროპოლია და დელის ეროვნული დედაქალაქის ტერიტორია ერთ ბირთვს წარმოადგენს და პრაქტიკულად ერთ ერთეულად ითვლება. ნიუ-დელი – ქალაქური დასახლება, დელის მეტროპოლიის ნაწილია და ინდოეთის მთავრობის ადგილსამყოფელს წარმოადგენს.

46. აბორიგენი – აქ: მხარის, ქვეყნის ან ოლქის ძირეული. ძველი, მუდმივი მაცხოვრებელი.

47. ჰიმაჩალ-პრადეში – შტატი ინდოეთის ჩრდილო-დასავლეთში. 1948 წლიდან მოკავშირე ტერიტორიაა, 1971 წლიდან – შტატი.

ექნებათ მატარებლები და თავიანთ შვილებს მოუყვებიან იმის შესახებ, რომ რელსებით დადიოდნენ რკინის ცხენები. ორი თუ სამი თაობის შემდეგ ადამიანები უარს იტყვიან და-იჯერონ ასეთი ისტორიები. ნუთუ ასეთი რამეების მიღწევა შესაძლებელია? როგორ შეიძლება ეს სიმართლე იყოს? და რა მტკიცებულება არსებობს? და არავითარი მტკიცებულება აღარ იქნება დარჩენილი.

იგივე დაემართება იოგას ხელოვნებას. ეს ხელოვნება მრავალჯერ განვითარდა და ასევე ხშირად, მრავალი მიზეზის გამო, დაიკარგა. ამის ყველაზე დიდი მიზეზი ის არის, რომ ჩვენ თვითონ ვერ ვიტანთ იოგას. ის ხომ სახიფათოა. მე თქვენ უკვე გითხარი, რომ ცნობიერება ცვლის ცხოვრებას. იოგები ყოველთვის ადვილად ამტკიცებენ, რომ ცნობიერება ცხოვრებას ცვლის. თანამედროვე მეცნიერები იმისკენ იხრებიან, რომ იოგებს დაეთანხმონ. ცნობიერების შუქი გარდაქმნის საქმეს და მოვლენებს. თუ ქვას შევხედავთ, მასში ვერავითარ ცვლილებას ვერ შევნიშნავთ. როგორ შეიძლება ის შეიცვალოს? ქვაა და ქვად დარჩება. და მნიშვნელობა არ აქვს რამდენად სრულად მოვახდენთ მასზე ჩვენი ცნობიერების კონცენტრირებას, ქვა მაინც ქვა იქნება. მაგრამ ელექტრონების აღმოჩენის წყალობით მეცნიერებმა შეიტყვეს, რომ ელექტრონების მოძრაობა იცვლება, როცა ჩვენ მათ მიკროსკოპში ჩავყურებთ. ეს შეიძლება ასეთ სიტუაციას შევადაროთ: თქვენ შხაპს იღებთ აბაზანაში. მოდუნებული ხართ, იცინით, იმანჭებით და იგრიხებით სარკის წინ. დავიწყებული გაქვთ თქვენი ასაკი. მაგრამ, უცებ, ამჩნევთ, რომ კარის ჭუჭრუტანიდან ვიღაც გაკვირდებათ. თქვენ მაშინვე შეშდებით და იძაბებით. თუ რომელიღაც ფილმიდან მღეროდით სიმღერას, ახლა ღვთაების ჰიმნის ყვირილს იწყებთ თუ რაღაც სხვას აკეთებთ.

ამრიგად, ჩვენ შეგვიძლია შევთანხმდეთ, რომ თქვენ იცვლებით, როცა კარის ჭუჭრუტანიდან გიყურებენ. მაგრამ,

როცა მეცნიერები ამბობენ, რომ ელექტრონები სხვაგვარად იწყებენ ქცევას, როცა მათ მიკროსკოპში ჩავყურებთ, მათი სიტყვები საკმაოდ უცნაურად ჟღერს. გამოდის, რომ კვლევის თვით ფაქტი იწვევს ცვლილებებს.

გუშინ მე თქვენ მოგიყვით ქრისტიან წმინდანზე, რომელმაც რამდენიმე მარცვალ დალოცა ოქსფორდის უნივერსიტეტის ლაბორატორიაში. ამ ექსპერიმენტის დროს კიდევ ერთი უცნაური შემთხვევა მოხდა. ამ ადამიანს ყელზე ჯვარი ეკიდა, როცა მარცვალზე გადახრილი ლოცვას კითხულობდა. ეს მომენტი ფირზე გადაიღეს. შემდეგ ადამიანებს უკვირდათ როცა მარცვლის ფოტოს უყურებდნენ. მარცვლის ფონზე ჯვარი ბრწყინავდა. ეს ძალიან უცნაურია. როცა წმინდანი მარცვალზე გადაიხარა, მისი ჯვარი ყელზე აქეთ-იქით ირწეოდა მარცვალთან ახლოს, მაგრამ ფოტოზე ის პირდაპირ მარცვალში იყო განლაგებული. როგორ შეიძლებოდა ეს მომხდარიყო? როგორ შეიძლებოდა მის ლოცვებს მარცვალზე კონცენტრირებულ ყურადღებასთან ერთად ჯვრის ფოტო მარცვალში გადაეტანა? ნუთუ მარცვალი ასე გამოეხმაურა ლოცვას? შეიძლება მარცვალმა ეს ბერი მთელი გულით მიიღო.

იოგებმა უკვე დიდი ხანია იციან იმის შესახებ, რომ თუ ჩვენ მედიტაციას რომელიღაც შიდა ცენტრზე ჩავატარებთ, ის მაშინვე გაააქტიურებს თავის საქმიანობას. ჩვენ ვხსნით კვირტის ადრე ჩაკეტილ ფურცლებს ისევე, როგორც მზე აღვიძებს დილით ჩიტებს. არ ვიცი შეგიძნევიან თუ არა თქვენ ჩიტების ასეთი თავისებურება, მაგრამ უნდა გაითვალისწინოთ, რომ ისინი გალობას მზის ამოსვლამდე ერთი საათით ადრე იწყებენ. ჰორიზონტზე მხოლოდ გაკრთა შუქის ზოლი. მზე ჯერ კიდევ არ ამოსულა, ის ეს-ეს არის უნდა ამოვიდეს და ჩიტები სიმღერას იწყებენ, ყვავილების კვირტები გაშლას იწყებენ. მზე ჯერ კიდევ არ ამოსულა, ის საცაა უნდა ამოვიდეს და ყვავილები იშლება, კვირტები სიცილს

იწყებენ, ჩიტები კი – გალობას. თქვენი ყურადღება შიგნით მიისწრაფვის და ცენტრები ააქტიურებენ თავიანთ მუშაობას. თქვენ უნიკალურ გამოცდილებას იძენთ, როცა უბრალოდ საკუთარ თავში მიემგზავრებით.

ბოლო სამი დღის განმავლობაში ჩემთან ძალიან ბევრი ადამიანი მოვიდა. ისინი მომიყვნენ თავიანთი განცდების შესახებ. ასეთ გამოცდილებას ყოველთვის იძენენ ისინი, ვინც მედიტაციის პრაქტიკას მისდევს. ზოგიერთი ადამიანი თავის შიგნით ძლიერ სინათლეს ხედავს, რაღაც მოკაშკაშე ცენტრს. სხვები იწყებენ შინაგანი არომატის შეგრძნებას, რომელიღაც ცენტრიდან რომ მოდის. ზოგიერთებს მუსიკა ესმით, ასევე რომელიღაც ცენტრში რომ ჟღერს. შიგნიდან გამოვლინებას იწყებს სხვადასხვა განცდა. ჩვენი შინაგანი სამყარო გარე სამყაროზე პატარა ზომის არ არის. აქამდე ჩვენ ყურადღებას ვაქცევდით მხოლოდ გარე სამყაროს, ამიტომ ჩვენთვის აქტიურია მხოლოდ ეს ცენტრი. ჩვენ ჯერ კიდევ არ მიგვიქცევია ყურადღება შინაგანი სამყაროსათვის, სხვაგვარად ისიც აქტიური გახდებოდა. მე მინდა გითხრათ რამდენიმე ექსპერიმენტის შესახებ, რომლებიც თქვენ შეგიძლიათ ჩაატაროთ, რათა დარწმუნდეთ მათ ქმედითობაში. ვთქვათ ქუჩაში მიდიხართ და წინ გამვლელი მიაბიჯებს. მიაჩერდით მას კეფაზე ერთი თუ ორი წუთის განმავლობაში ისე, რომ თვალი არ დაახამხამოთ. თუ უფრო ადრე არა, ორი წუთის შემდეგ მაინც, ეს კაცი შემობრუნდება და ყურადღებით შეგხედავთ. გააქტიურდა მისი ცენტრი. ის ერთგვარ შფოთვას იგრძნობს და მაშინვე შემოტრიალდება რათა გაიგოს. გაიგოს რა ხდება მის უკან. ერთ ადამიანსაც კი ვერ ნახავთ ისეთს, რომელიც არ შემობრუნდება თუ მას კეფაში მიაჩერდებით ორი წუთის განმავლობაში. და თუ ასეთი ადამიანი მაინც მოიპოვება, შეგიძლიათ დარწმუნებული იყოთ იმაში, რომ ის უნიკალურია.

დღეს შეარჩიეთ რომელიმე ცენტრი თქვენს სხეულში და მოახდინეთ მასზე ცნობიერების კონცენტრაცია. როცა ჩვენ გვკითხავენ რა მდგომარეობაში ვიქნებით, თუ ხელებს მოგვჭრიან, ჩვენ ყველანი ვუპასუხებთ: „ეს ცუდი იქნება. ძალიან მტკივნეული იქნება მაგრამ მაინც, ეს ჩვენი სხეულის დიდი ნაწილი არ იქნება“. მაგრამ, როცა ჩვენ გვკითხავენ თუ რას ვიზამთ, თუკი თავს მოგვჭრიან, ჩვენ ვუპასუხებთ: „თავთან ერთად ყველაფერი დაიკარგება“. ჩვენ, საკუთარ თავს, მხოლოდ თავთან ვაიგივებთ. მას მთელი ჩვენი ყოფიერება უჭირავს. ჩვენი სიმდიდრე, აზრები, ცოდნა, ყველაფერი ის, რაც ჩვენ ვიცით საკუთარი თავის შესახებ – ეს ყველაფერი ჩვენი გონების პატარა ცენტრს წარმოადგენს მხოლოდ და მას მთელი სხეული არ უჭირავს.

დაიწყეთ მედიტაცია ყველა შინაგან ცენტრზე. ოთხი, ხუთი, ექვსი დღის განმავლობაში კონცენტრირება მოახდინეთ მხოლოდ თქვენს გულზე, თვალები დახუჭული გქონდეთ. თქვენ სხვა არაფრის გაკეთება არ გჭირდებათ. ასეთი მედიტაცია ჩაატარეთ ყოველ დღე ხუთი წუთის განმავლობაში და თქვენ მიხვდებით, რომ თქვენი არსება მთლიანად აივსო სიყვარულით. და ამას იგრძნობთ თქვენც, თქვენი ახლობლებიც და მეზობლებიც. თქვენ არ გჭირდებათ ვინმეს მოუყვეთ თქვენი ექსპერიმენტის შესახებ, უბრალოდ, უსიტყვოდ მოახდინეთ ყურადღების კონცენტრირება გულზე. თქვენ დაინახავთ, რომ ადამიანებმა თქვენში მომხდარი ცვლილებები შეამჩნიეს. არასდროს ცხოვრებაში თქვენ ასეთ სიყვარულს არ ასხივებდით.

ჩვენ ვააქტიურებთ ნებისმიერ ცენტრს მასზე ყურადღების უბრალო კონცენტრირებით. ჩვენ შვიდი ცენტრი გვაქვს. ცნობიერების მიპყრობა ყველა ცენტრზე შეიძლება. ცნობიერება რომელიმე ცენტრზე მხოლოდ მაშინ კონცენტრირდება, როცა თქვენ მას ყურადღების ფოკუსში მოაქცევთ. ამაშია გაცნობიერებულობის ძლიერი მხარე, მაგრამ

ასევე საფრთხეც. თუ თქვენ ყურადღების ფოკუსში ცენტრს მოაქცევთ, ცნობიერება მასში არ კონცენტრირდება. თუ ცენტრებზე ყურადღების კონცენტრირებას არ მოახდენთ, მაშინ ცხოველებისა და ადამიანების გაუთვითცნობიერებლობას შორის განსხვავება არ იქნება. როცა მე ვამბობ, რომ იოგა – ეს ცხოველის ადამიანად გარდაქმნის ხელოვნებაა, ამ განსაზღვრებაში გადაჭარბებული არაფერი არ არის. იოგებსაც ცხოველის ძალიან საინტერესო განსაზღვრება აქვთ. იოგას მიხედვით ცხოველი არის არსება, რომელიც დაბმულია, მაგალითად ისე, როგორც ძროხას და ხარს აბამენ თოკით. თოკს ჰქვია პაში, ნასკვი, დაბმულ არსებას კი – პაშუ, ანუ ცხოველი.

იოგა ამბობს, რომ ადამიანი, რომელიც არაცნობიერის ჯაჭვით არის დაბმული – ცხოველია, ის კი, ვინც არაცნობიერის ჯაჭვი გაწყვიტა, ადამიანად იქცა. ადამიანი, მანუშია, ეს ის არის, ვინც მთლიანად იქცა ადამიანად, რომელსაც გონება აქვს. გონება – ეს ცნობიერების სახელწოდებაა. გონება აღნიშნავს ცნობიერებას, რომელიც გაცნობიერებულობის შუქით არის სავსე. ინგლისურ სიტყვას „კაცი“ (ადამიანი) სანკრიტული ფუძე აქვს. ის, ვინც მთლიანად გახდა ადამიანი, ანუ ცნობიერება, არის ადამიანი. ეს არის იოგას მე-7 სუტრა. გარდა ამისა, ძალიან მნიშვნელოვანია კიდევ რამდენიმე რამ გვახსოვდეს.

როგორც გითხარით ადამიანი ცნობიერ მდგომარეობაში მხოლოდ იშვიათად არის, საერთოდ კი, ის არაცნობიერ მდგომარეობაშია. პირიქითაც ხდება. იმას, რაც ჩვენ მარადიულად არაცნობიერი გვგონია, ხანდახან ასევე ანათებს ცნობიერების შუქი. მაგალითად, მცენარეები რაღაც გაელვებებისას ცნობიერები ხდებიან, ისევე, როგორც ქვები, ცხოველები. ადამიანი ცნობიერი მხოლოდ ხანდახან არის, ზუსტად ისევე, როგორც ის სახეობები, რომლებიც წინ უსწრებდნენ მის გაჩენას, ცნობიერები ცხოვრების ცალ-

კეულ წუთებში არიან მხოლოდ. მაგრამ ასეთი მოვლენები ძალიან იშვიათად ხდება. ბუდას დროს ეს ბოდჰის ხეს⁴⁸ გადახდა თავს.

ბუდას სიკვდილიდან ხუთასი წლის განმავლობაში მის ქანდაკებებს არავინ არ აკეთებდა, იმიტომ, რომ მას ასე ჰქონდა დაბარებული. მან თქვა ბოდჰის ეს ხეც საკმარისიო და მთელი ხუთი საუკუნე ადამიანები მხოლოდ ბოდჰის ხეს სცემდნენ თაყვანს. შემდეგ კი მაინც დაიწყეს მისი ქანდაკებების გაკეთება და საამისოდ მრავალი მიზეზი არსებობდა. კერძოდ ის, რომ ბუდას გასხივოსნების უამს ხემ, რომლის ქვეშაც ის იჯდა, ვიბრირება დაიწყო ამ გასხივოსნების გამო. მან გაიღვიძა. ბოდჰის ხე მოწმე გახდა. სწორედ ის იყო ბუდას ამ გამოცდილების მოწმე. ახლო-მახლო სხვა მოწმე არ არსებობდა.

თქვენ მკითხავთ: „როგორ შეძლო ხემ ცნობიერი გამხდარიყო?“ ამ ხის ქვეშ ხომ ასეთი კაშკაშა მზე ამოვიდა – ბუდა. და არ აქვს მნიშვნელობა იმას, თუ რამდენ ხანს ეძინა ხეს არაცნობიერ მდგომარეობაში. მისმა ნაწილმა მაინც გაიღვიძა. ისიც ყურადღებით აკვირდებოდა პროცესებს, რომელიც მის ახლოს ხდებოდა. ამიტომ ბუდამ თქვა: „ეს ხე ჩემი გასხივოსნების პროცესს აკვირდებოდა. ესეც საკმარისია. თაყვანი ეცით მას. მხოლოდ ის იყო მოწმე ჩემი გამოღვიძებისა“. და ბუდისტები დღემდე ცდილობენ დაიცვან ბოდჰის ეს ხე, თუმცა არც კი იციან მისი დაცვა რისთვის არის საჭირო. აშოკამ⁴⁹ ამ ხის ერთი ტოტი შრი-ლანკაში გა-

48. ბოდჰის ხე – წმინდა ხე, რომლის ქვეშ ბუდამ კვლავშობის, ტანჯვისა და ხალხის ხსნის საიდუმლო გაიგო და უკვდავებას ეზიარა ციური განწმენდით.

49. აშოკა (ძვ.წ. 304-232) – ინდოეთის იმპერატორი მაურიის დინასტიიდან, რომელიც მართავდა თითქმის მთელ ინდოეთის ნახევარკუნძულს ძვ. წ. 269-232 წლებში. რამდენიმე სამხედრო დაპყრობის შედეგად, ინდოეთის ერთ-ერთი უდიდესი იმპერატორი, თანამედროვე ინდოეთზე დიდ სახელმწიფოს მართავდა.

გზავნა ვაჟიშვილთან და ქალიშვილთან ერთად. ამ ტოტს შრი-ლანკას მიწაზე ფესვები გამოუვიდა. როცა ინდოეთში ბოდჰის ხე გახმა, შრი-ლანკას ხის ერთ-ერთი ტოტი კვლავ დარგეს ინდოეთში. მაგრამ ის ხე ცოცხალი იყო ოცდახუთი საუკუნის განმავლობაში. ის ხე ბუდას გასხივოსნების მოწმეა. იმ პროცესებმა, რომელიც ბუდას ცნობიერებაში მიმდინარეობდა, ხეც მოიცვა. და ხემ ღრმა ძილისაგან გაიღვიძა და ასევე გააცნობიერა მომხდარი.

თუ ამის შესახებ ვინმე კარგ მუსიკოსს ჰკითხავთ, ის ყველაფერს იოლად აგიხსნით. თუ ვინას⁵⁰ ცარიელ ოთახში შევიტანთ და თუ ამ დროს ამ ოთახის მეორე კუთხეში მყოფი სხვა მუსიკოსი თავისი ვინას დაკვრას დაიწყებს, მაშინ მას პირველი ვინა დაკვრით გამოეხმაურება. პირველი ვინას სიმებიც რეზონანსში ვიბრირებას დაიწყებენ.

იგივე დაემართა ბოდჰის ხეს. რაც ბუდას შეემთხვა, ისეთი უდიდესი მოვლენა იყო, რომ ხის შინაგანი ვინას სიმებმა ვიბრირება დაიწყო. და ხემაც ცეკვა დაიწყო. ის მოწმე გახდა.

თქვენ ალბათ ექიმ ლაკმენის გვარი გაგიგონიათ. მის ცხოვრებაში მოხდა შემთხვევა, რომელსაც უშუალო კავშირი ჰქონდა იოგასთან. ლაკმენის შესახებ ერთ ამბავს ყვებიან, რომელიც მე მგონია, რომ მართლა მოხდებოდა. ამბობენ, რომ ის ხეებთან მიდიოდა და ეკითხებოდა: „რა განმკურნავი ეფექტი გაქვს შენ?“ სამკურნალო ბალახებისაკენ იხრებოდა და მათ ეუბნებოდა: „რა განმკურნავი ეფექტი გაქვთ თქვენ?“ ჩვენს დროშიც კი ადამიანებს, რომელთაც სამედიცინო განათლება აქვთ, უკვირთ როგორ შეძლეს ექიმბაშებმა ასობით ათასი სამკურნალო ბალახი მოეძებნათ და გამოეცნოთ რომელს რა სასარგებლო თვის-

50. ვინა – ინდური შვიდსიმიანი მუსიკალური ინსტრუმენტი, გააჩნია მრავალი სახესხვაობა.

სებები ჰქონდა. საქმე ის არის, რომ ძველ სამედიცინო ტრაქტატებში არ არის ინფორმაცია წარსულში დიდი ლაბორატორიების არსებობის შესახებ. ახლაც კი ჩვენ ყველა ბალახი არ გვაქვს შესწავლილი, არ ვიცით რა სამკურნალო თვისებები აქვთ მათ. მუშაობა ამ მიმართულებით გრძელდება. მაგრამ ლაკმენმა სხვებისგან ყოველგვარი დახმარების გარეშე მთელი მეცნიერების შექმნა შეძლო. როგორ მოახერხა ადამიანმა ამდენი რამ ესწავლა ერთი ცხოვრების განმავლობაში?

მისი ცხოვრებისგან ჩვენ ვიცვებით, რომ ის თითოეულ მცენარესთან და ხესთან მიდიოდა, მის ახლოს ჯდებოდა და მედიტაციას ეწეოდა. ის მცენარეს ევედრებოდა გაეზიარებინა მისთვის რა სამკურნალო ეფექტი გააჩნდა და პასუხს გულში იღებდა. და შემდეგ ამ მცენარის გამოყენებას იწყებდა კონკრეტული დაავადებისათვის. ახლა ლაბორატორიული გამოკვლევებით დასტურდება, რომ მცენარეებს, რომელთაც ლაკმენი იყენებდა, მართლაც გააჩნიათ სამკურნალო თვისებები. მცენარეებმაც კი შეიძლება გაიღვიძონ ისეთი ადამიანების თანდასწრებით, როგორიცაა ლაკმენი და გაუტამა ბუდა. ქვებიც კი იღვიძებენ იოგების თანდასწრებით. ადამიანებს კი ახლაც სძინავთ. ხემაც კი გაიღვიძა ბუდას თანდასწრებით, მაგრამ, სამწუხაროდ, ათასობით მასთან მისულმა ადამიანმა ეს ვერ შეძლო. ისინი მძინარენი დაბრუნდნენ სახლებში. შესაძლოა ხეები ძალიან უმწიკვლოები არიან და სწორედ ამიტომ გამოეხმაურნენ გასხივოსნების ვიბრაციას.

ადამიანი ძალიან რთული არსებაა, ეშმაკი და ცბიერი. ფაქიზ ვიბრაციებს ის ასე ჩქარა არ ეხმიანება. ის დაწვრილებით გამოიკვლევს და ამოწმებს ყველაფერს, მანამ სანამ მას მიიღებდეს. მან შეიძლება სწორად განსაზღვროს თიხის ქოთნის ფასი, სულ რაღაც რამდენიმე გროში რომ

ღირს, მაგრამ ხანდახან შეიძლება ანგარიშები აერიოს, როცა საქმე მილიონობით დოლარზე მიდგება.

მეტისმეტად ცბიერი ადამიანები ზოგჯერ საკუთარ თავს ატყუებენ. და თუ ვინმე თითოეულ ნაბიჯს მეტისმეტად ფრთხილად დგამს... ერთი რამ ნათელია: ადამიანს არ შეუძლია პილიგრიმობა⁵¹ ღვთაებრივისაკენ, რამდენადაც ასეთი მოგზაურობა სახიფათოა. ახალი გზა – გაუკვალავი, უცნობი, უცხო. – დაუძლეველია მეტისმეტად ცბიერი ადამიანებისათვის. უმეცრებიც კი, ძალიან ხშირად, შედიან ამ კარში, მაგრამ ცბიერები ზღურობლთან დგანან მძიმედ ჩაფიქრებულები.

ხვალ მე თქვენთან მომდევნო სუტრის შესახებ ვილაპარაკებ. თუ რაღაც შეკითხვები დაგრჩათ დღევანდელი შეხვედრის შემდეგ, მომწერეთ ამასთან დაკავშირებით. მე უკვე ვუპასუხე ყველა შეკითხვას, რომელიც აქამდე დამისვეს. თუ კიდევ არის რაიმე სახის შეკითხვები, მე ყველა მათგანზე ვუპასუხებ. მათ, ვისაც დილით აქ მოსვლა სურთ, წინასწარ შხაპი უნდა მიიღონ, დროზე გამოცხადდნენ და წყნარად დასხდნენ. ხვალ მედიტაციის ბოლო დღეა. არავინ არ უნდა მოვიდეს მხოლოდ იმისთვის, რომ გვიყუროს. მე ვიწვევ მხოლოდ მათ, ვისაც ექსპერიმენტებში მონაწილეობა სურთ.

თქვენ ჩემს ლექციას ძალიან ყურადღებით და მშვიდად უსმენდით. ამისათვის თქვენი ძალიან მაღლობელი ვარ. მინდა ჩემი პატივისცემა გამოვხატო იმ ღვთაებრივის მიმართ, რომელიც ყველა თქვენგანშია. კიდევ ერთხელ გამოვხატავ ჩემს მაღლიერებას.

51. პილიგრიმი – აქ: „წმინდა ადგილში“ სალოცავად მიმავალი მორწმუნე; მოხეტიალე მლოცველი.

ჩემო საყვარელო მეგობრებო,

მე აქ მაქვს თქვენ მიერ გამოგზავნილი რამდენიმე შეკითხვა. მათზე დაყრდნობით, მე დაგეხმარებით რამდენიმე საკითხში გარკვევაში.

ერთი კაცი მწერს, რომ რამდენიმე ადამიანი უკვე „კუნდალინი“⁵³ სადჰანას პრაქტიკას მისდევს. მათ ასეთი გამოცდილებით ძალიან ბევრი რამ შეიძინეს. უნდა განაგრძონ თუ არა მათ ეს პრაქტიკა? მავნებელი ხომ არ არის?

მათ პარაქტიკაში არაფერია მავნებელი. თუ თქვენ უკვე ამ საქმით ხართ დაკავებული და აქედან სარგებლობას იღებთ, მაშინ ნუ შეჩერდებით. ეს პრაქტიკა თქვენ მხოლოდ სარგებლობას მოგიტანთ. ღვთაებრივისკენ გზაზე ცუდი არაფერი არ არის.

მეორე ადამიანი მისვამს შეკითხვას, რომელსაც კიდევ რამდენიმე აქ მყოფი იმეორებს. რამდენ ხანს არის საჭირო ცრემლების, ყვირილის, სიცილის, ცეკვების გაგრძელება?

ეს ყველაფერი შეიძლება სამი კვირიდან სამ თვემდე გაგრძელდეს. თუ ყველაფერს სწორად გააკეთებთ, მაშინ თქვენი ცრემლები, სიცილი და ყვირილი სამი კვირის შე-

52. 1970 წლის 20 ოქტომბერი. პუნა. ინდოეთი.

53. კუნდალინი – ტანტრული ტექსტების მიხედვით ადამიანში არსებული ეთერული ძალა და ენერგია.

მდეგ ამოიწურება და თქვენ პირველი დონიდან მეოთხეზე გადახვალთ. ორი შუალედური დონე თავისთავად ამოვარდება. ის კი, ვინც მეცადინეობას არასწორად და ნელა ჩაატარებს, ამ პრაქტიკაზე სამი კვირიდან სამ თვემდე დახარჯავს. მაგრამ, მათი მეცადინეობები უსასრულოდ მაინც არ გაგრძელდება, იმიტომ, რომ გონება გაითქვიფება, როგორც კი სიძნელეები გაქრება. დროის ხანგრძლიობა დამოკიდებული იქნება იმაზე, თუ რამდენად აქტიური იქნებით თქვენ სიძნელეებისაგან თავის დაღწევის საქმეში. მაგრამ თუ მეცადინეობებს სწორად ჩაატარებთ, მაშინ თქვენთვის სამი კვირაც საკმარისი იქნება. შემდეგ ერთ-ორ ღრმა შესუნთქვა-ამოსუნთქვას გააკეთებთ და მაშინვე მეოთხე დონეზე გადახვალთ. მაგრამ ეს ყველაფერი მხოლოდ მას შემდეგ მოხდება, რაც მთლიანად გაივლით ორ დონეს. თუ თქვენ ძუნწი ხართ, მაშინ წლები დაგჭირდებათ. მთავარია ბოლომდე განიწმინდოთ.

ზოგიერთი ადამიანი მეუბნება, რომ ტირილით და მოთქმებით თავიანთ ახლობლებს და მეზობლებს შეაწუხებს. თავიდან მათი ქცევა მართლა უსიამოვნო იქნება სხვებისათვის. ეს ერთი ან ორი დღე გაგრძელდება. უკეთესი იქნება გარშემომყოფთა წინასწარ გაფრთხილება. თქვენ მათთან წინასწარ უნდა მიხვიდეთ და უთხრათ: „მე ამას ერთი საათის განმავლობაში გავაკეთებ. გთხოვთ, ნება მომცე და მაპატიო“. ეს მანამდე უნდა შეატყობინოთ, სანამ ისინი გკითხავენ რას აკეთებო. უთხარი, რომ ეს ექსპერიმენტი თქვენთვის ახალია, და ამიტომ გჭირდებათ მასზე გარკვეული დრო დახარჯოთ. თუ ვინმე რელიგიური ჰიმნების ხმამაღლა სიმღერას იწყებს, არავინ არ შეფოთავს. ვილაც ხმამაღლა იმეორებს „რამა⁵⁴! რამა!“ და თქვენ

54. რამა (ინდ.) – ვიშნუს ერთ-ერთი ავატარი, რომელიც დაიბადა აიოდჰიას ქვეყნის მეფის, დაშჩარადჰას უფროს ძედ, რათა დაემარცხებინა თავგასული რავანა, რაქშასების ბელადი, რომლის ძლევა მხოლოდ მოკვდავს შეეძლო.

ხვდებით, რომ ისინი მედიტაციას ატარებენ. ორიოდ წლის შემდეგ ჩემს მედიტაციას ათასობით ადამიანი შეასრულებს და გარშემომყოფნი მათ გაგებით მოეკიდებიან. მაგრამ, ახლა, დასაწყისში გარკვეულ სიძნელებებს წააწყდებით.

თავიდან ყველა საქმე ძნელია, მაგრამ ერთ-ორ დღეში ყველაფერი თავის ადგილზე დგება. ინდოეთში ამ მედიტაციის შესრულება უკვე ათასობით ადამიანმა დაიწყო. თქვენ გარშემო მყოფი ადამიანები ცნობისმოყვარეობას იჩენენ თქვენი პრაქტიკის მიმართ, მაგრამ შემდეგ ყოველგვარ ინტერესს კარგავენ. ისინი დაინახავენ ცვლილებებს, რომლებიც თქვენში სამი კვირის შემდეგ მოხდება და უკვე ველარ შეამჩნევენ თქვენს ცრემლებს და მოთქმას. თუ თქვენ მედიტაციას სწორად ჩაატარებთ, მაშინ თქვენი ახლობელი ადამიანები ძალიან მალე დაინახავენ მის შედეგებს და ასევე დაინტერესდებიან მისი მეთოდებით. ასე რომ, ნუ შეგაშფოთებთ თქვენი ცრემლები. ისინი მალე სარგებლობას მოგიტანთ. როცა მეზობლები მოვლენ თქვენთან შეკითხვებით, აუხსენით მათ თქვენი მედიტაციის მეთოდები და დასძინეთ, რომ ხვალ მათაც შეუძლიათ მოვიდნენ ჩემთან.

კიდევ ერთი შეკითხვა დამისვს და მე მინდა მასთან დაკავშირებითაც გითხრათ.

ცოტა ხნის წინ, მანალის კარავში ოცდახუთმა ადამიანმა ახალი ტიპის სანიასი⁵⁵ მიიღო. ადამიანები მეკითხებიან იმის შესახებ, თუ რა არის ახალი სანიასის ამრი.

და კიდევ რაღაც, ძალიან მოკლედ. პირველ რიგში ის, რომ მომავალში სანიასი ველარ იარსებებს ისეთი სახით,

55. სანიასი (იგივ. სანნიასა) – ინდუისტურ ასკეტურ სისტემაში ბოლო, მეოთხე ეტაპი, რომელიც გულისხმობს ყოველგვარ უარყოფას ამქვეყნიური მატერიალური და, ზოგადად, ცხოვრებისეული მისწრაფებების მიმართ.

სანიასინი – მოხეტიალე ბერი ინდუისტურ კულტურაში.

როგორიც ის დღეს არის და როგორსაც თქვენ აქამდე იცნობდით. მისი ადგილი სამყაროში არ არის. საბჭოთა რუსეთში, ჩინეთში, უკვე შეუძლებელია სანიასინი გახდეს. იმ ქვეყნებში, სადაც სოციალიზმი დამყარდა, სანიასინები აღარ არიან. სანიასა შეუძლებელია იქ, სადაც ადამიანს, რომელიც ყოველდღე არ შრომობს, ჭამის უფლება არ აქვს.

მომდევნო ორმოცდაათი წლის განმავლობაში სანიასის მრავალი ტრადიცია უბრალოდ გაქრება სამყაროდან. ჩინეთში არსებობდა სანიასის შესანიშნავი ბუდისტური ტრადიცია და ის გაქრა. ტიბეტიდან ლამა გაქრა. მათ უბრალოდ ვერ გაძლეს. რუსეთში იყო ქრისტიანი ფაკირების ძალიან ძველი ტრადიცია, ახლა კი ამ ძველი ტრადიციისაგან აღარაფერიც აღარ დარჩა. სანიასინებს ყველგან, მთელ მსოფლიოში, გადარჩენის პრობლემა აქვთ, ამიტომ, ჩემი აზრით, ჩვენ უნდა გავუფრთხილდეთ სანიასის მშვენიერ ყვავილს. ეს მოვლენა შეიძლება გაქრეს, მაგრამ საჭიროა მისი არსი გადავარჩინოთ.

სანიასის გადარჩენის მხოლოდ ერთი საშუალება არსებობს. საჭიროა ისე გავაკეთოთ, რომ სანიასინი ცხოვრებას კი არ განუდგეს და გაიქცეს მისგან, არამედ ცხოვრების მთლად შუაგულში იყოს. ის უნდა ვაჭრობდეს მაღაზიაში, მუშაობდეს ქარხანაში, მუშაობდეს ოფისში. ის არ უნდა გაიქცეს ცხოვრებიდან და ლუკმაპურისთვის საზოგადოებაზე არ უნდა იყოს დამოკიდებული. სადაც არ უნდა აღმოჩნდეს, რასაც არ უნდა აკეთებდეს, ის სანიასინად უნდა დარჩეს ჩვეულებრივ ცხოვრებაში. ოცი ადამიანი გახდა განდობილი ასეთი რელიგიური პრაქტიკით. ისინი იმუშავებენ ოფისებში, სკოლებში, მაღაზიებში, მაგრამ თან სანიასინები იქნებიან. შედეგი ორმაგი იქნება. ჯერ ერთი ის, რომ ისინი ექსპლუატატორად არ გამოჩნდება. არავინ არ იფიქრებს, რომ ის ვინმეზეა დამოკიდებული. ეს სანიასი-

ნისტვის სასარგებლო იქნება, იმიტომ, რომ სანიასის ძველი ტრადიცია მას საზოგადოებაზე დამოკიდებულს ხდის, აქცევს მას მონად, მიუსხედავად იმისა აშკარად იქნება თუ არა ეს გამოხატული. სანიასინი იწყებს ცხოვრებას საზოგადოების მონობაში. ხოლო ვისაც პურს ვაძლევთ, ჩვენ ამით მის სულსაც ვყიდულობთ. ამიტომ სანიასინი ნამდვილი მეამბოხე უნდა იყოს. მაგრამ მას არ შეუძლია მეამბოხე იყოს, რადგან იძულებულია ცხოვრება იმ ადამიანების მონობაში გაატაროს, რომლებიც საჭმელს აძლევენ. ის იძულებულია ყოველთვის ილაპარაკოს ის, რაც ესიამოვნება იმ ხალხს, რომელიც მას არჩენს.

სანიასა — ეს რევოლუციური მოვლენაა. ადამიანი ფინანსურად და ფსიქოლოგიურად აუცილებლად დამოუკიდებელი უნდა იყოს. პირველ რიგში, მე მინდა, რომ ჩემი სანიასა ყველა სახლში მოხვდეს.

და ახალი სანიასის კიდევ ერთი შესანიშნავი მხარე ის იქნება, რომ სანიასინი სახლს არ განუდგება და არ გაიქცევა. ის სარგებლობა, რაც ძველ სანიასის მოჰქონდა მსოფლიოსათვის, უკვე დაკარგულია. როცა კეთილი ადამიანები სამყაროს განუდგებიან, კაცობრიობა არამზადების ხელში ვარდება. ადამიანები ბევრს კარგავენ მართალთა განდგომის გამო. მე ვფიქრობ, რომ თუ ვინმეს სულში სიკეთის ყვავილი გაიშალა, ასეთი ადამიანი ხალხის შუაგულში უნდა ტრიალებდეს, რათა ამ ყვავილის სურნელება გარშემო ყველგან გავრცელდეს. სხვაგვარად, თუ ის გაიქცევა, დარჩებიან მხოლოდ ადამიანები, რომლებიც ცუდი სუნით წამლავენ ყველაფერს.

ყოველ სახლში სანიასინი უნდა ცხოვრობდეს. მას შეუძლია ტანსაცმელი შეიცვალოს, მთელი თავისი ძალები ღვთაებრივისკენ მიმართოს, მაგრამ ადამიანები არ უნდა მიატოვოს და მთებში არ უნდა გაიქცეს. მან უნდა განაგრძოს

საქმე, რომლითაც აქამდე იყო დაკავებული. მაგრამ ახლა ის თავს დაე ღვთაებრივის მამოძრავებლად თვლიდეს.

მან არასდროს არ უნდა მიატოვოს ოჯახი, არ უნდა მიატოვოს ცოლი, არ უნდა გაიქცეს თავისი ბავშვებისაგან. მან წყნარად უნდა აკეთოს თავისი საქმე და ფიქრობდეს, რომ მისი ნაკეთები ღვთაების ნამუშევარია. ის არ უნდა დარჩეს მკეთებელ ადამიანად... ის მხოლოდ მოწმედ უნდა დარჩეს. ჩემი ამრით, ასეთი სანიასით ათასობით ადამიანი დაინტერესდება. ისინიც კი, ვისაც არასდროს უფიქრია სახლისგან განდგომაზე, ასევე მიაღწევენ სანიასის ნეტარებას, მათ ცხოვრებაში სილამაზე გაჩნდება. თუ სანიასინი ჩვენ შორის ივლის ქუჩებში, იმუშავებს ბაზარში თუ ოფისებში, მაშინ ის თავისი ტანსაცმლით, აურით, ქცევით, გავლენას მოახდენს ჩვენს ცხოვრებაზე.

ამ თვალსაზრისით, ადამიანები, რომლებიც გამუდმებით სვამენ მსგავს შეკითხვებს... ვინც დაინტერესდება, შეუძლია დღეს ცალკე დამელაპარაკოს სამიდან ოთხ საათამდე. ჩემთან იმ ადამიანებს შეუძლიათ მოვიდნენ, რომელთაც შესაძლებლად მიაჩნიათ ჩემი ახალი სანიასი.

მე სანიასი გადავაკეთე. პირველ რიგში, ჩემს სანიასს „დროებითი განდგომა“ დავარქვი. მე მიმაჩნია, რომ არავინ არ უნდა მიიღოს ასეთი გადაწყვეტილება მთელი ცხოვრებისათვის. დღეს თქვენ ასე ფიქრობთ, ნახევარი წლის შემდეგ კი შეიძლება იგრძნოთ, რომ ცდებოდით. უნდა არსებობდეს გზა უკან, წინააღმდეგ შემთხვევაში სანიასიც კი თქვენ ტვირთად გექცევათ. თუ რომელიღაც ადამიანი განდობილი გახდება, მისგან სანიასინის ქცევას ელიან მთელი ცხოვრების განმავლობაში, მან კი, ერთი წლის შემდეგ, შეიძლება მოინანიოს თავისი გადაწყვეტილება სანიასინი გამხდარიყო და მას უნდა მიეცეს შესაძლებლობა აღრინდელ ცხოვრებას დაუბრუნდეს, ისე, რომ ადამი-

ნებმა ამისთვის არ განსაჯონ. ამიტომ ვუწოდე მე ჩემს სანიასს დროებითი. თქვენ შეგიძლიათ წყნარად გახდეთ ის, რაც აღრე იყავით. სანიასა თქვენ საერთოდ არ შეგაფერხებთ.

ასეთი სანიასის პრაქტიკა არსებობს ტაილანდში და ბირმაში⁵⁶. ამის წყალობით ამ ქვეყნების მოქალაქეთა მთელი ცხოვრება შეიცვალა. იქ ყველა ადამიანი იღებს სანიასას რამდენიმე დღის განმავლობაში. თუ ვინმეს შვებულებას აძლევენ ორი თვით, ის ამ დროის განმავლობაში იცხოვრებს როგორც სანიასინი და შემდეგ უკან დაუბრუნდება სამყაროს, საკუთარ სახლს. ის მთლიანად გარდაიქმნება. ერთი თუ ორი წლის შემდეგ, როცა მისთვის მოსახერხებელი იქნება, ის კვლავ მიიღებს სანიასს ორი თვით.

სწორედ ამიტომ გავაკეთე მე ასეთი სახის შენიშვნა: ადამიანებს, რომელთაც სურთ სანიასი ხანმოკლე დროით მიიღონ, ახლა შეუძლიათ საკუთარ თავს ასეთი ნაბიჯის უფლება მისცენ. თუ ისინი იგრძნობენ, რომ ნეტარებით იცხოვრიან, მაშინ შეძლებენ ვადა გაზარდონ. და თუ გადაწყვეტენ, რომ სანიასა მათთვის არ არის, შეუძლიათ წყნარად დაბრუნდნენ სახლში. ახალი სანიასს ორი უპირატესობა ექნება. ის არ იქნება ბორკილები. სანიასი თავისუფლებაა და ის ბორკილებად არ უნდა იქცეს. ახლა ხომ სანიასინი კატორღელად იქცა, რომელსაც ფეხებზე და ხელებზე ბორკილები ადევს.

პირველი ის არის, რომ სანიასა არ იქცევა ბორკილებად და მეორე ის არის, რომ, თუნდაც ცოტა ხნით, ის მისაწვდომი გახდება ყველასათვის. თუ ადამიანი თავისი ცხოვრების სა-

56. ბირმა, მინამარი – სახელმწიფო სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში, ინდოჩინეთის ნახევარკუნძულის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში. ქვეყანას სამხრეთ-დასავლეთით ესაზღვრება ინდოეთის ოკეანის ანდამანის ზღვა და ბენგალის ყურე.

მოცდაათი წლის განმავლობაში სანიასინი თუნდაც ხუთჯერ გახდება ორ-ორი თვის განმავლობაში, მაშინ, სიკვდილის წამს, ის უკვე სხვა ადამიანი იქნება. ის ველარ შეძლებს იყოს ის, რაც ადრე იყო. ადამიანების მაქსიმალურად დიდ რაოდენობას მიეცემა შესაძლებლობა გახდეს სანიასინი, განიცადოს ნეტარება და იგემოს სანიასი. ჩემი აზრით, ადამიანი, რომელიც სანიასინი თუნდაც ერთხელ გახდება, ადრინდელ ცხოვრებას არ დაუბრუნდება. არ შეიძლება აიძულო ადამიანი სანიასი ერთხელ და სამუდამოდ მიიღოს. სანიასის ნეტარება რაღაც წესების ჩარჩოებში არ უნდა იქნეს ჩაკეტილი. ადამიანს უნდა ჰქონდეს უფლება ნებისმიერ წუთს დაბრუნდეს. ახლა არ იქნება სწორი ამ თემაზე დიდხანს მსჯელობა. ადამიანებს, რომელთაც სანიასის მიღება სურთ, შეუძლიათ სამი საათიდან ოთხ საათამდე შუალედში მომმართონ.

შეიძლება აქ კიდევ მოვიდეს ხალხი. მე მათ მოკლედ გავუმეორებ თუ რა არის საქმის არსი. შემდეგ დავსხდებით და მედიტაციაში ჩავიდირებით.

მედიტაცია თქვენს ნებისყოფაზეა დამოკიდებული. რაც უფრო ძლიერ ნებისყოფას გამოავლენთ, შედეგი მით უფრო უკეთესი იქნება. თუ თქვენ ცოტათი მაინც შეიკავებთ თავს, მაშინ შედეგს ვერ მიიღებთ. თქვენ მთლიანად უნდა ჩაიდიროთ მედიტაციაში. თუ თავს დაზოგავთ, არაფერი არ გამოგივათ. თქვენ აუცილებლად მთლიანად უნდა ჩაიდიროთ მასში და ეს ძნელი არ არის.

მედიტაციას სამი სტადია აქვს. პირველ სტადიაზე თქვენ ინტენსიურად სუნთქავთ ათი წუთის განმავლობაში. თქვენ უნდა გაზარდოთ სუნთქვის ტემპი, გაახშიროთ შესუნთქვები და ამოსუნთქვები. უნდა ისუნთქოთ თავდავიწყებით, ისე, რომ მხოლოდ სუნთქვა დარჩეს. ათი წუთის განმავლობაში თქვენ სამყარო დავიწყებული გაქვთ. ის, ვინც აქტიურად იმუშავებს, დავიწყებს. მის ცნობიერებაში დარჩება

მხოლოდ სუნთქვა. გარე სამყარო და შიდა სამყარო ერთ მთლიანობად უნდა შეერწყას ერთმანეთს.

მომდევნო ათი წუთი კათარზისს ეძღვნება. ათი წუთის განმავლობაში თქვენ ცეკვავთ, დახტიხართ, ტირით, მოთქვამთ, იცინით. თქვენ მთლიანად უნდა მოახდინოთ თქვენი ენერგიის რეალიზება. ზოგიერთ ადამიანს ტოტალური სურვილი არ იპყრობს და მაშინ მათ შეუძლიათ გააკეთონ ის, რაც უფრო ეხალისებათ. დაე იცეკვონ, თუ ასე უნდათ... თუ თვალეზზე ცრემლები მოგადგებათ, უბრალოდ იტირეთ, იქვითინეთ. გუშინ ჩემთან რამდენიმე ადამიანი მოვიდა. „ჩვენ ვცდილობთ რაღაც გავაკეთოთ, მაგრამ არაფერი არ გამოგვდის“, – მითხრეს მათ. არ არის საჭირო ძალისხმევის გაღება. ნუთუ დაძაბვა გჭირდებათ იმისთვის, რომ ახტეთ? უბრალოდ იხტუნეთ და ნუ ფიქრობთ, რომ ამისთვის რაღაც განსაკუთრებულია საჭირო. საკმარისია მხოლოდ დაიწყოთ და ნაკადი შეწყდება. თქვენ სპონტანური გახდებით. ერთი. თუ ორი დღის შემდეგ მიხვდებით, რომ პროცესები თქვენში ბუნებრივად მიმდინარეობს. თქვენ ბევრი რამ დათრგუნეთ საკუთარ თავში, გონებაში ბევრი ენერგია დაგროვდა და ის უნდა დაიშრიტოს.

თქვენში დაიბადება ენერგია, მთელი თქვენი სხეული დაელექტროვდება და ვიბრირებას დაიწყებს. ენერგიის გასაღვიძებლად თქვენ გახშირებულად ისუნთქებთ ათი წუთის განმავლობაში. თქვენში გაიღვიძებს კუნდალინი. მომდევნო ათი წუთის განმავლობაში თქვენ საკუთარი გონებიდან უნდა განდევნოთ შეშლილობა, იმისათვის, რომ კუნდალინის გზაზე დაბრკოლება აღარ დარჩეს. საჭიროა ყველა დაბრკოლება იქნეს მოშორებული, რომ კუნდალინის ენერგია პირდაპირ ზევით წავიდეს. გონების ყველა შეშლილობა უნდა მოშორდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში კუნდალინის მიერ გაღვიძებულ ენერგიას მთლიანად შთანთქავს გონების შეშლილობა. ის გონების შეშლილობაში

შედის. ამიტომ კათარზისი ასე აუცილებელია. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ თავიდან ყველა ნაგავი ამოიყაროს.

შემდეგ დგება მესამე სტადია. აუცილებელია კუნდალის წმინდა ენერგია საძიებლად გაიგზავნოს. ამისათვის, მესამე სტადიაზე, ათი წუთის განმავლობაში თქვენ უნდა იკითხოთ: „ვინ ვარ მე?“

დღეს ბოლო დღეა. ამიტომ ამ შეკითხვას წყნარად ნუ დასვამთ, ხმამაღლა წამოიყვირეთ. კითხვა დასვით მთელი ძალით, რომ თქვენს თავში ადგილი არ დარჩეს რომელიმე სხვა ამრისათვის, ისე, რომ სამყარო დაგავიწყდეთ. ჩაიძირეთ შეკითხვაში „ვინ ვარ მე?“. თუ ვინმე გადაწყვეტს, რომ მისთვის ამ შეკითხვის დასმა უფრო ადვილია არა ჰინდის ენაზე, არამედ მარატჰიზე, დაე თავისი მშობლიური ენა გამოიყენოს. ამას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს. თუ ვინმეს უფრო მოსახერხებელ ენად მარატჰი მიაჩნია, ეს მისი პირადი საქმეა. შეკითხვა იმ ენაზე დასვით, რომელიც უფრო ახლოს არის თქვენს გულთან. თქვენ ეს შეკითხვა სრული ენერგიით უნდა დასვით ათი წუთის განმავლობაში. ნახევარი საათის შემდეგ ძალ-ღონე მთლიანად გამოგეცლებათ. არ შეიძლება დაზოგოთ საკუთარი თავი. არ შეიძლება შეჩერდეთ.

ბოლო ათი წუთი თქვენ ხმისამოუღებლად უნდა ელოდოთ. სიჩუმის ეს წუთები ძალიან ქმედითი აღმოჩნდება. თქვენ გექნებათ ნახევარი საათი მოსამზადებლად და სიცხადის ათი წუთი. ამ დროის განმავლობაში თქვენ იგრძნობთ ენერგიის ძლიერ მოზღვავენას, ნეტარებას, დაინახავთ მკვეთრ სინათლეს და კიდევ მრავალი შეგრძნება გაგიჩნდებათ.

თუ სურვილი გაქვთ, შეგიძლიათ ჩამოაყალიბოთ ჯგუფები ხუთი-ათი ადამიანისაგან. ისე მოეწყვეთ, რომ პრობლემები არ შეგექმნათ გარშემომყოფ ადამიანებთან. ცა-

ლკე აღებული ჯგუფი ერთ სახლში უნდა შეიკრიბოს და მედიტაციები იქ ჩაატაროს. თქვენ ამ ვარჯიშების გაკეთება ოცდაერთი დღის განმავლობაში მოგიწევთ. შემდეგ დაიწყეთ მათი ერთად შესრულება სახლში. ყვირილი და ცრემლები თანდათან მიიღევა და სიჩუმე ყოვლისშთანთქმელი გახდება. სამი თვის შემდეგ თქვენში სიმშვიდის და ნეტარების განუწყვეტელი ნაკადი იდენს. ღვთაებრივი ყველგან დაიწყებს გამოვლინებას. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ თქვენ ღმერთს იხილავთ. არა, უბრალოდ, თქვენ გარშემო ყველაფერი ღვთაებრივად მოგეჩვენებათ.

ახლა კი მედიტაციას შეუდექით. ვისაც სურს ის დამჯდარმა შეასრულოს, უფრო ახლოს მოვიდეს.

თავი 6^ე

საბოლოო ცხოვრების სუბრა

ჩემო საყვარელო მეგობრებო,

მინდა მე-8 სუტრის კომენტარი გავაკეთო თქვენთვის. როცა მე-7 სუტრაზე ვლაპარაკობდით, გითხარით, რომ ცნობიერ ცხოვრებას ორი ფორმა აქვს: თვითგაცნობიერებულობა და არა თვითგაცნობიერებულობა. მე-8 სუტრა გვეუბნება, რომ იოგა თვითგაცნობიერებისგან იწყება და საკუთარ თავში გათქვეფით მთავრდება. გზა თვითგაცნობიერებაზე გადის, მაგრამ მისი მიზანი თვითობისგან განთავისუფლებაა. სრულად ვაცნობიერებთ რა საკუთარ თავს, ჩვენ მედიტაციაში ვიძირებით. საბოლოოდ რჩება მხოლოდ ცნობიერება, თვითობა კი ქრება. და სწორედ ეს არის გასხივოსნება.

ადამიანები, რომლებიც საკუთარ თავს არ იცნობენ, ჩამორჩნენ, საკუთარ თავში გაიბლანდნენ. მათ განვითარება არ ჰყოფნით. წარმოიდგინეთ, რომ ვიღაც ადამიანი კიბეებზე ადის, შემდეგ კი ყველაზე მაღალ საფეხურზე ჩერდება. ასეთ შემთხვევაში კიბეებზე ასვლას აზრი არ აქვს. საჭიროა ახვიდე კიბეზე, შემდეგ კი ქვემოთ ჩამოხვიდე. თუ ადამიანი გზაზე გაჩერდება, ეს იმას ნიშნავს, რომ მიზანს ვერ მიაღ-

57. 1970 წლის 20 ოქტომბერი. პუნა. ინდოეთი.

წია. ადამიანმა უნდა იაროს გზაზე და მან შემდეგ უნდა მიატოვოს ეს გზა. მაშინ ის შედეგს აღწევს. გზას მიზნამდე მხოლოდ მაშინ შეუძლია მიგიყვანოთ, თუ თქვენ მზად ხართ ის მიატოვოთ. და გზა დაბრკოლებად იქცევა მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე, თუ თქვენ მასზე დარჩენას მოინდომებთ.

აცნობიერებთ რა საკუთარ თავს, თქვენ ამით ხელს უწყობთ თვითობაში გათქვეფას. მაგრამ, თუ თქვენ თვითობას ებლაუჭებით, მაშინ დამხმარე საშუალება დაბრკოლებად იქცევა. შესაძლოა ამ სუტრის ჩასაწვდომად ყველაზე მნიშვნელოვანი სწორედ ამ მომენტის გაგება იყოს. ჩვენ გვაქვს ძლიერი სურვილი ჩაწვდეთ საკუთარ თავს, მაგრამ გათქვეფა, ეს უკვე მართლაცდა ძნელი ამოცანაა. ამიტომ არის, რომ ბევრი მაძიებელი ახერხებს ჩასწვდეს მე-7 სუტრას, მაგრამ მე-8 სუტრის შეცნობა მათ შესაძლებლობებს აღემატება. შვიდი სუტრა თქვენი ეგოსთვის სიძნელეს არ წარმოადგენს. ის თქვენს ეგოს მოიცავს. თუ მაძიებელს სთხოვენ, უარი თქვას თავის სიმდიდრეზე, ის ამ თხოვნას ასრულებს. თუ სთხოვენ, რომ ოჯახი მიატოვოს, ის არც ამაზე ამბობს უარს. თუ მას სთხოვენ, რომ უარი თქვას დიდებაზე, ამბიციებზე, ტახტზე, ის ამაზეც ამბობს უარს. მაგრამ ამ ყველაფერზე უარის თქმასთან ერთად მისი ეგო კიდევ უფრო ძლიერდება.

ადამიანი მედიტაციით ინტერესდება იმ მიზნით, რომ გააძლიეროს საკუთარი მე. ის გატაცებულია მედიტაციით, რადგან ის მის პიროვნებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას სძენს. ის ღვთაებრივის ძიებაში იქნება, რათა ჩაეჭიდოს მას. და ადამიანს არავითარი სიძნელე და დაბრკოლება არ აქვს შვიდი სუტრის შემეცნებისას. მაგრამ აი მე-8 სუტრის ჩაწვდომა კი ძალიან ძნელია, იმიტომ, რომ ის საკუთარი თავის დაკარგვაზე, საკუთარი თავის გათქვეფაზე ლაპარაკობს. შვიდი სუტრის დახმარებით ადამიანი დიდ ძალას იძენს. მას

გაუჩინდება უსაზღვრო ენერგია, მაგრამ ის არ გახდება ერთი მთლიანობა ღვთაებრივთან. შვიდი სუტრის საშუალებით ის მხოლოდ საკუთარ თავს შეხვდება.

საკუთარ თავთან შეხვედრაც კი, უკვე არცთუ ისე ცოტაა. ეს მოვლენა მართლაცდა მნიშვნელოვანია, მაგრამ მას მნიშვნელობა მხოლოდ ბოლო ექვსი სუტრის კონტექსტში აქვს, მერვე სუტრისთვის კი ის მეორეხარისხოვანია. მიაღწიო საკუთარ თავს ეს ძნელია. ბოლომდე იცნობდე საკუთარ თავს, ასევე ძალიან ძნელია. დაკარგო საკუთარი თავი და გაითქვიფო. თუ ადამიანი ციხეშია ჩამწყვდეული, მაშინ პირველი პირობა მისი განთავისუფლებისათვის იქნება ის, რომ ის ციხეში ზის. თუ ვერ აცნობიერებს, რომ ციხის კედლებში იმყოფება, მაშინ ვერც მისგან გამოღწევას შეძლებს. ამრიგად, პირველი პირობა მისი განთავისუფლებისათვის ის იქნება, რომ გააცნობიეროს, რომ ციხეში იმყოფება. მეორე პირობაა ციხის კედლების დაწვრილებითი შესწავლა. რას წარმოადგენს ის? სად არის განლაგებული? სად არის გასასვლელი? სად არის ფანჯრები? სად არის მინა? რა არის ამ ციხის რეჟიმის სუსტი ადგილი? რა სიხშირით მიდი-მოდიან კედელთან გუშაგები? მე-2 სუტრა ადამიანს აცნობს ციხეს, ასწავლის მას გააცნობიეროს კედლების არსებობა. მხოლოდ ასე შეიძლება მათგან თავის დაღწევა.

არსებითად, ადამიანის თვითობა არის მისი ციხე. ეგო არის მისი ერთადერთი ციხე. ის პატარა ჩანს, მაგრამ სინამდვილეში უზარმაზარი ციხეა. ის სავსეა უზარმაზარი ენერგიით, აურაცხელი საგანძურით, მაგრამ მაინც ციხედ რჩება. მის საზღვრებს მიღმა უზარმაზარი არსებობაა, რომელშიც თავისუფლება მეფობს. პირველ რიგში, ჩვენ ვერ ვაცნობიერებთ საკუთარ თავს, ჩვენს ვეებერთელა თვითობას. შვიდ სუტრაში თქვენ სწავლობთ საკუთარ თვითობას. როგორც კი მას ბოლომდე შეისწავლით, იქვენ საფრთხე

გემუქრებათ, დიდი საფრთხე. მე მოგიყვებით ამ რისკის შესახებ. ის, ვისაც შეუძლია საფრთხე დაძლიოს, მე-7 სუტრას გაიგებს. როგორც კი გააცნობიერებთ, რომ თქვენ ამდენი საგანძურის, ზღაპრული სისტემის მფლობელი ხართ, ციხე მაშინვე სასახლედ მოგეჩვენებათ. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ პატიმარი გაიგებს, რომ ციხეში ბევრი ფულია, სრულიად შესაძლებელია, რომ მან უარი თქვას თავი პატიმრად აღიაროს და განაცხადოს, რომ იმპერატორობას არის სტუმრად. და ახლა, შესაძლოა, მხოლოდ ეს საგანძური იქცეს დაბრკოლებად თავისუფლებისკენ მიმავალ გზაზე. გუშაგებმა შეიძლება ვერც შეაჩერონ ის, შეიძლება ვერ შეაჩერონ ვერც ჭაჭვებმა და ვერც ციხის კედლებმა გაქცევისაგან, მაგრამ მას შეაჩერებს განძეული, ციხეში რომ აღმოაჩინა.

იმ დღეს, როცა შევიტყობთ, რომ ჩვენს ცხოვრებაში არის მთელი საგანძური, მთელი ნეტარება, ჩვენ ვრისკავთ დაგვაფიწყდეს, რომ თვითობა – ეს არის პატარა უბანი უზარმაზარ მიწაზე. ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, თითქოს ვიღაცამ თიხის კოკა წყლით აავსო, შემდეგ კი ის ოკეანეში ჩაუშვა. თიხის კოკაშიც ოკეანის წყალია. მაგრამ როგორ შეადარებ წყალს, რომელიც კოკის შიგნითაა მის გარეთ წყალთან?

ჩვენც ასევე თიხის კოკებს წარმოვადგენთ. შიგნით ბევრი რამ არის. ის ღვთაებრივის ნაწილია, ოკეანის ნაწილი. მაგრამ როგორ უნდა შევადაროთ შიდა წყალი გარე წყალს? ერთხელაც იქნება კოკის გატეხვაც მოგიწევთ. თქვენ გარს გაკრავთ თვითობა, „მე“, ეგო. მაგრამ როცა თვითობის მშვენიერებას ჩასწვდებით, თიხის კოკა ოქროს ჭურჭლად მოგეჩვენებათ. და მაშინ უკვე მისი გატეხვა ძნელი იქნება თქვენთვის. ამიტომ ზოგიერთი მაძიებლის ეგო ნაწილობრივ უცნაურ ფორმას იღებს. მაძიებელი, არცთუ იშვიათად, მედიტაციის გზაზე სწორედ იქ ჩერდება, სადაც „მე“ ოქრო-

სფერად შეიღებება, სადაც ის თავს გრძნობს უზარმაზარი ენერგიის, უსაზღვრო ცოდნის, შეუზღუდავი ძალის მფლობელად. ასეთი გაგება ხდება შინაგანი „მე“-ს ძალიან ღრმა დეკლარაცია. ადამიანები, რომლებიც აქ ჩერდებიან, მე-7 სუტრაზე მალლა ვერ ადიან. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ადამიანი მიუახლოვდა სახლს, მაგრამ კართან გაეჩხირა. მან მოგზაურობა დაამთავრა, მაგრამ მთლად ზღურბლთან შეჩერდა. ასე ხშირად ხდება. ადამიანი გაივლის ათასობით მილს, მიუახლოვდება სახლს, მაგრამ შემდეგ ძალიან უჭირს ერთი პატარა ნაბიჯის გადადგმაც კი. მან უამრავი მილის გავლა შეძლო, ბევრი ირბინა დანიშნულების ადგილისაკენ, მაგრამ ზედ ზღურბლთან მას ძალები ტოვებენ. ხშირად ისე ხდება, რომ ადამიანები სწორედ სახლის ზღურბლთან ისვენებენ.

ბევრი მაძიებელი იჭედება მე-7 სუტრასთან. მე-8 სუტრა ნახტომია. დიდი ნახტომი. მე-7 სუტრამდე მიღწევა რაიმე განსაკუთრებული არ არის, მაგრამ აი საკუთარი თავის დაკარგვით კი თქვენ არაჩვეულებრივი უნარის დემონსტრირებას ახდენთ. და საკუთარ თავს ეკითხებით: რატომ უნდა დავიკარგო? თუ ჩვენ აღარ ვიქნებით ის, რაც ვართ, მაშინ რა ამრი აქვს სხვაგვარ არსებობას? თუ თვითობა არ იქნება, მაშინ რას უნდა დავარქვათ გასხივოსნება, ღვთაებრივობა, იოგა, რელიგია? მსხვერპლად შეიძლება თავისუფლება გაიღო თვითობისათვის, თვითობისაგან განთავისუფლება კი დაუჯერებლად ძნელია. განთავისუფლება თვითობის გაძლიერებისათვის ძალიან ადვილია. თქვენი გონება მისწრაფვის განთავისუფლებისაკენ, მაგრამ თქვენ თვითობისაგან განთავისუფლებაში გექმნებათ პრობლემა. გონება მზად არის უკანასკნელი ნახტომისათვის. და იოგა განსაზღვრავს გზას, რომლითაც ეს უკანასკნელი ნახტომი უნდა შესრულდეს.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ძიება, რომელიც მე-7 სუტრის გავლის შემდეგ მე-8 სუტრაში შესასვლელად იწყება, გამოიხატება კითხვით: „ვინ ვარ მე?“ თქვენ ეძებთ საკუთარ თავს. შვიდი სუტრის განმავლობაში თქვენ საკუთარ თავს უსვამდით შეკითხვას: „რა ვარ მე?“ მაგრამ შემდეგ თქვენ გიჩნდებათ შეკითხვა: „ვინ ვარ მე?“. და რაც უფრო ღრმად თქვენი ძიება, მით უფრო ნათელი ხდება, რომ ეს ჯერ კიდევ არ არის ჩვენი ძიების დასასრული. რომ ჩვენ ვიმყოფებით არა მხოლოდ აქ, არამედ საკუთარი თავის საზღვრებს მიღმაც. ძიებას დასასრული არ აქვს. ყველა საზღვარი ერთმანეთშია ათქვეფილი. ბოლოს და ბოლოს თქვენ ხვდებით, რომ თქვენ ხართ ყველაფერი ის, რაც არის. და, როგორც კი ამას გააცნობიერებთ, „მე“ თქვენში ქრება, რამდენადაც მხოლოდ „შენ“ რჩება. გარე სამყაროში „შენ“ არ არის, იქ ყველაფერი „მე“-დ იქცევა.

1857 წლის რევოლუციის⁵⁸ დროს ბრიტანელმა ჯარისკაცებმა ერთი სანიასინი მოკლეს. ის ოცდაათი წლის განმავლობაში დუმდა. „რატომ გინდა დადო დუმილის აღთქმა?“ – ეკითხებოდნენ მას ადამიანები სან ამ აღთქმას დადებდა.

„მე არ შემიძლია მკაფიოდ გამოვხატო ის, რაც მინდა თქვენამდე მოვიტანო, – პასუხობდა ის, – სიტყვებს არ ძალუძთ ამის გაკეთება და, ამიტომ, მე არ მინდა ვილაპარაკო, რადგან სიტყვები ამაოა“.

და ის ოცდაათი წლის განმავლობაში დუმდა. შიშველი დადიოდა გზებზე და ერთ სიტყვასაც არ ამბობდა. ერთხელ,

58. ინდოეთის 1857 წლის აჯანყება, 1857 წლის დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლა, ინდოეთის დამოუკიდებლობისთვის პირველი ბრძოლა, დიდი აჯანყება, 1857 წლის რევოლუცია, სიპაების აჯანყება და სიპაების ამბოხი – 1857 წლის 10 მაისს, ბრიტანეთის ოსტინდოეთის კომპანიის არმიაში მოსამსახურე სიპაების, ქალაქ მერატხში ამბოხებით დაიწყო, რომელიც მალევე ზემო განგეტიკში და ცენტრალურ ინდოეთში გავრცელდა.

ეს სანიასინი, ბრიტანელების ბანაკთან ახლოს მდებარე გზაზე მიდიოდა. ჯარისკაცებმა ის შეაჩერეს და ბანაკის უფროსთან მიიყვანეს.

„ვინ ხარ შენ?“ – ეკითხებოდა მას ბანაკის უფროსი, მაგრამ სანიასინი ყოველ ჯერზე მხოლოდ იცინოდა. დუმილის აღთქმას იცავდა და ამიტომ არ პასუხობდა. ან ვის შეუძლია უპასუხოს ასეთ შეკითხვას? მასზე პასუხის გაცემა შეუძლებელია. როგორც კი პასუხს ვიპოვით, ის მაშინვე ორთქლდება.

ეს ამოცანა დღემდე გადაუჭრელია და ვერც ვერასდროს გადაიჭრება. მაძიებელი პასუხს მხოლოდ მაშინ პოულობს, როცა ორთქლდება. მაგრამ ასეთ შემთხვევაში, პასუხი უკვე აღარაფერს ნიშნავს. სანამ მაძიებელი არსებობს, პასუხის მოძებნა შეუძლებელია. ამდენად, ამ კითხვაზე პასუხი არ იქნება, რამდენადაც ის ცნობილი არ არის.

სანიასინი გულიანად იცინოდა და რაც უფრო დიდხანს იცინოდა, მით უფრო ბრაზობდნენ ჯარისკაცები. ბოლოს და ბოლოს მას მკერდზე ხიშტი მიაბჯინეს. ჯარისკაცებმა გადაწყვიტეს, რომ სანიასინი მათ დასცინოდათ. სიკვდილის წინ მან რამდენიმე სიტყვა წარმოთქვა და ამით ოცდაათი წლის წინ მიცემული აღთქმა დაარღვია. გასაკვირია, რომ მან საერთოდ აღთქმა დაარღვია, კიდევ უფრო გასაკვირი კი მისი პასუხია. ჯარისკაცები ხომ მას ეკითხებოდნენ: „ვინ ხარ?“ და ის არ პასუხობდა. მაგრამ, სიკვდილის წამს მან თვალები გაახილა, ისევ გაიცინა და უპანიშადების დიადი სტრიქონი წარმოთქვა. ბრიტანელ ჯარისკაცებს, მასზე იარაღი რომ ჰქონდათ მიშვერილი, მან უთხრა: „ეს არის ის, თეთრო ხალხო. თქვენც ასევე არის ის“.

„ვინ ხარ შენ?“ – კიდევ ერთხელ მრისხანედ ჰკითხეს მას ჯარისკაცებმა.

„თქვენც ასევე ხართ ის“ – უპასუხა მათ სანიასინიმ. მას არ უთქვამს, რომ ისინი იგივე იყვნენ, რაც ის, როგორიც არ

უნდა ყოფილიყვნენ ისინი. სანიასინმა ფრაზას მოაშორა დანარჩენი ნაწილი, რომელიც ისედაც ნათელია. მას არ უთქვამს: „მე ვარ ეს“. „მე“ ხომ აღარ დარჩა. სანიასინმა ირიბი პასუხი გასცა: „ეს არის ის. თქვენც ასევე ხართ ეს. ეს ხარ შენ“ – ასე გაიჟღერა მისმა პასუხმა.

რას გაიგებ... შეიძლება ჯარისკაცები ვერ მიხვდნენ მის მინიშნებას. საეჭვოა მათ საერთოდ შეძლებოდეთ სანიასინის გაგება. საბოლოოდ ეს ძიება „მე“-ს გაქრობით მთავრდება. ასეთი ძიება მხოლოდ მე-7 სუტრის შემდეგ შეიძლება, სანამ ჩვენ ძალიან ჯერ კიდევ არ გვიჭირს. ახლა ჩვენ შეგვიძლია დავსვათ შეკითხვა, იმიტომ, რომ გამოღვიძებული ვართ, სინათლით შუქმოფენილი. ჩვენ შეგვიძლია ვიკითხოთ: „ვინ ვარ მე?“ მხოლოდ ეს შეკითხვაა ჭეშმარიტად რელიგიური. თქვენ ვერასდროს ვერ შეძლებთ მასზე პასუხის პოვნას. და არა ის, რომ მიიღეთ პასუხი, რომ თქვენ ღმერთი ხართ. სანამ ამ პასუხს მიიღებთ, გაიგეთ, რომ ეს არის თქვენი გონება, რომელიც გპასუხობთ. ასე პასუხობენ თქვენ მიერ წაკითხული წმინდა წერილები, ასე პასუხობენ თქვენ მიერ გაგონილი სიტყვები, ასე პასუხობენ თქვენ მიერ შესწავლილი დოქტრინები.

მე-8 სუტრა წმინდა წერილებით არ განიმარტება. ის არ აიხსნება რომელიმე დოქტრინით. თუ თქვენი გონება უპასუხებს მე-8 სუტრას, რომ თქვენ ბრაჰმანი⁵⁹ ხართ, ან იტყვის: „ეს არის ის“, ესე იგი თქვენ წაიკითხეთ ეს ფრაზები, მაგრამ ისინი არაფერს არ წყვეტს. თქვენ ეკითხებით საკუთარ თავს: „ვინ ვარ მე?“, გონება კი პასუხობს: „შენ ხარ ეს“. ეს გადაწყვეტა არ არის. მანამ, სანამ თქვენ გექნებათ უნარი იპოვოთ პასუხი, თქვენ მას ვერ მიიღებთ,

59. ბრაჰმანი – ცენტრალური ცნება ინდუიზმის ფილოსოფიაში, ღმერთის კოსმოსური უპიროვნო სული, ყოვლის შემოქმედი და ყველაფრის საბოლოო მიზანი და ადგილი.

რამდენადაც პასუხები არ გაქვთ და გაქვთ მხოლოდ სიტყვები. შეკითხვა „ვინ ვარ მე?“ ისე ღრმად უნდა ჩაიძიროს თქვენში, რომ პასუხი არ გაგიჩნდეთ და მხოლოდ შეკითხვა რჩებოდეს. რჩება მხოლოდ მდუმარე შეკითხვა. თითოეულ თქვენს შესუნთქვას გამოეხმაურება შეკითხვა: „ვინ ვარ მე?“, თითოეული თქვენი უჯრედი მისით ვიბრირებს, ის გულის რიტმშიც კი ჟღერს. როცა თქვენ ზიხართ, დგახართ, დადიხართ, კითხვებს სვამთ ან არ სვამთ, მხოლოდ ერთი შეკითხვა იწყებს ექოდ გამოეხმაურებას თქვენს გონებაში. და თქვენ პასუხს ვერ პოულობთ. პასუხი არ არის, რამდენადაც თქვენ არ გიღირდათ შეკითხვა დაგესვათ, თუ პასუხი უკვე გქონდათ.

მაგრამ ჩვენ, ყველას, გვაქვს პასუხები, იმიტომ, რომ მე-8 სუტრისათვის ყველა წმინდა წერილი დაბრკოლებად იქცევა. მთელი ჩვენი ცოდნა ხელისშემშლელი ხდება. ყველაფერი ის, რასაც ჩვენ ვეძახით ცოდნას, ყველაფერი ის, რაც ჩვენ ვისწავლეთ, გავიგეთ, დავიმახსოვრეთ – ყველაფერი ბარიერად იქცევა. თვით უდიდესი სიტყვებიც კი, როგორიცაა ბჰაგავადგიტა, ყურანი, ბიბლია – ყველაფერი დაბრკოლება ხდება. ყველაფერი რაც წაგვიკითხავს და ყველაფერი, რაც გვისწავლია, დაბრკოლება ხდება მე-8 სუტრისათვის, იმიტომ, რომ სწორედ ჩვენი მეხსიერებაა ის, რაც პასუხობს – მე ვარ ეს, მე ვარ ეს, მე ვარ ეს. ყველა ეს პასუხი უნდა განადგურდეს. ეს პასუხები ჩვენი არ არის. ადამიანები, რომლებმაც ეს პასუხები გასცეს, ჩასწვდნენ მას, მათ გააცნობიერეს რაღაც. მაგრამ მათი პასუხები ჩვენ არ გვეკუთვნის. ეს ჩემი პასუხი არ არის. მე არ ვარ ის, ვინც ეს პასუხი შეიცნო. ის მე ვისესხე. ამიტომ მას სიახლე დაკარგული აქვს.

მე-8 სუტრამდე ადამიანს მოუწევს უარი თქვას ყველა ცოდნაზე და მთლიანად უმეცარი გახდეს. მან, ვისაც შეუძ-

ლია უმეცარი გახდეს, არაფერი არ იცის სულ სხვა თვალ-საზრისით.

სოკრატემ⁶⁰ მოკლე, მაგრამ შესანიშნავი განსაზღვრება გააკეთა, სოკრატე სწორედ მათ შორის იმყოფებოდა, ვინც მე-8 სუტრას მიაღწია. სოფლის მცხოვრებნი მივიდნენ მასთან და განუცხადეს: „დეღფოს ტაძრის⁶¹ ქურუმი ქალი⁶² ამბობს, რომ შენ ყველაზე ბრძენი ადამიანი ხარ ამქვეყნად. რას გვეტყვი ამასთან დაკავშირებით?“

„ის შეცდა, – უპასუხა სოკრატემ, – მე ყველაზე უმეცარი ადამიანი ვარ“.

„ალარ ვიცით რა ვიფიქროთ, – აღიარეს მოსულებმა, – თუ დეღფოს ტაძრის ქურუმი ქალის გვჭერა, მაშინ სოკრატესაც უნდა დავუჯეროთ, მას კი თავისი თავი ყველაზე უმეცარ ადამიანად მიაჩნია ამქვეყნად. და თუ სოკრატეს მტკიცებას დავუჯერებთ, მაშინ დეღფოს ტაძრის ქურუმი ქალის სიტყვები როგორ გავიგოთ? სოკრატემ ცუდ მდგომარეობაში ჩაგვაყენა“.

„ჩემი საქმე სწორედ ის არის, რომ ძნელ მდგომარეობაში გაყენებთ, – უპასუხა სოკრატემ, – მე თვითონ წავაწყდი ბევრ სიძნელეს, მანამ სანამ რაღაცის ჩაწვდომას შევძლებდი“.

„მაგრამ რომელს დაგიჯეროთ?“ – ჰკითხეს მას.

„დეღფოს ტაძრის ქურუმ ქალთან წადით და მას ჰკითხეთ“, – ურჩია მათ სოკრატემ.

60. სოკრატე – ბერძენი, ათენელი ფილოსოფოსი.

61. დეღფო – ძველბერძნული ქალაქი და საერთო ბერძნული რელიგიის ცენტრი ფოკიდაში. პარნასის მთის ძირას მდებარეობდა განთქმული დეღფოს სამისნო და აპოლონის ტაძარი.

62. ქურუმი ქალი – იგულისხმება პითია, ძველ საბერძნეთში: აპოლონის ტაძრის (ქალაქ დეღფოს ორაკულის) წინასწარმეტყველი ქურუმი ქალი.

და ისინი უკან, ქურუმ ქალთან წავიდნენ. „სოკრატე საკუთარ თავს ყველაზე უმეცარ ადამიანს უწოდებს, შენ კი ის ყველაზე ბრძენი გგონია. რა ვქნათ, ვის დაუჭეროთ? – ჰკითხეს მას.

„სწორედ ამიტომ ვუწოდებ მას ყველაზე ბრძენ ადამიანს, – აუხსნა მათ ქურუმმა ქალმა, – ის, ვინც თავისი უმეცრება გააცნობიერა, ჭეშმარიტი ცოდნის ზღურბლთან დგას“.

ისინი ისევ სოკრატესთან წავიდნენ და უთხრეს მას: „ქურუმმა ქალმა აგვიხსნა თავისი სიტყვები, მაგრამ ჩვენ ახლა კიდევ უფრო დაბნეულები ვართ. ის ამბობს, რომ შენი შეგიძლია საკუთარ თავს უმეცარი უწოდო, რადგან ჭეშმარიტი ცოდნის ზღურბლთან დგახარ“.

„როცა ჩემთან მოხვედით და მითხარით, განა თქვენ ვერ შენიშნეთ, რომ მე ჩავფიქრდი იმაზე, თუ როგორ შეიქმნა დელფოს ტაძრის ქურუმმა ქალმა ასეთი მცდარი აზრი ჩემ შესახებ?“

მაგრამ ქურუმი ქალის აზრი ძალიან გონივრული იყო. მას არ უთქვამს, რომ სოკრატე ყველაზე ბრძენი ადამიანი გახლდათ ამქვეყნად. მან თქვა, რომ სოკრატეზე ბრძენი არავინ იყო. მის ფრაზას უარყოფითი ფორმა ჰქონდა. მას არ უთქვამს, რომ სოკრატე ყველაზე ბრძენი იყო.

და სოკრატემ თქვა: „როცა თქვენ ისევ ქურუმ ქალთან წახვედით, მე სოფელში წავედი იმის გასაგებად, ცხოვრობს თუ არა იქ ის, ვინც ჩემზე ბრძენი აღმოჩნდება. დავიწყე გლეხების გამოკითხვა. მათ პასუხი ყველა შეკითხვაზე ჰქონდათ, გარდა ერთისა: „ვინ ხარ შენ?“ „ვინ ვარ მე?“ ამ შეკითხვაზე მათ არავითარი პასუხი არ ჰქონდათ. მე ვკითხე მათ ვინ მიაჩნდათ ბრძენად. ის, ვინც საკუთარ თავს არ იცნობდა? მაშინ რაღა აზრი აქვს სხვა რამის ცოდნას? რა შეიძლება იცოდნენ ადამიანებმა, რომლებმაც ისიც კი არ იციან, თვითონ ვინ არიან. მე ყველა ბრძენი შემოვიარე და სახლში დავბრუნდი“.

და შემდეგ სოკრატემ დასძინა: „ქურუმი ქალი ძალიან ჭკვიანია. მან თქვა, რომ სოკრატეზე ბრძენი არავინაა“.

ქურუმი ქალის სიტყვების ერთადერთი აზრი ის არის, რომ ამ სოფელში ყველა უმეცარი იყო, მაგრამ მხოლოდ სოკრატე აცნობიერებს რომ ის უმეცარია. მის გარდა სხვას არავის ჰქონდა საკმარისი ჭკუა თავისი უმეცრება გაეცნობიერებინა.

მხოლოდ იმ ადამიანს შეუძლია მე-7 სუტრაზე შორს წავიდეს, რომელიც თავის უმეცრებას გრძნობს. ასეთი ადამიანი ხვდება, რომ მან არაფერი არ იცის. მან ისიც კი არ იცის ვინ არის. როცა საკუთარ უმეცრებას ღრმად და ნათლად აცნობიერებთ, აუტანელი ტკივილი გიპყრობთ. და ეს ტკივილი, რომელსაც ჰქვია: „ვინ ვარ მე?“, ყველა უკრედში ვრცელდება. შეკითხვა უკვე აღარ არის მხოლოდ შეკითხვა, ინტელექტუალური ძიება. თქვენ წინაშეა არა ეგზისტენციალური შეკითხვა, რომელზეც რაღაც პასუხი არსებობს. ეს ძიება იქცევა თქვენი სულის კვილად, მთელი თქვენი არსების წყურვილად, თქვენი არსების უწყვეტ მოლოდინად. მთელი ყოფიერება იწყებს თრთოლვას ერთი მწველი შეკითხვით. თქვენ გინდათ იცოდეთ ვინ ხართ, მაგრამ პასუხს ვერსად ვერ პოულობთ. ის, ვინც სადღაც პასუხი მიიღო, საკუთარ თავს ატყუებს. პასუხი არსად არ არის.

როცა პასუხს ვერ პოულობთ, თქვენ ეს შეკითხვა სულ უფრო და უფრო მეტ ტკივილს გაყენებთ, ჭკუიდან გადაჰყავხართ, შიგნიდან გლრლნით. თუ შეკითხვა მხოლოდ შეკითხვად დარჩება, მაშინ გაქრება იმედიც კი იმისა, რომ პასუხს მიიღებთ, პასუხის მიღების შესაძლებლობაც კი ქრება. რჩება მხოლოდ შეკითხვა. უკეთესი იქნება თუ ვიტყვით, რომ შემკითხველი და შეკითხვა ერთი მთლიანობა ხდება და აი, მაშინ ქრება შეკითხვა. თქვენ ვერ იპოვეთ პასუხი.

შეკითხვა უბრალოდ თავისთავად მოიხსნა. პროსტრაციის⁵³ მდგომარეობაში, ადამიანი მე-7 სუტრიდან მე-8 სუტრაში გადადის. ასეთ მომენტში ადამიანი არ ეკითხება საკუთარ თავს: „ვინ ვარ მე?“ ის შეკითხვას ასე დასვამს: „მითხარით ვინ არ ვარ მე?“. და კიდევ: „მითხარით „სად არ ვარ მე?“

ერთხელ ნანაკს⁶⁴ მექაში მეჩეთის ზღურბლთან ეძინა. ფეხები წმინდა კვააბისკენ ჰქონდა გაშვერილი. მასთან მოლა მივიდა. „აიღე ფეხები შე სულელო, – მრისხანედ დაუყვირა მან, – შენ რა, არ იცი, რომ არ შეიძლება ფეხები წმინდა ქვისკენ გქონდეს? როგორ შეიძლება ფეხები ღვთაებრივისკენ გაიშვირო“. ნანაკმა უპასუხა: „მე რთულ მდგომარეობაში ვარ. მითხარი საით გავიშვირო ფეხები, სად არის ისეთი ადგილი ამქვეყნად, რომ იქ ღვთაებრივი არ იყოს? მტაცე ხელი ფეხებში და იმ მიმართულებით მიაბრუნე, საითაც ღვთაებრივი არ არის“. მოლა დაიბნა. მან ვერაფრის გაკეთება ვერ შეძლო. ღვთაებრივი ხომ ყველგან არის ამქვეყნად.

იმ დღეს, როცა მოიხსნება შეკითხვა „ვინ ვარ მე?“, უკვე საკითხი „ვინ ვარ მე?“ აღარავის შეაწუხებს. იმ დღიდან მოყოლებული, ყოველ ჯერზე, როცა ადამიანს ჰკითხავენ: „ვინ ხარ შენ?“, ის უპასუხებს: „და ვინ არ ვარ მე? მე ყველაფერი ვარ“. მაშინ გაქრება თვითობის კედელი, მის წინ მდგარი. კედელი დაინგრევა. ეს კედელი ხომ მხოლოდ ოცნებებისაგან არის აგებული. თქვენ წინაშეა ფიქრების კედელი, მოგონებების კედელი, რწმენის კედელი. თქვენ გჯეროდათ,

53. პროსტრაცია – დაძაბუნება, უხალისობა, გარემოსადმი ინტერესის დაკარგვა.

54. გურუ ნანაკ დევი (1469-1539) – რელიგია სიქიზმის დამაარსებელი და ათიდან პირველი სიქი გურუ. მას აქვს მრავალი სხვა სახელი და ტიტული. პენჯაბში მას თაყვანს სცემენ არა მხოლოდ სიქები, არამედ ინდუსები, მუსლიმებიც.

რომ იყავით ასეთი და ასეთი და სწორედ ეს იყო რაც კედელს ამაგრებდა. მაგრამ ახლა კედელი ეცემა და ამ წუთიდან მოყოლებული ადამიანი ხდება ერთი მთლიანობა უსასრულობასთან. და საკუთარ თავზე ცენტრირებული პიროვნება ქრება.

და ის კი არა, რომ თქვენ განადგურდით. ის კი არა, რომ თქვენ დასრულდით. არა, თქვენ ისევ აქ ხართ და კიდევ უფრო დიდი სისრულით. თქვენში უკვე აღარ არის „მე“, თქვენ გახდით ყველაფერი. თქვენ უკვე აღარ ხართ ტალღა, თქვენ გახდით ოკეანე. თქვენ უკვე წვეთი კი არ ხართ, თქვენ გახდით უსასრულობა. თქვენ კვდებით როგორც „მე“, მაგრამ ღვთაებრივი ხდებით. ამიტომ „მე“-ს დაკარგვით არაფერი არსებითად არ იცვლება. არავინ არაფერს არ კარგავს ღამის ძილისგან გამოღვიძებით. ზუსტად ასევე, ის რაღაცას იძენს „მე“-ს ძილისგან გამოღვიძებით. მისი ცხოვრება ღვთაებრივი ხდება. არასაჭირო დაბრკოლებები იფანტება, უაზრო წრე ირღვევა, „მე“-ს გამყოფი ხაზი ითქვიფება. ახლა უკვე მისი არავითარი საჭიროება აღარ არსებობს. შვიდი ნაბიჯის განმავლობაში ის საჭირო იყო, ის საჭირო იყო შვიდი სუტრის პერიოდში. აქამდე მისი საშუალებით ხდებოდა გადაადგილება. „მე“ რომ არ ყოფილიყო, მაშინ არ იქნებოდა საშუალება გზაზე სიარულისა. ტყუილიც ასევე გვეხმარება მოგზაურობისას, ილუზია ხელს უწყობს იმას, რომ სიარული გაგრძელდეს. ოცნებებს არ შეუძლია დანიშნულების ადგილზე თქვენი მიყვანა. იქ მათი ადგილი არ არის.

ერთი ქრისტიანი მღვდელი ოცი წელი იჯდა რუსეთის ციხეში. შემდეგ მან დაწერა უნიკალური წიგნი, რომელიც ასე დაასათაურა: „ღმერთის მიწისქვეშეთში“. ის შესანიშნავი ადამიანი ყოფილა, თუ ციხის ბნელ საკანს მიწისქვეშეთში „ღმერთის მიწისქვეშეთი“ უწოდა და პატარა წიგნი

დაწერა მის შესახებ. მიწის ქვეშ იმალებოდა ღმერთის სახლი. მღვდელმა მთელი ოცი წელი გაატარა ბნელ კედლებს შორის. საჭმელს დღეში ერთხელ აჭმევდნენ და თავიდან ადამიანის ხმაც კი არ ესმოდა. მაგრამ ერთი კვირის შემდეგ, უცებ კედელზე კაკუნი გაიგონა. ის მიხვდა, რომ ვიღაც მეზობელ საკანში აკაკუნებდა. მთავარი იყო, რომ მას თანამოძმე ჰყავდა. ოცი წლის განმავლობაში ეს ადამიანები გვერდიგვერდ ცხოვრობდნენ და მათ კედელი ყოფდა. მათ ალფაბეტის⁵⁵ კაკუნი დაიწყეს. ერთი დაკაკუნება „ა“-ს ნიშნავდა, ორი დაკაკუნება „ბ“-ს, სამი დაკაკუნება „გ“-ს და ასე შემდეგ. ამის საშუალებით მათ, თანდათან, სასაუბრო ენა განავითარეს. ერთმანეთის სახელი გაიგეს და შეტყობინებების გაგზავნა დაიწყეს ერთმანეთისათვის. დილა მისალმებით იწყებოდა, ღამით კი კეთილი სურვილებით ემშვიდობებოდნენ ერთმანეთს. შემდეგ მათი კომუნიკაცია უფრო სწრაფი გახდა, რადგან კოდი გამოიგონეს. თუ ეს ორი პიროვნება ციხიდან გამოვა, ისევ კედელზე კაკუნის საშუალებით ექნებათ კომუნიკაცია ერთმანეთთან? რა თქმა უნდა, არა. მათ მოუწიათ გამოეგონებინათ თავისებური „მორზეს ანბანი“⁵⁶, რომლის გარეშეც კედლის მიღმა ურთიერთობა შეუძლებელი იყო.

ადამიანური „მე“, ეს კოდური ენაა, რომელსაც მთელ მსოფლიოში იყენებენ. ჩვენ ხომ რაღაც კედლებით ვართ გაყოფილნი და გვიწევს ერთმანეთისთვის დაკაკუნება

55. ალფაბეტი – მოცემული ენისათვის ტრადიციულად დადგენილი თანმიმდევრობით განლაგებული ასოების ერთობლიობა.

56. მორზეს ანბანი – სიმბოლოთა კოდირების ერთ-ერთი საშუალება. მისი საშუალებით ანბანის თითოეული ასოს, ციფრების და სასვენი ნიშნების ნაცვლად გამოიყენება გრძელი და მოკლე სტანდარტული ელემენტები. ეს ელემენტები შეიძლება იყოს ხმოვანი სიგნალები ან ნიშნები და ცნობილია როგორც „წერტილები“ და „ტირეები“.

იმისთვის, რომ ურთიერთობა დავამყაროთ. ერთს რამა ჰქვია, მეორეს – კრიშნა და ასე შემდეგ. ყველა სახელი გამოგონილია. არცერთი ბავშვი არ იბადება თანდაყოლილი სახელით, მაგრამ სახელის გარეშე ძალიან ძნელია ურთიერთობის დამყარება კედელს მიღმა. კრიშნა ნიშნავს ორ დარტყმას, რამა კი – სამ დარტყმას. აი ასე ვეცნობით ჩვენ ერთმანეთს. თუ თქვენ სამი დარტყმა გაიგონეთ კედელზე, იცოდეთ, რომ ეს თქვენ გიხმობენ. ახლა თქვენ ხართ რამა ან კრიშნა. ჩვენ ადამიანებს სახელებს ვაწებებთ. ეს არის კოდური ენა – სხვაგვარად ხომ კედლის მიღმა ვერ დაელაპარაკები. ჩვენ ყველას სახელს ვეძახით, თუ მინდა ვინმეს გავესაუბრო, ვამბობ: „რამა, მოდი ჩემთან“. მეც, ასევე, მაქვს სახელი, მაგრამ თუ ჩემს სახელს დავიყვირებ, ადამიანებისთვის ძნელი იქნება იმის გარჩევა საკუთარ თავს ვეძახი თუ ვინმე სხვას. ამიტომ კოდურ ენას ორი მხარე აქვს. როცა მინდა საკუთარ თავს დავუძახო, მაშინ ვამბობ „მე“. და თუ სხვა ადამიანს მინდა მივმართო, მაშინ მას სახელით უნდა მივმართო. როცა თქვენ გინდათ საკუთარ თავზე თქვათ რაიმე, ასევე ამბობთ „მე“. და როცა სხვებს გინდათ მიმართოთ, მაშინ მათ სახელს ამბობთ.

სვამი რამა⁶⁷ ამერიკაში ჩავიდა და საკუთარ თავზე მესამე პირში დაიწყო ლაპარაკი. მან შეწყვიტა სიტყვა „მე“-ს წარმოთქმა. რა თქმა უნდა, თუ თქვენ უარი თქვით კოდურ ენაზე, მაშინ მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდებით. ის საკუთარ თავს რამას უწოდებდა.

თუ ვინმე დასცინოდა მას ან ლანძღავდა, მაშინ სვამი რამა ამ შემთხვევის შესახებ ასე ჰყვებოდა: „დღეს რამა ცუდ დღეში ჩავარდა. რამდენიმე ადამიანი მოვიდა და მას ლანძღვა დაუწყო“.

67. მეოცე საუკუნის ინდოელი იოგი გურუ. 1971 წელს აშშ-ში დააფუძნა იოგას მეცნიერებისა და ფილოსოფიის ინსტიტუტი

მსმენელები ვერ ხვდებოდნენ ის რას გულისხმობდა და აზუსტებდნენ: „რის შესახებ ლაპარაკობთ? რომელი რამა?“ – და ის პასუხობდა: „ეს რამა“. და მსმენელები იბნეოდნენ. თანდათან, ნელ-ნელა, მათ გაიგეს კოდი და მიხვდნენ, რომ სვამი რამა საკუთარ თავს გულისხმობდა.

ჩვენ საკუთარი თავის შესახებ მესამე პირში ვლაპარაკობთ, ან ვიყენებთ ნაცვალსახელს „მე“. და მაინც, ჩვენ არც „მე“-სთან ერთად ვართ დაბადებული და არც სახელთან ერთად. ბავშვები ჯერ ნაცვალსახელს „შენ“ სწავლობენ და, მხოლოდ შემდეგ, ნაცვალსახელს „მე“. თავიდან ბავშვები სხვა ადამიანებზე არიან ორიენტირებული. ისინი ხომ, პირველ რიგში, გარემომცველ სამყაროს შეიცნობენ, საკუთარი თავის შესახებ კი, მოგვიანებით იგებენ. პატარა ბავშვი სიტყვა „შენ“-ს ძალიან ხშირად იყენებს და ისე აქვს გამჭდარი გონებაში, რომ მისგან ხშირად გაიგონებთ ვთქვათ ასეთ ფრაზას: „შენ გინდა ჭამა“. და ადამიანებს მისი არ ესმით. ბავშვმა ნაცვალსახელი „მე“ ჯერ კიდევ ვერ გაითავისა. მას ამის გაკეთება მოგვიანებით მოუწევს.

ჩვენ გვიწევს კოდური ენის დამუშავება იმისათვის, რომ ურთიერთობა გვექნეს ერთმანეთთან სამყაროში, სადაც თითოეული ჩვენგანი საკუთარ თავში, საკუთარ კედლებში ბრუნავს. „მე“ – ეს მიმანიშნებელია და თვითონ მეც კი არ ვიცი ვისკენ არის მიმართული ეს მიმანიშნებელი. კრიშნა, რამა – ყველა მიმანიშნებელია, მაგრამ ვისკენ, თვითონ მეც კი არ ვიცი. ჩვენ, ყველანი კედლის სხვადასხვა მხარეს ვდგავართ. ჩვენ ყველანი ვართ პატიმრები, რომლებიც განუწყვეტლივ კედელზე ვაკაკუნებთ. მაგრამ ასეთია ცხოვრება. ჩვენ ვერ ვაცნობიერებთ, რომ ციხეში ვზივართ. ვერ ვაცნობიერებთ, რადგან ამ კედლებს თან დავატარებთ. და ჩვენ გვგონია, რომ ვიღაც ციხეში მხოლოდ მაშინ ზის, როცა კედლები ერთ ადგილზე დგას.

დაბადების დღიდანვე ჩვენ თან დავატარებთ ჩვენს ციხეს და ამიტომ ვერასდროს ვერ ვაცნობიერებთ, რომ სასჯელს ვიხდით. ქმარი და ცოლი მთელი ცხოვრების განმავლობაში კოლური ენით ელაპარაკებიან ერთმანეთს ორი კედლის მიღმიდან. ისინი არცთუ ისე ხშირად უგებენ ერთმანეთს და, როცა ვერ უგებენ, ამას მოჰყვება კამათი და კინკლაობა. მამა და ვაჟიშვილიც ასევე კედლის მიღმიდან ელაპარაკებიან ერთმანეთს. ასევეა მეგობრების ურთიერთობაშიც. თქვენ კოდის მიხედვით რაღაცას აკაკუნებთ, მას კი სრულიად სხვაგვარად ესმის. მას შიში ეუფლება და პასუხად რაღაც სხვას აკაკუნებს, ახლა კი თქვენ გესმით არასწორად მისი გზავნილი. მაგრამ ადამიანებს ავიწყდებათ, რომ როგორც „მე“, ასევე „შენ“, უტილიტარული სიტყვებია და არა ჭეშმარიტება. ამ სიტყვებს თავისი სარგებლობა მოაქვს, მაგრამ თვითონ ისინი ჯერ კიდევ არ წარმოადგენენ ჭეშმარიტებას.

სწორედ ამიტომ არის, რომ იმ მომენტში, როგორც კი „მე“-ს ძებნას ვიწყებთ, აღმოვაჩენთ, რომ „მე“ არსად არ არის, მას ვერსად ვერ ვპოულობთ. თუ ადამიანი, სახელად კრიშნა, საკუთარ თავში კრიშნას ძებნას დაიწყებს, იპოვის მას სადმე? ეს იარაღიყი ობიექტზე გარედან არის მიწებებული. თუ მის ძებნას შიგნით დაიწყებთ, მაშინ ვერაფერს იპოვით. შიგნით არ არის ასევე „მე“-ც. ესენი უტილიტარული სიტყვებია, ენის გამოგონილი, მაგრამ თავისი არსით უმნიშვნელო. შვიდი სუტრის განმავლობაში ისინი არაფრით არ უშლიან ხელს მაძიებელს, უფრო მეტიც, ეხმარებიან მას, რამდენადაც მთელ ამ პერიოდში ის სწორედ „მე“-ს ეძებს. ადამიანი მიისწრაფვის „მე“-ს ძალისაკენ, „მე“-ს სიმშვიდისაკენ, „მე“-ს თავისუფლებისაკენ, „მე“-ს ღვთაებრივობისაკენ შვიდი სუტრის განმავლობაში. მთელი ეს პერიოდი „მე“ უტილიტარული საშუალებაა და არა ჭეშმარიტება. მე-7

სუტრის შემდეგ „მე“ დაბრკოლებად იქცევა და სარგებ-
ლიანობას კარგავს. მე-8 სუტრაში საჭიროა კოდური ენის
გაუქმება. მისი დანგრევა მტკივნეულია, იმიტომ, რომ ჩვენ
ყველაფერს ვაკეთებთ მისთვის, ვკვდებით მისთვის. „მე“-ს-
თვის ჩვენ ძალიან ხშირად ვიბადებით.

ინდოეთიდან ჩინეთში ჩავიდა ფაკირი სახელად ბოდ-
ჰიდჰარმა. მის შესახვედრად ჩინეთის იმპერატორი ვუ გა-
მოვიდა. როცა ბოდჰიდჰარმა საზღვარს მიუახლოვდა, იმ-
პერატორი მიესალმა მას და ისარგებლა რა შემთხვევით,
უთხრა: „მე ძალიან აფორიაქებული ვარ. გთხოვ, რაღაც გზა
მასწავლო“.

„მოდი ჩემთან ხვალ, დილის სამ საათზე – უპასუხა ფაკი-
რმა, – მე შენ დაგამშვიდებ“.

ამ იმპერატორს ადრეც მრავალი ფაკირისთვის უთხოვია
იგივე და ისინი სხვადასხვა მეთოდს სთავაზობდნენ, მაგრამ
ეს ფაკირი მას უცნაურად მოეჩვენა. იმპერატორმა ვუმ გა-
იფიქრა, რომ ბოდჰიდჰარმასგან შეიძლებოდა ნებისმიერი
რამის მოლოდინი ჰქონოდა. იმპერატორი მთელი ცხოვრე-
ბის განმავლობაში აფორიაქებული იყო და მრავალი საშუ-
ალეა სცადა, მაგრამ სიმშვიდის მდგომარეობას ვერ მიაღ-
წია. მან ისევ უთხრა ბოდჰიდჰარმას: „შენ შეიძლება არ იცი
ჩემი გაჭირვების შესახებ. მე მივალწიე იმას, რომ იმდენი
სიმდიდრე მაქვს, რამდენიც მინდა, მაგრამ სიმშვიდე ვერ
ვპოვე. როგორც სხვა ფაკირებმა მასწავლეს, მე ვმარხუ-
ლობდი, მაგრამ სულის სიმშვიდეს ვერ მივალწიე. მე არაე-
რთი ტაძარი ავაგე, მაგრამ ვერც მათ მომიტანეს სიმშვიდე.
მე მირჩევდნენ სხვადასხვა კეთილი საქმე მეკეთებინა და
ორჯერ მეტსაც კი ვაკეთებდი, ვიდრე მეუბნებოდნენ, მა-
გრამ ყველაფერი უშედეგო აღმოჩნდა“.

„აღარ არის საჭირო ლაპარაკი, – შეაწყვეტინა მას ფა-
კირმა – ხვალ დილით მოდი სამ საათზე და მე შენ დაგამ-

შვიდებ“. იმპერატორს ძალიან გაუკვირდა. დრო გვაჩვენებს რა შეუძლია ახალ ფაკირსო, გაიფიქრა. საერთოდ მას ეჭვი ეპარებოდა ღირდა თუ არა მისვლა ამ საკითხზე ასეთ ადამიანთან. იმპერატორი იმ ტაძრის კიბის ბოლო საფეხურებს ჩადიოდა, რომელშიც ბოდჰიდჰარმა დარჩა და როცა უკანასკნელ საფეხურს მიაღწია, ფაკირმა მას დაუყვირა: „საკუთარი „მე“-ს წამოღება არ დაგავიწყდეს. თუ ის არ იქნება ვინ უნდა დავამშვიდო“.

„ეს მგონი შეშლილი უნდა იყოს, – გაიფიქრა იმპერატორმა, – თუ მოვალ ჩემი „მე“-ც ხომ თავისთავად ჩემთან ერთად იქნება“.

„საკუთარი „მე“ წამოიღე, თან აუცილებლად, – კიდევ ერთხელ მიაძახა მას ფაკირმა, – სასახლეში არ დაგრჩეს“.

ლამით იმპერატორი ფიქრობდა ღირდა თუ არა ბოდჰიდჰარმასთან წასვლა და, ბოლოს და ბოლოს, გადაწყვიტა წასულიყო. ფაკირი ხომ დაჰპირდა, რომ დაამშვიდებდა. დილით მან მხნეობა მოიკრიბა და ფაკირთან მივიდა. სამ საათზე კიბეებზე ასვლა დაიწყო, ის-ის იყო პირველი საფეხური აიარა, რომ ფაკირმა ჰკითხა: „შენი „მე“ თუ წამოიღე თან?“

„შენ ალბათ მეხუმრები, – წამოიძახა იმპერატორმა ვუმ, – მე მოვედი და ესე იგი ჩემი „მე“-ც ჩემთან ერთად არის“.

„მე ვიცი რასაც გეკითხები, – უპასუხა ბოდჰიდჰარმამ, – მე ვზივარ აქ შენ წინ, მაგრამ ჩემთან ერთად არავითარი „მე“ არ არის. სწორედ ამიტომ გკითხე საკუთარი „მე“ თან მოიტანე თუ არა. თუ არ მოგიტანია, მაშინ ვინ უნდა დავამშვიდო?“

იმპერატორმა ვუმ ვერ გაიგო ბოდჰიდჰარმა რას ეკითხებოდა, და ფაკირი ხელახლა ალაპარაკდა: „ასე რომ შენ მაინც მოდი ჩემთან. შენ ამტკიცებ, რომ თან მოიტანე საკუთარი „მე“. დაჯექი. თვალები დახუჭე და ეძიე საკუთარი „მე“. სტაცე ხელი და მე მომეცი, რომ დავამშვიდო“.

„ტყუილად არ ვყოყმანობდი მოვსულიყავი თუ არა შენთან – თავი გადააქნია იმპერატორმა ვუმ, – ვერ გავიგე რას მეუბნები. განა „მე“ ისეთი რამეა, რასაც შეიძლება ხელი ჩავავლო და შენ მოგცე?“ ბოდჰიდჰარმამ უპასუხა: „კარგი, თუ არ შეგიძლია ის მე მომცე, ის მაინც ხომ შეგიძლია რომ ის შენ შიგნით დაიჭირო?“ „მე არასდროს მიცდია, ჩემი მე დამეჭირა“ – თქვა იმპერატორმა. „ჰოდა ახლა სწორედ დროა, რომ სცადო“ – შეაგულიანა ის ფაკირმა.

იმპერატორი იატაკზე დაჯდა და თვალები დახუჭა. ბოდჰიდჰარმა წინ დაუჯდა დიდი ჯოხით ხელში. იმპერატორს შიში მოერია. გარეთ ღამე იყო, სრული წყვდიადი, ის კი, ენდო რა ფაკირს, მარტო მოვიდა. ვინ იცის რა აქვს ჩაფიქრებული? ხანდახან ბოდჰიდჰარმა ჯოხს მაღლა სწევდა და ამბობდა: „ეჰიე შენ შიგნით. ყველა კუთხე-კუნჭულში ჩაიხედე და როგორც კი შენს „მე“-ს დაინახავ, მაშინვე ხელი სტაცე.

ნახევარი საათი გავიდა, ორი საათი და იმპერატორი სადღაც დაიკარგა. დილის მზის პირველი სხივები გამოჩნდა.

„მე უნდა დავიბანო, – თქვა ფაკირმა, – ნუთუ აქამდე ვერ შეძელი შენი „მე“-ს დაჭერა?“

იმპერატორმა ვუმ თვალები გაახილა და ბოდჰიდჰარმას წინ მუხლებზე დადგა: „მე რაც კი მიფიქრია, რომ ჩემ შიგნით არავითარი „მე“ არ არის, – წამოიძახა მან, – მე მას ყველგან ვეძებდი, მაგრამ ვერა და ვერ ვიპოვე. ყველა კუთხე კუნჭულში ჩავიხედე, ყველაფერი დავათვალიერე მაგრამ ვერაფერი ვერ ვიპოვე“.

„ჰოდა ვინ დავამშვიდო ახლა? – უთხრა იმპერატორს ბოდჰიდჰარმამ, – უკვე სამი საათია ამ ჯოხით ხელში აქ ვზივარ“.

„ახლა ჩემი „მე“ ჩაჩუმდა, იმიტომ, რომ თუ ჩემში „მე“ არ არის, მაშინ ეს შფოთვა საიდან იქნება? სამი საათის გა-

ნმავლობაში მე მდუმარებაში ვიმყოფებოდი. როგორც კი საკუთარ თავში ჩახედვა დავიწყე, მაშინვე მივხვდი, რომ „მე“-ს ვერ ვაღწევდი, რომ ჩემში სიჩუმე იყო გამეფებული. ახლა კი შემიძლია ვთქვა, რომ ამოდ ვეძახდი ჩემს თავს მშფოთვარეს, თვითონ „მე“ იყო შფოთიანი“.

„წადი ახლა და მომავალში ფრთხილად იყავი მაგ შენს „მე“-სთან, – ურჩია მას ბოდჰიდჰარმამ, – და ნურასოდეს ჩაეჭიდები მას“.

იმპერატორმა ვუმ ბრძანება გასცა მისი საფლავის ქვაზე ასეთი წარწერა გაეკეთებინათ: „მე სანიასინების და წმინდანების მრავალი რჩევა მომისმენია, მე ათასობით წმინდა წერილი წამიკითხავს, მაგრამ საიდუმლოს ამოხსნა ვერ შევძელი. უცნაურ ფაქირთან ურთიერთობის შემდეგ, მე საკუთარ თავში ჩავიხედე და ყველა საიდუმლო ამოვხსენი. არ არსებობს „მე“, რომლის დამშვიდებაა საჭირო. არ არსებობს „მე“, რომელიც უნდა გაიწმიდოს. არ არსებობს „მე“, რომელსაც უნდა ებრძოლო და დაიპყრო. არ არსებობს „მე“, რომლისთვისაც ღმერთის თუ გასხივოსნების მიღწევა იყოს საჭირო. „მე“ საერთოდ არ არსებობს.

მე-მ სუტრა ის სუტრაა, რომელიც „მე“-ს ეძებს და შემდეგ კარგავს „მე“-ს. თქვენ აღწევთ ყველაფერს იმ წამს, როცა „მე“-ს კარგავთ. „მე“-ს არსი ის არის, რომ ჩვენ რაღაცაზე ვართ ჩაჭიდებული, მიუხედავად ყველაფრისა. არსებითად, წარმოვთქვამთ რა სიტყვას „მე“, ჩვენ წინააღმდეგობას ვუწევთ.

ჩვენ ჩაჭიდებული ვართ ამ „მე“-ს ყველას წინააღმდეგ, მტრული დამოკიდებულება გვაქვს ყველა ადამიანთან. ჩვენ განვუდექით ყველას და ამ „მე“-ს ჩავეჭიდეთ. ეს „მე“ ინდოეთის და პაკისტანის სახელმწიფო საზღვარს ჰგავს. თუ ყურადღებით დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ არ არსებობს ისეთი მიჯნა, სადაც ინდოეთი მთავრდება და

პაკისტანი იწყება. არსად არ არის ასეთი ადგილი. არსად არ არის ის მიჯნა, სადაც ინდოეთი მთავრდება და ჩინეთი იწყება, გარდა პოლიტიკოსების გონებისა. ასეთი საზღვრები არსად არ არის. კარგი იქნებოდა პოლიტიკოსები ცოტათი თუ დატკვიანდებოდნენ. საზღვრები არსად არ არსებობს, გარდა პოლიტიკური რუკებისა. თუ თქვენ ცას ახედავთ, იქ ვერ დაინახავთ ვერც ინდოეთს, ვერც პაკისტანს, ვერც ჩინეთს, ვერც იაპონიას. ცაზე საზღვრები არ არის. თუ მარსზე მართლაც არის სიცოცხლე, განა ამ პლანეტის მცხოვრებნი დედამიწაზე რაიმე საზღვრებს დაინახავენ?

როცა იური გაგარინი პირველად გაფრინდა კოსმოსში, საბჭოთა კავშირის მცხოვრებნი ელოდნენ, რომ ის იქიდან რაღაც შეტყობინებას გამოგზავნიდა. ვთქვათ ხმაბლად განაცხადებდა: „გაუმარჯოს საბჭოთა კავშირს“, – ან რაღაც ამგვარს იტყოდა. მაგრამ, პირველი სიტყვები რაც იური გაგარინმა წარმოთქვა, ღირს იმად, რომ გააზრებულ იქნეს. მას არ უთქვამს „ჩემი რუსეთი“ მან თქვა: „ჩემი სამყარო, ჩემი დედამიწა“. ასეთი უზარმაზარი სიმაღლიდან მაცქერალისთვის არცერთი ქვეყანა აღარ დარჩა. ასეთი უზარმაზარი სიმაღლიდან მაცქერალისთვის მთელი დედამიწა ერთ მთლიანობად იქცა, ერთ მთლიან სამყაროდ. სიტყვები, რომლებიც მან თქვა, იყო: „ჩემი სამყარო! ჩემი დედამიწა!“ როცა ის დაბრუნდა, მოსკოველმა პოლიტიკოსებმა ჰკითხეს: „ჩემი რუსეთი“ რატომ არ თქვი?“ გაგარინმა განმარტა: „კოსმოსიდან მე რუსეთს ვერ ვხედავდი. იქიდან არავითარი საზღვრები არ ჩანდა“.

როცა ადამიანი თავის შინაგან ცაში იძირება, საზღვრები „მე“-ს და „შენ“-ს შორის ქრება. ესენიც ასევე უტილიტარული საზღვრებია, რომელთაც ადამიანი რუკაზე ხაზავს. ჩემს სახლსაც ყალბი საზღვრები აქვს. ზუსტად ისეთივე ყალბი საზღვრები აქვს ჩემს „მე“-ს. ჩემს ქვეყანას ყალბი

საზღვრები აქვს და ეს სიმართლეა ასევე ჩემი „მე“-ს მიმართ. მაგრამ ეს სიყალბე ქმედითია მე-7 სუტრამდე და არა მე-7 სუტრის შემდეგ. თუ გინდათ დედამიწაზე იაროთ, თუ გინდათ ჰორიზონტალურად იმოძრაოთ, მაშინ თქვენ დაინახავთ რუსეთს, ინდოეთს, პაკისტანს, მაგრამ თუ თქვენ გინდათ ვერტიკალურად გადაადგილდეთ, ცაში, მაშინ ვერც რუსეთს დაინახავთ და ვერც ინდოეთს. ის, ვისაც სურს შინაგან ცაზე ამაღლდეს, „მე“-ს და „შენ“-ს დაკარგავს. და როცა „მე“ და „შენ“ ქრება, რჩება მხოლოდ ღვთაებრივი. ამის შესახებ მოგვითხრობს მე-8 სუტრა.

მე-9 სუტრა კი სულ მოკლეა და მე მისი კომენტარით დავასრულებ ჩემი საუბრების ციკლს იოგას სუტრების შესახებ. პირველი სუტრა, როგორც უკვე გითხარი, ეძღვნებოდა სასიცოცხლო ენერგიას, მე-9 სუტრა კი, უშუალოდ იოგას ეხება. სიკვდილიც ასევე ენერგიაა. ისე არ არის, რომ მხოლოდ სიცოცხლეა სიცოცხლე. სიკვდილიც სიცოცხლეა. და ისე არ არის, რომ მხოლოდ სიცოცხლე ღირს იმად, რომ მოგწონდეს. სიკვდილიც ასევე მშვენიერია. ისე არ არის, რომ მხოლოდ სიცოცხლეა ღირსი იმის, რომ მივესალმოთ, სიკვდილიც იმსახურებს იმას, რომ კარი ღია გვქონდეს მისთვის. მას, ვინც სიკვდილს არ იღებს, სიცოცხლეს აღკვეთილი ექნება. ის კი, ვინც სიკვდილს იღებს, უზენაეს სიცოცხლეს შეიძენს.

სიკვდილიც ასევე ენერგიაა. სიკვდილი ღვთაებრივია, სიკვდილიც ასევე ღმერთისგან მოდის. და ამის შესახებ მოგვითხრობს იოგას უკანასკნელი სუტრა. ეს უმაღლესი სუტრაა, რომლის წყალობით ადამიანი სიკვდილს ისე აღიქვამს, როგორც სიცოცხლის ნაწილს. მთავარია გააცნობიერო ეს მომენტი. მე-8 სუტრის შემდეგ ადამიანი პირდაპირ შეიცნობს ცხოვრებას. იმ დღეს, როდესაც თქვენ გაიგებთ, რომ „მე“ არ არსებობს, თქვენთან ასევე მოვა ცოდნა სიკვდილის

შესახებ. რას წარმოადგენს სიკვდილი? ვინ კვდება? ვინ შეიძლება მოკვდეს? მე უკვდავი ვარ. ჩემი სული მარადიულია მანამ, სანამ ადამიანები არ იტყვიან, რომ მე არ მოვკვდები. მაშინ მე მივხვდები, რომ ისინი უბრალოდ გადმომცემენ ადრე გაგონილ ინფორმაციას. თუ ვინმე ამბობს, რომ „მე“ არ არსებობს, რომ არის მხოლოდ ღვთაებრივი, აი მხოლოდ მაშინ არის მისი სიტყვები ღირებული. მე მინდა უკვდავი ვიყო, მაგრამ მე აქ არ ვარ. ის, ვისაც უნდა უკვდავი იყოს, არ არსებობს, ის კი, ვინც უკვდავია, ყველასთვის უცნობია.

რამაკრიშნამ მოწაფეებს განუცხადა, რომ სამი დღის შემდეგ მოკვდებოდა. მისი ცოლი, შარადა, ძალიან წუხდა და ტიროდა.

„რატომ ტირი? – ჰკითხა მას რამაკრიშნამ – არავინ არ კვდება. შენ ეს სხეული გიყვარდა, რომელსაც იცნობდნენ როგორც „მე“-ს, თუ მართლა ის, ვინც არის?“

„მე მიყვარდა ის, ვინც მართლაც არის“ – უპასუხა შარადამ.

„მაშინ ნუღარ წუხხარ, – დაამშვიდა ის რამაკრიშნამ – მაშინ, როცა კვდება ის, ვინც არ არის, ნუ დაამტვრევ შენს სამაჯურს“.

ინდოეთში იყო მხოლოდ ერთი ქვრივი, რომელიც არ ამტვრევდა თავის სამაჯურს ქმრის სიკვდილის შემდეგ. როცა რამაკრიშნა გარდაიცვალა, ყველა ტიროდა და მოთქვამდა, შარადამ კი გადაჭრით თქვა უარი თავისი სამაჯური დაემტვრია. მას ტანსაცმელიც არ გამოუცვლია.

„რა მოხდა? – უკვირდით ადამიანებს. – შენი ქმარი, რამაკრიშნა მოკვდა“.

„ის, ვინც მოკვდება, არასდროს არ არსებულა, – პასუხობდა შარადა, ის კი, ვინც არსებობდა, ახლაც აქ არის და ჩემი სამაჯური მომაგონებს მე მის შესახებ“.

შარადა პატარძლად რჩებოდა რამაკრიშნას სიკვდილის შემდეგაც კი. ის არასოდეს არ ამბობდა, რომ რამაკრიშნა გარდაიცვალა. ყველა შეკითხვაზე ის ასე პასუხობდა: „მისი სხეული დაიშალა. ჩემმა ქმარმა ტანსაცმელი გამოიცვალა“.

სინამდვილეში ადამიანები თავიანთ ტანსაცმელს იცვლიან მხოლოდ, გაცვეთილ ტანსაცმელს.

როცა თქვენ მე-8 სუტრის წყალობით შეიტყობთ იმის შესახებ, რომ თქვენ არ ხართ, მაშინ ვინ მოკვდება თქვენი ამრით? ასეთ შემთხვევაში რას ჰქვია სიკვდილი? მაშინ სიკვდილი შეუძლებელია. თუ ვინმე ხმლით დაჩეხეს, მაშინ ვინ იქნება დაჩეხილი? ადამიანს შეუძლია მხოლოდ საკუთარი თავი დაჩეხოს. სხვა ვინ? როცა „მე“ არ არის, მაშინ არავინაა ისეთი, ვინც შეიძლება დაჩეხონ. კრიშნამ არჯუნას⁶⁸ უთხრა, რომ არავინ არ კლავს და არავინ არ კვდება. კრიშნა მხოლოდ იმას გულისხმობდა, რომ არავინ არ არის. ხილული ჩრდილი მცირდება და იზრდება მზის ამოსვლასა და ჩასვლაზე დამოკიდებულებით. ჩვენ გარშემო ვხედავთ მხოლოდ ჩრდილებს, რომლებიც ხან მოკლდება და ხან გრძელდება.

მოისმინეთ ხალილ ჯუბრანის⁶⁹ იგავი. მელა საჭმლის საძებრად წავიდა. მზე ამოვიდა და მელა გაანათა. მისი ჩრდილი უზარმაზარი გახდა, თითქოს დიდი ხე ყოფილიყო. და მან გაიფიქრა, რომ იმ დღეს ბევრი საჭმელის მოპოვება დასჭირდებოდა. მე ხომ ასე დიდი სხეული მაქვსო, ფიქრობდა.

68. არჯუნა – ინდური ეპოსის „მაჰაბჰარატას“ პროტაგონისტი და რამდენიმე სხვა ტექსტის პერსონაჟი. ეპოსში ის პანდავას ხუთი პრინცისგან მესამეა. სახელი „არჯუნა“ მიგვანიშნებს მის თეთრ კანზე და სუფთა ხელებზე, ის ცნობილია სხვა სახელებითაც, მაგ. განდივადჰარი, მაჰაბაჰუ და სხვა.

69. ჯუბრან ხალილ ჯუბრანი (1883-1931) – ლიბანელი მწერალი და მხატვარი. რომანტიკული მიმდინარეობის ფუძემდებელი არაბულ ლიტერატურაში.

მეღიებს ხომ სარკე არ აქვთ, რომელშიც საკუთარ თავს დაინახავდნენ. მათ მხოლოდ ჩრდილი აქვთ. და სარკე კიდევ რომ ჰქონდეთ, მასში მხოლოდ მათი ჩრდილი გამოჩნდებოდა, სხვა რა? და ის, ვინც სარკის მეორე მხარეს დგას, ისიც ასევე ჩრდილია. ასე ამბობენ ისინი, ვინც იცის. მეღამ თავისი ჩრდილი დაინახა, ხის ჩრდილივით გრძელი. „ძალიან ცუდ დღეში ჩავვარდი, – ფიქრობდა ის, – დღეს ბევრი საკვების მოპოვება მომიწევს. აქლემი თუ მეყოფა, ნაკლები არა“.

მელა სანადიროდ წავიდა. შუადღე იყო. მზე უკვე თავს ზემოდან დანათობდა. მეღიას ჩრდილი შემცირდა, ძალიან დაპატარავდა. მან ქვემოთ დაიხედა და თქვა: „მე ძალიან მშიერი ვარ. ცოტა საჭმელიც რომ მაპოვნინა, ისიც საკმარისი იქნება“. მეღას ჩრდილი შემცირდა, მას კი ჰგონია, რომ ჩრდილი – ეს მისი არსია.

ის, რაც ჩვენ სხეული გვგონია, უფრო ღრმა დონეზე, სხვა არაფერია თუ არა ჩრდილი. ეს მატერიალიზებული ჩრდილია. ის ხილული ხდება ენერგიის ნაწილაკების სიმკვრივის გამო. ის იზრდება და მცირდება. მაგრამ ჩვენ საკუთარ თავს ამ ჩრდილთან ვაიგივებთ მანამ, სანამ გვაქვს „მე“.

მე-9 სუტრა გვიყვება იმის შესახებ, რომ სიკვდილიც ასევე სიცოცხლის გამოვლინებაა. ისიც ასევე ენერგიაა და ასევე ღვთაებრივი. ის, ვინც იცის, რომ სიკვდილიც ასევე ღვთაებრივია, გასხივოსნებას აღწევს. თვით გასხივოსნების არსი გულისხმობს, რომ ასეთი ადამიანისთვის სიკვდილი არ არსებობს. გასხივოსნება – ეს არის სიკვდილი, რომელშიც სიკვდილი არ არის.

მე თქვენ იოგას ცხრა სუტრაზე გელაპარაკეთ. ისინი შეიძლება თორმეტ განზომილებაში წარმოვადგინოთ თორმეტი სხვადასხვა საშუალებით. მე ისინი მხოლოდ ერთი გზით აგიხსენით, საერთოდ კი, ამ ცხრა სუტრის კომენტი-

რება თორმეტი გზით შეიძლება. თუ თორმეტს ცხრაზე გავამრავლებთ, მივიღებთ ას რვას, მაღასები, რომელთაც თქვენ ხედავთ სანიასინების ყელზე, სხვა არაფერია, თუ არა ამ ცხრა სუტრის სიმბოლო, რომელთა კომენტირება ცხრა საშუალებით შეიძლება. თქვენ ალბათ გინახავთ, რომ ას რვა მძივის შემდეგ განლაგებულია ას მეცხრე ბურთულა, რომელსაც შუძერუ ეწოდება. რომელი მხრიდანაც არ უნდა დაიწყოთ მძივის მარცვლების ჩამოთვლა, მაინც მიხვალთ იმ უმაღლეს მძივის მარცვლამდე. მე თქვენ ეს ცხრა სუტრა მხოლოდ ერთ განზომილებაში აღგიწერეთ. მათი აღწერა თორმეტი საშუალებით შეიძლება და აქედან მოდის მედიტაციის ას რვა მეთოდი. მედიტაციის ერთი მეთოდი ერთი სუტრიდან მოდის. მაგრამ საიდანაც არ უნდა დაიწყო, აუცილებლად ერთ ადგილზე მოხვდები. მაშინაც კი, თუ ადამიანი მოძრაობას არ დაიწყებს, სადაც არ უნდა იდგეს ის იმავე ადგილზე დგას. უბრალოდ მეორე ადამიანმა არ იცის ის სად იმყოფება.

მსმენია ერთი ფაკირის შესახებ, რომელიც სულ იმ გზაზე იწვა, სადაც დადიოდნენ პილიგრიმები⁷⁰, მთის მწვერვალისკენ რომ მიემართებოდნენ. „შენ მუდამ აქ წევხარ, – ეუბნებოდნენ ისინი ფაკირს, – ნუთუ არ შეგიძლია ადგე და ჩვენთან ერთად წამოხვიდე მთის მწვერვალზე?“

„მე უკვე იქ ვარ, სადაც თქვენ მიეშურებით“, – პასუხობდა ის პილიგრიმებს.

როცა უკან ბრუნდებოდნენ, ზოგიერთი პილიგრიმი მას ეტყოდა ხოლმე: „ისევ გხედავ, რომ აქ, გზაზე ხარ წამოწოლილი. არ გირჩევნია მთაზე ახვიდე?“ და ფაკირი მათ პასუხობდა: „მე უკვე იქ ვარ, სადაც თქვენ იყავით“.

ადამიანებს მისი არ ესმოდათ და უსიტყვოდ განაგრძობდნენ თავიანთ გზას.

70. პილიგრიმი – აქ: მწირი, ყარიბი.

შეიცნობთ რა ჭეშმარიტებას ხანგრძლივი გზის შემდეგ, თქვენ იცინით. ძენის⁷¹ ოსტატები ამბობენ, რომ ადამიანი სიცოცხლს იწყებს, როცა საგანთა არსს წვდება. და კიდევ მათი ერთი ასეთი გამონათქვამი: „როცა შენ ჭეშმარიტებას ჩასწვდი, მაშინ ისლა დაგრჩენია, რომ ფინჯანი ყავა დალიო და იცინო“. როცა რინძაის⁷² ოსტატს სთხოვეს, ეს გამონათქვამი გაეშიფრა, მან უპასუხა: „სინამდვილეში მართლაც არაფერი არ რჩება. როცა თქვენ ჭეშმარიტებას ჩასწვდით, უკვე გესმით, რომ ყოველთვის არსებობდით. მე უკვე მქონდა ის, რაც ვიპოვე. არასდროს არ დამიკარგავს ის, რასაც ვეძებდი. მაგრამ მაინც მომიწია ასეთი ხანგრძლივი მოგზაურობა“.

ერთი პატარა ამბავიც და ამით ჩვენს საუბარს დავამთავრებ:

ერთმა ძალიან მდიდარმა კაცმა სიკვდილის მოახლოება იგრძნო და მიხვდა, რომ ცხოვრებაში ნეტარება არასდროს ჰქონდა განცდილი. მას გაუმართლა. ზოგიერთი ადამიანი ამას მხოლოდ სიკვდილის შემდეგ ხვდება. უშუალოდ სიკვდილის წინ მას გონება გაუნათდა და გაიაზრა, რომ ბედნიერი არასოდეს ყოფილა. სიკვდილი კი უკვე კარზე უკაკუნებდა.

„თქვენ მხოლოდ რამდენიმე დღე დაგრჩათ სიკვდილამდე, – უთხრა მას ასტროლოგმა, – იჩქარეთ, რომ დაასრულოთ ის, რისი დასრულებაც გინდათ“. „მე მთელი ცხოვრება ვჩქარობდი, მაგრამ ნეტარება მაინც ვერ განვიცადე,

71. ძენი – მიმდინარეობა მაჰაიანას ტრადიციის ბუდიზმში, ჩასახული ჩინეთში, შემდგომში გავრცელდა დანარჩენ შორეულ აღმოსავლეთში – ვიეტნამში, კორეაში და იაპონიაში. ამჟამად მისი მიმდევრები მთელ მსოფლიოში არიან. ძენი ანუ ძენ-ბუდიზმი უმეტესად გავრცელებულია სამხრეთ-აღმოსავლეთ ქვეყნებში.

72. რინძაი – ბუდიზმის ერთ-ერთი სკოლა.

– უპასუხა მდიდარმა, – ახლა მე მდიდარი ვარ, საშუალება მაქვს და მზად ვარ ვიყიდო ის ნებისმიერ ფასად“.

„ნეტარების შესახებ მე ვერაფერს გეტყვით, – მხრები აიჩეჩა ასტროლოგმა, – ჩემთვის ერთი რამ არის ნათელი: თქვენ უნდა იჩქაროთ, იმიტომ, რომ სიკვდილი ძალიან მოახლოებულია. და თუ ბედნიერებას შეიგრძნობთ, მითხარით ამის შესახებ. დიდი ხნის სიცოცხლე ხომ არც მე მიწერია“.

„მაგრამ საქმე ის არის, სად ვეძებო ის“, – დაიბნა მდიდარი.

„წარმოდგენა არ მაქვს, – აღიარა ასტროლოგმა, – უნდა წახვიდეთ და ეძიოთ ყველგან, სადაც კი შეძლებთ“.

მდიდარმა თავისი ყველაზე სწრაფი ცხენი შეკაზმა. მან თან წაიღო ოქროთი და ბრილიანტებით სავსე ტომარა და თითოეულ სოფელში შედიოდა და ყვიროდა: „მე მზად ვარ განძეული მივცე მას, ვინც ნეტარების გაელვებას მაზიარებს“.

ერთხელ ის შევიდა სოფელში, რომელშიც სუფიის⁷³ ოსტატი ცხოვრობდა.

„შენ ბედმა გაგიღიმა, – მიახარეს მას გლეხებმა, – ჩვენ გვყავს ის, ვინც ყველაზე აბსურდულ თხოვნებსაც კი აკმაყოფილებს“.

„აბსურდულ თხოვნებს?“ – გაბრაზდა მდიდარი.

„მის კომპანიაში ყოფნის შედეგად, ჩვენც გავიგეთ ბევრი აბსურდული რაღაც, – უთხრეს მას გლეხებმა, – მაგრამ ჩვენ ვიცით იმის შესახებ, რომ ფულით ნეტარების გაელვების შეძენაც კი შეუძლებელია. ფული ბედნიერებას თავიდან იშორებს... ნეტარება ფულისაგან შორს არის. მაგრამ შენ სწორედ იქ ხარ მოსული, სადაც საჭიროა. ამ სოფელში არის კაცი, რომელიც შენ გჭირდება“.

73. სუფი, სუფიზმი – ისლამის შინაგანი, მისტიკურ, ფსიქო-სულიერი განზომილება. სუფიზმის მიმდევარს სუფი ეწოდება.

მდიდარი დათანხმდა, რომ სუფიის ოსტატთან წასულიყო და გლეხებმა მას გზა წინ გაუძღვნენ. სუფიის ოსტატის – ნასრედინის ეზოში ხე იდგა, რომლის ქვეშაც ის იჯდა, როცა მდიდარი გლეხების თანხლებით მასთან მივიდა. მზე ის-ის იყო ჩადიოდა. „ამ ადამიანს შენი ნახვა უნდა“, – უთხრეს მათ ნასრედინს.

მდიდარმა ოქროებით და ბრილიანტებით სავსე ტომარა მიწაზე დააგდო და სუფიის ოსტატს უთხრა: „მე მზად ვარ შენ მთელი ჩემი საგანძური მოგცე. ამ ტომარაში უზარმაზარი სიმდიდრეა. მე მინდა ნეტარების თუნდაც გაელვება ვიხილო“.

ნასრედინმა მდიდარს თავიდან ფეხებამდე ახედ-დახედა და ჰკითხა: „შენ გსურს ნეტარების ნამდვილი გაელვება იხილო?“

„რა თქმა უნდა“, – წამოიძახა მდიდარმა. მან ამის შემდეგ კიდევ რამდენიმე სიტყვის წარმოთქმა მოასწრო, როცა ფაკირმა ტომარას უცებ ხელი სტაცა და გაიქცა.

მდიდარი გაშეშდა და წამიერად ლაპარაკის უნარიც კი დაკარგა, მაგრამ შემდეგ ძალა მოიკრიბა და ყვირილი დაიწყო: „მე გამძარცვეს! მე მკვდარი ვარ!“

ნასრედინი კი ამასობაში ღამის წყვდიადს შეერია და მიიმალა. გლეხები კარგად იცნობდნენ თავიანთ ფაკირს და მისგან ასეთი აბსურდული გამოსხომებები არ უკვირდათ.

„ჩვენ ხომ თავიდანვე გაგაფრთხილეთ იმის შესახებ, რომ ჩვენი ფაკირი ყველაზე აბსურდულ თხოვნებსაც კი აკმაყოფილებს“ – შეახსენეს მდიდარს გლეხებმა.

„განა მან ჩემი თხოვნა დააკმაყოფილა? – თქვა აღშფოთებულმა მდიდარმა, – ეს რა პასუხია. დაიჭირეთ ის!“

ადამიანები გაიქცნენ იქით, სადაც სავარაუდოდ ნასრედინი მიიმალა. მდიდარი ბრბოსთან ერთად გარბოდა. გლეხები ნასრედინს კარგად იცნობდნენ. მან ჭალებში

ირბინა, შემდეგ კი სოფელში შევარდა. სოფლის მაცხოვრებლები ყვირილმა და ამდენი ფეხის თქარათქურმა გამოაღვიძა. ნასედინი მთელ სოფელში დარბოდა სწორედ იმისთვის, რომ ყველა გამოეღვიძებინა. და აი, უკვე, მთელი სოფელი მისდევდა ნასრედინს. ბოლოს და ბოლოს, სუფიის ეს ოსტატი, სწორედ იმ ხესთან დაბრუნდა, რომელთანაც რამდენიმე წუთის წინ იჯდა. ახლა მის ქვეშ მდიდრის ცხენი იცოხნებოდა. მან ტომარა იმ ადგილზე დააგდო, საიდანაც აიღო და თვითონაც ხის ქვეშ გაჩერდა.

გაოფლიანებულმა და აკანკალებულმა მდიდარმა, სულს რომ ძლივს ითქვამდა, გაჭირვებით მიაღწია ხემდე. მან ტომარა დაინახა, ასწია ის, მუხლებზე დაეცა და ხელები ცისკენ აღაპყრო და თქვა: „დიდი მადლობა, ღმერთო“. და ფაკირმა ხის იქითა მხრიდან ჰკითხა: „დაინახე ნეტარების გაელვება?“ — „დავინახე, ნამდვილად დავინახე! და უზარმაზარი ნეტარება განვიცადე“.

„ჰოდა ახლა შეჯექი მაგ შენს ცხენზე და წადი“ — უთხრა ფაკირმა და ისევ თავისი ხის ქვეშ დაჯდა.

ჩვენ ბოლომდე ვერ ვაცნობიერებთ იმას, რაც გვაქვს, მანამდე, სანამ მას არ დაგვკარგავთ. მთელი ცხოვრების განმავლობაში ჩვენ მხოლოდ იმას ვაკეთებთ, რომ ვკარგავთ იმას, რასაც მივალწიეთ. იმას, რაც გვაქვს, ჩვენ მხოლოდ მაშინ ვაცნობიერებთ, როცა ვკარგავთ. ჩვენ რაღაცის ძებნას მაშინ ვიწყებთ, როცა მას ვკარგავთ, იმ დღეს კი, როცა დანაკარგს შევივსებთ, ჩვენ აღარაფერი გვრჩება იმის გარდა, რომ ჩაი ვსვათ და ვიცინოთ.

ჩინეთში სამმა ბრძენმა გასხივოსნებას მიაღწია. მათ სოფლებში დაიწყეს სიარული. რა შეკითხვაც არ უნდა დაესვათ მათთვის, გასხივოსნებულები მხოლოდ იცინოდნენ. ისინი იცინოდნენ და მათი მუღერი სიცილი მთელ სოფელს ესმოდა. ადამიანები სამი ბრძენის გარშემო იყრიდნენ თავს

და თვითონაც ვერ იკავებდნენ სიცილს. როცა ბრძენებს ვინმე ეკითხებოდა რა გაცილებთო, ისინი ერთმანეთს გადახედავდნენ და კიდევ უფრო ხმამაღლა ახარხარდებოდნენ. მათი ხარხარისაგან ახლო-მახლოში ხეები თრთოდნენ. ამ სამ ბრძენს ჩინელებმა „სამი მოცინარი წმინდანი“ დაარქვეს. სიკვდილის წინ მათ ასეთი ჩანაწერი დატოვეს: „ჩვენ ვიცინოდით საკუთარ თავზე იმიტომ, რომ უკვე გვქონდა ის, რასაც ვეძებდით და ვიცინოდით თქვენზე, იმიტომ, რომ თქვენ უკვე გაქვთ ის, რასაც ეძებთ“.

ამ ოთხი დღის განმავლობაში, მე იოგას ცხრა სუტრის კომენტარები გავაკეთე. არა იმისთვის, რომ ამით თქვენი ცოდნა გამეზარდა. ცოდნა თქვენ უკვე საკმარისად გაქვთ – ყველა თქვენგანს. თუ კიდევ უფრო ერუდირებულები გახდებით, ეს არავითარ სარგებლობას არ მოიტანს. ამ სუტრებზე იმიტომ კი არ გელაპარაკეთ, რომ თქვენი ცოდნა გამეზარდა, არამედ პირიქით, დაგეკარგათ ისიც, რაც გაქვთ. ლექციების ეს ციკლი იმისთვის არ ჩამიტარებია, რომ თქვენ რაღაც ახალ დოქტრინას ჩაბლაუჭებოდით და მასზე დამოკიდებული გამხდარიყავით. დოქტრინები თქვენ ისედაც ბევრი გაქვთ. თქვენ მრავალ წმინდა წერილზე ხართ დამოკიდებული. დოქტრინები საერთოდაც რომ არ გქონოდათ, მაშინაც კი შეგეძლოთ თავი გადაგერჩინათ. მაგრამ თქვენ თავს ვერ გადაირჩენთ მაშინ, თუ ვილაცების სიტყვებზე იქნებით დამოკიდებული – მათ შორის ჩემს სიტყვებზე.

ყველა დოქტრინა, ყველა წმინდა წერილი, ყველა სიტყვა ტვირთი ხდება თქვენი თავისათვის და გახრჩობთ თქვენ.

ეს ლექციები იმისთვის არ წამიკითხავს, რომ თქვენ მათზე დამოკიდებული გახდეთ. მე მინდოდა გაგეცნობიერებინათ თქვენი უმწეობა. მე მიზნად არ მქონია თქვენამდე რთული ფილოსოფიური აზრები მომეტანა. ეს საერთოდ არ მაინტერესებს. მსგავს სისულელეებს მე არ ვაკეთებ. თქვენ

რომ შეგძლებოდათ ყველაფერი გაგეგოთ მხოლოდ ჩემი სიტყვების წყალობით, მაშინ ის ძალიან ადვილი იქნებოდა. ყველას შეეძლებოდა ადამიანებისთვის ცოდნა გაეზიარებინა. ახლა უკვე მთელი მსოფლიო ბრძენი იქნებოდა. მაგრამ ბუდა, კრიშნა, იესო, მაჰავირა – ყველა მათგანი დაიღალა და მოკვდა, თუმცა ამას მსოფლიოში უმეცრების ოდნავი შემცირებაც არ გამოუწვევია. სწორედ ამიტომ, ახლაც არ ვფიქრობ, რომ ინტელექტუალური წვდომის საშუალებით ადამიანი შეიცვლება.